

A. J. CRONIN

SABIA DREPTĂȚII

BIBLIOTECA
ALEPH

ARCHIBALD JOSEPH CRONIN

Sabia dreptății

Editura Albatros
București

PARTEA I

Capitolul I

În fiecare miercuri seara, mama lui Paul, ieșind de la serviciul ei de la Primărie, se ducea cu tramvaiul până la Capela Merrion, ca să asiste la slujba săptămânală. Paul o aștepta la ieșire, după ce audia cursul de filosofie de la ora cinci; de obicei mergea pe jos până acolo, dar în această miercuri, discuția lui cu profesorul Slade îl reținuse până târziu, astfel încât, după ce se uită la ceas, se hotărî să meargă direct acasă.

Era o seară de iulie, iar clădirile mânjite de funingine ale Belfast-ului păreau învăluite într-o lumină vrăjită. Profilele pe cerul chihlimbării, acoperișurile și coșurile marelui oraș din nordul Irlandei își pierdeau contururile prozaice, devenind misterioase și strălucitoare ca o cetate întrezărită în vis.

Când ajunse pe Larne Road, liniștita stradă lăturalnică, pe care locuia împreună cu maică-sa, într-un apartament de trei camere, la parterul casei cu numărul 29, se simți năpădit de un val de emoție. Avea brusc sentimentul frumuseții și al plenitudinii vieții. O clipă rămase încrămențit în prag, cu răsuflarea tăiată – un tânăr modest, cu capul descoperit, îmbrăcat într-un costum de tweed cam uzat. După ce-și umplu plămânii cu aerul catifelat al amurgului, se răsuci sprinten și vâri cheia în broască.

Canarul ciripea în bucătărie. Fluierând către el, își scoase haina, o atârână în cuierul din vestibul și, rămas numai în cămașă, puse la fiert apă într-o oală și începu să pregătească cina. Câteva minute mai târziu, ceasul deșteptător de pe

consola căminului sună de șapte, iar Paul auzi pașii mamei lui la poarta de afară. O întâmpină cu un salut voios când ea intră în casă: o făptură pirpirie, îmbrăcată în negru și ușor aplecată într-o parte, sub povara indispensabilei și atotcuprinzătoare sacoșe.

— Îmi pare rău, mamă, că n-am putut veni să te-aștept, dar Slade mi-a dat slujba aceea – spuse el, zâmbind. Sunt aproape sigur.

Doamna Burgess îl privi cu atenție. Smocul de păr cărunt, cenușiu ce răzbea pe sub pălăria ei roasă de vreme sporea impresia de oboseală și de resemnare creștinească, pe care-o dădeau trăsăturile-i apăsate și privirea fixă a ochilor ei miopi. Dar această expresie se topi treptat sub căutătura lui veselă și deschisă. Era, slavă Domnului, o față plăcută, nu prea frumoasă, ce-i drept – și doamna Burgess îi mulțumi din nou lui Dumnezeu că-l cruțase pe fiul ei de primejdiile unei frumuseți excesive – dar deschisă și armonioasă, un pic trasă, desigur din pricina zelului studios, cu pomeții ieșiți în afară, dar cu un ten sănătos, cu niște ochi limpezi, de un cenușiu foarte luminos, și cu o frunte lată, străjuită de un păr castaniu tuns scurt. Avea un trup bine legat și viguros, deși, în urma unui accident suferit la un meci de fotbal, șchiopăta puțin de piciorul drept.

— Mă bucur că s-a aranjat. Am știut eu că ai motive serioase să nu vii să m-aștepți. Și Ella, și domnul Fleming au regretat că n-ai venit.

Își strânse ghem mânușile de ață și, aruncând o privire expertă spre masă, scoase din sacoșă o bucată de șuncă învelită în pergament, precum și un pachet cu pâinișoarele lui preferate. Se așezară la masă, iar după ce ea rosti binecuvântarea obișnuită, începură să mănânce. Paul își dădu seama că, în ciuda rezervei ei, maică-sa era încântată.

— E o ocazie rară, mamă! Trei guinee pe săptămână. Și pe toată durata vacanței, adică nouă săptămâni.

— O să fie o schimbare plăcută, după atâta învățătură pentru examene.

— Da – încuviință el, dând din cap. Cursurile de vară sunt

un fel de vacanță.

— Dumnezeu se arată milostiv cu tine, Paul!

— Trebuie să-i trimit chiar astă-seară profesorului Slade certificatul meu de naștere – spuse tânărul, încetând să zâmbească.

Maică-sa rămase tăcută. Cu capul plecat, apucă lingurița și scoase o frunză de ceai care plutea în ceașca ei.

— Ce nevoie au de-un certificat de naștere? întrebă, cu o voce cam vătuită.

— A, o simplă formalitate – răspunse el, cu dezinvoltură. Nu vor să angajeze tineri sub douăzeci și unu de ani. Mi-a venit greu să-l conving pe Slade că am devenit major luna trecută.

— N-a vrut, adică, să te creadă pe cuvânt?

Paul o privi surprins:

— Mamă! Nu fi nedreaptă! Omul nu face decât să aplice regulamentul. Cererea mea, însoțită de certificatul de naștere, trebuie să meargă la Consiliu.

Doamna Burgess nu-i răspunse. După o scurtă pauză, Paul începu să-i relateze, pe un ton pe jumătate amuzat, discuția lui cu profesorul, care era și director al cursurilor de vară de la Portray. După ce sfârși de băut cea de a treia ceașcă de ceai, se sculă de la masă. Abia atunci se clinti și maică-sa. Oprindu-l pe neașteptate, îi spuse:

— Paul, sunt... În fond, nu sunt sigură că... nu sunt convinsă că-mi place ideea asta a ta de a te duce la Portray.

— Cum?! exclamă el. Păi am tot sperat amândoi, săptămâni în șir, c-o să capăt slujba!

— Ar însemna să fii departe de mine – spuse ea, cu șovăială în glas, și privi din nou în jos. Ar însemna să nu ne mai petrecem împreună week-end-ul, cu familia Fleming. Ella ar fi foarte dezamăgită. Și-apoi, ți-ar fi și ție prea greu...

— E absurd, mamă! Îți faci griji pentru un fleac de nimic.

Și înainte ca maică-sa să mai poată spune ceva, Paul porni repede pe coridor, spre odaia lui, ca să-și scrie cererea. Era un mic studio-dormitor, situat în partea din față a casei, iar pe pereții tapetați cu hârtie lucioasă atârnavu fotografiile

înărămate, înfățișând echipe de fotbal și de hochei. Pe consola căminului se înșiruiau o sumedenie de cupe și alte trofee, cucerite de-a lungul anilor la întrecerile universitare. Sub fereastră erau niște rafturi cu cărți

— Romane și lucrări mai serioase, îndeobște clasice, vădind un gust judicios și echilibrat. Vizavi, ascuns de o draperie verde, se afla patul îngust în care dormea; iar pe o masă negeluită, rezemată de perete, erau orânduite cu grijă fișele lui de lectură, alături de programul de studii. Totul mărturisea, în tăcere, caracterul ales al lui Paul, sănătatea lui fizică și morală, inteligența și sensibilitatea lui. Singurul lucru pe care l-ar fi putut reproșa cineva ar fi fost însăși ordinea excesiva ce domnea în încăpere, ordine care sugera o anume pedanterie, un anumit cult al perfecțiunii, rod al educației moralizatoare primită de la maică-sa.

Se așează la masă, își scoase stiloul și, cu umerii dreپți și cu coatele lipite de trup, completă cu pricepere formularul. Recitindu-l ca să se încredințeze că nu greșise, dădu din cap și se întoarse în salon.

— Mamă, ești bună să-mi dai certificatul? Aș vrea să mai prind poșta de la ora nouă.

Maică-sa își înălță capul. Nici nu începuse să strângă masa: rămăsese nemișcată pe scaun, așa cum o lăsase. Fața ei părea îmbujorată, iar vocea avea un ton neobișnuit de ascuțit:

— Zău dacă știu unde e! Nu-i un lucru pe care să-l poți găsi așa, într-o clipită!

— Hai, mamă! Trebuie să fie în sertarul de sus.

Privirea lui zbură spre scrinul arcuit ca un cioc de corabie, unde maică-sa își ținea toate hârțile, câteva bijuterii de familie, Biblia, ochelarii și alte obiecte de uz personal. Ea îi întoarse privirea, cu gura ușor întredeschisă, dezvăluindu-și în parte dantura ieftină și cam strâmbă. Roșeața pierise, lăsându-i obrajii mai palizi ca de obicei. Ridicându-se, scoase din poșetă o cheie și descuie sertarul de sus al scrinului. Cu spatele la Paul, scotoci vreme de cinci minute, apoi încuie sertarul și se răsuci pe călcâie.

— Nu, nu-l pot găsi – spuse ea, cu o voce calmă. Nu-i aici.

Paul își mușcă buzele, plictisit. Era un fiu ascultător și afectuos, condiționat de o educație severă, dar în clipa asta pur și simplu nu înțelegea atitudinea maică-si.

— Zău, mamă, e un act important – îi spuse, cu un glas stăpânit. Am nevoie de el.

— De unde să fi știut eu că o să ai nevoie de el?! replică maică-sa, cu o voce tremurătoare și înciudată. Hârtiile astea se cam pierd. Doar știi cât de greu mi-a fost să te cresc, singură, fără ajutorul nimănui, având pe cap atâtea probleme de rezolvat și purtând pe umeri o povară mai apăsătoare decât i-a fost dat vreodată să poarte unei femei, știi bine că mai tot timpul a trebuit să mă zbat ca s-avem un acoperiș sub care să ne-adăpostim, ca să nu mai vorbesc de osteneala pe care mi-am dat-o ca să te educ cum se cuvine. Află că am avut destule de făcut în viață, și fără a mă ocupa de niște hârtii, mai ales că nici n-am prea avut loc unde să le păstrez ca lumea.

Această izbucnire, atât de ciudată la un om cu firea ei stăpânită, îl surprinse pe Paul, care rămase perplex. Dar expresia severă a maică-si – un semnal de alarmă, cu care era foarte obișnuit – îl îndemnă să renunțe la orice discuție. Îi spuse doar atât, pe un ton potolit:

— Din fericire, există posibilitatea de a obține o copie, scriind la Somerset House din Londra. O să scriu chiar astă-seară.

Ea făcu un gest dezaprobat și zise cu un glas ceva mai calm:

— Nu e cazul să ceri așa ceva, Paul. Și, citind în ochii lui o adâncă nedumerire, adăugă: N-are rost să facem tărăboi pentru o nimica toată. Am avut o zi destul de grea. O să scriu mâine o cerere, pe-o hârtie cu antetul Primăriei.

— N-ai să uiți?

— Vai, Paul!

— Iartă-mă, mamă!

— Bine, dragul meu – îi spuse ea, cu o umbră de surâs, ce-i luminează ca un licăr stins trăsăturile chinuite. Și acum,

aprinde gazul în sobe. O să strâng masa, și după aia o să mergem la culcare.

Capitolul II

În următoarele două zile, Paul fu foarte ocupat. Queen's University se pregătea să intre în lunga vacanță de vară, și existau numeroase obligații legate de încheierea anului școlar. La cererea generală, Paul se produse ca pianist la serbarea studențească de sfârșit de an. O carte pe care-o luase cu împrumut de la bibliotecă dispăruse parcă fără urmă, răpindu-i mult timp până s-o găsească. O „lucrare practică” de ultimul moment, la chimie, îi prilejui obișnuitele emoții în așteptarea rezultatelor, deși, când fură afișate listele, văzu că obținuse o notă satisfăcătoare. În general, colegii lui de clasă îl prețuiau ca pe-un student destoinic, ca pe-un camarad agreabil și ca pe-un excelent atlet. Dar popularitatea lui era întrucâtva umbrită de un curent de opinie potrivnic – precumpănitor mai ales printre studenții de la medicină – niște afurisiți, care socoteau că purtarea lui nu era chiar atât de exemplară și că, bunăoară, neparticiparea lui la distracțiile studențești mai „libere” ar fi dovada unei rigidități regretabile. O dată sau de două ori în aceste zile, Paul își aminti de scena pe care i-o făcuse maică-sa; privind-o cu atenție, se întrebă dacă nu cumva e bolnavă. Părea nervoasă, mai palidă ca de obicei și ciudat de distrată. Desigur, în pofida firii ei dominatoare și a convingerilor ei austere, fusese totdeauna o femeie foarte sensibilă; Paul își amintea cum, în primele zile ale șederii lor la Belfast, maică-sa tresărea și pălea la auzul vreunei bătaii brusce în ușă. Acum însă era cu totul altceva: fruntea ei părea apăsată de o neliniște mistuitoare. Atât joi cât și vineri

seara, maică-sa ieșise după cină ca să se ducă, pentru un ceas, la vechiul lor prieten, pastorul Emmanuel Fleming de la Capela Merrion, și se întorsese acasă ceva mai liniștită, dar palidă și cu o expresie de spaimă în ochii înroșiți.

Joi dimineață, Paul o întrebase fără ocol dacă primise vreun răspuns de la Somerset House, iar ea îi spusese că nu.

De câteva ori după aceea fusese cât pe ce s-o descoasă, dar o rezervă ciudată, izvorâtă din supunerea-i filială, îl împiedicase s-o facă. Nu, nu putea fi nimic rău la mijloc. Și totuși era nedumerit, așa că începu să caute chiar în trecutul lui o explicație a purtării ei atât de bizare. Dar faptele erau cât se poate de banale și lipsite de mister, își petrecuse primii cinci ani din viață la Tynecastle, orașelul său natal din nordul Angliei: un cadru vag, fixat oarecum de zgomotul niturilor bătute cu ciocanul și de prelungul apel matinal al sirenei ce-i chema pe muncitori la șantierul naval. Această impresie vagă era însoțită de amintirea luminoasă a tatălui său – un om vesel și deosebit de prietenos, care în fiecare duminică îl ducea, ținându-l de mână, la Jesmond Dene. Acolo, băiatul lansa pe apa lacului bărcuțe făcute din hârtie albastră, iar când obosea, taică-său îl așeza pe-o bancă din parc, la umbră, și începea să deseneze, cu un talent extraordinar, tot ce vedea în jur: oameni, câini, cai, copaci – desene minunate ce-i fermecaseră copilăria și-i stimulasera imaginația. În celelalte zile ale săptămânii, tatăl său îi aducea seara, acasă, fructe de marțipan colorate – căpșuni cu codițe verzi, banane galbene, piersici cu obrazul roz – toate, plăcute la gust și la vedere, produse ale marii întreprinderi de cofetărie unde lucra în calitate de comis-voiajor.

După ce împlinise cinci ani, se mutaseră în marele oraș Wortley din Midland: o amintire mai puțin luminoasă, dominată de fum, de ploi, de vâlvoarea oțelărilor și de fețele mohorâte ale părinților săi, și încununată de plecarea tatălui său într-un voiaj de afaceri în America de Sud. O, cât suferise din pricina plecării acelui camarad vesel, cu câtă nerăbdare îi așteptase întoarcerea, pentru ca mai apoi să

audă de moartea lui într-o catastrofă de cale ferată, undeva lângă Buenos Aires – veste neînchipuit de dureroasă, împlinire brutală a presimțirilor copilului! După aceea venise la Belfast – un vagabond melancolic în vârstă de nici șase ani. Acolo, prin bunăvoința lui Emmanuel Fleming, maică-sa găsisese de lucru la serviciul de contabilitate al Secției sanitare din cadrul Primăriei. Salariul era mic, dar sigur, și-i îngăduise văduvei să-și ducă existența sub un acoperiș respectabil și, printr-o abnegație însoțită de un miraculos spirit de economie, să-și educe feciorul în vederea unei cariere didactice. Acum, după toți acești cincisprezece ani de strădanii ale maică-si, Paul era pe punctul de a absolvi universitatea. Privind înapoi, avea sentimentul că, prin însăși eforturile ei intense, maică-sa redusese viața lor la Belfast la limitele cele mai stricte cu putință. În afara vizitelor făcute cu regularitate la Capela Merrion, ea nu ieșea nicăieri. Pastorul Fleming și fiica lui, Ella, erau singurii ei prieteni. Nu-și cunoștea nici măcar vecinii. La universitate, Paul nu putuse niciodată să dea frâu liber firii sale sociabile, căci avusese totdeauna sentimentul că maică-sa nu-i vede cu ochi buni prietenii. Această constrângere îl scotea adesea din sărite, dar, fiind profund conștient de tot ce-i datora maică-si și, în același timp, domolit de repetatele ei muștrări, se obișnuise să rabde.

Odinioară pusese această atitudine protectoare a maică-si pe seama pietății ei exagerate și vigilente. Acum însă, în lumina purtării ei recente, se întreba dacă nu era cumva la mijloc altceva. Îi venea în minte o întâmplare: în urmă cu un an i se făcuse onoarea de a fi invitat să joace în echipa irlandeză care trebuia să susțină un meci de rugby contra Angliei. Nimic nu putea fi mai îmbucurător pentru inima unei mame. Și totuși ea refuzase categoric să-i permită a accepta invitația. De ce? Pe atunci, Paul nu fusese în stare să ghicească. Acum bănuia vag motivul. Într-adevăr, gândindu-se la existența ei voit liniștită, ferită de orice contacte, învăluită de mister subordonată voinței Atotputernicului, Paul își spunea că această existență e

tipică pentru un om care are ceva de ascuns. Iar gândul acesta îl neliniștea.

Sâmbătă, maică-sa se întoarse de la servicii pe la orele două (sâmbăta lucra de obicei doar o jumătate de zi). Paul se hotărâse între timp să discute deschis cu ea. Vremea devenise ploioasă; după ce-și lăsă umbrela în vestibul, maică-sa intră în salonaș, unde Paul răsfoia o carte. Apariția ei îl făcu să tresară: avea o față pământie, deși părea liniștită.

— Ai mâncat, fiule?

— Am mâncat un sandviș la club. Dar matale?

— Ella Fleming mi-a oferit o ceașcă de cacao.

Paul îi aruncă o privire fugară:

— Iar te-ai dus acolo?

Maică-sa se așeză, obosită:

— Da, Paul. Iar m-am dus. Ca să mă rog și să cer îndrumare.

În tăcerea ce se așternu, Paul își îndreptă spinarea, agățându-se cu amândouă mâinile de brațele fotoliului:

— Mamă, nu mai merge așa. E ceva necurat la mijloc. Spune-mi, ai obținut certificatul acela?

— Nu, fiule. Nici măcar n-am scris ca să-l cer.

Paul simți că-i năvălește sângele-n obraji:

— De ce nu?

— Pentru că l-am avut tot timpul. Te-am mințit. Îl am la mine, în poșetă.

Paul se potoli și o privi cu mirare: după ce scotoci în poșeta din poală, maică-sa scoase dinăuntru o hârtie albastră-cenușie, împăturită.

— În toți acești ani m-am zbatut să-l țin ascuns de tine, Paul. Aș fi vrut să nu-ți dezvălui niciodată adevărul, prea era trist și complicat. Fiece pas pe scară, fiecă glas auzit de pe stradă mă făcea să tremur pentru tine. Apoi, pe măsură ce treceau anii, iar tu creșteai, îmi închipuiam că izbutisem să te cruț, cu ajutorul lui Dumnezeu. Dar nu aceasta era voia lui. Eu mă temusem de lucrurile mari, dar ceea ce a precipitat totul a fost un fleac: chestiunea aceea a cursurilor

de vară. Dar poate că, mai devreme sau mai târziu, tot trebuia să afli. Așa spune pastorul. L-am rugat să mă ajute să găsesc un mijloc de a amâna explicația ce ți-o datorez. El însă mi-a spus că n-are rost, fiindcă acum ești un bărbat în toată firea și trebuie să cunoști adevărul.

Agitația ei sporise cu fiecare cuvânt pe care-l rostea; și, în ciuda hotărârii de a rămâne calmă, sfârși cu un fel de geamăt. Când îi întinse hârtia, mâna îi tremura. Zăpăcit, Paul o apucă, o privi și văzu numaidecât că numele de pe act nu era numele lui. În loc de Paul Burgess, citi Paul Mathry.

— Nu se poate... Ce-nseamnă asta? bâigui el, ridicându-și privirea de pe hârtie spre maică-sa, în vreme ce undeva, în adâncul memoriei lui, o coardă atinsă de numele Mathry vibra dureros ca struna unei harfe într-o încăpere de mult părăsită.

— Când am venit la Belfast, mi-am luat numele de fată, Burgess. Dar sunt doamna Mathry, tatăl tău a fost Rees Mathry, iar pe tine te cheamă Paul Mathry, deși aș fi vrut să uit acest nume! Buzele îi tremurară când adăugă: Aș fi vrut să nu-l mai auzi și să nu-l mai vezi niciodată!

— De ce?

Maică-sa își lăsă ochii în jos și rosti cu un glas stins:

— Ca să te scutesc de... de o rușine îngrozitoare.

Paul simți că inima îi bate repede și că i se pune un nod în gât, dar așteptă nemișcat ca ea să continue. Ea însă părea la capătul puterilor.

— Nu mă sili să continui, fiule – îi zise, aruncându-i o privire disperată. Domnul Fleming mi-a făgăduit c-o să-ți spună el totul. Du-te la el. Te-așteaptă.

Paul își dădea seama că maică-sa e zdrobită, dar cum suferea și el, nu putea s-o cruțe.

— Continuă! îi șopti, alb la față. E de datoria ta să-mi spui.

Maică-sa începu să plângă cu suspine ce-i zguduiau umerii firavi. Niciodată n-o mai văzuse plângând. Peste o clipă ea își trase sufletul printr-un efort dureros, ca și cum și ar fi adunat puterile, și murmură fără să-l privească:

— Tatăl tău n-a murit în timpul unui voiaj în America de Sud. A încercat să plece într-acolo, dar poliția l-a arestat.

Paul se așteptase la orice, numai la asta, nu!

— Pentru ce? bâigui el, simțind că inima încetează să-i bată.

— Pentru omor.

În mica încăpere se așternu o tăcere de moarte. Omor! Cuvântul acesta înfiorător îi suna și-i răsună în creier. Se simțea paralizat. O sudoare rece îi scălda tot trupul.

— Atunci – întrebă el într-o șoaptă tremurătoare – a fost... spânzurat?

Maică-sa scutură din cap; ochii îi erau împăienjeniți de ură:

— Ar fi fost mai bine pentru amândoi dac-ar fi fost spânzurat. A fost condamnat la moarte, dar grațiat în ultimul moment... Își ispășește la închisoarea din Stoneheath o sentință de condamnare pe viață.

Făcuse un efort prea mare. Capul i se lăsă pe umăr, trupul i se legănă și se prăbuși în fotoliu.

Capitolul III

Pastorul Fleming locuia în centrul orașului, lângă marea Gară de Nord, într-o casă urâtă, strâmtă, zugrăvită într-un cenușiu de ardezie, întocmai ca și capela de alături. Deși se simțea epuizat, fără mai multă vlagă în el decât atâta cât să se ascundă în vreun ungher întunecos, Paul se târâse, mânat de un impuls irezistibil, pe străzile umede, luminate puternic și însuflețite de petrecăreții de sâmbătă noaptea. Se ducea să-l vadă pe pastor. Maică-sa, revenindu-și din leșin, se culcase. El însă nu se putea odihni înainte de a afla întreg adevărul.

Ca răspuns la bătaia lui în ușă, lumina din vestibul se aprinse și Ella Fleming veni să-i deschidă.

— Tu erai, Paul? Intră, te rog.

Fata îl primi în salon – o încăpere cu tavanul scund, cu niște perdele de un roșu-închis și cu mobila învelită în huse din păr de cal. În cămin ardea un mic foc de cărbuni.

— Tata e ocupat cu un enoriaș. N-o să stea mult – adăugă ea, cu un surâs amabil, dar cam silit. Afară s-a lăsat umezeala. O să-ți prepar o ceașcă de cacao.

Era panaceul ei pentru mai toate suferințele. Deși n-avea niciun chef de inofensiva băutură, Paul se simțea prea epuizat ca s-o refuze. Poate că doar imaginația lui era de vină, dar avea sentimentul că Ella este la curent cu situația lui – altminteri, cum să-și explice aerul ei prea dezinvolt, buzele astea ușor strânse? Așezându-se inert pe un scaun, o lăsă pe fată să aducă o tavă din bucătărie, să amestece în ceașcă zahărul cu cacao și să toarne deasupra apă fiartă.

Era cu doi ani mai în vârstă decât el, dar fiind subțirică și palidă la față, părea încă o fetiță. Avea niște ochi de un verde-cenușiu, mari și expresivi – partea ei cea mai frumoasă. De obicei erau strălucitori și duioși, dar câteodată se umpleau de lacrimi și puteau să și scape de mânie. Foarte cochetă de felul ei, în seara aceea purta o fustă de culoare închisă, plisată ca un acordeon, ciorapi negri și o bluză albă, largă, cu o croială rotundă la gât. Paul bău în tăcere ceașca de cacao. Fata își ridică doar o dată sau de două ori privirea spre el, peste lucrul de mână pe care-l ținea în poală. Era vorbăreată din fire, se pricepea să întrețină o conversație, iar faptul că se ocupa de gospodăria tatălui ei rămas vădov îi dădea oarecare aplomb în relațiile sociale. Dar văzând că Paul nu-i răspunde la cele câteva întrebări pe care i le pusese, își încruntă sprâncenele groase și păru să se resemneze să tacă.

După un timp se auzi larmă de glasuri dinspre coridor, apoi clanta ușii de la intrare. Ella se ridică numaidecât:

— Îi spun tatii că ești aici.

Și ieși din încăpere. Peste câteva clipe își făcu apariția pastorul Emmanuel Fleming. Era un bărbat de vreo cincizeci de ani, lat în umeri, cu niște mâini butucănoase. Purta pantaloni negri, bocanci de lucrător și o haină neagră de alpaca, decolorată la cusături. Barba lui, tunsă scurt și țuguiată, era cenușie ca fierul, dar ochii mari și albaștri îi dădeau un aer de copil.

Mergând drept spre Paul, îi strânse afectuos mâna și-l luă de braț cu multă căldură:

— Mă bucur c-ai venit, băiete. Mă bucur mult. Hai cu mine, să stăm puțin de vorbă.

Îl conduse în biroul său, o odăiță austeră, situată în fundul casei, cu podeaua de scânduri pătată, neacoperită de niciun covor; un pupitru galben, de stejar, cu rulou, câteva scaune pliante și o mică bibliotecă din lemn lustruit alcătuiau mobila încăperii. Un orologiu de marmură verzuie, sprijinit de doi îngerași dauriți – un obiect oribil, primit în dar, pesemne, apăsa pe consola subțire, tivită cu ciucuri de

catifea. După ce-i oferi oaspetelui un scaun, pastorul se așază la pupitru. Rămase pe gânduri o clipă, apoi începu pe un ton afectuos și înțelegător:

— Dragul meu băiat, a fost desigur o lovitură grea pentru tine. Dar ceea ce trebuie să ții minte este că aceasta e voia Domnului. Cu ajutorul lui vei izbuti să treci peste această grea încercare.

Paul înghiți în sec:

— Nu pot trece peste ea până nu știu despre ce e vorba. Trebuie să știu!

— E o poveste tristă și urâtă, băiete – rosti cu gravitate pastorul. N-ar fi oare mai bine s-o lăsăm îngropată în trecut?

— Nu, vreau s-o aud. Trebuie să aflu adevărul, altfel o să-mi imaginez tot felul de lucruri...

Vocea i se frânse.

Se așternu tăcerea. Cu coatele pe pupitru, pastorul își duse mâna streășină la ochi, ca și cum s-ar fi rugat Domnului pentru sprijin. Era un om cinstit și bine intenționat, care trudise îndelung și din răspuțeri „în grădina lui Dumnezeu”. Dar cum posibilitățile îi erau limitate în fel și chip, își vedea adesea, spre marea lui jale, zădărnice strădaniile și intențiile cele mai bune. Era un suflet solitar și cunoștea gustul amar al muștrărilor de sine. Își reproșa până și dragostea pe oare i-o purta fiică-si, căci își dădea seama de cusururile fetei – de meschinăriile și de vanitatea ei – dar o iubea prea mult ca să încerce să i le îndrepte. Tragedia lui era că ar fi vrut să fie un sfânt, un adevărat apostol capabil să tămăduiască prin simpla atingere a mâinilor sale și să răspândească în turma credincioșilor luminosul cuvânt al Domnului, în care el însuși credea cu atâta tărie. Ar fi vrut să aibă aripi. Dar vai! limba-i era împiedicată, picioarele i se împleticeau – era legat de pământ. Chiar și acum, când începu să vorbească, glasul îi era tulburat, iar frazele lui grave, pedante păreau subliniate de bătăile lugubre ale orologiului:

— În urmă cu douăzeci și doi de ani, la Tynecastle, l-am cunoscut pe Rees Mathry cu Hannah Burgess. Pe Hannah o

cunoșteam de câțiva ani, era una din enoriașele mele preferate. Pe Rees nu-l cunoșteam, dar era un tânăr bine crescut și simpatic, velș de origine, și-mi inspira încredere. Avea o situație excelentă, ca agent pentru ținuturile din miazănoapte al unei mari întreprinderi de cofetărie en-gros. Aveam toate motivele să-i consider fericiți, mai ales când li s-a născut și un fiu. Chiar eu te-am botezat, dragul meu, cu numele de Paul Mathry.

Făcu o pauză, ca și cum și-ar fi cântărit cu cea mai mare grijă cuvintele:

— Nu voi tăgădui că armonia căminului era tulburată uneori de mici certuri ocazionale. Maică-ta era foarte evlavioasă, o creștină adevărată, pe când taică-tu avea, ca să întrebuițez un termen blând, idei mai liberale, ceea ce provoca, firește, anumite conflicte. Maică-ta, de pildă, era categoric împotriva consumului de vin și de tutun în casă – prejudecată pe care tatăl tău n-o putea înțelege de fel. În plus, tatăl tău avea un serviciu care-l silea să lipsească de-acasă cel puțin o săptămână pe lună, ceea ce exercita, poate, o influență rea asupra lui. Fiind un om drăguț și simpatic, avea mulți prieteni, prea mulți, aş spune, dintre care unii nu tocmai recomandabili, întâlneți prin sălile de biliard, prin baruri și prin alte localuri dubioase. Totuși n-am avut nimic grav să-i reproșez, până la teribilele evenimente din anul 1921.

Pastorul oftă și, luându-și mâna de pe frunte, își strânse degetele butucănoase; ochii lui triști priveau parcă departe în trecut, peste ani:

— În ianuarie 1921, firma la care lucra tatăl tău a făcut unele schimbări de personal, în urma cărora părinții tăi s-au mutat împreună cu tine în Midland. Cu câteva luni înainte fusesem eu însumi transferat în această parohie din Belfast, dar continuam să fiu în strânsă legătură cu maică-ta, prin corespondență. Și trebuie să-ți mărturisesc că viața familiei tale la Wortley a fost, încă de la început, agitată. Taică-tu era, pesemne, enervat de mutarea lui într-un district ce-i oferea, pare-se, un câmp mai restrâns de activitate. Deși

situat în mijlocul unei regiuni rurale plăcute, orășelul Wortley e un târg cenușiu și dezagreabil, iar maică-ta nu l-a iubit niciodată. Neputând găsi o locuință convenabilă, s-au tot mutat în diferite camere mobilate. Și deodată, în luna septembrie, mai precis în a noua zi a acelei luni, tatăl tău i-a comunicat că a ajuns la capătul răbdării. I-a spus că vrea să renunțe la slujba aceea și să emigreze numaidecât în Argentina, în Lumea Nouă, unde ar fi existat, cică, perspective mai bune pentru voi toți. În consecință, a reținut trei locuri pe vaporul *Eastern Star*, care urma să plece la 15 septembrie. În ziua de 13 te-a trimis pe tine și pe maică-ta la Liverpool, ca să-l așteptați acolo, la marele Hotel Central. În noaptea de 14 septembrie a plecat cu trenul din Wortley spre Liverpool. Dar n-a putut ajunge la voi. La orele două dimineăta, când a ajuns în Gara centrală a orașului, poliția îl aștepta pe peron. După o luptă violentă, a fost arestat și închis în penitenciarul de pe Canon Street. Doamne Dumnezeule, n-o să uit niciodată șocul pe care mi l-a produs vestea că era acuzat de crimă premeditată!

Urmă o tăcere încordată, prelungă. Ghemuit pe scaun ca un om hipnotizat, Paul abia mai răsufla.

— În noaptea de opt septembrie – urmă pastorul – fusese săvârșită o crimă înfiorătoare. Mona Spurling, o femeie frumoasă, în vârstă de douăzeci și șase de ani, care lucra ca vânzătoare la o florărie din apropiere de Leonard Square, fusese omorâtă mișelește în apartamentul ce-l ocupa la numărul 52 al străzii Ushaw Terrace din Eldon, o suburbie a Wortley-ului. Crima avusese loc aproximativ între orele opt și opt și zece minute. Întorcându-se de la lucru la șapte și jumătate, domnișoara Spurling luase o cină frugală, apoi îmbrăcase halatul subțire în care avea să fie găsită. La orele opt, perechea care locuia în apartamentul de dedesubt și care se numea Prusty a auzit prin tavan niște zgomote neobișnuit de puternice; Albert Prusty, îndemnat de soția lui, s-a dus să vadă ce se-ntâmplă. A început să bată în ușă din ce în ce mai tare, dar n-a primit niciun răspuns. Stătea perplex pe palier, când un tânăr comisionar, pe nume

Edward Collins, se arată pe scări, încărcat cu un teanc de rufe aduse de la spălătorie. În clipa când Collins ajunse pe palier, lângă Prusty, ușa se deschise și din apartamentul domnișoarei Spurling ieși un individ care o zbughi pe scări în jos. Cei doi intrară, repede în apartament, unde-o găsiră pe domnișoara Spurling cu capul aproape desprins de trup, întinsă pe covorul din fața căminului, într-o baltă de sânge. Domnul Prusty alergă numaidecât la cel mai apropiat medic din împrejurimi. Acesta veni de îndată, dar în zadar, deoarece domnișoara Spurling era moartă. A fost chemată poliția, care a trimis un medic legist și un inspector pe nume Swann. La început acesta crezu că asasinul nu lăsase nicio urmă, dar peste câteva ore ieșiră la iveală trei indicii. Inspectorul Swann descoperi în birou o ilustrată cu un desen în creion, expediată din Sheffield cu numai o săptămână în urmă, ilustrată pe care se putea citi: „Absența sporește dorul. Vrei să ne-ntâlnim și să cinăm la *Drury* când mă întorc?” Iar dedesubt, în loc de semnătură, „Bon-bon”. Inspectorul mai găsi și un bilețel, pe jumătate ars și nesemnlat, dar purtând data ștampilată „opt septembrie”, bilețel pe care se putea citi: „Trebuie să te văd astă-seară”. În sfârșit pe covorul din fața căminului a fost găsită, lângă cadavru, o punguță făcută dintr-o piele neobișnuit de fină și de moale, legată de obicei la gură printr-un inel de metal. Punguța conținea vreo zece lire, în monede și bancnote. După indicațiile date de Edward Collins și de Albert Prusty, poliția a stabilit și a difuzat grabnic semnalmente pentru presupusului asasin, oferind o mare recompensă pentru orice informație care ar contribui la prinderea lui.

A doua zi, patroana unei spălătorii din cartier veni la comisariatul local împreună cu o fată de șaptesprezece ani, pe nume Louisa Burt, care lucra la spălătorie la călcatul rufelor. A reieșit că Louisa, o verișoară a lui Edward Collins, comisionarul spălătoriei, îl însoțise pe acesta în noaptea crimei până-n strada Ushaw Terrace și că, în timp ce aștepta în fața casei (nu-i plăcea să urce scările), un individ care ieșise din casa cu numărul 52 dăduse buzna peste ea,

aproape s-o răstoarne. Fata a descris semnalmentele individului, astfel încât poliția avea acum trei martori care-l văzuseră pe ucigaș.

Pastorul Fleming se opri, ațintindu-și asupra tânărului ochii tulburați și candizi:

— Nu-i plăcut, Paul, să atingi unele chestiuni, dar ele sunt, vai! foarte legate de această istorie tragică. Într-un cuvânt, Mona Spurling nu era o femeie cinstită: avea relații dubioase cu mulți bărbați, dintre care unul o frecventa regulat. Nimeni nu știa cine era omul acela, dar colegele Monei de la florărie pretindeau că în ultima vreme ea li se păruse îngrijorată și descurajată și c-o auziseră vorbind la telefon, pe un ton supărat, cu reproșuri ca: „Tu ești de vină!” sau: „Dacă mă părăsești acum, o să dau totul în vileag”. În sfârșit, autopsia a scos la iveală faptul că nenorocita era gravidă. Mobilul crimei apărea limpede: femeia fusese desigur asasinată de bărbatul răspunzător de starea ei. Poate că el se săturase între timp de ea și, amenințat cu un scandal, îi scrisese ca să-i ceară o întâlnire și o omorâse.

Înarmată cu aceste dovezi, poliția și-a pus în acțiune toate mijloacele pentru a-l găsi pe ucigaș. Reproduceri după desenul semnat „Bon-bon” au fost publicate la loc de cinste în toate ziarele, cei ce aveau cunoștința de persoana expeditorului fiind solicitați să ia legătură cu poliția din Wortley. Toate gările și porturile au fost puse sub strictă supraveghere și, timp de aproape o săptămână, au fost efectuate cele mai intense cercetări. Apoi, în noaptea de treisprezece septembrie, un anume Harry Rocca, funcționar la o agenție de pariuri, s-a prezentat la comisarul-șef și, într-o stare de agitație extremă, s-a oferit să facă o declarație. El a mărturisit din capul locului că fusese în relații intime cu răposata și că o vizitase chiar în noaptea din ajunul crimei. Apoi a adăugat că-l cunoștea pe expeditorul ilustratei – un prieten cu care juca adesea biliard și care avea mare talent la desen. Cu câteva luni înainte, el i-l recomandase pe acel om Monei Spurling. Mai mult încă, prietenul acela venise la dânsul, după ce ziarele

reproduseseră ilustrata, și-l rugase, cu un aer îngrijorat, să-l ajute, spunându-i: „Dacă te-ntreabă careva unde-am fost în noaptea de opt septembrie, răspunde-i că am jucat împreună biliard la hotelul Sherwood”.

Această mărturie a fost, firește, de ajuns. Comisarul-șef și inspectorul Swann au plecat de îndată la adresa dată de Rocca. Acolo au aflat că persoana pe care-o căutau se urcase cu numai un ceas înainte în expresul de noapte, spre Liverpool, la gara de pe Leonard Street. Arestarea la Liverpool a urmat în chip inevitabil. Omul acela era tatăl tău, Paul!

Se așternu din nou tăcerea. Pastorul își umezi buzele, ducând la gură carafa de pe birou. Apoi, cu sprâncenele încruntate, urmă:

— Întâmplarea făcea ca Albert Prusty, principalul martor, să fie tocmai atunci ținut la pat de o criză acută de astmă: tutungiu de meserie, fabrica țigări, iar praful de tutun îi provoca crize cronice; dar ceilalți doi martori au fost aduși numaidecât la Liverpool de către comisarul-șef și de către inspector. Acolo, dintr-o duzină de persoane, ei au identificat fără șovăire în persoana tatălui tău, pe omul pe care-l văzuseră în noaptea crimei. Identificarea a fost teribil de precisă. „Așa să-mi ajute Dumnezeu, că el este!” a exclamat Edward Collins, iar Louisa Burt, înnebunită de sentimentul răspunderii, a strigat, izbucnind într-un plâns isteric: „Știu că-l paște ștreangul, dar el e omul pe care-l căutați!”

Oamenii erau din ce în ce mai ațâțați împotriva deținutului; pentru a-l scăpa de furia mulțimii, polițiștii îl dădură jos din tren în gara Barbridge și-l transportară într-o dubă la închisoarea din Wortley... Dar Dumnezeu mi-e martor, dragă Paul, că te-am chinuit destul cu detaliile astea. Procesul a început la 15 decembrie, la curtea cu jurați din Wortley, prezidată de judecătorul Oman. Câtă neliniște m-a zbuciumat în acele zile teribile! Unul după altul, martorii acuzării s-au perindat pentru a-și depune mărturiile zdrobitoare. În valizele tatălui tău fusese descoperit un brici, în care medicii legiști au identificat

unealta crimei. Un grafolog a demonstrat că bilețelul pe jumătate ars, găsit în apartamentul victimei, fusese scris cu mâna stângă de tatăl tău. El fusese văzut adesea în florărie, unde intra ca să-și cumpere o floare pentru butonieră, și de fiecare dată stătea de vorbă și râdea cu domnișoara Spurling... Tentativa de a fugi în Argentina și rezistența opusă poliției pledau, de asemenea, împotriva lui. Dar dovada cea mai strivitoare era încercarea lui de a-și găsi un fals alibi prin Rocoa, încercare ce-i fusese fatală. Iar când tatăl tău a fost adus în boxă, s-a dovedit a fi, vai! foarte slab în propria-i apărare, contrazicându-se, ieșindu-și din fire, da, ajungând chiar să strige la judecător! N-a fost în stare să spună exact ce anume făcuse în momentul omorului, afirmând că-și petrecuse o parte din seară la cinema – alibi stângaci, pe care procurorul l-a spulberat cu ușurință. O singură rază de lumină a licărit pentru el în această beznă adâncă: Albert Prusty n-a putut să jure că tatăl tău era omul pe care-l văzuse fugind din apartament, deși recunoștea că semăna cu omul acela. Totuși a reieșit că Prusty era miop și, de asemenea, că era supărat că nu fusese luat și el la Liverpool împreună cu Collins și cu Louisa Burt.

În cuvântul său de încheiere, judecătorul a fost categoric împotriva acuzatului. Jurații s-au retras la orele trei în după-amiaza zilei de douăzeci și trei decembrie. Au lipsit numai patruzeci de minute. Verdictul lor a fost: „vinovat”. Mă aflu în sala tribunalului – maică-ta era prea bolnavă ca să poată asista la proces – și nu voi uita până la moarte clipa teribilă când judecătorul, punându-și pe cap toca neagră, a pronunțat sentința, adăugând că încredințează milei Domnului sufletul tatălui tău. Acesta a zbierat, zbătându-se în brațele gardienilor care-l scoteau din sală: „Nu există niciun Dumnezeu! La naiba cu mila lui și a voastră! N-am nevoie de ea!”

Vai, dragul meu Paul! Numele Domnului nu poate fi luat în deșert. Totuși poate că tocmai pentru a răspunde blasfemiei tatălui tău, Atotputernicul i-a arătat milă păcătosului. Deși nimeni nu se mai aștepta la o asemenea

clemență, sentința a fost comutată, chiar în ajunul execuției, în închisoare pe viață, iar tatăl tău a fost transferat la închisoarea din Stoneheath.

După ultimele cuvinte ale pastorului, o tăcere adâncă învălui încăperea. Amândoi se fereau să se privească în ochi. Paul, ghemuit în fotoliu, își ștergea fruntea cu o batistă pe care-o tot frământa în mâna-i nădușită:

— E încă în viață?

— Da.

— Nu l-a văzut nimeni... Din ziua când a intrat... acolo?

Pastorul răspunse, oftând adânc:

— La început am încercat să intru în contact cu el prin mijlocirea capelanului închisorii, dar tatăl tău mi-a respins încercările cu atâta ură, aș putea spune chiar cu atâta ferocitate, încât am fost nevoit să renunț. Cât despre maică-ta... ei bine, dragul meu Paul, ea avea sentimentul că fusese crunt nedreptățită de soartă. De asemenea, trebuia să se gândească la tine. În interesul tău, a socotit că-i mai bine să șteargă acest capitol îngrozitor din viața ta tânără. Faptul că n-a reușit pe deplin, n-are importanță. Ești destul de inteligent ca să suporti șocul acestei mărturisiri, și tocmai de aceea ți-am făcut-o fără a-ți ascunde nimic, fără să te-nșel spunându-ți doar jumătăți de adevăr. Și acum, după ce ți-am dezvăluit tot adevărul, vreau să-ți scoți din cap aceste lucruri. Ești bărbat în toată firea și ai viitorul în față. Trebuie să mergi înainte, ca și cum tot ce ți-am spus nici n-ar fi fost; da, trebuie să mergi înainte, mereu înainte, cu credință și fără a privi înapoi.

Capitolul IV

Trecuse o săptămână de la convorbirea din biroul pastorului Fleming. Era într-o duminică după-amiază și ora de lecturi biblice se terminase. Elevii plecaseră, iar Ella îl aștepta pe Paul în vestibul, îmbrăcată în cea mai frumoasă rochie albastră pe care-o avea și purtând pe cap o pălărie de pai pe care-o împodobise ea însăși cu o panglică de marinar. Paul coborî greoi de la pupitrul lui și porni spre ea printre șirurile de bănci goale. Deși lua parte la ora de lecturi biblice mai mult ca să-i facă plăcere mamei-si, savura răspunsurile isteților ștregari de pe Merrion Street; dar astăzi se simțea amețit, capul îi vâjâia după încă o noapte de nesomn – numai Dumnezeu știa cât se chinuise.

— Sunt sigură că nu-ți arde să cânți, Paul, dar e frumos afară; ce-ar fi să ne plimbăm puțin? îi propuse Ella, plină de tact.

De obicei, înainte de plimbarea lor duminicală, Paul se așeza la mica orgă a capelei și cânta pentru Ella: cunoscându-i gusturile, care nu erau aceleași cu ale lui, îi cânta din Händel sau din Elgar, cu un talent remarcabil. Astăzi însă nu se simțea în stare de așa ceva. Nu-i venea nici să se plimbe, dar, bănuind că ea îi propusese o plimbare ca să-l abată de la gândurile-i negre, nu se împotrivi.

Ella îl apucă de braț, cu un gest vag posesiv, și Paul porni cu ea spre Parcul Ormeau. Era devreme, dar pe străzi se vedeau destul de mulți pietoni; femeile își expuneau toaletele, iar bărbații păreau respectabili și satisfăcuți în hainele lor de duminică, scoțându-l din sărite pe Paul.

— N-am niciun chef de parada asta – murmură el când intrară pe poarta parcului.

Ella îi aruncă o privire uimită, dar nu spuse nimic. Cu toate că nu era capabilă de un sentiment prea profund, îl îndrăgea de multă vreme pe Paul. Sclavă a convențiilor, nu putea să i-o mărturisească, iar Paul, deși o accepta ca pe o bună camaradă și deși maică-sa lăsa să-i scape din când în când aluzii încurajatoare, se complăcea în această prietenie, fără să-și dea seama de totala nepotrivire dintre firea lui independentă și generoasă, și pietatea stereotipă, rigidă ce caracteriza fiecărui gest al fetei. Totuși Ella socotea problema ca și rezolvată, și toate planurile ei de viitor se întemeiau pe certitudinea căsătoriei cu Paul. Foarte ambițioasă pentru amândoi, își spunea că inteligența lui se va îmbina armonios cu propriul ei talent de „a conduce”. Se și vedea exercitând o influență salutară asupra carierei lui, pe care ar fi promovat-o până la o culme academică înaltă; se și vedea frecventând alături de el cele mai distinse cercuri.

Iată de ce, faptele recent dezvăluite fuseseră o lovitură grea pentru orgolioasa Ella. Își dădea seama, de asemenea, cât de puternic fusese șocul suferit de Paul. Totuși, de vreme ce ea dorea să treacă peste asta, de ce n-ar fi trecut și el? Stricăciunea nu era gravă, întreaga poveste era îngropată în trecut și, cu puțină atenție din partea lor, putea să rămână îngropată pentru totdeauna. Aceasta era atitudinea ei. De aceea, văzându-l cu fruntea încă plecată în țărână, simțea că afecțiunea ei pentru Paul începe să fie umbrită de un soi de supărare, ba chiar de... ciudă. Deși știa să se stăpânească – era răutăcioasă din fire, dar nicidecum violentă – cu greu se putu abține să nu izbucnească, auzindu-l cum vorbește.

— E ca și cum în toți acești ani aș fi trăit în minciună – rosti el, cu un aer spăsit, încercând să dea glas chinuitoarelor gânduri. Nici măcar nu mă mai pot numi Burgess, numele meu e Mathry, Paul Mathry... Ar însemna să mă mint pe mine însumi și pe toți ceilalți dacă nu l-aș folosi. Folosindu-l, aș avea însă senzația că, oriunde m-aș duce, oamenii m-ar arăta cu degetul și și-ar spune în șoaptă:

„Uite-l pe Mathry, feciorul ăluia care...”

— Termină, Paul! îl întrerupse Ella. Îți complici singur existența. Nimeni nu trebuie să știe vreodată...

— Dar eu știu, chiar dacă alții nu știu – replică el, mergând mai departe, cu privirea ațintită asupra pietrișului de pe alee. Da, ce mă fac eu... eu... cum o să pot eu trăi de-acum înainte?

— Trebuie să uiți toată povestea.

— Să uit? îngână el, nevenindu-i să-și creadă urechilor. – Da – îi spuse ea, simțind că-și pierde răbdarea. E cât se poate de simplu. Trebuie să-ți scoți din minte orice gând despre... acel Mathry.

— Să mă lepăd de tatăl meu? întrebă el, privind-o cu niște ochi năuci.

— E, oare, un om cu care te poți mândri?

— Orice-ar fi făcut, a plătit pentru fapta lui... închisoare pe viață... Afurisită soartă!

— Mă gândeam numai la tine – îi răspunse ea, tăios. Și te-aș ruga să nu mai folosești asemenea vorbe în prezența mea.

— N-am spus nimic.

— Ba ai spus – izbucni Ella, nemaiputându-se stăpâni și simțind că-i năvălește sângele-n obraji. Ai folosit un cuvânt pe care nicio fată binecrescută nu-l poate tolera. Purtarea ta e inadmisibilă.

— Cum ai vrea să mă port?

— Ceva mai cuviincios. Nu pricepi, văd, că povestea asta mă afectează și pe mine, la fel ca și pe tine.

— Hai, Ella, să lăsăm copilăriile, nu-i timp de ele acum. Ea se trase brusc înapoi, rănită în amorul ei propriu și hotărâtă să-și exercite influența asupra lui. Fața ei căpătase o culoare verzuie, ochii i-erău umezi, cu albul la vedere:

— Mă tem că... în starea în care ești... n-are niciun rost să ne continuăm plimbarea.

Paul o privi buimac: gândurile-i erau în altă parte.

— Cum dorești – îi spuse.

Dezamăgită că el o luase în serios, își mușcă buzele ca să

nu plângă de ciudă. Apoi, văzând că Paul nu face nicio încercare de-a o reține, îi spuse, cu un zâmbet galben, plin de reproș și de mândrie ultragiată – zâmbetul unei fecioare-martire din primele timpuri ale creștinismului, căreia călăul îi sfășie pieptul cu un clește înroșit în foc:

— Prea bine. Mă-ntorc acasă. Îți zic la revedere, deocamdată. Sper că data viitoare o să fii ceva mai bine dispus. Și spunând acestea, se răsuci pe călcâie și porni, cu nasul în vânt – victimă a unei grosolănii rușinoase. Paul se uită câteva clipe după ea, regretând inexplicabila lor neînțelegere, dar răsuflând ușurat, foarte ușurat că rămâne singur. Când n-o mai văzu, porni încet în direcție contrară.

Nu voia să se întoarcă spre Larne Road. De bună seamă c-ar fi găsit-o pe maică-sa așteptându-l cu o insuportabilă îngrijorare. Îi repugna ideea de a-i asculta îndemnurile șoptite de a-și scoate papucii și de a se duce liniștit la culcare.

Ce ciudată era atitudinea asta nouă față de maică-sa! Dar parcă și mai ciudat, și mai illogic era sentimentul acesta față de tatăl lui, sentiment ce i se înfiripa în suflet pe nesimțite. Deși tatăl lui era un ucigaș și sursa tuturor nenorocirilor sale, Paul nu-l putea urî. Dimpotrivă, în ultimele zile, în toate aceste ore de nesomn și de chin, gândurile lui zburaseră spre el învăluite într-o milă stranie. Cincisprezece ani în temniță – oare nu era o pedeapsă îndeajuns de grea pentru orice om? Îl năpădeau amintiri vagi, dar pregnante, din prima copilărie. Câtă dragoste îi arătase întotdeauna tatăl său! Nicio umbră nu întuneca tabloul... Și deodată simți că-i dau lacrimile.

Ajunsesese în Donegal Quay, cartierul docurilor și al săracilor. Un impuls straniu îl mânase pe nesimțite într-acolo. Cu capul în jos, merse mai departe, peste șinele căii ferate, croindu-și drum printre baloturile, sacii și damigenele îngrămădite de-a valma pe cheiurile pietruite. O ceață subțire se târa dinspre mare, amestecându-se cu efluviile sărate ale bazinului docurilor și prefăcând în fantome macaralele înalte din port. Farul de ceață de pe dig

începu să-și emită semnalele grave, melancolice.

În cele din urmă se opri în fața unui munte de mărfuri stivuite între două magazii și se așeză pe o ladă. Chiar în fața lui, un mic cargou ruginit se pregătea să pornească în larg, o dată cu fluxul: era *Valea Avoca*, un vas care făcea naveta între Belfast și Holyhead, străbătând apele Canalului. Ocazional, lua și câțiva pasageri; pe pasarelă stăteau acum, împreună cu bagajele lor, vreo câțiva bărbați și femei care-și luau rămas bun de la prieteni: erau niște zilieri care se duceau să strângă recolta de cartofi la fermele din Lincolnshire.

Sezând acolo, în ceața care urzea în jurul lui siluete spectrale, în vreme ce semnalele farului îi țiuiau în urechi, Paul se uita la vas cu o intensitate crescândă. Acum, când vacanța începuse, iar planurile lui pentru cursurile de vară se spulberaseră, timpul se căsca amenințător în fața sa. Se simți cuprins pe neașteptate de o ațătare stranie. Își scoase mașinal carnetul de însemnări și scrise la repezeală: *Plec pentru câteva zile. Nu fi îngrijorată. Paul.*

Rupse foaia din carnet, o împături și scrise deasupra numele maică-si și adresa. Apoi chemă un băiețaș care tândălea pe chei împreună cu alți gură-cască, îi dădu câțiva gologani și-i înmână bilețelul, explicându-i unde anume trebuia să-l ducă. După care, se ridică și porni hotărât spre ghișeul companiei de navigație, unde-și cumpără, dând câțiva șilingi, un bilet pentru Holyhead. Traversă pasarela chiar în clipa când o detașau de vas. O clipă mai târziu, o parâmbă grea căzu cu zgomot în apă; în clipa următoare, cargoul se urni spre larg, duduind din mașinile-i uzate.

Capitolul V

A doua zi dimineată, pe la orele șase, *Avoca* ajunsese în portul Holyhead, pe o ploaie deasă. Înțepenit de frig, Paul coborî pe chei și porni spre gară. Abia avu răgazul să bea o ceașcă de ceai în restaurantul gării, că se și anunță sosirea trenului care mergea spre miazăzi. După ce-i plăti chelneriței adormite, alergă să-și ocupe locul în colțul unui compartiment de clasa a treia. Locomotiva se urni şuierând. Călătoria, foarte lungă, îl duse prin Shrewsbury și prin Gloucester; de două ori trebui să coboare ca să schimbe trenul, în niște halte unde, fiind doar în haină, ploaia îl udă până la piele; dar, în ciuda acestor senzații neplăcute, Paul era din ce în ce mai neclintit în hotărârea lui. Și ca și cum s-ar fi acordat cu această stare a lui, peisajul, până atunci campestru, deveni mai sălbatic și mai lugubru. Smâncuri încremenite și tufe răzlețe luaseră locul lanurilor pătrate, împrejmuite cu garduri. Ici și colo se zăreau niște pietre înalte, așezate în cercuri – rămășițe bizare ale preistoriei. Către apus, peste pădurile de brazi, se ridicau, ca o muchie palidă, munții înfășurați în nori cenușii, cu văile străbătute de torente și cascade. La un moment dat, vântul începu să sufle dinspre mare, iar la o curbă a liniei ferate, Paul zări talazurile ce se spărgeau de stâncile semețe.

În cele din urmă, pe la orele patru după-amiază, trenul se opri într-o mică gară din ținutul mlaștinilor – gara de destinație a lui Paul. Unicul peron al acesteia era aproape pustiu în clipa când Paul, emoționat la culme, își lăsă biletul în mâna hamalului solitar. Ar fi vrut să-l întrebe unde e

închisoarea, dar i se împleticea limba în gură, așa că trecu în tăcere pe porțița albă a peronului. Dar, ajuns afară, zări în depărtare clădirea masivă și cenușie a închisorii din Stoneheath, ale cărei ziduri crenelate se profilau deasupra pământului roșcat și a bălăriilor jilave de ploi. Porni pe poteca îngustă ce șerpuia de-a curmezișul mlaștinii. Cu cât se apropia de sinistra citadelă, cu atât mai tare îi bătea inima. Gura i se uscaseră, își simțea pieptul apăsător de o senzație de gol și de greață: nu pusese în gură, toată ziua, decât o ceașcă de ceai și un sandwich. La o cotitură a drumului se opri să-și tragă sufletul, rezemându-se de ciotul unui mesteacăn. Înspre apus se zărea un petic de cer verzui, opalin, iar pe acest fundal gingaș Paul putea să deosebească, de pe movilița pe care stătea, detaliile închisorii.

Era o fortăreață pătrată, fără ferestre, străpunsă de o poartă joasă și străjuită în fiecare colț de câte un turn de pază ce părea să planeze ca un vultur deasupra acestei clădiri masive ca o stâncă și sumbre ca o cetate medievală. În exterior se zăreau două șiruri de case: locuințele paznicilor, precum și magazinele și atelierile, iar de jur împrejur se întindea mlaștina imensă și dezolantă. Un zid inexpugnabil, acoperit cu sârmă ghimpată, înconjura întregul domeniu, în cuprinsul căruia, aidoma unor răni uriașe, se zăreau trei cariere de piatră roșie. La una dintre ele lucrau o sumedenie de deținuți ce păreau, de la distanța aceea, niște furnici cenușii; erau păziți de patru gardieni în uniforme albastre, care se plimbau încet printre ei, înarmați cu puști amenințătoare. Sub privirea uluită a lui Paul, siluetele mărunte și cenușii se tot aplecau și trudeau, într-o tăcere grea ca însăși veșnicia.

Auzind zgomot de pași înapoia lui, Paul tresări și se întoarse brusc. Un cioban urcase costișa, urmat de un dulău flocos. Avea o înfățișare misterioasă, ca și cum ar fi fost marcat de pecetea acestei pustietăți sumbre, iar când se opri lângă Paul, rezemându-se în băta, în ochii lui se putu citi bănuiala, o bănuială ancestrală.

— Nu-i o priveliște prea frumoasă – catadicsi el să spună

în cele din urmă.

— Nu e – izbuti Paul să îngaime.

Celălalt încuviință, clătinând din cap:

— E un loc blestemat, da, îl cunosc eu bine de patruzeci de ani de când trăiesc pe-aici. Făcu o pauză, apoi adăugă: Luna trecută a fost o răzmeriță în care-au pierit cinci dintre pușcăriași și doi gardieni, dar fortăreața arăta atunci întocmai cum arată acum: tăcută și oarbă. Chiar în clipa asta, când vorbim, un gardian stă în turn și se uită la noi c-un binoclu, pândindu-ne fiecare mișcare.

Paul își stăpâni un tremur și se sili să formuleze întrebarea ce-l obseda:

— Când au zi de vizită pușcăriașii?

— Zi de vizită?! îngână ciobanul, privindu-l batjocoritor. La Stoneheath nu-s asemenea zile.

Paul simți o strângere de inimă.

— Bine, dar în anumite zile... rudele pușcăriașilor n-au voie să-i viziteze? întrebă el, precipitat.

— Nu primesc niciun fel de vizite – răspunse ciobanul, tăios. Niciodată. Și adăugă cu un rânjel sinistru ce-i schimonosi fața bătută de vânturi și veșnic încruntată: E la fel de greu ca un străin să pătrundă acolo, pe cât li-e lor de greu să iasă. Și acum îți spun bună seara, tinere!

Și, fluierându-și câinele, mai dădu o dată din cap și se depărtă. Rămas singur în pustietatea din jurul lui, Paul stătea nemișcat, gândindu-se la speranțele lui spulberate. Niciun fel de vizită... niciodată! Nu-și putea vedea tatăl... nu putea nici măcar să schimbe o vorbă cu el... Scopul pentru care venise aici, împins de un impuls irezistibil, era cu neputință de atins. În fața oribilei realități a acestor ziduri, înțelese că speranța ce-l mânase încoace fusese la fel de deșartă ca și călătoria lui sentimentală, începuse să se întunece, când dinspre fortăreață se auziră bătăile încete ale unui clopot sfâșiind tăcerea, ca un apel al morților. Paul văzu cum deținuții își lasă lucrul și, conduși de gardieni, pornesc încet spre închisoare. Poarta acesteia se deschise și-i înghiți, apoi se închise peste ei, în aceeași clipă, ultimul

petic de lumină străvezie se mistui de pe cer.

În pieptul lui Paul se frânse ceva. Sfâșiat de durere și de un teribil sentiment de frustrare, scoase un țipăt sălbatic, nearticulat. Din ochi i se prelingeau pe obraji lacrimi fierbinți. Întorcându-se, porni orbește înapoi spre gară, lăsând în urmă mlaștina blestemată.

Capitolul VI

La periferia oraşului Wortley, în colţul străzii Ayres cu bulevardul Eldon, se afla o tutungerie cu firma decolorată: A. PRUSTY, IMPORTATOR DE TRABUCE DIN BIRMANIA. Magazinul acesta, cu aspect vetust, dar totuşi solid, avea două vitrine: una expunând o gamă variată de trabuce, tutun de prizat, pipe şi tutun de pipă de calitate superioară, iar cealaltă fiind astupată aproape în întregime, cu excepţia unei ferestruici încadrate într-o ramă aurită, sub care se adăpostea masa la care proprietarul fabrica manual ţigările „Robin Hood” ce-i aduseseră faima în localitate.

Pe la amiază, în această zi de iulie, domnul Prusty, cu un şorţ dinainte şi cu mânecile cămăşii suflecate, şedea la masa lui de lucru şi răsucea ţigări, cu mişcări dibace şi experte. Era un bărbat trecut de şaizeci de ani, scund şi uscăţiv, cu un nas teşit şi lucios şi cu o faţă colerică. Era chel – îi rămăsese doar o şuviţă de păr alb – iar pe ţeasta-i pleşuvă creştea o gâlmă mare cât o prună. Mustaţa-i rară şi cărunţă era afumată de nicotină, iar degetele lui purtau acelaşi stigmat galben. Un pince-nez cu ramă de oţel îi stătea călare pe nas.

Cocoţat pe scăunelul lui, domnul Prusty urmărise timp de câteva minute, cu un ochi bănuitor, prin ferestruica aceea rotundă, mişcările unui tânăr fără pălărie, care, mergând de colo până colo, se apropiase de multe ori de prăvălie, gata-gata să intre, dar şovăise de fiecare dată şi se depărtase. În cele din urmă, tânărul păru totuşi să se hotărască: traversând strada în fugă, intră pe uşă. Domnul

Prusty, care n-avea niciun lucrător, se ridică încet de pe scăunel.

— Ce dorești? întrebă el, precipitat.

— Aș dori să-l văd pe domnul Albert Prusty... Dacă, bineînțeles, mai e în viață.

Tutungiul îi răspunse, aruncându-i un zâmbet acru:

— Pe câte știu, e în viață. Eu sunt Albert Prusty.

Tânărul trase adânc aer în piept, ca un om care se scufundă într-o apă înghețată:

— Iar eu sunt Paul Mathry.

Trecuse examenul: în clipa în care rosti acel nume, se simți ușurat, iar limba lui încetă să mai fie paralizată.

— Da, Mathry. M-A-T-H-R-Y. Nu-i un nume obișnuit. Vă spune oare ceva?

Expresia tutungiului rămase neschimbată.

— Ce să-mi spună? replică el, cu enervare. Îmi amintesc de cazul Mathry, dacă despre asta e vorba. Nu pot uita perioada cea mai neplăcută din viața mea. Dar ce legătură poate avea asta cu dumneata?

— Păi eu sunt fiul lui Rees Mathry.

În prăvălia cu tavanul scund se așternu o tăcere de moarte. Bătrânul îl măsură pe Paul din creștet până-n tălpi, apoi scoase puțin tutun de prizat din cutia de tablă de pe tejghea și începu să prizeze încet.

— De ce-ai venit la mine?

— Nu știu cum să vă spun... Trebuia să vin...

Paul încercă să explice în cuvinte dezlânate împrejurările ce-l determinaseră să plece la Stoneheath.

— Am ajuns aici azi-dimineață – încheie el... Astă-seară la nouă e un tren care are legătură cu vaporul ce pleacă la miezul nopții spre Belfast. Am crezut că dac-aș putea să aflu ceva... o, nici eu nu știu ce anume... poate vreo împrejurare, vreo circumstanță atenuantă, m-aș întoarce acasă cu sufletul mai împăcat. Am venit la dumneavoastră... pentru că ați fost singurul martor care-ați făcut o depoziție favorabilă în acel proces...

— Ce vrei să spui prin „favorabilă”? întrebă tutungiul, cu

iritare în glas. Nu știu unde vrei s-ajungi.

— Așadar... Nu-mi puteți spune nimic?

— Ce naiba aș putea să-ți spun?!

— Nu știu – oftă Paul. Peste câteva clipe își îndreptă umerii și porni spre ușă. Bine, mă duc – rosti el, cu un glas stăpânit. Îmi pare rău că v-am deranjat. Vă mulțumesc că m-ați primit.

Ajunsesese aproape de ușă, când auzi un ordin scurt și mânios ce-l făcu să se oprească:

— Așteaptă!

Paul se întoarse încet. Prusty îl măsură din nou din cap până-n picioare – de la fața tânără și crispată, până la manșetele pline de noroi ale pantalonilor – apoi începu iarăși să prizeze tutun.

— Prea ești grăbit – îi spuse. Pici așa, din senin, după Dumnezeu știe câtă vreme, și apoi pleci, ca și cum ai fi venit să cumperi o cutie de chibrituri. La naiba! Nu poți pretinde de la mine să-mi amintesc în cincisprezece minute un lucru care s-a întâmplat cu cincisprezece ani în urmă!

Înainte ca Paul să poată deschide gura, clopoțelul de la intrare începu să sune, și în prăvălie păși un mușteriu. După ce cumpără un pachetel de tutun „Matelot”, dădu să plece, dar un alt mușteriu își făcu apariția: un vlăjgan care, după ce cumpără un trabuc și-l aprinse, păru dornic să zăbovească și să stea la taifas. Tutungiul se apropie de Paul și-i strecură în șoaptă:

— Ora prânzului e cea mai aglomerată. Acum nu putem sta de vorbă. Nu că aș avea ceva să-ți spun, departe de mine gândul acesta, dar fiindcă închid la șapte, iar trenul dumitale pleacă abia la nouă, poți veni la locuința mea pe la șapte și jumătate. O să-ți ofer o ceașcă de cafea înainte să pleci la drum.

— Mulțumesc! exclamă Paul, și un licăr i se aprinse în ochii dilatați. La locuința dumneavoastră?

Prusty scutură din cap și spuse cu un rânjet ciudat, mijindu-și ochii miopi:

— Aceeași adresă: Ushaw Terrace, numărul 52. Casa e tot

acolo. Și eu la fel.

Și spunând acestea, se întoarse la clientul lui, iar Paul ieși din prăvălie. Frânt de oboseală (în noaptea din ajun moțăise pe-o bancă de lemn din sala de așteptare a gării) și mistuit de foame, abia mergea. Deodată își aminti că trecuse pe lângă un Hotel YMCA undeva în centrul orașului; sărind într-un tramvai galben, ajunsese în cinci minute acolo. După ce făcu o baie fierbinte, își perie hainele și se dichisi, apoi coborî în sala de mese, unde i se servi un prânz copios, alcătuit din supă, friptură și budincă de orez.

Era abia două când ieși din sala de mese, înviorat, și se întrebă cum să-și petreacă timpul ce-i mai rămânea până la întâlnirea cu Prusty. Deodată îi veni o idee. După ce-l întrebă ceva pe funcționarul de la recepție, porni la drum și, peste zece minute, umblând pe trotuarele ticsite ale străzii Leonard, ajunsese la poarta Bibliotecii Municipale din Piața Kenton.

Sub cupola înaltă și sonoră a sălii de lectură, căută fâșierul publicațiilor periodice.

— Ați putea să-mi indicați numele celui mai serios ziar din Wortley?

Tânărul de la ghișeu îl privi cu un zâmbet pișicher:

— Există oare vreun ziar serios? Apoi adăugă, pe tonul unuia care are sarcina de a-i îndruma pe străini: *Courier* e probabil cel mai bun dintre ele. E destul de serios.

— Mulțumesc. Aș putea să consult colecția pe anul 1921?

— Pe tot anul?

— Nu chiar pe tot anul – răspunse Paul, roșind, în ciuda aplombului pe care se silea să-l afișeze. Colecția pe ultimele patru luni ale anului 1921 mi-ar ajunge.

— Vă rog să completați o fișă.

— Firește.

Paul luă creionul agățat de-un lănțug, completă fișa și o dădu funcționarului. Acesta zâmbi amabil și apăsă pe butonul soneriei de pe masa lui. Peste câteva minute, cineva aduse o mapă grea, legată în piele, și o puse pe o masă alăturată.

Paul începu să răsfoiască nervos filele îngălbenite, până când dădu peste prima mențiune a omorului. «Da, asta e, își spuse, simțind că se înăbușe de emoție: OMOR MIȘELESC LA ELDON. O FEMEIE TÂNĂRĂ ASASINATĂ CU BRUTALITATE.»

Se stăpâni cu greu, încleștându-și dinții, și începu să citească. Citi sistematic, cu capul plecat, în vreme ce acele orologiului de sub cupolă se mișcau; citi tot, de la început până la sfârșit. În esență, era povestea pe care-o auzise din gura pastorului, dar era spusă cu o forță mai dramatică. Când ajunse la episodul arestării, fruntea i se acoperi de sudoare. Iar când citi despre proces, un geamăt îi scăpă de pe buze. Rechizitoriul procurorului, un anume Matthew Sprott, îl șfichiui ca un bici:

„Această crimă atroce, săvârșită de un scelerat cinic, în împrejurări care desfid orice încercare de descriere, nu are precedent în analele judiciare. Individul care a săvârșit o asemenea crimă a decăzut pe ultima treaptă a degradării umane. Spânzurătoarea, domnilor jurați, ar fi o pedeapsă prea blândă pentru el!”

Într-un supliment special al ziarului, Paul găsi o pagină cu fotografii: ale victimei, o femeie tânără, drăguță, cu un surâs cam tâmp, cu părul strâns într-un conci bogat și cu o bluză legată cu panglicuțe; ale martorilor; ale odiosului informator Rocca, un lungan molău, cu o chică lucioasă despicată la mijloc de o cărare; văzu și o reproducere a ilustratei fatale, cu cuvintele acelea stupide: „Absența sporește dorul”; de asemenea, o fotografie înfățișând arma cu care fusese săvârșită crima: un brici nemțesc, fabricat de firma Frass. Nu lipsea nimic, nici măcar vaporul *Eastern Star*, la bordul căruia ucigașul plănuise să fugă. Iar în mijlocul paginii, o fotografie a acestuia, luată în ziua când fusese condamnat și înfățișându-l în momentul când intra în sala tribunalului, între doi gardieni. Paul se zgâi la fotografie, uluit: fața tatălui său, care avea o expresie de animal hăituit și încolțit, gata-gata să fie ucis, îl umplu de spaimă.

Se grăbi să închidă mapa. Ultima speranță i se spulberase. „Vinovat! Vinovat!” își spuse el în gând. „Nu încape nicio îndoială.”

Se uită la orologiu și văzu, spre surprinderea lui, că era aproape opt. Se ridică și duse mapa înapoi la masa de pe care o luase. Bibliotecarul era încă acolo.

— Mai doriți s-o consultați și altă dată? îl întrebă el pe Paul. În acest caz o s-o țin afară, la dispoziția dumneavoastră.

Deși buimăcit, Paul observă că tânărul bibliotecar îl privea cu un interes prietenos. Era un tânăr în vârstă de circa nouăsprezece ani, scund și zvelt, cu o gură mare, surâzătoare, cu niște ochi cenușii, inteligenți, și un nas în vânt ce dădea feței lui o expresie vioaie și cam obraznică. Paul se întrebă, rușinat, dacă nu cumva tânărul îi ghicise starea sufletească.

— Nu, nu mai am nevoie de mapă.

Rămase o clipă locului, ca și cum ar fi așteptat un răspuns, dar, deși tânărul continuă să-l privească, nu mai scoase niciun cuvânt. Paul se răsuci pe călcâie și ieși din bibliotecă pe strada zgomotoasă.

Capitolul VII

Acum când știa totul, primul său impuls fu să renunțe la întâlnirea cu Albert Prusty, ca să evite o repetare absurdă a suferinței îndurate adineauri. Dar în cele din urmă, cu ciudatul fatalism ce-l călăuzise, din clipa când aflate adevărul, toate acțiunile, își îndreptă pașii spre Eldon. Mergea încet: începuse să se întunece când ajunsese în Ushaw Terrace. Era o străduță îngustă, străjuită de vile înalte, prevăzută fiecare cu câte o poartă și cu câte o treaptă de acces – semn al unei aristocrații apuse. Deși încă respectabilă, străduța devenise cenușie, ba chiar mohorâtă în urma transformării vilelor, cândva impunătoare, în case cu apartamente de închiriat. Paul nu-și putu stăpâni un fior în clipa când se apropie de casa unde fusese săvârșită crima; dar, înclăștându-și fălcile, intră pe poartă, urcă scările de piatră cu miros de igrasie și, ajuns la etajul al doilea, sună.

După o scurtă așteptare, i se deschise: domnul Prusty îl conduse printr-un vestibul întunecos spre un salonaș cam murdar, unde, pe un reșou, fierbea un ibric de cafea, răspândind o aromă plăcută.

Tutungiul purta papuci de casă, un halat de catifea cam uzat și un fes jerpelit – ca un simbol al firii sale excentrice. Dar, fiind o gazdă bună, turnă cafeaua în cești, puse zahăr și-i oferă oaspetelui o ceașcă.

Paul sorbi cafeaua neagră, amăruie și cam zgrunțuroasă, dar fierbinte și tonică. Între timp, tutungiul, scoțând un trabuc lung, îl mirosi cu un aer expert, apoi îl aprinse.

— Mă gospodăresc singur – rosti el, trăgând fumul în piept cu vădită plăcere. Nevastă-mea a murit acum șase ani. Sper

că-ți place cafeaua... Eu însumi o import.

Paul bâigui un răspuns. Copleșit de bizareria situației sale, se uita în jur, la această încăpere cu mobila capitonată cu un pluș roșu, cam ros; ochii lui zăboviră o clipă asupra candelabrului masiv de aramă și se fixară în cele din urmă pe tavan.

— Da – spuse Prusty, înercând să tălmăcească expresia feței tânărului său oaspete. Mă aflu chiar pe scaunul acesta când am auzit gălăgia, o gălăgie atât de înspăimântătoare, încât m-a făcut să alerg să văd ce se-ntâmplă. Dumnezeu! N-o să uit niciodată priveliștea... femeia aceea superbă întinsă pe covor, pe jumătate goală... Dar cu beregata tăiată!... Nu fi așa de speriat, tinere! Nu mai e nimeni acolo... odaia e goală. Am o cheie... proprietarul mă lasă s-o păstrez... Dacă dorești să vezi odaia...

— Nu, nu! exclamă Paul clătînând din cap. Apoi, ducându-și mâna la frunte, adăugă în chip de scuză: Pentru astăzi, îmi ajunge. Mi-am petrecut toată după-amiaza citind despre proces în ziarul *Courier*.

— A, da – spuse Prusty, pe un ton meditativ. Ziarul a relatat bine cazul. A scris cu obiectivitate chiar și despre mine, deși lăsasem o impresie destul de penibilă. Sprott, procurorul, m-a făcut albie de porci din pricină că n-am vrut să jur că omul care ieșise din apartament... (își îndreptă trabucul) era Rees Mathry.

— Nu l-ați recunoscut în omul acela pe... tatăl meu?

— Era întuneric pe palier, iar eu n-aveam ochelarii la mine. Dar cred că rău am făcut... Ed, băiatul de la spălătorie și toți ceilalți martori au fost atât de categorici! Dar – adăugă bătrânul, cu un soi de vanitate arțăgoasă – sunt un om încăpățânat. Nu eram sigur și nu voiam să jur, în ciuda insultelor pe care mi le arunca în obraz parvenitul ăla de Sprott. Ai fost vreodată la tribunal, ca martor?

— Nu.

— Dumnezeu, când ești adus acolo, parc-ai fi legat de mâini și de picioare. Aproape că nu mai știi ce spui. Și nici nu te lasă să spui ceea ce ai dori să spui. Există un amănunt

ciudat pe care n-am avut posibilitatea să-l pomenesc. Am discutat adesea despre asta cu nevastă-mea și cu doctorul Tuke, medicul chemat de mine ca să examineze cadavrul, dar care n-a fost invitat să depună mărturie: poliția își are medicii ei... Am discutat de multe ori cu el despre lucrul acela. Tutungiul trase adânc fumul în piept și-și amestecă, gânditor, cafeaua în ceașcă, apoi continuă: Când am intrat în salon și am văzut că fusese săvârșită o crimă, am alergat instinctiv spre fereastră și am deschis-o. Voiam să-l mai zăresc o dată pe omul care-o luase la fugă. Și, Dumnezeu! l-am mai zărit: în lumina ce se filtra prin fereastră, l-am văzut colo jos, în stradă, apucând o bicicletă, sărind în șaua ei și pedalând apoi ca un nebun. Era o bicicletă de culoare verde... Pot să jur... o bicicletă verde. E ciudat, nu-i așa? Prusty, căruia li plăceau efectele dramatice, făcu o pauză, apoi urmă: Mai ales când se știe că Mathry n-a avut, toată viața lui, nici măcar o bicicletă obișnuită. (Bătrânul făcu un gest dezaprobat.) Firește, anchetatorii au afirmat că asasinul luase acea bicicletă pentru a putea fugi mai repede. Dar, dacă așa stăteau lucrurile, a cui era oare bicicleta verde și unde naiba s-a mistuit? Au sondat canalul pe o lungime de câteva mile jur împrejur, dar n-au fost în stare s-o găsească. Încă ceva – urmă Prusty – după o pauză grea de semnificații. Punga aceea de piele, găsită lângă cadavru. Nu era a femeii ucise și nici a lui Mathry. Atunci a cui o fi fost? Iată un detaliu... Un detaliu care l-a indispus pe-un om mai isteț decât mine: omul care a anchetat cazul de la început până la sfârșit. Mă refer la Swann.

— Swann? îngână Paul, cu o voce stinsă.

— Inspectorul James Swann – rosti Prusty, dând din cap, cu o expresie gravă, și aruncând o privire bănuitoare în jur, ca și cum s-ar fi temut să nu fie auzit de vreo ureche străină. Apoi, trăgându-și scaunul mai aproape de Paul, adăugă: Nu sunt un umanitarist. Nu-mi place să-mi primejduiesc capul pentru semenii mei. Dar, știind că ești cine ești, socot că trebuie să-ți spun ce fel de om era Swann.

Atitudinea schimbată a bătrânului zgâlțâi apatia lui Paul,

care se ridică în picioare când Prusty spuse, cu un glas șoptit și prudent:

— Swann era un tip cumsecade și deștept. Dar nu numai atât. Când pornea pe teren și se nimerea să pună mâna pe vreun delincvent tânăr, nu-l vâra la zdup, ci-l muștra pârintește; ce mai, era foarte cumsecade! Din păcate însă, avea un cusur, unul rău de tot: patima beției. (Prusty clătină din cap, privind marginea aprinsă a trabucului.) Da, foarte ciudat, foarte ciudat, zău așa!

Paul simți că-i plesnește capul; acum asculta cu o atenție încordată vorbele bătrânului.

— L-am cunoscut bine, fiindcă obișnuia să vină în prăvălia mea de două ori pe săptămână, ca să-și cumpere câte o jumătate de uncie de mahorcă. Și, firește, l-am văzut des în timpul anchetei. După proces, când lucrurile păreau să-și fi reluat cursul firesc, am început să observ la el o schimbare. Se pare că trăgea la măsca mai mult decât înainte. Nu fusese niciodată prea vorbăreț, dar acum nu-i mai scoteai niciun cuvânt din gură. Și părea cam posomorât, ca un om care are ceva pe conștiință. L-am cicălit adesea pe chestia asta, întrebându-l dacă-i îndrăgostit, dar el se făcea că n-aude. Apoi, într-o zi, cu vreun an mai târziu, a venit la mine cu o mutră neobișnuit de plouată... poate că era și nițeluș afumat, și mi-a spus: „O să fac un pas important, Albert, o să mă duc la Walter Gillett”. Prusty se opri ca să soarbă din cafea, apoi continuă: Walter Gillett era un avocat celebru, care se ocupa de procese penale. L-am întrebat, firește, pe Swann de ce se duce la el? Dar Jimmy mi-a răspuns într-un fel ciudat, scuturând din cap: „Nu-ți pot spune nimic deocamdată, dar poate c-o s-auzi în curând”. Tutungiul își ridică din nou ceașca și sorbi. Paul abia se putea stăpâni. Ei bine – urmă Prusty, cu gravitate – am auzit destul de curând. Chiar a doua zi, Swann s-a dus la serviciu beat criță. Conducând o mașină a poliției, a provocat un accident grav: a călcat o femeie, omorând-o aproape. Firește, a ieșit un mare scandal, Swann a fost judecat, dat afară din poliție și condamnat, pe drept, la șase luni temniță grea.

— La temniță?! exclamă Paul. Atunci, ce-a devenit?

— Temnița l-a distrus. Când a ieșit, a încercat multe slujbe: detectiv particular, portar de hotel, plasator la un cinema, dar nu putea rămâne multă vreme într-un loc. Era alt om, un om distrus de băutură și de griji. N-aș putea să-ți spun ce face acum, fiindcă i-am pierdut urma în ultimii doi ani.

— Dar de ce a pățit toate astea? întrebă Paul. S-a dus atunci să-l vadă pe avocatul Gillett?

— Mai bine nu mă mai întreba – murmură tutungiul și-și bău până la fund ceașca de cafea. Nu prea-l mai vedeam pe Swann după ce-a ieșit din închisoare, dar într-o seară a venit la mine în prăvălie. Băuse zdravăn în ultimele zile și era într-un hal fără hal. Stătea acolo bălăbănindu-se fără să scoată o vorbă. Deodată însă mi-a spus: „Știi ce?” „Nu, Jimmy”, i-am răspuns eu, binevoitor. „Atunci să-ți spun eu, zice. Vai de elevul care-ncearcă să fie mai deștept decât dascălul lui!” Și a ieșit șontâc-șontâc din prăvălie, râzând într-un fel cum n-aș vrea să mai aud niciodată.

— Altceva n-a mai spus? întrebă Paul.

— Nimic... nici atunci, nici după aceea... niciun cuvântel. Dar, Dumnezeu mi-e martor, am rămas cu impresia că ajunsese în halul ăsta din pricina cazului Mathry. Se așternu o lungă tăcere. Paul rămase nemișcat pe scaunul lui, cu senzația că ceva îi apasă pieptul. Apoi, încetul cu încetul, capul i se lăsă pe spate, iar ochii i se ațintiră asupra tavanului. Nu înțelegea nimic, nori negri se îngrămădeau în mintea lui, mai amenințători ca oricând, și totuși, prin această întunecime, simțea din nou acel îndemn straniu de a merge înainte.

Domnul Prusty își aruncă mucul trabucului în focul din cămin și spuse, uitându-se la ceas:

— E târziu. Nu vreau să te zoresc, dar dacă nu ai grijă, s-ar putea să pierzi trenul.

Paul se ridică să plece.

— Nu pot lua trenul azi-noapte – răspunse el, cu hotărâre în glas. Trebuie să aflu... ce au de spus Swann și Gillett.

Capitolul VIII

A doua zi dimineață, Paul se trezi devreme la Hotelul YMCA, unde își reținuse o cameră în ajun, după ce ieșise din prăvălia domnului Prusty. Își luă micul dejun, pe urmă scrise o scrisorică pentru maică-sa și o expedie, nădăjduind că o va liniști; apoi o porni cu pași hotărâți spre centrul orașului. Tutungiul, care de la o vreme își părăsea foarte rar mahalaua, n-avea habar unde locuiau acum Swann și Gillett, dar, cotrobăind printre hârtiile sale, izbutise cel puțin să-i indice lui Paul numărul biroului de pe Temple Lane al avocatului, precum și o adresă de lângă Piața Grânelor, unde Swann locuise cu vreo doi ani în urmă.

Paul ajunsese la casa cu numărul 15 de pe Temple Lane pe la nouă și jumătate și avu norocul să găsească acolo un individ încins cu un șorț verde care lustruia placa de alamă atârnată pe ușa de la intrare.

— Acesta e biroul domnului Walter Gillett? îl întrebă Paul.

Portarul – un tip cu o mutră de cal, crăcănat și cu niște ochi mici, injectați – încetă să mai frece placa.

— A fost – răspunse el, destul de politicos.

— S-a mutat de-aici?

— Exact.

Urmă o pauză.

— Nu cumva știi unde locuiește acum?

Portarul îi aruncă lui Paul o privire piezișe:

— N-aș zice că nu știu.

— Unde l-aș putea vedea?

— Păi n-aș prea crede că-l poți vedea – răspunse individul,

privindu-l din nou pieziș. Totuși, n-are cui să-i strice dacă-ncerci. Portarul își frecă nasul, gânditor, și adăugă: Îmi dai un șiling dacă-ți spun?

Paul îi dădu un șiling din puținii bani ce-i mai rămăseseră. Portarul cercetă pe toate fețele moneda, cu un ochi expert, și-și șterse gura cu dosul palmei.

— E în Orme Square, nu departe de locul ăsta, în orașul vechi, lângă Biserica mare. Ia-o pe Temple Bane pân' la capăt, apoi cotește-o la dreapta și mergi drept înainte. Uită-te bine de jur împrejur și-o să-i vezi numele, nu se poate să nu-l vezi.

Paul nu se așteptase la un succes atât de ușor și atât de rapid. Fără să-i pese de privirea portarului, porni cu pași grăbiți pe străduța lungă, străjuită de birouri cu ferestre boltite. Dădu lesne de Orme Square: era, așa cum îi spusese portarul, destul de aproape de Biserica cea mare. De fapt, era cimitirul orașului – un cimitir pașnic în care se intra printr-o poartă străveche de lemn, cu grilaj de fier, umbrită de ulmi înalți. La început, Paul nu pricepuse semnificația vorbelor portarului. Dar, ajuns aici, înțelese că Gillett era îngropat în acest cimitir. Roși, simțind o clipă dorința de a se întoarce și de a-i cere socoteală individului. În loc de asta însă, intră în cimitir și, după ce umblă vreo jumătate de oră, ajunse la ținta căutărilor sale: o lespede de marmură albă, înghesuită la marginea cimitirului. Citi încet epitaful gravat pe lespede:

În memoria lui

WALTER GILLETT

Născut în 1881 – mort în 1930

Profund regretat, s-a bucurat de cea mai înaltă stimă

O mândrie a obștii sale

Fiecare muritor va fi răsplătit după merit

Paul citi mașinal, de trei ori, fraza finală, dându-și seama că, Gillett fiind mort, trebuia să încerce să-l găsească pe James Swann. Se răsuci pe călcâie și ieși repede din cimitir.

Ajunse curând în Piața Grânelor și bătu la ușa uneia dintre căsuțele cu un singur cat ce se înșirau în spatele pieței. O femeie respectabilă, între două vârste, îmbrăcată într-un capot albastru, cadrilat, apăru în prag.

— Îl caut pe domnul Swann... James Swann – îi spuse Paul, silindu-se să vorbească pe un tot cât mai degajat. A locuit, cred, aici până de curând.

— Da – încuviință femeia. A locuit aici multă vreme, dar au trecut de-atunci doi ani.

— Unde s-a mutat?

Femeia rămase o clipă pe gânduri, apoi spuse:

— N-am avut niciun motiv să mă plâng... sărmanul își plătea chiria când putea. Sper că nu-l căutați ca să-i faceți vreun rău?

— A, nu, dimpotrivă – se grăbi să-i răspundă Paul.

— Atunci... s-a mutat într-o casă de raport de pe Ware Street. Nu mai știu numărul, dar știu că proprietarul e un anume Hart.

Ware Street era cu vreo jumătate de milă mai departe

— O stradă lungă și sărăcăcioasă, dintr-un cartier aglomerat al orașului, străjuită de dughene ieftine și de cărucioare de telali și străbătută de tramvaie huruitoare. Consultând un anuar la un oficiu poștal, Paul izbutise să găsească numărul casei numitului Hart.

Era o clădire de cărămidă, înconjurată de-o curte murdară și dominată de niște oase înalte, cu zidurile pline de funingine; se intra acolo printr-o poartă îngustă. În locul soneriei se căsca o gaură neagră, iar pe ușa aproape dărâmată nu se afla nici măcar un ciocănel. Paul bătu de câteva ori în scândurile putrede. În cele din urmă își făcu apariția un băiețuș în vârstă de vreo doisprezece ani, cu o față murdară și cu gâtul umflat, înfășurat într-o fâșie de flanelă roșie.

— Nu-i nimeni acasă – spuse el, cu un glas stins, înainte ca Paul să poată deschide gura.

Îi explică apoi că era bolnav, că părinții nu-l trimiseseră la școală și că toți locatarii erau duși la lucru, mai toți la

turnătorie. Nu, nu cunoștea niciun om cu numele de Swann. Dar maică-sa, care era îngrijitoarea casei, trebuia să se întoarcă la orele patru.

După ce-i spuse băiatului că se va înapoia, Paul porni îndărăt pe imensa și mizera Ware Street. Nu putea sta locului, nervii îi erau prea încordați. Mănat de un impuls, care-l însuflețea încă din seara trecută, se duse din nou la biblioteca publică.

În după-amiaza aceea, la bibliotecă era de serviciu același tânăr care-l primise și în ajun. Acesta ședea visător la biroul lui, dar, zărindu-l pe Paul, care tocmai intra pe ușa turnantă, deveni atent și-l privi cu crescândă curiozitate în timp ce traversa lunga sală de lectură. Primi apoi în tăcere fișa pe care i-o întinse Paul și apăsă pe sonerie ca să-l cheme pe funcționarul de la raft. După ce acesta se depărtă, deschise un sertar al biroului său:

— La ultima duminică vizită ai lăsat în mapă niște însemnări. Iată-le.

Paul se zgâi la hârtia din fața lui: începuse să facă un fel de rezumat al procesului, dar se lăsase păgubaș. Instinctul îi spunea că, în ciuda aerului său detașat, bibliotecarul citise desigur aceste însemnări, cercetase mapa și ghicise poate cu cine avea de-a face.

— N-am nevoie de hârtia asta – îi spuse Paul – dar îți mulțumesc că ai pus-o deoparte.

Tânărul îl privi într-un fel ciudat, cu ochii aceia strălucitori și iscoditori ca de pasăre, și-i zise:

— Asemenea hârtii trebuie să fie distruse.

Paul îl privi cum rupea hârtia. În clipa aceea apăru și funcționarul, încărcat cu două mape grele: colecția legată a ziarului *Courier* pe tot anul 1922. Paul îl urmă la o masă din apropiere, se așeză și deschise prima mapă.

Cercetă pagină cu pagină, metodic, plimbându-și degetul de sus în jos pe fiecă coloană. Era o treabă plicticoasă și penibilă: începuseră să-l doară ochii. Stăruia totuși, trecând la a doua mapă. După ce o examinează și pe aceasta, se rezemă de spătarul scaunului, frecându-și fruntea cu palma.

Orologiul de sub cupolă arăta că trecuse de orele patru. Amintindu-și de întâlnirea lui, se sculă și merse să restituie mapele.

— Ai găsit ceea ce căutai? îl întrebă bibliotecarul, pe un ton cât se poate de firesc, dar Paul simți în această întrebare banală o curiozitate aprigă.

— Nu, n-am găsit.

Urmă o pauză. Paul știa că bibliotecarul nu va mai spune nimic. Era timpul să plece. Totuși avea senzația ciudată că, prin simplul act al tăcerii sale și printr-o otheadă șireată, bibliotecarul îi dăduse a înțelege, cu oarecare impertinență, deși cu intențiile cele mai bune, că știe ceva; se simți copleșit brusc de dorința de a-i face confidențe.

— Căutam relatările presei despre un inspector de poliție pe nume Swann, care a fost judecat și condamnat în 1922.

Tânărul păru surprins, dar se sili să-și ascundă mirarea.

— Păi nu e greu – spuse. Dacă dau peste așa ceva în vreuna din celelalte mape, o s-o pun deoparte pentru dumneata... Te interesează... tipul acela?

— Încerc să dau de urma lui.

— Ai vreun indiciu? Întrebarea era plină de tâlc.

— Probabil că locuiește pe-aproape. Se pare că o duce foarte prost.

— Înțeleg.

Paul așteptă o clipă, apoi, uluit parcă de propria lui lipsă de reținere, îi mulțumi bibliotecarului în câteva cuvinte stângace, își puse pălăria și ieși.

Mergând spre Ware Street, ajunse pe la orele cinci la imobilul familiei Hart, unde între timp se întorsese și îngrijitoarea. Era o femeie voinică, îmbrăcată într-o rochie de lână, cu un șal cadrilat pe umeri și cu o pălărie bărbătească, prinsă în două ace negre.

— Da – recunosc eu – îmi amintesc destul de bine de Swann. N-a avut noroc. S-a îmbolnăvit și n-a mai putut lucra la fabrică: ducea prea des paharul la gură, dacă înțelegi ce vreau să spun. Nu mi-a părut rău când a plecat de-aici.

— Când a plecat?
— Păi... acu' vreo șase luni.
— Nu știți unde s-a dus?
— Ia te uită ce întrebare?! Cred c-a plecat în Bromlea, să lucreze la șantierul blocurilor noi.
— E aproape, nu-i așa?
— Destul de aproape... la vreo trei mile de-aici.
— V-a lăsat cumva adresa lui?
— Swann nu-i omul care să-și lase adresa. Nu-i vorbăreț de felul lui. Dar stai nițel să mă gândesc. Da, zicea că așteaptă o scrisoare și că să i-o trimit dac-o să vină, da' n-a venit nicio scrisoare. Mă întreb însă dac-am notat adresa aia pe undeva? Femeia se întoarse spre băiețaș, care trăgea cu urechea în vestibul, și-i spuse: Adu-mi cartea din odaie, Josey!

O clipă mai târziu, băiatul îi aduse un registru ferfenițit, cu foile îndoite. Muindu-și degetul arătător în gură, începu să întoarcă filele.

— Aha! exclamă ea. Nu ți-am zis eu? Eram sigură. Apropiindu-se, cu sufletul plin de speranță, Paul se uită la locul pe care i-l arăta femeia. Pe fila aceea murdară, mângălită cu creionul, se afla adresa pe care-o căuta:

James Swann, c/o Roberts, 15 Castle Road, Bromlea.

Paul o transcrise repede în carnetul lui, îi mulțumi femeii și plecă numaidecât. Mergând cu pași grăbiți pe aleea îngustă, luminată de un singur felinar, avu sentimentul că nu-și pierduse degeaba ziua. Reușise să dea de urma lui Swann, ba chiar să obțină o imagine despre el: un om învins, din ce în ce mai decăzut, care-și îneca necazurile în băutură și muncea din greu pentru pâinea zilnică. Era prea târziu ca să se mai ducă astăzi în Bromlea. Dar se va duce mâine. Da, mâine îl va găsi pe Swann!

Capitolul IX

În seara zilei următoare, cu exact douăzeci și patru de ore mai târziu, Paul se întorcea din nou spre Hotelul YMCA. Deși încă de la începutul după-amiezii se pornise o ploaie mărunță, nici nu simțea că pantofii i-s uzi, iar hainele muiate. Toate speranțele i se spulberaseră. Se dusese în Bromlea, la adresa pe care i-o dăduse femeia aceea, stătuse de vorbă cu directorul șantierului unde lucrase Swann, cercetase de la un capăt la altul întreg cartierul, dar degeaba: Swann dispăruse fără urmă.

Paul intră, abătut, în hotel și urcă încet scările spre camera lui. Vârând o monedă în contor, aprinse gazul în cămin, apoi, ridicându-se, zări pe consolă o telegramă. O deschise și citi:

Foarte neliniștită, întoarce-te numaidecât, numirea la cursurile de vară te așteaptă, sărutări de la toți, Mama.

Ghemuindu-se în fața focului plâpând, reciti telegrama, în timp ce din hainele-i ude începeau să iasă aburi. Da, era normal ca maică-sa să-l roage să se-ntoarcă acasă – era, de altfel, cel mai înțelept lucru pe care-l putea face în starea lui de-acum. Absența de-acasă îi îndulcise sentimentele față de maică-sa. Ea vorbise, pesemne, cu profesorul Slade sau poate că-l rugase pe pastorul Fleming să vorbească, așa încât postul de la Portray era încă vacant. Ultimele cuvinte: „sărutări de la toți” îl făcură să zâmbească amar, la gândul că se refereau și la Ella: însemna că-l iertase.

După ce se uscă, închise gazul și coborî să mănânce ceva. Tocmai când dădea să intre în sala de mese, portarul alergă spre el, spunându-i:

— Vă caută un domn tânăr. E în salon.

Uimit, Paul îl urmă pe portar spre salonașul rezervat oaspeților, unde trona un palmier înfipt într-un hârdău și înconjurat de jilțuri de trestie. Când dădu la o parte perdelele de mărgele, tresări la vederea omului care ședea pe unul din jilțuri: era tânărul bibliotecar.

Paul înaintă cu pași șovăitori:

— Bună seara.

— Nu te-așteptai să mă vezi...

— Nu, recunosc.

Tânărul bibliotecar aprecie cu un zâmbet vioi această sinceritate. Despuiat de calitatea lui oficială, părea mai îndrăzneț ca oricând și de o francheță naivă, care-l dezarma pe Paul și-l stânjenea în același timp.

— Am ceva să-ți spun – începu tânărul, aruncând o privire în jur prin salonașul pustiu. Sper că putem vorbi fără teama că ne-aude cineva.

Paul îl privi cu atâta intensitate, încât celălalt chicoti.

— Îmi dau seama că încă nu mă poți înțelege, dar te-asigur că sunt un om serios. Numele meu e Boulia... Mark Boulia.

Și-i întinse mâna. Paul o strânse, apoi se așeză. Simțea că începe să se înfiripe în el un soi de speranță ciudată; Mark îl observă cu atenție înainte de a continua:

— Încă din prima zi când ai venit la bibliotecă mi-ai atras atenția; se vedea pe fața dumitale că ești în încurcătură... Mi-a părut rău pentru dumneata și te-am compătimit. Știi cum se-ntâmplă când un om ți-e simpatic de la prima vedere. După aceea am răsfoit ziarele din mapa consultată de dumneata și am aflat. Știu cine ești, știu totul despre dumneata – adăugă tânărul, plin de satisfacție.

Paul bănuise c-așa stau lucrurile. Rămase tăcut, ascultând cu atenție vorbele interlocutorului.

— Ieri ai venit să cauți alte amănunte, dar nu le-ai găsit.

După plecarea duminică, am căutat eu însumi și am găsit. Într-un singur ziar din localitate, *Clarion*, un ziar liberal, foarte puțin citit, am dat peste o relatare a procesului Swann. Semnatarul ei protesta împotriva sentinței prea aspre date lui Swann.

Paul pâli la față, dar ochii îi scăpărară.

— De ce-mi spui toate astea? întrebă el.

Mark ridică din umeri și răspunse, schițând un zâmbet:

— Pentru că voiai să-l găsești pe Swann.

— E în zadar – murmură Paul, clătinând încet din cap.

— De ce?

— După cincisprezece ani...

— Nu se știe niciodată – replică Mark, cu ochii scânteietori și cu un aer cam mândru. Apoi, după o scurtă pauză, menită să sublinieze importanța spuselor sale, adăugă: De fapt, l-am găsit.

Paul simți că i se usucă cerul gurii și se uită neîncrezător la tânărul acesta, care dădea din cap cu dezinvoltură.

— Nu mi-a fost prea greu, după tot ceea ce-mi spuseseși. Am luat la rând spitalele și azilurile din oraș. Swann se află la spitalul Belvedere.

Capitolul X

Sala în care zăcea Swann era lungă și strâmtă, cu pereții văruiți și cu un tavan înclinat în care se vedeau un șir de ferestruici rotunde. Era sala rezervată săracilor: un dormitor simplu și dezolant. Patul, complet izolat printr-un paravan, era așezat pe niște butuci, iar pe podea zăcea un tub de oxigen prevăzut cu un inhalator lung. Emanatiile bolii, ale descompunerii organice dominau duhoarea acră a dezinfectantelor. Rezemat pe două perne, Swann zăcea cu brațele întinse, cu ochii ațintiți spre tavan. Se vedea că fusese cândva un bărbat vânjos, dar fața lui emaciată și scofâlcită (obrajii cavernoși făceau ca nasul să pară exagerat de lung) părea o pată galbenă pe fondul pernei albe, iar dac-o priveai bine, deslușeai niște bubulițe cafenii. Degetele lui, lăsate pe cuvertură, erau umflate. Răsuflarea-i scurtă abia-abia îi scotea în relief coastele.

Era ora de vizită din fiecă după-amiază; Paul venise împreună cu Mark Boulia, care i-l recomandase, nu fără tact, bolnavului. Paul îi vorbise acestuia, cu emoție, apelând la conștiința lui, iar acum aștepta nerăbdător răspunsul lui Swann.

Bolnavul nu părea să se grăbească, era pierdut în propriile-i gânduri. Deodată însă, fără să se miște, își aținti ochii asupra lui Paul și spuse cu un glas stins și răgușit:

— Îi semeni leit. Apoi își întoarse din nou privirea spre tavan și rămase multă vreme tăcut înainte de a reîncepe cu același glas stins: E ciudat să te-ntâlnesc acum. După tot ce mi s-a întâmplat, am jurat să-mi țin gura... o deschisesem

prostește. Dar dumneata ești fiul lui Mathry, iar eu sunt un om sfârșit. Așa că mi-e totuna. Swann făcu o pauză, în care păru că se scufundă într-un trecut depărtat, apoi continuă: Când am fost însărcinat cu anchetarea crimei din Eldon, eram plin de zel, nu ca acum, și țin minte de parc-ar fi fost ieri clipa când s-a ivit primul indiciu important. Un anume Rocca, agentul unui bookmaker ¹, s-a prezentat la comisariat. Da, prefăcutul de Harry Rocca... un neisprăvit și-un fricos cum n-am mai pomenit... Era atât de speriat, că abia putea să vorbească. Dar a vorbit până la urmă și a mărturisit că, de vreun an, era în relații intime cu victima, că se culcase adeseori cu ea și că-și petrecuse noaptea de șapte septembrie în compania ei. Cu omorul însă, n-avea nici în clin nici în mănecă, pentru că în zilele de opt și nouă septembrie fusese la Donoaster, la cursele de cai, după cum puteau declara o duzină de martori. Iar acum venise de bună voie, ca să risipească orice bănueli.

Ei bine, declarația asta nu ne-a ajutat cine știe ce; știam că Mona Spurling avea numeroși admiratori, dar ne-am gândit să-l reținem totuși pe Rocca. Acesta, aflând că nu-i dăm drumul, s-a făcut verde la față și și-a dat drumul la gură. Ne-a vorbit despre Rees Mathry, amicul său amoretat de domnișoara Spurling. Ne-a spus cât de enervat era acesta de publicitatea făcută cărții poștale trimise fetei. Și, mai ales, ne-a spus că Mathry încercase să-și făurească un alibi... Vă închipuiți cât ne-au bucurat veștile astea – după aproape o săptămână de căutări zadarnice, aveam, în sfârșit, o pistă. Iar când am aflat că omul pe care-l căutam tocmai plecase cu trenul spre Liverpool, ne-a venit să chiuim de bucurie. Am telefonat numaidecât la Liverpool, iar Rees Mathry a fost arestat.

Swann își umezi buzele, apoi continuă:

— Din nefericire pentru el, Mathry era iute din fire și a opus rezistență, făcând greșeala fatală de a lovi un agent. Adăugați la asta faptul că a fost prins în momentul când

¹ Cel ce se ocupă cu pariurile la cursele de cai.

încerca să fugă în America de Sud și veți avea o imagine exactă a situației îngrozitoare în care se găsea. Ba și-a agravat-o și mai mult, numaidecât. Prima întrebare ce i-a fost pusă la interogatoriul preliminar a fost, firește, următoarea: „Unde te-ai aflat în seara de opt septembrie, între orele opt și nouă?” Neștiind că amicul lui îl turnase, Mathry a răspuns: „Am jucat biliard cu un anume Rocca”. Asta ne-a convins că-i vinovat.

Swann lăsă să-i cadă capul pe pernă, și atunci o expresie ciudată se zugrăvi în ochii lui încenușați.

— Trebuie să vă vorbesc despre șeful meu, comisarul Adam Dale, care acum e șeful poliției din Wortley. Fiu al unui fermier din Cumberland, urcase toate treptele ierarhiei, de la cea mai de jos. Foarte strict în privința disciplinei, dar loial cu subalternii săi, era un excelent slujitor al legii: nu primise niciodată mită. Își iubea profesia și mi s-a lăudat nu o dată că e-n stare să miroasă de la distanță un criminal. Ei bine, comisarul l-a suspectat din capul locului pe Mathry.

Bolnavul păru să se însuflețească și încercă să se ridice într-un cot.

— Eu nu eram chiar atât de convins – urmă el. Deși mărturiile păreau atât de concludente, am atras atenția asupra faptului că Mathry își cumpărase biletele pentru America de Sud pe propriul său nume și că reținuse, fără a-și ascunde identitatea, camere la hotelul din Liverpool pentru el și familia lui, lucru de neconceput la un om care s-ar teme de urmărire și ar dori să dispară. În afară de asta, Mathry îmi făcuse o impresie favorabilă, în ciuda acuzațiilor ce i se aduceau. El a mărturisit că o cunoscuse bine pe domnișoara Spurling și că îi trimisese o ilustrată pe care-o desenase el însuși. Voise, chipurile, să se distreze puțin, așa cum o dovedeau cuvintele acelea tandre și cam stupide: „Absența sporește dorul”. Cât despre rănilor teribile în urma cărora sucombaseră victima, ele puteau fi opera unui om neobișnuit de puternic, iar Mathry era destul de pipiriu. Pe deasupra, era și un caracter slab, ceea ce mi s-a părut a fi o explicație posibilă a faptului că încercase să-și fabrice un

alibi, cu ajutorul aceluia Rocca. Nervos și neliniștit, din ce în ce mai alarmat de publicitatea făcută acelei ilustrate stupide, simțise, pesemne, nevoia să-și găsească un aliat. O idee nesăbuită, desigur, dar care se potrivea perfect cu ceea ce știam despre el.

I-am expus toate aceste considerente comisarului, dar el nici n-a vrut s-audă – era convins că-l prinsese pe vinovat, sincer convins, vă repet!

Swann se prăbuși pe pernă și rămase o clipă nemișcat, apoi continuă, ceva mai liniștit:

— Mintea unui slujitor al legii funcționează în anumite tipare; nimeni nu știe asta mai bine decât mine, așa că ancheta condusă de Dale și-a urmat drumul obișnuit, potrivit rutinei. Comisarul voia să găsească printre lucrurile lui Mathry arma cu care acesta ar fi putut săvârși omorul; voia să descopere urme de sânge pe hainele lui Mathry; și mai voia niște martori care să-l identifice ca pe omul văzut la locul crimei.

Ei bine, comisarul a găsit de îndată arma căutată, într-una din valizele lui Mathry: era un brici, un brici vechi, de fabricație nemțească, cu tăișul lat și cam ruginit de neîntrebuințare. Mathry a recunoscut că se afla în posesia acestui brici de ani de zile: îl moștenise de la tatăl lui. Se gândise de multe ori să-l arunce, dar îl păstrase din motive sentimentale. Dar credeți oare că, dac-ar fi folosit acest brici ca armă, l-ar fi păstrat cu grijă, pentru ca noi să-l găsim după săvârșirea omorului? A, nu, cea dintâi grijă a unui ucigaș este să se lepede de arma cu oare a ucis. Și totuși Dale aproape că sărea în sus de bucurie când mi-a arătat briciul „Nu ți-am spus eu? a exclamat el mândru. Acum îl avem în mână!”

Briciul a fost trimis la expertiză împreună cu un pachet cu hainele lui Mathry. Între timp a continuat interogatoriul martorilor care-l zăriseră în noaptea crimei pe ucigaș ieșind din apartamentul victimei... Domnul Prusty, Edward Collins și Louisa Burt. Prusty era miop, Cellins era un tinerel sperios, care nu părea dornic să declare nimic, dar Louisa

Burt avea cu totul alt caracter. Fata asta îl zărise o clipă pe ucigaș de la distanță, într-o noapte întunecoasă și ploioasă de septembrie, pe o stradă prost luminată; și totuși afirma că poate să dea o descriere exactă și amănunțită a fugarului. Parcă-i văd și acum fața rotundă și aprigă în clipa când și-a făcut depoziția: „Era un bărbat în vârstă de circa treizeci și cinci de ani. Înalt, subțiratic și oacheș, palid la față, cu un nas drept și cu obrajii bărbieriți. Purta o șapcă în carouri, un pardesiu cenușiu și pantofi maro”.

La început, comisarul a acceptat această descriere, foarte mulțumit. Dar, după arestarea lui Mathry, n-a mai fost așa de mulțumit fiindcă Mathry nu era nici înalt, nici oacheș, nici bărbierit, ci un bărbat de talie mijlocie, cu mustață și cu părul bălai. Nici descrierea îmbrăcăminteii nu corespundea celei purtate de el. Dar Louisa Burt nu s-a lăsat: a declarat că făcuse în grabă prima depoziție și a pretins, foarte calmă, că omul zărit de ea nu fusese un zdrahon bărbierit, ci un bărbat ceva mai scund, cu mustață. Iar Collins, care-mi declarase imediat după ce-l convocasem că n-ar fi în stare să-l identifice pe asasin, se grăbi să confirme spusele fetei. Șapca în carouri deveni o pălărie de fetru, pardesiul se prefăcu într-un „ulster”² gri; pe scurt, descrierea individului ajunse să corespundă.

— Destul de vag, de altfel – semnalmentelor lui Mathry.

Swann se trânti din nou pe perne, cu buzele strânse, încercând să-și recapete suflul.

— Urma acum să se treacă la confruntarea acestor importanți martori cu inculpatul. Comisarul i-a însoțit personal la Liverpool, luându-mă și pe mine cu el. Unsprezece agenți în civil au intrat cu Mathry în aceeași încăpere. E un procedeu curent, și unii îl socotesc eficace, în orice caz, cei doi martori au afirmat categoric că-l recunosc pe asasin. Mathry a fost adus la Wortley și pus sub acuzare pentru uciderea Monei Spurling. Bolnavul se întoarce anevoie cu fața spre Paul și-i spuse:

² Pardesiu de iarnă.

— Și totuși eu încă nu-l socoteam iremediabil pierdut... Prea era perfect cazul, iar eu simțeam că trebuie să ascundă pe undeva o fisură. Dar nu-l pusesem la socoteală pe procuror. Ai putea crede că, de vină pentru cele întâmplate, a fost comisarul, cinstitul și încăpățânatul Dale, dar nu! Condamnarea a fost opera procurorului Sprott, un om de o inteligență diabolică. Acesta a ajuns între timp sir Matthew, a urcat multe trepte pe scara socială și o să se cațare probabil și mai sus, dar pe-atunci era un debutant obscur, ahtiat să parvină cu orice preț. În clipa când l-am auzit, mi-am dat seama că voia capul lui Mathry.

Ei bine, la proces, acuzarea și-a convocat toți experții, bineînțeles nu și pe doctorul Tuke, care văzuse cel dintâi cadavrul. Pe lângă medicul legist al poliției, Dobson, a mai fost adus și un profesor pe nume Jenkins, care a declarat că briciul nemțesc ar fi putut cauza rănille fatale. Deși a refuzat să jure că pe arma aceea sau pe hainele împricinatului ar fi existat urme de sânge, a pretins că descoperise niște urme care ar fi putut să fie „corpusculi mamari”... Expertul următor a fost un grafolog, care-a jurat că bilețelul pe jumătate ars găsit în apartamentul victimei a fost scris de Mathry cu mâna stângă, „ca să-și deghizeze scrisul”.

Cât despre Collins și Louisa Burt, s-au întrecut pe ei înșiși, mai ales fata, cu mutra-i nevinovată și cu ochii ei mari, gravi, a făcut o impresie puternică asupra juraților. Stând ca un înger în boxa martorilor, s-a jurat că aceasta este haina pe care o purta asasinul și că Mathry e omul pe care-l văzuse fugind, apoi, referindu-se la identificarea lui în localul poliției din Liverpool, a declarat cu mândrie: „Eu l-am recunoscut prima”.

A urmat rechizitoriul procurorului regal. Timp de trei ore, Sprott a vorbit pe nerăsuflăte, fără să consulte nicio însemnare. Cuvintele îi curgeau ca un torent din gură, aruncând parcă o vrajă asupra tribunalului. Când a ajuns la descrierea omorului, a fost de-a dreptul impresionant, evocând imaginea asasinului care-și mângâia briciul în buzunar înainte de a-și ataca mișelește iubita lipsită de

apărare, mamă a propriului său copil, menit a nu se naște niciodată, pentru ca apoi să fugă, cu gândul de a se ascunde într-o țară străină... Vă spun că a fost o capodoperă de oratorie. Jurații ascultau cu gura căscată fiecă cuvânt.

Avocatul apărării a fost jalnic, după această performanță. Fiind lipsit de mijloace, acuzatul își luase ca avocat un om bătrân, cu vocea stinsă, care nu-și cunoștea bine dosarul. Părea să ignore îndeosebi tot ceea ce ar fi putut pleda în favoarea lui Mathry.

Procesul s-a încheiat repede. Mathry a fost găsit vinovat. Strigătele lui de protest mi-au sfâșiat inima, ca un pumnal. Dar gardienii l-au târât afară din sală spre satisfacția tuturor. Recompensa de 500 de lire oferită pentru prinderea vinovatului a fost încasată de Collins și de Louisa Burt. Dumnezeu știe cât de greu o câștigaseră! Bolnavul părea vizibil epuizat: capul îi căzu moale pe pernă când spuse, cu un glas stins, că nu mai are puterea să continue.

— Reveniți mâine sau poimâine. O să aflați sfârșitul acestei istorii.

În încăperea strâmtă se așternu o tăcere teribilă. Fără să scoată o vorbă, Boulia se ridică, turnă puțină apă într-un pahar și-l duse la buzele lui Swann. Acesta bău fără să se miște. În tot acest timp, Paul rămase cu capul în palme, năucit și paralizat de emoție. Îi veneu pe limbă nenumărate întrebări, dar își dădea seama că nu le mai putea pune, pentru că astăzi bolnavul nu mai era în stare să răspundă: închisese ochii și zăcea inert, fără pic de vlagă. Mark ieși în vârful picioarelor, iar Paul se ridică și, strângând cu un gest stângaci mâna bolnavului, porni cu pași șovăitori pe urmele prietenului său.

Capitolul XI

Era oare cu putință ca un om nevinovat să fie îngropat de viu vreme de cincisprezece ani? Buimăcit și derutat, Paul abia cuteza să-și pună această întrebare cumplită. Swann nu făcuse decât să-și exprime propria-i părere, fără a aduce vreo dovadă concretă în sprijinul ei. Toată povestea părea de neconceput. Totuși, însăși ideea că tatăl său ar fi putut să fie victima unei nedreptăți atât de monstruoasă era de ajuns pentru a-l scoate din minți pe Paul. Nu, nu trebuia să se mai gândească la asta. Se sili, așadar, să-și stăpânească emoțiile. Își dădea seama că trebuie, mai presus de orice, să fie calm, hotărât, practic. Prima lui grijă fu să-i scrie maică-si pentru a-i cere să-i trimită un colet cu haine și rufărie, apoi începu să-și caute o locuință stabilă, care să-i îngăduie mai multă libertate de acțiune decât Hotelul YMCA. După îndelungi căutări, găsi o mansardă ieftină la etajul al cincilea al unei case de pe Poole Street – o stradă murdară dar respectabilă, situată la sud de marea arteră a străzii Ware, în apropierea canalului Sherwood, și ocupată îndeosebi de case de raport de o calitate inferioară. Proprietăreasa, doamna Coppin, o femeiușcă sfrijită, cu un glas pătrunzător, îi arătă mansarda și-i dădu un prosop aspru, dar curat, și o bucată de săpun. Trebui să-i plătească anticipat o parte din chirie, ceea ce aproape că-i slei mica rezervă de bani cu care venise de la Belfast. După ce se spălă, Paul ieși ca să caute ceva de lucru pentru a-și asigura întreținerea. Wortley era un oraș activ, un adevărat stup omenesc, plasat în mijlocul unei vaste și fertile câmpii; dar,

ca și vecinii săi Coventry și Northampton, avea o industrie foarte specializată, profilată aproape exclusiv pe fabricarea de porțelanuri, de cuțite și de articole de pielărie – branșe care cereau, toate, o pregătire tehnică ce-i lipsea lui Paul. În afară de asta, nu avea nici carnet sindical, nici referințe, iar pe de altă parte nu era încă oficial calificat pentru meseria de profesor. După două zile de căutări zadarnice, începu să cerceteze, din ce în ce mai neliniștit, rubrica „ofertelor de serviciu” a ziarelor locale.

Chiar a doua zi dimineață norocul îi surâse pe neașteptate. Tocmai când trecea pe trotuarul aglomeratei Ware Street, în drum spre „Birtul birjarilor”, unde descoperise că poate căpăta, pentru câțiva pence, un sandviș și o cafea, observă în vitrina marelui magazin „Bonanza” următorul anunț:

„SE CAUTĂ UN PIANIST.

A se adresa
domnului Victor Harris,
directorul magazinului”.

După ce șovăi o clipă, Paul intră în magazin. Era unul din acele bazaruri unde se vând tot felul de articole, de la fierărie și cosmetice, până la rufărie de corp și jucării, toate expuse la vedere, pe niște tejghele lungi. Directorul, un bărbat cu părul creț, în vârstă de treizeci de ani, îmbrăcat într-un costum în dungi, la două rânduri, îl măsoară grăbit pe Paul, apoi, fluturându-și cravata înflorată în bătaia ventilatoarelor, îl conduse într-o încăpere unde se afla un pian înconjurat de mormane de partituri: era raionul de muzică. Luând la întâmplare una din partituri, o puse pe pian și spuse laconic:

— Cântă!

Paul se așeză și începu să-și plimbe degetele pe clape. Descifra cu ușurință notele, chiar la bucățile cele mai grele, iar valsul pe care-l avea acum sub ochi era o nimica toată pentru ei. Îl cântă de două ori, a doua oară adăugând niște

variațiuni proprii, apoi luă alte partituri și le cântă și pe acestea. Între timp, vânzătoarele de la standurile din apropiere îl ascultau cu atenție, iar domnul Harris bătea tactul pe o tejghea cu inelul său cu diamant fals.

— O să meargă – spuse el, dând din cap, vizibil încântat. Te angajez. Trei lire pe săptămână și câte un sandviș la prânz. Numai să nu te lași pe tânjeală. Să cânti cu foc, altfel desfacem contractul, să știi! Folosește pedala cât mai tare. Fă-i pe clienți să cumpere.

Și, după ce-i adresă lui Paul un surâs protector, ce-i dezveli dantura de aur, se depărtă, nu fără a arunca o privire încruntată vânzătoarelor pentru că-și iroseau timpul. Paul cântă la pian toată ziua. Nu era sinecură. La început, cântă cu destul antren, dar mai apoi simți că amorțește de atâta stat pe scăunelul acela tare, fără spătar. În orele de vârf, magazinul, prost aerisit, se umplea de clienți gălăgioși, care se înghesuiau în jurul lui, suflându-i în ceafă și lovindu-i coatele, mai-mai să se așeze pe clapele pianului. Paul simțea că se sufocă. Era și muncit de gânduri – se gândea la tatăl lui și făurea planuri și proiecte, copleșit de nevoia de a lua o hotărâre, de a porni la acțiune.

Pe la ora unu, Haris ieși să prânzească, iar peste câteva minute fata responsabilă cu bufetul îi aduse lui Paul o farfurie cu sandvișuri și o ceașcă de cafea. Mulțumit că i se oferă un răgaz, se ridică de pe scaun și-și dezmoți brațele, apoi zâmbind, o întrebă pe fată cum o cheamă. Lena Andersen, îi răspunse ea, sec. Și deși Paul ar fi vrut să schimbe câteva vorbe cu ea, fata porni de îndată spre un alt colț al magazinului. Nu era nimic nepoliticos în răceala ei; dar Paul simți că sub această atitudine cam înțepată se ascundea o rezervă, ce-i trezi curiozitatea. Când, ceva mai târziu, fata se întoarse la bufet, Paul o urmări, aproape instinctiv, cu privirea, înainte de a reîncepe să cânte la pian.

Fata avea cel mult douăzeci de ani și era blondă, înaltă, cu picioarele și brațele lungi, ca o scandinavă. Avea trăsături regulate, în ciuda cicatricei albe ce-i brăzda fața, și ar fi fost foarte atrăgătoare dacă fruntea nu i-ar fi fost umbrită de o

expresie de adâncă melancolie. Când stătea liniștită, părea neobișnuit de tristă, serioasă și distantă. De mai multe ori în după-amiaza aceea, Paul se surprinse privind-o pe această tânără și tragică amazoană. Băgă de seamă că fata era îmbrăcată simplu, dar cu bun gust. Deși părea să fie în relații bune cu colegile ei, se ținea deoparte, iar cu clienții se arăta foarte rezervată. Ce fel de om o fi? se întreba Paul. Încercă să-i fixeze privirea, cu o curiozitate prietenoasă: Lena își plecă ochii și-și întoarse fața.

După-amiaza se scurgea încet. Paul cânta cu ochii închiși în timp ce degetele ciocăneau pe clape o melodie repetată până la saturație, încât o învățase pe de rost. Ora șase veni, în sfârșit: era liber! Răsuflând ușurat, ieși repede din magazin și merse de-a dreptul la spital, unde fu lăsat să intre, nu fără oarecari dificultăți. Swann părea într-o stare mult mai proastă decât data trecută și n-avea chef să vorbească. Ba s-ar fi zis că regreta că vorbise atât de liber atunci. Dar cum Paul rămase răbdător la căpătâiul lui, fără să-l preseze în vreun fel, bolnavul începu treptat să se destindă. Apoi își întoarse fața spre Paul, privindu-l cu un soi de milă.

— Așadar, ai venit iarăși? spuse el într-un târziu.

— Da – răspunse Paul în șoaptă.

— Te previn că... dacă persisti în hotărârea dumitale de a afla adevărul, acesta îți va schimba viața, așa cum mi-a schimbat-o pe a mea. Și, odată intrat în povestea asta, nu vei mai putea da înapoi.

— Nu voi da înapoi.

— Cu ce-ți propui să începi?

— Mă gândeam că, dac-aș bate la mașină declarațiile dumitale, iar dumneata le-ai semna, aș putea să le prezint autorităților și...

Swann nu mai avea putere să râdă, dar buzele-i livide începură să tremure, schițând un rânjet sardonice.

— Care autorități? Poliția? Păi ea a fost informată pe deplin, și totuși se complăce în această situație. Omul care a rostit rechizitoriul, Sir Matthew Sprott? După cât îl cunosc

eu pe acel domn, te sfătuiesc să n-ai de-a face cu el. Swann avu un acces de tuse convulsivă, apoi continuă: Nu! Numai ministrul de interne are dreptul de a redeschide dosarul, în Parlament, dar cu dovezile pe care le posezi deocamdată nu poți spera să răzbești până la el. Elucubrațiile delirante ale unui fost polițist, muribund și discreditat, căci așa le vor califica dumnealor, nu vor avea nicio greutate. Au să râdă pur și simplu de dumneata.

— Bine, dar ești convins că tatăl meu e nevinovat!

— Știi că e nevinovat – răspunse Swann pe un ton cam repezit. În cuvântul său de încheiere, judecătorul a calificat uciderea Monei Spurling drept o crimă atroce, monstruoasă, vrednică de pedeapsa maximă prevăzută de lege. Și cu toate acestea, lui Mathry i s-a comutat pedeapsa cu moartea. De ce? Te întreb de ce? Poate că nu erau chiar așa de siguri de vinovăția omului pe care-l condamnaseră, iar în generozitatea lor s-au gândit să-l scutească de ștreang și să-i ofere în schimb o moarte lentă: închisoarea pe viață la Stoneheath.

Paul ședea îngrozit, fără să scoată o vorbă, în timp ce bolnavul se lupta să-și recapete suflul.

— Nu! exclamă Swann, cu o voce uscată, după ce trase adânc aer în piept. Nu există decât un singur mijloc de a-i sili să redeschidă procesul: *trebuie să-l descoperi pe adevăratul ucigaș*.

Luat prin surprindere, Paul simți fiori reci pe șira spinării. Până acum se gândise numai la nevinovăția tatălui său, dar ideea că există un adevărat asasin nici măcar nu-i trecuse prin minte. Era ca și cum o umbră formidabilă s-ar fi așternut pe neașteptate în fața lui, barându-i drumul.

— Ce-i cu individul acela, pe nume Rocca? întrebă Paul după o tăcere prelungă.

Swann scutură din cap și spuse cu scârbă:

— N-a avut nicio legătură cu crima: era prea laș ca să poată ucide. A vrut doar să-și salveze pielea... Apropo de piele – adăugă bolnavul, rânjind – să revenim la punga aceea de piele, care-a fost găsită lângă cadavru. Ei bine, punga

aceea, rămasă neidentificată, era făcută din cea mai fină piele din lume: piele de om... După un moment de tăcere, Swann urmă pe același ton sarcastic: Așa că, vezi, e destul să pui mâna pe individul acela pervers, mă refer la posesorul pungii de piele, apoi să legi laolaltă celelalte câteva indicii peste care s-a trecut prea ușor, și gata, îl ai pe adevăratul vinovat. După cincisprezece ani... Trebuie să fie destul de simplu – adăugă el, cu același rânjet sardonice.

— Nu vorbi așa, pentru Dumnezeu! exclamă Paul. Am nevoie de ajutorul dumitale... de toate indicațiile pe care mi le poți furniza!

Expresia feței lui Swann se schimbă deodată. Aruncându-i o privire aproape deznădăjduită, îi spuse:

— Bine, dacă ții neapărat... Să-ți vorbesc despre cei doi martori principali care l-au identificat pe așa-zisul ucigaș, să-ți vorbesc despre Edward Collins și Louisa Burt. Când Louisa Burt și Collins au venit la comisariat să-și ceară recompensa, eram de serviciu. Precum ți-am mai spus, avem îndoieli serioase în privința lor, mai ales în privința fetei, care, la șaptesprezece ani, mi se părea un personaj vrednic de a fi studiat, spre deosebire de Collins, care era un om slab și destul de bine intenționat. I-am pus să aștepte într-o încăpere alăturată și, datorită unui tub acustic instalat acolo, am putut auzi tot ce-și spuneau. Ba am și notat conversația lor. La început, n-au spus prea multe. Pe urmă, Collins, care părea speriat, a întrebat-o pe fată: „O să câpătăm banii?” „O să-i câpătăm, Ed, fii pe pace”, i-a răspuns Louisa Burt, foarte calmă, apoi a adăugat: „Am putea chiar obține și mai mult”. „Ce vrei să spui?” o întrebă el. „Am o surpriză pentru tine”, îi răspunse ea, râzând. Vorbele astea părură să-l enerveze pe Collins, care rămase tăcut câteva clipe, apoi spuse, cu o voce de papagal, ca și cum ar mai fi pus de nenumărate ori această întrebare: „Într-adevăr Mathry e vinovatul, nu-i așa, Louisa?” „Ține-ți gura! îl repezi ea. Acum e prea târziu ca să mai putem da înapoi. De altfel, n-am făcut nimănui niciun rău. Cu toate dovezile alea, l-ar fi condamnat în orice caz pe Mathry. Și, la

urma urmei, nu l-au spânzurat. Nu pricepi, prostule, că n-are rost să mergi împotriva poliției? Și-apoi, s-ar putea ca lucrurile să iasă mai bine decât ai visat vreodată. În ultimele zile mi-a venit o idee, adăugă ea, pe un ton visător. O s-apuc să trăiesc ca o prințesă, Ed, ba poate chiar ca o regină, cu slujnice care să mă servească, să spele vasele, să arunce lăturile. Să mi se dea numai ocazia, și-o să scuip în obraz întreaga lume, îți jur că n-o să mai calc niciodată o cămașă.” Swann se opri ca să răsufle, apoi continuă, privindu-l țintă pe Paul: Cu aceasta, conversația lor a luat sfârșit. Auzisem însă destul ca să-mi confirm bănuielile cele mai groaznice. În câteva cuvinte, Louisa Burt se trădase singură. Îl văzuse pe ucigaș ieșind din apartamentul victimei și, în prima ei declarație, îi descrisese semnalmentele, dar, văzând că acestea nu corespund semnalmentelor lui Mathry, hotărâse să le schimbe. Se gândise la interogatoriile de la comisariat și-și spusese că-i în interesul ei să se pună bine cu poliția, mai ales că totul îl desemna pe Mathry ca vinovat. Voia să apară în prim plan, ca o primadonă, în speranța că va încasa recompensa. Collins nu putuse rezista influenței ei. Poate că fata ajunsese să se convingă că-l văzuse aieva pe Mathry... Asemenea lucruri se întâmplă uneori, în cazul unor oameni ca ea. Iar mai apoi, după ce s-a terminat totul, după ce s-a stins zarva, iar presa a amuțit, Louisa Burt a stat și s-a gândit la lucrurile pe care procesul nu le clarificase și a ajuns să se întrebe dacă nu cumva zărise pe altcineva în seara omorului, o siluetă vag cunoscută, pe care-o întâlnise la Eldon de multe ori, în drum spre spălătorie. Și deodată a avut un fel de revelație... în privința identității posibile a celui personaj... și, o dată cu această revelație, imaginea unei afaceri grozave.

Ar fi trebuit să mă duc la comisarul-șef, dar nu m-am dus. Prea îl sâcâisem în fazele preliminare ale instrucției, ca să pot spera că mă va asculta acum; și-apoi, cu câteva zile înainte, mă muștruluisese pentru încetineală, așa că nu eram în termeni buni cu el. Am stat și m-am gândit multă vreme la ceea ce aflasem; până la urmă m-am dus să mă consult cu

un avocat pe nume Walter Gillett. Era un om care-mi plăcea și-n care aveam încredere, și sunt sigur că și el mă simpatiza. Ei bine, ce crezi că mi-a spus? M-a sfătuit să nu mă mai amestec în afacerea asta. Știa că ajunseseam să fiu rău văzut de superiorii mei. Și mai știa că, fiind cam bețiv, nu putea da crezare pe deplin spuselor mele. „Jimmy, mi-a zis el, nu te vâri în viesparul ăla, te conjur!” Iar eu, ce-am făcut? Fiind atât de derutat și de nervos, am tras o beție, ca să uit de tot, am venit beat la servicii și... cunoști restul. După ce-am ieșit din pușcărie, nu m-am mai sinchisit de nimic...

Cuvintele lui Swann se auzeau din ce în ce mai stins. Un acces de tuse îl făcu să se întrerupă cu totul. Schiță un gest care arăta că nu mai dorește să spună nimic.

Paul rupse tăcerea, fără să se miște din loc:

— Burt și Collins sunt încă... în localitate?

— Pe Collins n-o să poți pune mâna: s-a însurat cu mulți ani în urmă și a emigrat în Noua Zeelandă. Dar Louisa Burt e încă aici... Da, micuța Louisa Burt... Doamne, ce personaj!... E cheia întregii enigme! Dar există o șansă la un milion ca să poți smulge ceva de la ea.

— Unde-aș putea s-o găsesc? exclamă Paul.

— Lucrează la o familie foarte respectabilă... alt indiciu că știe să ducă lumea de nas. Swann scoase de sub pernă o foaie de hârtie, pe care mângălise niște însemnări, și i-o dădu lui Paul, spunându-i cu glas stins: Ia asta, cu toate că n-o să-ți folosească la nimic. Și acum, lasă-mă. Am făcut destul pentru dumneata și nu voi mai face nimic în plus. Mă simt al naibii de prost și aș vrea să dorm.

Spunând acestea, se întoarse cu fața la perete și-și trase pătura până sub bărbie, semn că convorbirea luase sfârșit. Paul se sculă și spuse, cu emoție în glas:

— Îți mulțumesc. O să mă-ntorc în curând.

Și, după o ultimă privire aruncată siluetei aceleia răvășite de boală, se răsuci pe călcâie și ieși din salon. Coborî scările, simțind că inima îi bate mai tare, însuflețită de o nouă speranță. Swann îl ajutase mai mult decât își închipuise.

Totuși Paul rămânea convins în sinea lui că bolnavul continua să-i ascundă ceva, un lucru pe care se temea parcă să i-l dezvăluie. Și-și jură să afle despre ce e vorba, la viitoarea lui vizită.

Capitolul XII

În seara zilei următoare, după terminarea lucrului, Paul se întâlnește cu Mark Boulia în fața magazinului „Bonanza” – bibliotecarul îi telefonase în cursul zilei. Boulia păru foarte bucuros să-l vadă și, după ce-i strânse mâna, exclamă cu căldură:

— Ești de acord să începem în seara asta?

— Da – răspunse Paul. Dar ce-ar fi să mâncăm ceva mai întâi?

— Nu, mulțumesc. Am mâncat la cinci. Dar dumneata?

— Nu mi-e foame.

— Din clipa când ți-am telefonat, ard de nerăbdare – spuse Mark, pășind alături de Paul pe trotuarul ticsit. Vorbește-mi despre Louisa Burt.

Paul rămase tăcut. Firea aprigă a lui Boulia, înclinarea lui de a lua totul ușor, ca pe-o aventură veselă și senzațională, îl făceau să se întrebe dacă procedase înțelept cerându-i să-l însoțească. Totuși sprijinul generos oferit de tânărul bibliotecar era ispititor. De aceea îi răspunse peste câteva clipe:

— Louisa Burt lucrează ca servitoare, se pare că n-a prea reușit în viață. Astăzi e ziua ei liberă. Cred că știu unde-o putem găsi și am o vagă idee despre înfățișarea ei.

— Bună treabă! exclamă celălalt. Dar ia spune-mi, în ce stare l-ai lăsat pe Swann?

Paul clătină din cap, aruncându-i o privire piezișă. Boulia își pierdu exuberanța.

— E mai rău? întrebă el în șoaptă.

— Am fost la spital pe la prânz, dar n-am putut intra: mi s-a spus că e prea bolnav ca să primească vizite.

Traversară parcul în tăcere; trecură pe lângă chioșcul pentru fanfară care, fiind închis în timpul iernii, părea o umbră fantomatică în noapte, apoi ocoliră bazinul și urcară dealul care domină Galeriile de artă și Muzeul de istorie naturală. Ajunseră așa în Brimlock Hill, unul dintre cele mai frumoase cartiere ale orașului, cu străzi largi, străjuite de case superbe și plantate cu castani înalți. Lângă acest cartier rezidențial, mai rămăseseră, ca un vestigiu ciudat al unei epoci apuse, câteva străduțe dosnice, pietruite, cu vechi grajduri transformate în locuințe, cu prăvălioare și cu o tavernă: „La stejarul regal”.

— Am ajuns – spuse Paul când zări firma. Te rog să fii prudent. Dacă nu știi ce să spui, mai bine taci.

Traversară străduța spre lumina galbenă ce strălucea în ferestrele tavernei și, intrând pe ușa turnantă, se pomeniră într-o sală veche, cu scaunele învelite în plușuri roase de vreme, cu pereții plini de reproduceri înfățișând curse de cai, cu lămpi cu abajur și cu un bar înapoia căruia era atârnată o oglindă crăpată, cu rama aurită. Începuseră să sosească obișnuiții mușterii – mai ales negustorii din cartier și vreo câțiva meșteșugari. Paul se îndreptă către una din mesele de stejar afumate și comandă două cani de bere, apoi cercetă cu băgare de seamă sala.

— Încă n-a apărut – îi șopti el lui Mark. S-ar putea să n-avem noroc în seara asta.

Dar abia rostise aceste cuvinte, când ușa se învârti din nou și în local intră o femeie care păși, cu aerul unei cliente vechi, spre un colț al sălii. Paul ghici numaidecât, cu o strângere de inimă, că era Louisa Burt. Părea o femeie de vreo treizeci de ani, cam lată în șolduri și pieptoasă, îmbrăcată într-o rochie de lână ieftină; purta mănuși galbene și o poșetă fistichie. Era atât de vulgară – tipul servitoarei care iese la plimbare în seara ei liberă – încât Paul rămase o clipă năucit, deși inima îi bătea să se spargă.

Femeia se așeză, comandă un păhărel de gin și, după ce

scotoci prin poșetă, începu să cerceteze din ochi localul. Întâlnindu-i privirea, Paul schiță un zâmbet; ea își întoarse numaidecât fața, ca și cum s-ar fi simțit jignită, dar peste două minute privi din nou în direcția lui, deși cu un aer ofensat. De data asta, Paul se ridică și porni spre masa ei, călcându-și pe inimă, căci nimic nu era mai străin de firea lui. Totuși manevra îi izbuti de minune, ca și cum ar fi fost deprins să acosteze femeile.

— Bună seara – îi spuse el, cu dezinvoltură.

— Cu mine vorbești? îl întrebă femeia peste câteva clipe.

— Da. Ce-ar fi să venim la masa dumneavoastră, dacă sunteți singură?

— Nu sunt singură, de fapt. Aștept un prieten.

— Îmi pare rău.

— Firește, s-ar putea să fie reținut la serviciu astă-seară: e un personaj foarte important.

— Atunci, probabil că va fi reținut de treburi. Iar paguba lui va fi câștigul nostru. Pot să vă ofer ceva de băut?

— Nu, nu, nu-mi stă în obicei să beau. Totuși, dacă insistați...

Paul îi făcu semn lui Mark, iar acesta veni, aducând și câștile cu bere.

— Îmi dați voie să vi-l prezint pe prietenul meu?

— Încântată de cunoștință. Mi-am uitat acasă cărțile de vizită. Numele meu e Louisa Burt.

Și spunând acestea, se trase puțin înapoi, ca să le facă loc la masă; apoi, potrivindu-și rochia pe genunchi, cu un gest elegant, și arcuindu-și în sus degetul mic, duse la buze paharul și-l goli.

— Acum e rândul meu, domnișoară Burt – spuse Mark. Ce doriți să beți?

— Zău, domnule, nici nu mă gândeam... Gin.

— Slăbiciunea maică-mi – zise Mark, zâmbind.

Louisa nu-i întoarse zâmbetul. Ochii ei, de un albastru spălăcit, ca ai unei păpuși, îi iscodeau, nu fără admirație. Avea o față palidă și cam aspră, cu porii dilatați, din belșug pudrată în jurul nasului cârn. Obrajii ei, dolofani ca ai unui

copil, păreau lăsați la colțurile gurii într-un fel ciudat, care făcea ca buzele-i subțiri și umede să aibă un soi de rânjet stăruitor și iscoditor în același timp, de fel potrivit cu expresia feței, lipsită de orice umor. Aproape că n-avea frunte de loc.

— Noroc! spuse Paul când sosi ginul comandat și-și ridică voios cana cu bere.

— O seară plăcută, între prieteni, e tot ce poate fi mai frumos în viață – spuse Mark. Te înveselește, îți ridică moralul, sparge monotonia existenței.

— Trebuie să mă-ntorc acasă la nouă – rosti ea, plină de demnitate, prevenindu-i în felul acesta că era o fată cuminte. Nu pot ieși așa, oriunde. În tot cazul, nu în seara asta.

— Ei, nu-i nimic – zise Paul – o să fim norocoși data viitoare. Pân-atunci o să ne cunoaștem mai bine.

Louisa reflectă îndelung la aceste vorbe, privindu-i stăruitor când pe unul, când pe celălalt.

— Văd că sunteți niște gentlemani adevărați. Alții te zoresc și te-nghesuie, ceva de speriat! Apoi, întorcându-și privirea spre Paul, cu oarecare interes, adăugă: Nu ne-am mai întâlnit oare pe undeva?

— Nu, n-aș crede – răspunse Paul.

— N-a avut pân-acum plăcerea asta – chicoti Mark. Paul întreținu cu abilitate conversația, gâdilând vanitatea fetei prin tot felul de complimente și acceptând cu afectată admirație explicația ei că e „intendenta” unei vile spațioase de pe Brimlock Hill. După multe pahare, Louisa începu să-și piardă prudența, aerele ei aristocratice se întetiră și, deodată, ochii sticloși, potopiți de un val de duioșie pentru propria-i soartă, căpătară o expresie intensă.

— E plăcut să întâlnești doi domni adevărați. Nu ca unii, pe care i-aș putea eu numi, dar n-o fac, fiindcă-s o doamnă adevărată eu însămi, deși spun poate ce nu s-ar cuveni să spun. Am fost ținută din scurt, fiind crescută de maici într-o mănăstire franțuzească. Tare bine mai era acolo, la seminal, duceam o viață așa de liniștită, iar maicile erau așa de drăguțe și mă iubeau! Louisa-Louisica, așa-mi spuneau de

dimineată până seara, mai cu seamă maica stareță, care nu mai știa ce să facă pentru mine, îmi aducea micul dejun la pat și-mi împodobeă cu horbotă toate cămășile de noapte. Firește, fiind jumate franțuzoică eu însămi, li-eram mai simpatică, și toate știau c-aș fi putut s-ajung departe dac-aș fi intrat în drepturile mele. Poate că surorile ghiceau ce vremuri grele m-așteaptă și de-aia mă răs fătau. Se opri, privindu-i cu ochii ușor în lăcrimați: Vă miră ceea ce v-am spus?

Paul clătină din cap cu gravitate, spunându-și în sinea lui: „Dumnezeule, ce mincinoasă!”

— O, dac-ați ști! exclamă ea, apucându-l de braț. Dac-ați ști prin câte-am trecut! Tatăl meu a fost în armată, nu în Armata salvării, ci în aia adevărată. Colonel a fost. O bătea pe mama rău de tot, mai ales când venea beat acasă, sâmbătă noaptea, târziu. Am vrut să fug de-acasă. Aș fi vrut să mă fac actriță, asta a fost marea mea ambiție: să am un public care să mă privească și să mă admire. Ah, dac-aș fi avut noroc!

— Și n-ai avut? întrebă Mark, încurajator.

Louisa scutură din cap, lăsând să-i cadă pleoapele grele peste ochii strălucitori.

— S-a întâmplat ceva. Eu mi-am făcut datoria, spunând adevărul, tot adevărul, așa să-mi ajute Dumnezeu. Dar cu ce m-am ales, în schimb? Cu câțiva gologani, care s-au dus în șase luni.

— Așa se întâmplă întotdeauna – rosti Paul, cu prefăcută amărăciune. Faci un bine cuiva și nu te-alegi nici măcar c-o mulțumire.

— Nu mulțumire am vrut eu! exclamă Louisa. Am vrut doar, să mi se facă dreptate, să mi se dea locul ce mi se cuvenea. Nu m-așteptam să fiu nevoită să lucrez toată viața ca sluj... ca intendentă, adică.

Paul avu inspirația să tacă, dar Mark o întrebă, ațâțat:

— De ce nu ne povestești totul? Am putea să te-ajutăm.

Se lăsă o tăcere grea. Paul își mușcă buzele și-și plecă ochii. Louisa îl privea țintă pe Boulia; deodată păru să-și

vină în fire, iar roșeața pieri din obraji ei bucălați. După ce aruncă o privire spre orologiul de deasupra barului, își goli paharul și se sculă de pe scaun, spunând:

— Ați văzut ce târziu s-a făcut? Acum trebuie să plec. Ascunzându-și dezamăgirea, Paul o ajută să-și adune lucrurile, plăti consumația și o conduse pe fată spre ușa turnantă.

— Ce seară superbă! exclamă el, privind stelele. Ne permiteți să vă însoțim?

Louisa șovăi o clipă, apoi consimți cam în silă:

— Bine... dar numai până la poartă, să știți!

Ieșiră de pe alea pietruită și porniră pe strada pustie și întunecoasă. Louisa pășea, pe tocurele ei înalte, între cei doi. Paul se străduia din răzputeri să-i devină simpatic. La un moment dat ajunseră pe o stradă largă, încadrată de două șiruri de tei falnici și străjuită de vile cu acoperișuri de țiglă roșie, înconjurate de grădini. Louisa se opri în fața ultimei vile.

— Am ajuns – spuse ea.

— Ce casă frumoasă! exclamă Paul.

— Da – încuviință Louisa, măgulită. Locuiesc la familia Oswald... niște oameni foarte fini...

— Bineînțeles – spuse Paul, pe un ton convins. Ne-am putea revedea miercură viitoare?

Louisa șovăi doar o clipă, apoi răspunse:

— În regulă. La aceeași oră. La „Stejarul”.

— Perfect.

Paul își scoase pălăria și-i întinse mâna, foarte ceremonios.

În aceeași clipă ușa de la intrare se deschise și, în pragul ei, apără un domn mai în vârstă, cu capul descoperit, cu un trabuc în colțul gurii și cu câteva scrisori în mână. Porni spre poartă, o deschise și merse spre cutia de scrisori de la colțul străzii. Deși pe întuneric îi venea greu să-i deosebească trăsăturile, Paul observă că omul avea un păr argintiu și o față blajină, îngândurată. Când trecu pe lângă ei, bătrânul o zări pe Louisa și-i spuse cu o voce plăcută:

— Bună seara, Louisa!

— Bună seara, domnule! răspunse ea, cu un glas smerit, de o slugărniciie aproape ridicolă.

După ce bătrânul dispăru, lăsând în urma lui un parfum plăcut de fum de trabuc, Louisa se grăbi, oarecum stânjenită, să-și ia rămas bun de la cei doi. Intrând pe poartă, porni pe aleea de serviciu, la stânga, și dispăru înapoia unui tufiș de lauri. Paul și Mark o auziră deschizând o ușă undeva în fundul casei.

Timp de cinci minute, meraseră în tăcere pe stradă; apoi Mark rosti pe un ton de scuză:

— Iartă-mă, Mathry. Tocmai începuse să-și dea drumul la gură, când am făcut-o să se închidă din nou în cochilia ei.

Paul își strânse buzele, ca să nu-i dea un răspuns usturător.

Capitolul XIII

Era aproape unsprezece noaptea când Paul ajunse în mansarda lui. Neputând dormi, începu să se plimbe de colo până colo prin încăperea strâmtă, între masa șubredă de toaletă și patul de fier, fără să-i pese de inevitabilele zgomote nocturne ale vecinilor săi ce se auzeau vag prin pereții subțiri: cu un etaj mai jos, studentul în medicină Parsi asculta radio; în camera de alături James Crocket, ajutor de contabil, își lustruia ghetele, fluierând un cântec trist; iar bătrânul domn Garvin, prețaluitor scos la pensie, cobora scările scârțâitoare, ca să-și umple carafa cu apă. Paul încerca să-și potolească starea de agitație pricinuită de întâlnirea cu Louisa Burt. În cele din urmă se dezbracă și se vâri în pat. Dormi prost din pricina gândurilor ce-l frământau și din pricina încordării nervoase, și fu bucuros să se trezească la vederea primelor raze ale zorilor, ce se strecurau, peste coșurile caselor, prin geamurile murdare ale mansardei.

Merse la slujbă și rămase toată ziua nervos și îngândurat. Când Lena Andersen îi aduse mâncarea, Paul înghiți sandvișurile fără obișnuita lui poftă. Fata observă, pesemne, acest lucru, căci îi spuse, cu un aer grav și impersonal:

— Nu ți-a plăcut șunca?

Paul coborî pe pământ, își ridică privirea și se sili să suradă:

— Ba da. Numai că azi nu prea mi-e foame... Ești prea bună cu mine – adăugă el. Harris mi-a spus că nu-mi poate oferi decât niște sandvișuri, dar dumneata îmi aduci un

prânz în lege.

— Un prânz, e prea mult spus. Sandvișurile nu priesc nimănui. Presupun însă că seara obișnuiești să cinezi? Paul n-o contrazise. În ciuda gândurilor ce-l apăsau, îi plăcea s-o vadă stând acolo și vorbind cu el, cu oarecare stinghereală, aproape fără voia ei. Poate că doar privirea lui rătăcită o făcuse să rupă tăcerea în care se învăluia de obicei. Era ca și cum fiecare ar fi simțit singurătatea celuilalt și, din pricina asta, ar fi simțit nevoia să vorbească.

— Ai necazuri, nu-i așa?

— Da – recunosc el. Și dumneata?

— A, nu, eu am avut mare noroc – răspunse ea, cu oarecare mândrie. Am un apartament frumos, două camere, în casa unei prietene, pe Ware Terrace.

— E un cartier select...

Fata dădu din cap, privind în altă parte. Ochiul ei căprui păreau să reflecte dorința de a trăi și, în același timp, povara existenței.

— Pot să-mi permit acest lux – spuse ea. Muncesc din greu. Fac adesea ore suplimentare seara, la banchete. Se plătește bine.

— Nu ieși niciodată să dansezi sau să vezi un film, ca celelalte fete? o iscodi Paul.

— Nu – răspunse ea, ridicând din umeri. Nu mă interesează.

Privind în gol, fata luă ceașca lui goală și se întoarse la bar, cu un zâmbet silit.

Lunga conversație dintre Paul și Lena nu trecuse neobservată de ochii ageri ai celorlalte vânzătoare, astfel încât, când Lena se întoarse la tezgheaua ei, o colegă mai tânără, Nancy Wilson îi făcu semn vecinei cu cotul. Era una din acele fete obraznice și fandosite, produse în serie de mahalaua Ware Street-ului; purta un cordon de piele roșie peste uniformă, ciorapi de mătase, botine cu nasturi și carâmbi de pânză.

— Ai văzut? îi șopti ea vecinei. Miss Andersen a luat azi o lecție lungă de pian.

— Do, re, mi... – zise cealaltă.

— Hei, Lena! strigă o altă vânzătoare, cu un rânjete ce-i dezveli toți dinții. Te-ai apucat să-ți acordezi pianul? Toate fetele chicotiră, iar Nancy Wilson exclamă cu un glas mioros:

— Ia seama, Lena! Cine s-a fript odată nu se mai răcorește lesne.

Se lăsă o tăcere penibilă. Fetele redeveniră deodată foarte aferate și câteva îi aruncară lui Nancy o privire plină de reproș. Lena, care părea să nu fi luat seama la vorbele celorlalte, începu să facă socoteli în carnetul ei. De obicei răspundea cu grație la orice glumă, dar de data asta nu zise nimic.

Paul se întreba ce și-or fi spus fetele, dar peste câteva clipe nu se mai gândi la ele. Era prea absorbit de ideea viitoareii sale întâlniri cu Louisa Burt, ca să se mai poată gândi la altceva, și număra nerăbdător zilele ce-l mai despărțeau de acea întâlnire.

În cele din urmă sosi și mult așteptata miercuri. Deși nervii îi erau încordați la culme, izbuti totuși să suporte ziua asta lungă. Se înțelese să se întâlnească la orele șapte seara cu Mark în fața magazinului „Bonanza”; la închiderea magazinului, ieși printre primii. Cum Mark încă nu sosise, Paul merse pe trotuarul celălalt și se postă sub un felinar, de unde putea observa întreaga stradă. Vânzătoarele începuseră să iasă de-a valma din magazin, depărtându-se singure sau perechi. Lena ieși printre ultimele, singură, îmbrăcată cu un impermeabil și purtând pe cap o pălărioară de fetru maro și cam ponosită, trasă peste șuvițele-i blonde. În ciuda acestei toalete simple, făptura ei avea ceva grațios și atrăgător, așa cum mergea, cu mâinile în buzunarele impermeabilului, săltându-și pieptul și legănându-și trupul bine proporționat. Paul se surprinse privind-o și, deodată, văzu că ea flutură mâna spre o femeie mai în vârstă. Bondoacă, încărcată cu câteva pachete, care ieșea din mulțimea trecătorilor. Femeia o salută pe Lena cu vădită simpatie, apoi porniră amândouă în direcția Ware Cross.

Această scurtă scenă îi dădu lui Paul sentimentul unei

călduri reconfortante, dar, aruncând o privire spre ceas, văzu cu uimire că era șapte și douăzeci de minute. Ce Dumnezeu îl făcea, oare, pe Mark să întârzie? Începu să privească iar în susul și-n josul străzii aglomerate, doar-doar îl va vedea pe amicul său. Acum era șapte și jumătate, și el tot nu se arăta. Paul, care nu era numai nerăbdător, ci de-a dreptul neliniștit, se uita la ceas din minut în minut. În cele din urmă se hotărî să nu mai aștepte și, cu o expresie îngrijorată, porni cu pași repezi în direcția Bibliotecii Municipale. Ajunse acolo în zece minute și, văzând că Mark era încă la biroul lui, alergă la el și-i spuse:

— Ce se-ntâmplă? Nu vii?

Boulia tresări ușor la vederea lui Paul. După câteva clipe de șovăire, aruncă o privire nervoasă peste umăr și spuse în șoptă:

— Sunt de serviciu, nu pot veni.

Paul îl privi uluit. Tonul, atitudinea și chiar înfățișarea lui Mark se schimbaseră. Jovialitatea și dezinvoltura lui naturală dispăruseră; părea supus, ba chiar speriat și se tot uita în jur, cu o căutătură neliniștită.

— Ai fi putut să mă previi – protestă Paul cu îndreptățită iritare.

— Nu vorbi așa tare – murmură Mark, apropiindu-se de Paul și vorbindu-i repede. Îmi pare rău, Mathry, că trebuie să te abandonez, dar... nu mai pot lua parte la acțiunea aceea. M-am angajat fără să mă gândesc, așa, mai mult de distracție, dar reiese că nu e nimic distractiv...

— Dar ce s-a întâmplat?

— Nu pot să-ți spun... dar ascultă – Mark își coborî vocea până la șoptă – te sfătuiesc să renunți și dumneata. Nu-ți pot spune mai mult, însă vorbesc serios; în viața mea n-am fost atât de serios.

Se lăsă o tăcere încordată.

— Aș putea totuși să te revăd? întrebă Paul, în șoptă. Ferindu-și ochii, Mark clătină din cap și spuse cu o voce silită:

— Am fost transferat în altă parte... la Biblioteca publică

din Retwood. Trebuie să plec de-aici la sfârșitul acestei săptămâni.

Se așternu din nou tăcere, o tăcere grea și prelungă. Paul oftă: înțelesese. De fapt, nu contase prea mult pe ajutorul lui Mark. Totuși, chiar acest sprijin superficial îi era tăgăduit! Era din nou singur... trebuia să înfrunte viitorul de unul singur. Mai mult încă, vedea în schimbarea de atitudine a tânărului bibliotecar, în subita lui demoralizare, ceva din primejdiile obscure și nevăzute ce-l așteptau.

Ar fi vrut să-i pună o mulțime de întrebări, dar își dădu seama că Mark abia aștepta ca el să plece, așa că-i întinse mâna, spunându-i:

— Îmi pare rău dacă te-am vârat într-o încurcătură. Ți mulțumesc pentru tot ce-ai făcut pentru mine. Ți doresc noroc. Sper că ne vom revedea.

Peste câteva clipe ieși din bibliotecă și merse la cea mai apropiată cabină telefonică. Poate că încă nu era prea târziu. Cu degetele înfrigurate, răsfoi cartea de telefon zdrențuită ce atârna de lanțul din cabină, găsi în sfârșit numărul pe care-l căuta și vârî două monede în deschizătura aparatului. După o pauză ce i se păru interminabilă, obținu legătura.

— Alo, „Stejarul de aur”?

— Da, „Stejarul de aur”. La aparat, Jack!

Lui Paul i se păru că recunoaște vocea chelnerului care-l servise miercurea trecută.

— Sunt un prieten al domnișoarei Burt. Trebuia să mă-ntâlnesc cu ea astă-seară la șapte. Vrei să fii bun să-i transmiți un mesaj? Spune-i, te rog, că am fost reținut de o treabă urgentă, dar că vin numaidecât.

— Îmi pare rău, dar domnișoara Burt nu-i aici – îi răspunse chelnerul.

— N-a venit în seara asta?

— Ba a venit ca de obicei și a stat o jumătate de oră. A plecat pe la opt.

Paul puse receptorul în furcă, rămase o clipă pe gânduri, apoi ieși din cabină. Peste trei minute se afla în Scuar, de unde luă un tramvai ce-l duse direct la Brimlock Hill. Ceasul

lui arăta opt și jumătate când ajunse la ultima casă de pe stradă.

Fațada casei părea cufundată în întuneric, dar se zărea o lumină la una din ferestrele laterale de la etaj. Paul deschise poarta și intră pe alee; apoi, făcându-și curaj, porni pe aleea de servici și bătui la ușa din dos. Se auzi numaidecât un lătrat dinăuntru, ușa se deschise, iar în pragul ei apăru o femeie firavă, cu o față placidă, în vârstă de circa cincizeci de ani, îmbrăcată în negru: probabil intendentă casei.

— Aș putea s-o văd pe domnișoara Louisa Burt? o întrebă Paul.

Femeia îl măsură cu privirea din tălpi și până-n creștet.

— S-a suit în odaia ei, se plângea c-o doare rău capul.

— N-ar putea coborî pentru-o clipă? Sunt prietenul ei...

— Îmi pare rău – zise intendentă, clătînând din cap. Nu se primesc vizitatori. E una din regulile casei.

Și închise ușa, murmurând o scuză convențională. Descurajat, Paul nu se dădu totuși bătut. Trebuia cu orice preț s-o vadă pe Louisa Burt.

Era o noapte rece și uscată, iar pe boltă străluceau stelele. Gerul, care parcă lustruise cerul, făcea ca frunzele moarte să scârțâie sub pașii lui Paul, în timp ce se îndrepta spre intrarea principală a casei. Printr-o fereastră luminată, la care perdelele nu fuseseră încă trase – poate din pricina frumuseții acelei nopți – îl zări pe stăpânul casei, omul pe care-l văzuse deunăzi ducând niște scrisori la cutie, iar alături de el o femeie mai în vârstă, cu o față blajină – probabil soția lui. O altă pereche – de bună seamă, musafiri – se întreținea cu gazdele în salonul mobilat. Toți patru purtau haine de seară.

Ascuns în umbra tufelor de laur, Paul privea această scenă pașnică, atât de distinsă și armonioasă, atât de depărtată de obscurele și chinuitoarele patimi ce-l frământau pe el. Văzu că gazdele jucau bridge cu musafirii lor și-și dădu seama, după râsetele și conversația lor însuflețită, că nu vor termina așa de repede partida. Se resemnă, așadar, să aștepte îndelung.

Deodată auzi în spatele lui pași grei. Se întoarse și se pomeni față-n față cu un agent de poliție.

Capitolul XIV

— Ce cauți aici?

Întrebarea îl îngheță pe Paul și, o clipă, îi veni s-o ia la fugă. Se stăpâni însă și spuse:

— Voiam să văd pe cineva din casă.

— Așa obișnuiești să faci vizite, ascunzându-te în tufiș?

— Nu mă ascundeam.

— Ba te ascundeai. Te-am urmărit din clipa când ai sosit aici. Asta se numește a da târcoale cu intenții suspecte.

— Nu, nu! protestă Paul. Lasă-mă să-ți explic, ascultă-mă!

— O să-i explici sergentului, la comisariat. Urmează-mă fără fasoane!

Paul se uită furios la silueta în uniformă din fața lui. Era cea mai rea dintre nenorocirile ce se puteau abate asupra lui. Dar n-avea încotro, trebuia să se supună. Porni, așadar, în tăcere, alături de agent.

Merseră îndelung pe străzile luminate și aglomerate, spre centrul orașului. Paul își dădu seama că nu era dus la comisariatul din cartier. În cele din urmă trecură pe sub o arcadă luminată de o lampă albastră și intrară la comisariatul central din Wortley.

Încăperea era mică și golașă, dar puternic luminată; avea o fereastră zăbreălită, două uși – una cu gratii în partea de sus – și două bănci rezemate de pereți. Înapoia unui pupitru înalt, la care scria cu râvnă ca un școlar, stătea un sergent voinic și roșcovan, cu gulerul tunicii desfăcut; numele lui, scris cu litere mari pe registrul de procese-verbale, era Jupp.

Avea înfățișarea robustă a unui hangiu de țară – cu capul pătrat, cu părul rar bine uns și pieptănat cu cărare la mijloc, strălucind în lumina filtrată de un abajur verde.

Îl lăsă pe Paul să aștepte vreo cinci minute, în care timp puse punctul pe ultimul i, apoi întoarse pagina și-și ridică privirea, exclamând:

— Ei, despre ce-i vorba?

Jupp notă conștiincios amănuntele indicate de subalternul său, răsucindu-și capătul mustății și privindu-l din când în când pe Paul cu coada ochiului. În cele din urmă arătă cu vârful tocului spre una din bănci:

— Cred că șefului i-ar plăcea să te vadă. Șezi acolo și așteaptă.

Paul se așeză. Ajunsese la concluzia că nu fusese arestat din întâmplare și că prezența lui aici se explica printr-un plan bine pus la punct. Rămase pe bancă vreme de aproape o jumătate de ceas. În acest timp fură aduși înăuntru doi marinari beți, care arătau de parcă s-ar fi tăvălit în toate șanțurile din oraș; apoi o femeie sulemenită, cu o față împietrită și cu o pană ruptă la pălărie: o târfă prinsă în flagrant delict de ademenire pe stradă. Toți trei fură băgați pe ușa zăbreliată de la stânga. Când aceasta se deschise, o duhoare acră, de oameni nespălați, se răspândi în încăpere, amestecându-se cu mirosul dezinfectantelor.

Deodată Paul văzu că Jupp îi face semn. Se sculă de pe bancă și porni după sergent pe un coridor, spre dreapta. O ușă acoperită cu pânză se deschise, și Paul se pomeni într-un birou confortabil, mobilat cu fotolii capitonate, cu un pupitru mare de mahon și cu o vitrină plină cu cupe de argint și trofee. Pe pereți atârnavă numeroase fotografii înrămate, înfățișând echipe de fotbal sau de atletism ale poliției, precum și o colecție interesantă de bastoane de polițiști. Un covor roșu, gros acoperea podeaua. Paul nu simțea însă cătuși de puțin atmosfera veselă a acestei încăperi, ochii lui erau ațintiți asupra omului așezat înapoia pupitrului. Îl recunoscuse numaidecât după o fotografie și știa că se află în fața lui Adam Dale, comisarul-șef al orașului

Wortley.

— Ia loc, băiete. Da, acolo, e un fotoliu comod.

Glasul potolit, neobișnuit de cald și prietenos îl surprinse pe Paul, care se prăbuși în fotoliul din fața biroului. Nu-și putea lua ochii de la Dale.

Comisarul-șef era un bărbat în vârstă de cincizeci și cinci de ani, ajuns la apogeul puterii sale fizice. Avea un trup masiv, un gât vânjos și niște brațe butucănoase ca picioarele unui om normal. N-avea pic de grăsime pe el, totul era numai oase și mușchi; trăsăturile păreau cioplite în granit, pomeții îi ieșeau în afară, sub fruntea puternică, parcă anume făcută ca să intimideze. Fruntea asta nu era lipsită de inteligență, dar bărbia, implacabilă ca o stâncă, părea să sfideze lumea. Ochii erau cenușii ca gheața.

— De multe zile aștept să te văd, băiete – spuse comisarul, pe același ton calm și detașat. Profit de această ocazie, care e la fel de nimerită ca oricare alta.

Paul se așază bine în fotoliu, făcându-și curaj, și răspunse:

— N-am comis nimic rău.

— Sper. Dar vom vorbi mai târziu despre asta. Întâi de toate vreau să înțelegi că știu cine ești. Wortley poate să ți se pară un mare oraș, dar pentru noi e doar un cătun; noi știm ce se întâmplă în el, aflăm cam tot ce se petrece. E meseria noastră. Am aflat despre dumneata îndată după ce ai sosit în localitate. Și spunând acestea, apucă o telegramă dintr-o cutie de la stânga lui: Un apel al prietenilor dumitale din Belfast, cerându-ne să te găsim și să te luăm sub protecția noastră... Știu unde locuiești, ce lucrezi, știu tot ce ai făcut.

Comisarul-șef luă de pe birou o riglă de ebonit și începu s-o răsucescă gânditor în mâinile-i enorme, care, în tinerețea lui, doborâseră mulți adversari în campionatele de lupte.

— Ascultă-mă bine, băiete... Ghicesc eu cam ce crezi despre mine. Ești plin de ură împotriva mea. Sunt bruta care l-a trimis pe tatăl dumitale la închisoare pe viață, și aproape că era să-l aducă-n ștreang. Așa vezi dumneata lucrurile.

Acum să-ți spun cum le văd eu. Ei bine, află că mi-am făcut datoria. În fața atâtor dovezi zdrobitoare, n-am avut de ales. Tatăl dumitale a fost doar unul dintre sutele de oameni care mi-au trecut prin mână, și de fapt uitasem de el până ai apărut dumneata. Comisarul-șef făcu din nou o pauză, apoi urmă, ațintindu-și asupra lui Paul flacăra ochilor săi:

— Mă aflu aici pentru a apăra societatea. Societatea se împarte în două clase: cei care fac bine și cei care fac rău. Meseria mea este să-i urmăresc pe răufăcători și să-i protejez pe cei care fac bine. E clar? Căci, dac-ai înțeles, aș dori să-ți pun o întrebare directă: de partea cui ești? Pune-ți singur această întrebare. Dacă te ridici împotriva Legii și ordinii, dai de bucluc. Uite unde-ai ajuns de pe acum. Ai fost găsit dând târcoale în jurul unei vile, pe întuneric, fără știrea și consimțământul proprietarului. Data viitoare înfunzi pușcăria. Bagă de seamă, prefer să nu-ți aduc nicio acuzație. Dar noi aplicăm aici un principiu sănătos: a preveni e mai bine decât a vindeca. Așa că te previn, încerc să-ți arăt, spre binele dumitale, unde te poate duce perseverența pe acest drum nefast.

Urmă o pauză în timpul căreia Paul rămase tăcut, încremenit în fotoliu. La început voise să vorbească deschis, să-și explice atitudinea, să argumenteze și să discute. Dar o forță lăuntrică, o presimțire misterioasă îi pecetluise gura.

— Nu-i rostul meu să-ți dau sfaturi – urmă Dale, pe un ton sincer și convingător. Dar cred că-i mai bine să te-ntorci acasă la Belfast, la mama dumitale. Te-așteaptă acolo o slujbă onorabilă și, pe cât înțeleg, și o fată onorabilă. Renunță la viața asta de vagabondaj. Mă asculți? Am și eu copii și știu ce înseamnă, sunt un om de omenie și n-aș vrea să te văd dând de bucluc. Asta e tot. Acum poți pleca. Iar dacă ești înțelept, nu te vei mai întoarce aici niciodată.

Și, cu un gest mai degrabă cordial decât aspru, comisarul-șef îl concedie pe Paul. Acesta se sculă fără să spună un cuvânt și ieși din încăpere, străbătu coridorul, apoi camera de gardă și se pomeni afară, în aerul răcoros al nopții. Era liber! Ștergându-și fruntea nădușită, se depărtă

repede. Sinceritatea brutală a comisarului-șef îl zguduise. Paul nu se îndoia de această sinceritate și de onestitatea comisarului. Totuși, prin tumultul gândurilor lui haotice, simțea crescând în el un val de mânie. Nu săvârșise nicio faptă reprobabilă; nimeni n-avea dreptul, într-o țară liberă, să-i dicteze ce să facă; de aceea nu se va supune poruncilor lui Dale. Ba mai mult, însuși caracterul acestor ordine și împrejurările care le precedaseră trezeau în sufletul lui Paul dorința aprigă de a le sfida și de a-și pune în aplicare un plan, ce se cocea de câteva zile în mintea lui. Simțea nevoia să se sfătuiască numaidecât cu cineva, așa că-și spuse, disperat, că, în ciuda orei înaintate, trebuia neapărat să-l vadă pe Swann. „E adevărat că m-a sfătuit să fiu prudent – își aminti el. Dar nu prevedea ce-o să mi se întâmple. Dacă voi rămâne blocat aici, la Wortley... Nu, trebuie să acționez cât mai direct. În definitiv, el e cel care mi-a spus că, numai adresându-mă forurilor superioare, aș putea obține câștig de cauză.”

Pășind pe caldarâmul sonor al străzilor, ajunse grabnic la spital. Dar când îi spuse bătrânului portar pe cine caută, portarul își plimbă un deget zbârcit peste registru și începu să clatine din cap, privindu-l peste ochelari cu blândețe:

— Swann... James Swann... Îmi pare rău, tinere. A plecat din spital pentru totdeauna... A murit fără să se chinuie, la orele patru azi după-amiază... În noaptea aceea, după îndelungi meditații, Paul ajunse la o hotărâre. Scrise o scrisoare și o expedie pe adresa Westminster, Londra.

Capitolul XV

Deputatul liberal care reprezenta în Parlament circumscripția Wortley obișnuia să-și viziteze circumscripția mai ales în octombrie, când vânătoarea de potârnică se putea desfășura în condiții optime. George Birley era fiul unei familii de fermieri din împrejurimi, iar succesul dobândit de el la Londra, unde, căsătorindu-se cu Lady Ursula Duncaster, intrase într-o familie dintre cele mai influente în cadrul partidului liberal al Angliei, nu-i tocise dragostea pentru vechii prieteni și pentru sportul său preferat. Era un personaj foarte popular în Wortley. La vârsta de cincizeci de ani, acest bărbat cu obraji rumeni, bine bărbieriți, simpatic, amator de povești și de trabuce bune, totdeauna elegant îmbrăcat (avea obiceiul de a-și alege personal stoffele, în orele sale libere), veșnic dispus să ajute un prieten și să subscrie la o operă caritabilă, devenise un fel de simbol, un exemplu viu al capacității de afirmare a oamenilor din partea locului.

E drept, cariera lui parlamentară nu fusese prea strălucită. Se prezenta regulat la ședințe, vota fidel alături de ceilalți deputați liberali, juca în fiecare an în meciul de golf disputat de Comune împotriva Lorzilor. Orice personaj public își are detractorii săi, iar unii pretindeau că Birley ar fi lipsit și de inteligență, și de însușirile necesare unui membru al Parlamentului; mai afirmau, de asemenea, că un om cumsecade nu e neapărat un bun politician, că Birley ar fi sub papucul nobilei sale soții și chiar al întregului clan al Duncaster-ilor, că jovialitatea și cordialitatea lui ar fi doar

un soi de snobism invertit și că, dacă n-ar fi fost nevastă-sa cu relațiile ei suspuse în sânul Cabinetului și al altor foruri înalte, Birley n-ar fi putut să se mențină atâta vreme printre cârmuitorii țării.

În dimineața aceea, deputatul era într-o dispoziție excelentă. Călătoria la Wortley, cu expresul de dimineață, fusese plăcută, iar acum, așezat la micul dejun în apartamentul ce-i era totdeauna rezervat la *Queen's Hotel*, înfuleca o porție mare de ouă cu șuncă, la care se adăugaseră niște rinichi la grătar și o ciozvărtă de oaie; în clipa asta își sorbea cea de-a treia ceașcă de cafea, cu pâine prăjită și marmeladă. Lectura ziarului *Courier*, pe care-l ținea pe genunchi, fusese agreabilă: partidul liberal obținuse rezultate satisfăcătoare în alegerile parțiale din Cotswold, acțiunile erau încă în creștere la Bursă și nu se întrevedeau greve la orizont. Peste noapte căzuse brumă, destul ca să se întărească terenul, iar acum soarele se arătase, în sfârșit. Peste zece minute, mașina îl va aștepta la poartă, iar peste o oră deputatul va adulmeca mireasma bogată a pământului pe care copilărise și va străbate câmpurile împreună cu trei camarazi, buni vânători ei înșiși, deși poate nu atât de iuți ca dânsul în a apăsa pe trăgaci. Deputatul avea și un cocker nou, proaspăt dresat, dar în care-și punea mari speranțe.

În încăpere intră un chelner, un bătrânel cu favoriți, foarte corect îmbrăcat și foarte politicos. Birley era încântat de atmosfera acestui hotel, condus după vechile tradiții, atât de deosebite de moda nouă și absurdă, pe care nu putea s-o sufere.

— Vă caută un tânăr, domnule.

Birley își ridică privirea de pe ziar, încruntându-se:

— Nu-l pot primi. Peste zece minute plec.

— Spune că i-ați dat întâlnire. Mi-a înmănat această scrisoare.

Birley luă scrisoarea, pe care chelnerul i-o întinse politicos: era un plic cu antetul Camerei Comunelor! „Plicticoasă treabă!” își spuse el, încruntându-și și mai vârtos sprâncenele. Fixase el însuși această întâlnire cu

multe zile în urmă, ca răspuns la o destul de vagă cerere prin care i se solicita o întrevedere, apoi îi ieșise cu totul din cap. Fiind totuși un om care ținea la cuvântul lui și se mândrea că nu și-l calcă niciodată, spuse:

— Bine, adu-l aici!,

Peste câteva clipe, Paul intră în încăpere. Birley, care își aprinsese un trabuc scump (cinci șilingi), îi strânse mâna afabil și-l pofti să șadă pe un scaun lângă masă.

— Da, te-așteptam din momentul în care mi-ai scris, tinere – spuse el, jovial, printr-un nor de fum. Dorești o cafea?

— Nu, mulțumesc, domnule.

Paul era palid, dar expresia lui hotărâtă și umerii lui puternici făcură o impresie excelentă deputatului, care era totdeauna gata să ajute un tânăr respectuos și dornic să parvină.

— Atunci să trecem direct la subiect, tinere – rosti Birley, pe tonul prietenos și ușor protector cu care obișnuia să vorbească în astfel de ocazii. Sunt cam grăbit, știi... Am o conferință importantă, undeva în afara orașului. Iar astă-seară mă întorc la Londra cu expresul de noapte.

— Am bănuیت eu că n-o să aveți prea mult timp, domnule – spuse Paul, scotocindu-se prin buzunare și scoțând de-acolo o hârtie. De aceea am pregătit o notă dactilografiată asupra faptelor.

— Foarte bine! exclamă Birley, ridicând totuși mâna într-un gest de refuz.

Nu-i plăcea de loc să citească declarații scrise – altminteri de ce-ar mai fi plătit leafă celor doi secretari particulari angajați anume pentru a-i citi corespondența?

— Povestește-mi totul în câteva cuvinte – adăugă el. Paul își umezi buzele și spuse respirând adânc:

— Tatăl meu se află în închisoare de cincisprezece ani pentru o crimă pe care n-a comis-o.

Lui Birley i se lungi fața și-l privi pe Paul cu niște ochi mari, ca și cum ar fi avut dinainte o primejdie ivită pe neașteptate. Paul însă nu-i dădu răgazul să deschidă gura,

ci continuă să vorbească, spunându-i tot ce dorea să-i spună. La început, Birley păru gata-gata să-l întrerupă; dar, deși fața i se lungi treptat și deși îi aruncă lui Paul priviri furioase, dezaprobatoare, nu-l întrerupse. Îl ascultă până la capăt, chiar după ce trabucul i se stinse.

Paul vorbi exact șapte minute, la capătul cărora Birley avea aerul jalnic al unuia prins într-o capcană. Deputatul își drese glasul și zise:

— Nu pot crede că-i adevărat. Îmi sună ca o poveste pe de-a-ntregul născocită. Și chiar dacă n-ar fi... e, oricum, o poveste foarte veche.

— Nu însă și pentru omul închis în temnița din Stoneheath. El trăiește această poveste clipă de clipă.

— Nu pot accepta acest mod de a prezenta lucrurile – replică deputatul, cu un gest enervat. Și nu cred în utilitatea răscolirii noroaielor. În orice caz, afacerea asta nu-i de resortul meu.

— Dar sunteți deputat al circumscripției Wortley, domnule...

— Da, e adevărat, dar nu și al închisorii din Stoneheath. Reprezintă în Parlament pe oamenii cinstiți, nu o bandă de pușcăriași.

Și spunând acestea, se ridică și începu să se plimbe de colo până colo prin încăpere, furios din pricina acestui intrus care-i compromitea ziua aleasă pentru vânatoare. Ce-i venise să-i fixeze o întâlnire acestui tânăr fără minte?! Nu, nu-și putea vâri capul într-un asemenea viespar. Niciun om sănătos la minte nu s-ar apropia, nici măcar cu mânuși. Și totuși, în timp ce-l privea pe Paul, care ședea liniștit la masă, deputatul încerca o jenă adâncă. Deodată spuse, aruncând o privire nerăbdătoare spre ceas:

— Bine, fie, lasă-mi declarația aia afurisită! O s-o citesc ceva mai târziu. Revino astă-seară la orele șapte.

Paul îi întinse hârtia dactilografiată, murmurând un fel de „mulțumesc”, apoi ieși repede din încăpere. Ajuns afară, trase adânc în piept aerul dimineții. Se gândea că, dacă ar izbuti să-l convingă pe deputat să acționeze în Parlament,

sursa oricărei acțiuni guvernamentale, procesul tatălui său ar putea fi redeschis. Mergând grăbit spre „Bonanza”, își spunea că-l impresionase totuși pe Birley.

Ziua se scurse cu o încetineală insuportabilă. Birley citise desigur hârtia pe care i-o lăsase; ce hotărâre va fi luat între timp? Paul se tot uita neliniștit la ceas. De câteva ori, directorul Harris veni în spatele lui și-l privi cu luare-aminte, ca și cum ar fi sperat să-l vadă că trândăvește. În cele din urmă sosi și ora mult așteptată a închiderii. Cu câteva minute înainte, Paul merse la spălător, își vârî capul sub robinet și se răcori. Ajunse la *Queen's Hotel* la șapte și un sfert și, după o scurtă așteptare, fu condus sus în apartamentul deputatului.

Când intră în vestibul, găsi un Birley schimbat, care nu mai era de loc afabil. Deputatul de Wortley stătea cu spatele la cămin; valizele lui erau pregătite, iar pe masă era aruncată o manta de voiaj. Făcându-i semn cu capul, în loc de salut, deputatul îl cercetă cu o privire lungă și ursuză, apoi îi spuse:

— Am citit declarația aia a dumatăle... Cuvânt cu cuvânt. Am citit-o în mașină, azi-dimineață. Am recitit-o la întoarcere. Trebuie să recunosc că e bine alcătuită. Dar dumneata prezinți un singur aspect al chestiunii, și orice chestiune are două aspecte.

— Numai unul poate fi adevărat! replică Paul.

Birley clătină din cap, încruntându-se:

— Astfel de lucruri nu se pot întâmpla la noi. S-ar putea întâmpla în unele țări străine, corupte, dar nu la noi. N-avem noi, oare, cel mai bun sistem judiciar din lume? Suntem primii în acest domeniu, ca și în altele. Ce poate fi mai echitabil decât sistemul juraților? El funcționează la noi de peste șapte secole!

— S-ar putea ca această împrejurare să fie un argument împotriva lui – răspunse Paul în șoaptă. M-am gândit mult la asta, domnule; e și firesc, în situația în care mă aflu. Nu credeți că juriile sunt alcătuite uneori din oameni stupizi, ignoranți și pătimași, care n-au niciun fel de cunoștințe

tehnice sau psihologice și care pot fi lesne influențați de depozițiile unor martori ocazionali și de retorica sentimentală a unui avocat abil?

— Dumnezeu! Acuși o să arunci cu noroi în persoana Procurorului!

Amărăciunea ce-l mistuia de multe zile pe Paul, ca un ferment obscur, îl sili să răspundă:

— Un om a cărui carieră depinde de capacitatea sa de a lua viața celor ce se află în fața lui, pe banca acuzaților, nu-mi inspiră mai mult respect decât un călău de rând.

— Uți că avem nevoie chiar de acel călău de rând...

— De ce?

— Păi, la naiba! exclamă Birley. Ca să-i spânzure pe ucigași!

— Trebuie neapărat să-i spânzurăm?

— Sigur că da. Trebuie să apărăm societatea. Dacă nu s-ar teme de ștreang, orice vagabond ți-ar tăia beregata, pe întuneric, pentru o hârtie de cinci lire.

— În țările care au abolit pedeapsa cu moartea, statisticile arată că nu s-a înregistrat o creștere a criminalității.

— Nu cred! Pedeapsa capitală e cea mai bună măsură de precauție. Și-apoi, moartea prin ștreang e o moarte umană în comparație cu ghilotina sau cu scaunul electric. Ar fi curată nebunie să renunțăm la ștreang.

Sub povara emoțiilor sale, Paul își pierde orice reținere:

— Asta a pretins nu demult lordul Ellenborough, magistratul suprem al Angliei, când Samuel Romilly a încercat să suprima pedeapsa cu moartea prin spânzurătoare în cazul unor furturi neînsemnate.

Deputatul simți că-i năvălește sângele-n obraji și exclamă, enervat:

— Ești un dobitoc! Mie ți-ai găsit să-mi debitezi vorbele astea? Eu sunt un liberal. Partidul meu e pentru omenie. La fel, și sistemul nostru. Noi nu vrem să spânzurăm oameni. Ar trebui să știi asta din propria dumitale experiență, ce Dumnezeu?! Unui om i se poate oricând comuta pedeapsa.

— Sistemul dumneavoastră judiciar, cel mai bun din

lume, începe prin a-l condamna pe un om la spânzurătoare pentru omor, și-apoi, cuprins de îndoieli asupra propriei sale judecăți, se autorecuză și-l trimite pe condamnat în temniță pentru restul zilelor sale. Este oare acesta un act de clemență? Sau de omenie? Se poate oare numi aceasta justiție? Paul se ridicase în picioare; fața i-era palidă, ochii îi ardeau: Iată ce s-a întâmplat cu tatăl meu! A ajuns la Stoneheath din pricina unui sistem de procedură judiciară bazat pe depoziii ocazionale și pe declarațiile unor martori nedemni, din pricina unui sistem care permite manipularea faptelor de către acuzare, folosirea unor experți aflați în solda Coroanei și a unui procuror a cărui unică țință este, nu atât să facă dreptate, cât, prin toate mijloacele de care dispune, să obțină spânzurarea acuzatului din boxă! Lăsându-se târat de gândurile-i obsedante și ignorându-l pe Birley, Paul continuă cu un glas înăbușit: Crima este produsul orânduirii sociale a unei țări. Cei care au făurit acea orânduire sunt adesea mai vinovați decât așa-zii criminali. Societatea modernă n-ar trebui să-i judece pe criminali în baza aceluiași principii, care, acum o sută de ani, făceau ca un băiețuș flămând să fie spânzurat pentru șterpelirea unui codru de pâine. Dacă vrem totuși să acționăm potrivit legii talionului: ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, atunci trebuie să pretindem măcar oarecare eficacitate din partea legislației. Dar în loc de asta, ce vedem? Mai ales în cazurile de aplicare a pedepsei capitale? Metode la fel de străvechi ca și spânzurătoarea și ca ritualul sinistru al rugăciunii din urmă... A sosit timpul să se instituie un sistem mai nou și mai bun, dar dumneavoastră nu vreți ca lucrurile să se schimbe, vreți ca ele să rămână exact așa cum erau „în vremurile bune de odinioară”. Ba poate c-ați dori să vă întoarceți la sistemul feudal, la perioada când a fost creat sistemul juraților! Sunteți liber să credeți ce poftiți. Dar să nu uitați că sunteți un reprezentant al poporului, reprezentantul meu și al altora în Parlament. Chiar dacă nu credeți în adevărul celor afirmate de mine în hârtia pe care v-am dat-o, este de datoria dumneavoastră să

o transmiteți celor în drept. Dacă n-o veți face, mă voi duce eu însumi să strig adevărul în piața publică.

Dându-și subit seama ce spune, Paul se opri. Simțind că i se moaie picioarele, se așează pe scaun și-și acoperi ochii cu palma. În lunga tăcere ce se așternu în încăpere, nici nu îndrăzni să-și ridice privirile spre Birley; simțea că-și compromisese definitiv șansele de succes.

Se înșela însă. Birley, care ar fi rămas nesimțitor la rugămințile cele mai fierbinți, se lăsa cucerit adesea de atitudinile curajoase. Admiră îndrăzneala și-i simpatiza pe cei care, potrivit expresiei sale, „cutezau să-l înfrunte”. Avea, de asemenea, sentimentul că, în afacerea asta bizară și penibilă, s-ar putea ascunde ceva. Mai mult încă, punându-i la îndoială simțul datoriei, Paul îi zgândărise o rană dureroasă. Birley era conștient de faptul că în ultimii ani, din pricina modului de viață prescris de tiranica lui nevastă, devenise din ce în ce mai lăsător, neglijându-și îndatoririle mai neplăcute ale deputăției.

Făcând câțiva pași pe covor, ca să se liniștească, Birley rosti:

— Voi, tinerii, vă închipuiți că aveți monopolul tuturor virtuților. Asta-i greșeala voastră. Nu sunteți în stare să vedeți nicio calitate la alții. Deși nu mă consider un sfânt, află că țin la anumite principii, în ciuda tuturor insultelor pe care mi le-ai aruncat în obraz. Unul dintre aceste principii este că-mi place jocul cinstit. Și-ți mărturisesc că povestea asta a dumatăle nu-mi place de fel. Dar, Dumnezeu mi-e martor, asta nu mă va face să mă bat mai puțin pentru dreptate. Voi lua această plângere a dumatăle și o voi depune sub forma unei interpelări în Camera Comunelor. Da, pe Dumnezeul meu, îți făgăduiesc solemn că o voi depune chiar pe masa ministrului de interne. Paul își ridică privirea. Răspunsul acesta era atât de neașteptat, victoria aceasta era atât de uluitoare, încât simțea că se învârtește totul în jur. Încercă să rostească un cuvânt de mulțumire, dar buzele lui nu voiau să se miște, iar odaia părea să se învârtască mai repede ca oricând.

— A, nu, pentru numele lui Dumnezeu! exclamă deputatul și, scoțând în grabă din buzunar o sticlă mare de alcool, se aplecă deasupra tânărului și-i turnă câteva picături printre buze. Te simți mai bine? Ține-ți capul plecat! Văzând că tânărul își recapătă culorile, deputatul sorbi el însuși o dușcă, apoi încă una. Intensitatea reacției lui Paul îi risipi ultimele resturi de supărare, redându-i sentimentul reconfortant al propriei sale autorități. Iar ceva mai târziu, când va scăpa de această afacere neplăcută, avea ce povesti la Club! „S-a prăbușit la picioarele mele, idiotul!” se auzea spunând. Dar orele erau înaintate.

— Te simți mai bine? Trenul meu pleacă la orele opt.

Paul se ridică în picioare și acceptă orbește mâna pe care i-o întindea deputatul. Peste câteva minute se pomeni în stradă, cu urechile țiuind și cu inima cântând de fericire.

Capitolul XVI

A doua zi Paul se abonă la ziarul *Courier* din Wortley, urmând să-l primească în fiecare după-amiază, de la chioșcul din colțul străzii. Ziarul acesta reproducea în extenso debaterile din ajun din Camera Comunelor. Și deși știa că demersul lui Birley nu putea avea un rezultat imediat – interpelările erau publicate cu întârziere în presă – Paul își făcu obiceiul să citească ziarul în fiecare seară când se întorcea de la slujbă.

Însuflețit de speranță, înfrunta cu curaj greutățile actualei lui existențe, ba chiar se silea să fie vesel. La noua lui locuință, izbuti să se împrietenească în scurt timp cu un alt locatar, unicul de aceeași vârstă cu el, James Crocket, de profesie ajutor-contabil. Crocket, un tip calm din fire și cam greoi, cu mișcările calculate parcă după un cronometru, mare amator de gulere scrobite și de papioane, răspundea foarte precaut la avansurile lui Paul. Dar într-o sâmbătă dimineață, întâlnindu-se pe palierul comun, Crocket scoase din buzunar, nu fără oarecare șovăire, două bilete:

— Vrei să le iei? Le am de la babacu'. E membru al Asociației.

Paul examinează biletele:

— N-ai nevoie de ele?

— Drăguța mea nu se simte bine – răspunse Crocket. Așa că, din păcate, nu putem merge. E un lucru foarte frumos. Publicul nu e admis duminicile, numai membrii Asociației și prietenii lor.

Ca să nu-l jignească, Paul acceptă biletele lui Crocket,

mulțumindu-i, apoi dădu fuga la „Bonanza”. Acolo se pomeni cântând la pian fără niciun sentiment de plictiseală. Din când în când se uita la Lena Andersen, încercând să-i învingă rezerva în care se închidea. Nu era câtuși de puțin o treabă ușoară; fata părea să fi revenit la răceala de dinaintea zilei când îi vorbise, iar uneori în ochi i se citea o tristețe adâncă și îndărătnică. Paul era jignit de acest refuz al prieteniei pe care i-o oferea, iar într-o zi, la ora prânzului – era într-o sâmbătă – simți că nu se mai poate stăpâni.

— Lena – spuse el, pe un ton cât mai degajat. Ce-ar fi să ieșim împreună... mâine după-amiază?

Cum fata nu-i răspunse, el continuă:

— Un amic vecin cu mine mi-a dat două bilete de intrare la Grădina Botanică. Nu-i ceva extraordinar, dar poate o să ne-ajute să rupem monotonia existenței noastre. Expresia feței ei se schimbase vizibil și o clipă fata rămase încremenită.

— Ce e? o întrebă el, uimit și jignit. Ți-e frică să nu te-nțepe orhideele?

Lena zâmbi vag, dar chipul ei rămase la fel de împietrit, iar ochii își păstrară acea expresie de teamă, teamă de oameni și de lume.

— Ești foarte drăguț, dar nu prea obișnuiesc să ies – îi răspunse ea, în sfârșit, ferindu-și privirea.

Paul nu-i înțelegea stinghereala, atât de disproporționată cu invitația banală pe care i-o făcuse. Între timp magazinul începuse să se umple din nou.

— Gândește-te – îi spuse el, răsucindu-și scăunelul pentru a se așeza în fața pianului. Dacă vrei să vii, dă-mi de veste.

Lena se întoarse la bufet, foarte tulburată. În ultimele șase luni de când se mutase la Wortley, nu încurajase și nu acceptase curtea vreunui bărbat. Avusese de suferit uneori din pricina asta, fusese pusă în situații destul de neplăcute. Harris, de pildă, o hărțuise la început când o angajase la „Bonanza”, dar indiferența ei glacială îl îndepărtase treptat. Lena era acostată deseori pe stradă, seara, când se întorcea

acasă, pășind mândră ca o tânără Junonă, iar asiduitățile următorilor redeșteptau în ea teama, o teamă ce-o făcea de fiecare dată să grăbească pasul și să arboreze o mască rigidă, împietrită. Astăzi însă era cu totul altceva, și poate tocmai de aceea situația era mult mai periculoasă. Nu-și făcuse, oare, o regulă de viață din rezerva pe care-o impunea propriilor ei sentimente?

Și totuși, pe măsură ce trecea după-amiaza, Lena își spunea, din ce în ce mai convinsă, că n-ar face nimic rău dacă-ar accepta invitația lui Paul. Era limpede că aceasta nu ascundea nicio intenție necurată – de fapt, atitudinea lui față de ea fusese totdeauna francă și amicală, dar nimic mai mult; nu-i aruncase nicio privire insinuantă și nu-i atinsese niciodată mâna. Nu, n-avea rost să împingă la extrem o hotărâre luată într-un moment de neliniște. Când clienții se răriră în magazin, Lena se duse la Paul și-i spuse că ar fi bucuroasă dacă el ar veni s-o ia la orele două.

A doua zi, după prânz, Paul se pomeni, așadar, plimbându-se în Ware Place. Era o zi frumoasă și însorită, iar cartierul – deși nu departe de magazin – era liniștit și respectabil. Multe din casele înalte, cu zidurile înnegrite de funingine, aveau vitralii la ferestre, ceea ce înveselea atmosfera acestei străzi bătrânești. Când ajunse în fața casei cu numărul 61, ușa se deschise și în pragul ei apăru Lena, purtând un mantou de culoare închisă și o pălărie; ea coborî treptele și porni pe mica alee mărginită de două balustrade de fier vopsite în verde. În spatele ei rămase o femeie mai în vârstă: aceeași pe care Paul o văzuse deunăzi în fața magazinului și care, după o clipă de șovăire, se hotărî brusc să coboare și să înainteze pe trotuar, spre Paul.

— Sunt doamna Hanley – îi spuse ea, zâmbindu-i și întinzându-i o mână înțepenită de artratism. Lena mi-a vorbit despre dumneata.

Era o femeie de vreo cincizeci de ani, cu părul cărunt, mărunțică și atât de încovoiată de reumatism, încât trebuia să-și ridice mereu capul ca să-l privească pe Paul. În ciuda acestei rigidități, avea un aer vesel și afabil, subliniat de

strălucirea ochilor ei vioi, de pasăre.

— Lena mi-a spus că ești un mare muzician – rosti ea, iscodindu-l cu ochii aceia luminoși.

— Ciocănesc și eu un pic pianul – răspunse Paul, râzând. Nu-s mai mare muzician decât flașnetarul care învârte manivela flașnete sale.

— În tot cazul, mă bucur că o scoți la plimbare pe Lena. Are mare nevoie. Ei, nu mai vreau să vă rețin, am vrut doar să-ți dau bună ziua. Apoi doamna Hanley își întoarse, mulțumită, privirea spre Lena și-i zâmbi încurajator: Petrecere frumoasă!

Și spunând acestea, se întoarse șontâc-șontâc spre casă, ținându-se de balustradă.

Când ușa se închise, Paul și Lena porniră. Tramvaiul îi duse de-a lungul străzii Ware, cufundată în liniștea duminicală, apoi, prin Piața Leonard, pe Garland Road, în cartierul suburban ale cărui vile din cărămidă roșie se ascundeau înapoia unor garduri vii de laur și araucaria. Grădina Botanică se afla la marginea acestui cartier. Paul și Lena coborâră la ultima stație și intrară pe marea poartă ornamentală.

— Nu e rău – spuse Paul, zâmbind, după ce aruncă o privire spre peluzele frumos tăiate, spre aleea străjuită de castani care ducea la un lac, precum și spre numeroasele sere risipite în cuprinsul vastului domeniu. N-o să avem prea multe lucruri de văzut în acest anotimp, dar înainte de a intra în sere, îți propun o scurtă plimbare. În treacăt fie zis, Lena, astăzi arăți extrem de drăguță.

Ea nu răspunse la acest compliment aruncat la întâmplare, dar foarte îndreptățit: Paul fusese conștient de drăgălășenia ei încă de când o văzuse apărând în prag, după cum era conștient de privirile pline de interes aruncate de bărbații care treceau pe lângă ei în drum spre lac. N-o văzuse niciodată decât în uniforma de la magazin și în rochia pe care-o purta zilnic, așa că nu-și putuse da seama câtă grație și câtă personalitate avea Lena. Astăzi însă părea cu totul alta – și foarte stranie, cu obrajii aceștia îmbujorați, cu

părul acesta de culoarea mierii, cu talia ei zveltă și cu mersul ei sprinten. Ochii, pe care nu-i văzuse niciodată în lumina soarelui, erau căprui-închis. Dar cel mai mult îl uimea felul ei firesc de a fi, o simplitate a gesturilor și a vorbelor plină de demnitate și emoționantă în același timp. Simți brusc dorința s-o cunoască mai bine.

— Vorbește-mi despre dumneata, Lena... despre familia dumitale... despre casa dumitale.

Abia peste câteva clipe, Lena îi spuse, privind printre copacii desfrunziți spre întinderea argintie a lacului, că se născuse la Sleescale, un orășel de pescari de pe coasta de est, unde probabil că strămoșii ei suedezi se pripășiseră odinioară. Tatăl ei, rămas văduv când ea avea șapte ani, fusese coproprietar al unui trauler și, în această calitate, cunoscuse toate vicisitudinile unui negoț pe cale de decădere. Campaniile de pescuit erau din ce în ce mai infructuoase, și uneori vasele se întorceau la țarm doar cu câteva coșuri de heringi. Dacă n-ar fi avut și o mică fermă, ar fi murit de foame, dar și această fermă, așezată pe un promontoriu stâncos din Marea Nordului, se dovedise în cele din urmă insuficientă pentru nevoile familiei. La moartea tatălui, cei doi frați ai Lenei porniseră să-și încerce norocul pe mare și se statorniciseră în vastul grânar din Manitoba; ei reușiseră să pună mâna pe un teren fertil în Canada. Înainte de plecarea lor, Lena căpătase o slujbă convenabilă, scutindu-i astfel de orice grijă pe care ar fi putut să și-o facă în privința ei. La vârsta de optsprezece ani, se dusese la Astbury, o localitate balneară situată la vreo douăzeci de mile spre est de Wortley, ca să lucreze în biroul de recepție al Hotelului *County Arms*.

— Așadar, ai rămas fără familie? o întrebă Paul, după câteva clipe de tăcere.

Fata își lăsă capul în jos.

— Nu ți-a plăcut la Astbury? o mai întrebă el.

— Ba da, și încă foarte mult.

— Totuși ai plecat de-acolo...

— Da.

Urmă o lungă pauză. Paul simțea că Lena ar fi putut să-i spună mult mai multe, dac-ar fi vrut. Dar ea tăcea.

— Și atunci, ai venit aici și te-ai mutat în casa doamnei Hanley?

— Da – răspunse Lena, privindu-l ținută cu niște ochi mari, plini de o neobișnuită tulburare. Nu-ți pot spune cât de bună a fost cu mine.

— Doamna Hanley închiriază camere?

— Nu. Mi-a pus la dispoziție însă două camere la mansardă. Soțul ei e plecat multă vreme pe mare: e mecanic-șef pe un petrolier.

Lui Paul i se părea ciudat faptul că Lena abandonase promițătoarea slujbă de la hotel pentru a se angaja vânzătoare într-un magazin. Dar văzând că ea redevenise rezervată, schimbă subiectul și-i propuse să viziteze serele. Intrară, așadar, în imensul pavilion al florilor exotice, care se simțeau la largul lor în aerul jilav și cald.

Paul rămase uimit de reacția Lenei în fața acestei priveliști, care pe el nu-l prea interesa. Norul de melancolie ce-o învăluia de obicei se spulberase ca prin farmec. Cucerită de ceea ce vedea, începu să vorbească cu însuflețire, dând glas unei nebănuite sensibilități. Observa multe lucruri care scăpau atenției lui, iar ceea ce nu știa, ghicea cu un fler care compensa lipsa de cunoștințe. Observațiile ei sunau firești, lipsite de afectare. Când ajunseră în fața unui portocal tânăr, doldora de flori și de roade, Lena îl privi visătoare în tăcere, parcă uluită de frumusețea lui înmiresmată. Ai fi zis că nu se mai poate urni de lângă pomul acela superb. Privind-o, Paul văzu două lacrimi ce-i străluceau ca niște mărgelile de sticlă sub gene. Copleșit de o emoție puternică, amuți și el.

Băură ceai în pagoda japoneză, care servea drept restaurant. Era un local strâmt și răcoros, făcut din bambus; ceaiul era slab și călduț, iar prăjiturilele păreau bune cel mult pentru vrăbiile ce Țopăiau la picioarele lor. Dar sentimentul de camaraderie care-i unea îi făcu să-și dezlege limbile și să uite de sărăcia localului. Lena era o parteneră

odihnitoare, gata oricând să asculte cu luare-aminte lucrurile ce-l interesau pe el și să le comenteze cu câte o remarcă ce dovedea că i-a înțeles gândurile.

— Nu m-ai întrebat de ce lucrez la „Bonanza” – îi spuse el pe neașteptate. Crezi, poate, că e firesc să fac treaba asta?

— Nu – răspunse ea, plecându-și privirea. Îmi închipui că ai motive speciale ca să te fi angajat acolo.

— Am.

— Vreun necaz? îl iscodi ea, ridicând ochii spre el.

Paul dădu din cap.

— Sper c-o să se termine cu bine – șopti fata.

Ceva în aceste vorbe simple îl emoționează pe Paul. Profilul ei pur și trist ca al unei Madone, genele lungi ce-i umbreau fața păreau transfigurate de lumina asfințitului. Ieșind din Grădina Botanică, porniră înapoi spre Ware Place. Lena devenise mai gânditoare, parcă ar fi frământat-o ceva. O dată sau de două ori îl privi ca și cum ar fi vrut să-i vorbească, dar niciun cuvânt nu-i ieși de pe buze.

Nici el nu vorbi, căci era la rându-i conștient de o revenire la realitate. Ajungând în fața casei doamnei Hanley, se opri și-i întinse mâna.

— A fost o după-amiază minunată – îi spuse ea în șoaptă. Mi-a plăcut foarte mult. Ți mulțumesc că m-ai scos la plimbare.

Privirea ei rătăci nehotărâtă spre ferestrele casei, încât Paul se întreabă dacă nu cumva dorea să-l poftască sus. Dar Lena nu scotea niciun cuvânt. Tăcerea deveni apăsătoare. Ea continua să șovăie, iscodindu-l cu privirea și respirând din ce în ce mai repede, ca și cum dorința de a vorbi ar fi devenit mai intensă.

— Paul! spuse ea în cele din urmă.

Pentru prima oară îl chema pe numele mic.

— Da?

Lena îl privi, apoi își întoarse ochii în altă parte, cuprinsă de o tulburare grozavă.

— Nu, nimic... – bâigui ea.

Nu putea rosti ceea ce ar fi vrut să rostească. În loc de

asta, murmură un „bună seara” grăbit și, răsucindu-se pe călcâie, porni cu pași mari pe alee spre casă.

Paul rămase o clipă locului, chiar după ce ușa se închise; era năucit de felul cum se sfârșise după-amiaza și se simțea tulburat și dezamăgit în același timp. În cele din urmă se urni, îndreptându-și pașii spre străzile învăluite în liniștea duminicală.

Seara, când se întoarse în odaia lui, Paul găsi pe masă ediția de duminică a ziarului *Courier*; după ce aprinse gazul în sobă și se spală, deschise ziarul cu interesul cu care-l deschidea de obicei.

La început își spuse că din nou trăsese un bilet alb. Dar deodată privirea îi căzu în josul ultimei coloane, asupra numelui pe care-l căuta de atâta vreme. Îi sări în ochi, pe pagina tipărită. Inima începu să-i bată cu putere, de bucurie, dar pe măsură ce citea, ochii i se umeziră și începu să simtă o greutate ca de plumb. Notița era destul de laconică:

În Camera Comunelor, domnul George Birley (Wortley, Liberal) a ridicat chestiunea cazului lui Rees Mathry, care execută actualmente o pedeapsă de detențiune pe viață la închisoarea din Stoneheath. Nu este oare cazul ca acum, în lumina noilor elemente aduse de domnia-sa, procesul să fie revizuit? a întrebat deputatul. Mai mult încă, având în vedere că Mathry a și stat cincisprezece ani în închisoare, nu a sosit oare timpul să fie pus în libertate? Domnul Walter Hamilton (ministrul de interne) a declarat că răspunsul la ambele întrebări este negativ. Întâi, domnia-sa nu vede niciun motiv de imixtiune în procedura normală a justiției, deși a cercetat cu atenție declarațiile onoratului membru; în al doilea rând, deținutul Mathry a avut o comportare atât de proastă, ajungând în repetate rânduri la nesubordonare flagrantă, încât a pierdut orice drept la o eventuală scutire de restul pedepsei. Cazul trebuie, așadar, socotit ca închis pentru totdeauna.

Paul puse ziarul pe masă. Nici nu-și ridică privirea când doamna Coppin intră în odaia lui și, aruncându-i o privire grăbită, îi puse în față o scrisoare recomandată, care tocmai sosise. Paul deschise scrisoarea și o citi cu luare-aminte. Era de la George Birley, care confirma și dezvolta relatarea din *Courier*. Deputatul se ținuse de cuvânt și făcuse tot ce-i sta în putere, dar se izbise de un refuz categoric. Orice nou demers ar fi fost zadarnic, după părerea lui. Birley încerca să-l menajeze pe Paul, sfătuindu-l pe „tânărul său prieten” să-și scoată din minte pentru totdeauna această nefericită istorie.

Era o scrisoare frumoasă și bine intenționată, a unui om cu suflet. Citind-o, lui Paul aproape că i se frânse inima de jale.

Capitolul XVII

A doua zi dimineată, după o noapte de insomnie, Paul sorbi mașinal o ceașcă de cafea și ieși afară, pe strada noroioasă. Ajuns la „Bonanza”, se așează la pian și începu să lovească mecanic clapele. Lămpile puternice, care pe vremea erau aprinse neconținut în magazin, îl orbeau, dar nu-l împiedică să vadă buchetul de gălbenele așezat pe pian: patru sau cinci flori vârate într-un mic ghiveci; era limpede că Lena i le adusese.

Paul era însă atât de amărât, încât nu văzu în acest gest discret un memento al plimbării lor în Grădina Botanică și nici măcar nu se gândi la eforturile pe care trebuise să le facă Lena pentru a se decide la un asemenea gest. Când ea îi aduse mâncarea, Paul murmură totuși câteva cuvinte de mulțumire. Atitudinea lui o tulbură pe Lena, care, peste câteva clipe, se sili și izbuti să-l privească în față.

— S-a întâmplat ceva rău?

— Da – răspunse el, cu o voce gâtuită. Foarte rău.

În clipa aceea, Lena fu chemată înapoi la bufet. Privind-o cum se depărtează, Paul îl zări pe Harris, care-l urmărea cu coada ochiului, prefăcându-se că se scobește în dinți. Directorul porni deodată spre el, cu o expresie ciudată – amestec de șiretenie și dușmănie.

— Așadar, ați făcut o mică expediție deunăzi? îl întrebă el, pe un ton familiar.

— Expediție? îngână Paul, încruntându-și sprâncenele.

— Da, da. Fetele mi-au spus că ați ieșit împreună. Am rămas surprins, recunosc – rosti Harris, cu un rânjet,

aplecându-se peste pian. Credeam că te-am prevenit în privința domnișoarei Andersen. Nu știi, oare, ceea ce toată lumea de-aici știe?

Paul nu-i răspunse.

— Nu știi că a avut un copil? urmă directorul. Fără să fi fost măritată. Da, un copilaș din flori, surd și mut, care a murit curând după naștere. Ce zici de asta? O poveste destul de romantică, nu-i așa? Vorbește-i despre asta data viitoare când o scoți la plimbare; s-ar putea să-ți dea niște amănunte interesante în timp ce-o s-o ții de mână.

Și spunând acestea, Harris se depărtă, cu rânjetul acela pe buze și cu scobitoarea înfiptă între dinți.

Paul rămase nemișcat, cu ochii ațintiți asupra spinării directorului ce se depărta. Doamne, ce brută! Așadar, acesta era motivul tristeții Lenei! Biata fată! N-ar fi crezut că tristețea ei are o asemenea cauză. Se simțea năpădit de milă, dar o milă ciudat de rece, care-i stinse vâpaia aprinsă în inimă. Întreaga lui educație puritană îl făcea să se revolte și să se indigneze împotriva unei asemenea fapte rușinoase. Fata asta îl impresionase cu seninătatea și cu calmul ei virginal. Ascunzându-i adevărul, îl înșelase. Paul își întoarse fața, ferindu-și privirea de ochii Lenei. Dumnezeuule, oare ce necazuri îi mai rezerva ziua de azi?!

În după-amiaza acelei zile, pe când executa ultimul tango, Paul se simți copleșit de amărăciune. Bietul Swann avusese dreptate: orice speranță de a primi ajutorul oficialităților era zadarnică, trebuia să se bizuie doar pe sine însuși. Da, va merge mai departe, bizuindu-se pe sine însuși! își spuse, încleștându-și nervos fălcile. Nu se considera învins. Abia începuse lupta. Trebuia cu orice preț să încerce s-o revadă pe Louisa Burt – rămăsese unica lui șansă. Dacă autoritățile îi dăduseră peste nas lui Mark Boulia, n-aveau niciun motiv să facă același lucru cu Louisa. Se prea poate ca ea să nu fi fost prevenită.

Seara, Paul se întoarse direct acasă, luă o foaie de hârtie și un plic și scrisese cele ce urmează:

„Dragă Louisa,

M-a mâhnit mult faptul că nu ne-am putut vedea ultima oară, dar să știi că n-a fost din vina mea. Sper că mă vei ierta. De la întâlnirea noastră, mă gândesc mereu la dumneata. Vrei să ne întâlnim miercurea viitoare la „Stejarul”? Prietenul meu nu va fi cu mine. Te rog să fii acolo, pe la orele șapte seara. În așteptarea ocaziei plăcute de a te revedea, te asigur că nu te voi dezamăgi, așa cum te-am dezamăgit data trecută, fără voia mea.

Al dumitale, Paul”.

Două zile mai târziu, primi următorul răspuns:

„Dragă domnule,

Aș dori să te văz, numai fii prudent și nu mai intra prin grădină, pe ușa din dos, ca data trecută. Așteaptă-mă la locul ăla și voi încerca să mă prezant. Cu respect, deocamdată numai atât,

L.B.”

Paul își înăbuși o exclamație de triumf. Louisa Burt nu bănuia nimic, așa că șansele lui erau încă intacte. Zilele rămase până miercurea viitoare i se părură o veșnicie. În ultimele patruzeci și opt de ore se întrebase neliniștit dacă nu cumva demersul lui Birley atrăsese atenția autorităților. Acum însă avea convingerea că paragraful acela din *Courier* în legătură cu tatăl său trecuse neobservat la Wortley.

Se înșela însă, din nefericire.

Capitolul XVIII

În aceeași dimineață, chiar în clipa când Paul primea scrisoarea Louisei Burt, un bărbat în vârstă de circa cincizeci de ani, destul de impunător, dar cu o față delicată, de actor, se plimba prin salonul casei sale, privind pe fereastră spre peluza largă împodobită cu flori și mărginită de rododendroni. Din încăperea alăturată se auzea sporovăială celor două fiice ale sale, care se pregăteau să se ducă la cursele de poney organizate la școala St. Winifred, iar din când în când se auzea și vocea mai gravă a nevastă-si, Catherine. Și totuși, în ciuda acestor glasuri dragi, care-i vorbeau de familia sa strâns unită, domnul Matthew Sprott nu se simțea în apele lui.

Intrarea unei slujnice, care începu să curețe masa în tăcere, îi curmă șirul gândurilor, așa că trecu în vestibul, aruncându-i acelei slujnice o privire rece. În vestibul, familia îl aștepta; nevastă-sa, care tocmai își punea mănușile lungi, părea neobișnuit de atrăgătoare cu toca ei de blană cafenie și cu gulerașul din aceeași blană; iar fetele, îmbrăcate în costume de călărie, țineau în mâini cravașele cu montură de aur, pe care li le dăruise el anul trecut, de Crăciun. Cea mare avea șaisprezece ani și era zveltă, oacheșă și senină ca și maică-sa; cea mică, favorita lui, durdulie și rumenă la față, avea doar doisprezece ani.

Domnul Sprott se luminează la față când fetele se apropiară de el, rugându-l să le însoțească. Nevastă-sa spuse, cu un surâs împăcat:

— Ți-ar face bine, dragul meu. Ai lucrat prea mult în

ultima vreme.

Era o femeie firavă, delicată, cu o față palidă, ovală, negrăit de blajină. La patruzeci de ani, cu trăsăturile ei fine și pure și cu silueta-i zveltă, continua să arate ca o fetișcană, deși avea aerul fragil al unei femei care toată viața fusese nevoită să lupte cu boala. Pielea ei albă părea transparentă. Degetele-i lungi și subțiri păreau făcute din ceară.

Privind-o cu vădită dragoste, Sprott își netezea buzele cu degetul arătător: un tic al lui.

— Dar cine-o să mai câștige bani, dac-o să mă tot plimb cu voi? spuse el pentru a-și atenua printr-o glumă refuzul. Și le deschise ușa. Mașina le aștepta pe alee, cu Banks, șoferul, la volan. Peste câteva clipe erau instalate toate trei în limuzina confortabilă. Catherine îi făcu semn cu mâna prin fereastra din spate.

Domnul Sprott se întoarse încet, prin bibliotecă, spre biroul său, privind încruntat și distrat tablourile de pe pereți. Era o casă luxoasă și confortabilă: în ultimii zece ani, călăuzit de gustul ales al nevesti-si, se străduise să realizeze un maximum de rafinament și de lux. Se mândrea cu fotoliile lui largi, cu covoarele Aubusson, cu bronzurile lui Rodin și Maillol, cu cele două peisaje de Constable. Aceste bunuri materiale erau dovada evidentă a succesului său.

Se ridicase exclusiv prin strădaniile sale, de la treapta cea mai de jos și mai umilă a societății, „de la mai puțin decât zero”, cum spunea el însuși. Orfan încă din fragedă pruncie, fusese crescut de o mătușă, o femeie plăpândă care, cu o broboadă pe umeri și cu niște saboți în picioare, își câștiga existența muncind la trierea cărbunilor, undeva lângă Nottingham, în districtul minier Gadshill. Încă de la început, în ciuda acestui mediu strivitor, a mizeriei ce domnea în locuința mătușii – o singură odaie, în cartierul minerilor – și în ciuda bobârnacelor și loviturilor primite, Matthew Sprott avusese o singură dorință: să parvină. „O să parvin, o să parvin, o să parvin”, această deviză era gravată adânc în inima lui.

Ca mai toți parveniții, se ridicase, la începutul carierii lui,

după tipicul clasic – printr-o râvnă febrilă, dublată de noroace. Era un băiat deștept, iar directorul școlii din Gadshill, un om îndrăgostit de literatura clasică, îi dăduse gratuit lecții particulare, seara. La vârsta de paisprezece ani, decât să coboare în mină, preferase să fugă la Wortley, unde lucrase ca comisionar, apoi ca funcționar la firma de papetărie Marsden & co. Acolo avusese prilejul să vadă pentru prima oară cum funcționează mașinăria legală și, impresionat de priveliște, se apucase să studieze în orele libere, astfel încât reușise să se angajeze curând ca asistent în biroul unui notar celebru din localitate, Thomas Hailey. Sprott îmbrățișase cariera juridică, nu pentru că i-ar fi plăcut din cale afară, nici pentru că se simțea moralmente pregătit să-i facă față, ci pentru că-i oferea mijlocul cel mai sigur de a parveni. „O să parvin, o să parvin”, vorbele astea îi răsunau mereu în minte, amestecându-l, ca un refren. Se strădui, așadar, să devină indispensabil bătrînului notar. Nici nu se gândea, firește, să rămână toată viața în biroul acestuia, ca simplu asistent; după o ucenicie de cinci ani, își dădu examenul de absolvire la Facultatea de Drept și părăsi biroul notarului, lăsându-l pe acesta în mare încurcătură, mai ales că era și bolnav și ajunsese să depindă de ajutorul lui. Dar ce importanță avea asta pentru un tânăr ambițios, dornic să lucreze pe cont propriu?

Acum era el însuși notar și lucra la tribunalul cel mai de rând, ce-i drept, dar făcuse primul pas spre ținta supremă a ambiției sale. În timp ce-și îndeplinea conștiincios treburile, își continua studiile de drept comun și de drept constituțional. Iar când simți că e destul de bine pregătit și când strânse banii necesari pentru taxă, ceru să fie primit în rândurile avocaților în Barou.

Sprott era conștient de dificultățile carierei pe care și-o alesese. Avea foarte puțini bani și puține relații; vreme de multe luni cutreieră tribunalele, ca un avocat fără procese. În cele din urmă i se oferă un post de conferențiar la Facultatea de Drept; acceptă acest post, dar numai ca pe un expedient, ca pe-o trambulină pe care să se poată face util

celor puternici. Treptat-treptat, ajunsese să-și facă un nume, fiind recunoscut ca un om deosebit de inteligent și de sânguincios, cu vaste cunoștințe de criminalistică. Mai mult încă, era apreciat ca un bun orator, înzestrat cu o replică facilă – tăioasă ori jovială, după cum cerea împrejurarea – și cu o putere, aproape genială, de a exploata sentimentele juraților. În 1910, cu prilejul alegerilor parlamentare, Sprott făcu campanie sub drapelul candidatului conservator din localitate, Sir Henry Longden, și nu-și precupeți eforturile, ca orator, în favoarea candidatului. Longden fu ales, iar Sprott nu întârzie să-și primească răsplata: procesele începură să curgă în direcția lui, iar Sprott deveni în curând procuror la tribunalele din Wortley.

Reîntors în provincia lui natală, își vedea sporită autoritatea, deși veniturile lui continuau să fie modeste. Vreme de cinci ani, Sprott trudi la Wortley, devenind o figură familiară și detestată în lumea delicvenților. În schimb, îi cultiva cu asiduitate pe cei care-i puteau fi de vreun folos, căci se pricepea să fie extrem de agreabil în societate. Totuși, în ciuda tuturor eforturilor sale, nu avansa de loc. Între timp se însurase, iar nevastă-sa izbutea cu greu să-i ridice moralul. Descurajat, se întreba când o să „parvină” odată?

Și deodată, tocmai când părea condamnat la o existență mediocră provincială, prilejul mult visat se ivi, picând parcă din cer. O crimă care trezise interesul mulțimii urma să fie judecată la curtea cu juri, iar în ajunul procesului, distinsul avocat însărcinat cu prezentarea rechizitoriului s-a îmbolnăvit de gripă. Pentru a nu amâna procesul, s-a hotărât ca acest caz să fie încredințat lui Sprott, întrucât ceilalți colegi, mai eminente, erau prea ocupați cu alte procese pentru a se putea familiariza rapid cu datele cazului de față.

Acesta a fost punctul de cotitură al carierei sale. Susținut de vocea lui interioară, care-i repeta „o să parvin, o să parvin...”, Sprott s-a avântat, cu toate armele de care dispunea, în lupta împotriva lui Rees Mathry. Intenția lui era să atragă atenția tuturor asupra capacității sale, să-i

uluiască, să-i facă praf cu verva lui și să obțină cu orice preț condamnarea deținutului. Și a izbutit!

Peste opt luni a fost numit magistrat în orașul Upmarston și, deși a continuat să locuiască la Wortley – ceea ce n-avea nicio importanță, întrucât între Wortley și Londra circula un expres excelent – și-a luat un apartament în faimosul Temple³. Parte datorită studiilor lui anterioare, parte datorită flerului său juridic ieșit din comun, începu să fie solicitat din ce în ce mai des să pledeze ca avocat al Coroanei, sarcină pe care o îndeplinea cu atâta strălucire, încât în 1933 fu înnobilit. Acum, la vârsta de cincizeci de ani, încă în putere și cu ambiția ațâțată și mai mult de succesele dobândite, se simțea capabil de zboruri spre culmi și mai înalte. Ideea lui de a nu părăsi orașul Wortley dăduse roade: fusese solicitat să candideze în viitoarele alegeri ca reprezentant al partidului conservator, împotriva lui George Birley, și avea, se pare, mari șanse. Odată ajuns în Camera Comunelor, postul de Procuror general nu era departe. Și cine știe dacă într-o bună zi nu va ajunge Lord Cancelar sau chiar – supremă culme – prim-ministru?

Desigur, în această homerică goană după succes, fusese nevoit să uzeze de oarecare brutalitate. Sprott nu-și făcea iluzii în privința calităților necesare pentru a reuși: viața era o luptă necruțătoare, și numai cei mai puternici puteau supraviețui. Tot agonisind putere, fruntea i se adumbrise, iar limba lui devenise tăioasă ca un brici. Nevoit să se introducă cu orice preț în cercurile politice, își însușise la perfecție arta de a se descotorosi de cei care nu-i mai puteau fi de folos și de a trece cu o privire absentă pe lângă cei pe care fusese cândva obligat să-i lingusească. Dar, mai presus de orice, dobândise capacitatea de a se menține totdeauna cu un pas înaintea rivalilor săi, demonstrându-și superioritatea printr-o formidabilă desfășurare a meritelor și

³ Cartier londonez, numit astfel după un străvechi așezământ al ordinului Templierilor, așezământ transformat încă în evul mediu într-un centru al juriștilor.

forței sale.

Natural, avea mulți dușmani și era conștient de reputația pe care și-o făcuse cu timpul. Se spunea despre el că e un oportunist și un lingău față de cei mari și că, la fiecare treaptă urcată, își proptea zdravăn piciorul pe capul celui aflat dedesubtul lui. Era acuzat de a fi făcut rău anumitor persoane. Se șoptea mai ales că, în exercițiul funcției sale de procuror, abuzase de marele său talent pentru a influența justiția.

Sprott se plimba nervos prin birou, încruntându-și sprâncenele. Era iritat și știa de ce. Da, chestiunea aceea ridicată pe neașteptate în Camera Comunelor îi provocase o decepție amară. Evident, George Birley era un imbecil și fusese, de altfel, aspru admonestat de către șeful partidului său. Mai mult încă, ministrul de interne îngropase din capul locului, cu fermitate, întreaga afacere. Totuși, implicațiile acesteia erau cât se poate de neplăcute. Într-un cerc restrâns se făcuseră tot felul de comentarii ce ajunseseră chiar la urechile scumpei sale soții, care-l iscodise într-o seară când rămăseseră între patru ochi.

Deși nu avea obiceiul să înjure, Sprott se pomeni înjurând pe sub mustață. Singurul lui sentiment dezinteresat era cel care-l lega de familie, mai ales de nevastă-sa. Ea nu-i adusese nici avere, nici poziție socială, fiind doar fiica unui medic din Wortley; luând-o de nevastă, din dragoste, Sprott își nesocotise propriile principii de conduită. Totuși, blândețea și calmul ei, precum și admirația pe care-o nutrea față de el îl răsplătiseră din plin. Nu avea prieteni, iar sentimentul că nevastă-sa era mereu alături de el îl susținuse în numeroase împrejurări grele. Iată de ce acum, ceea ce îl făcu, în sfârșit să ia o hotărâre fu teama că reputația lui ar putea suferi o știrbire în ochii ei. Cu un gest energic, ridică receptorul din furcă și chemă comisariatul central din Wortley.

Capitolul XIX

Zece minute mai târziu, comisarul-șef Dale își puse uniforma grea, brodată cu fir de argint și, potrivit ordinelor primite, porni prin Parc în direcția Grove Quadrant. Prefera să meargă pe jos, decât să ia automobilul poliției. Deferența pe care i-o arătau trecătorii pe stradă, salaturile propriilor lui subalterni, privirile respectuoase și chiar zelul ce-i cuprindea brusc pe măturătorii din Parc la vederea lui îi făceau plăcere întotdeauna.

O slujnică mai în vârstă, îmbrăcată într-o rochie mov, îi deschise ușa casei lui Sprott și-l pofti în micul birou din dreapta vestibulului, spunându-i, cu glasul discret folosit de servitorii mai înalți în ierarhia domestică, să aștepte puțin și că Sir Matthew îl va primi de îndată. Dale îi răspunse printr-o clătinare a capului. Știa prea bine că va fi lăsat să aștepte, ceea ce îi displăcea.

Se așeză comod într-un fotoliu capitonat și, punându-și pe genunchi servieta, aruncă o privire în jur, prin încăperea cu pereții acoperiți de lambriuri, cu covoare groase pe jos și cu o bibliotecă plină de cărți legate în piele scumpă. Comisarul-șef se gândi, nu fără ciudă, că ar fi putut s-o ducă și el la fel de bine, dacă nu și mai bine, dacă-ar fi avut școală. Acum însă trebuia să-și țină ascunsă mândria – nu se putea certa cu omul de care depindea pâinea lui zilnică.

— A, iată-te, Dale! exclamă Sprott, pășind în încăperea și întinzându-i o mână caldă. Pot să-ți ofer o băutură?

Pe fața lui nu se mai vedea nicio urmă din proasta dispoziție de adineauri.

— Nu, mulțumesc, Sir Matthew – îi răspunse comisarul. Sprott se așază:

— Sper că-ți merge bine.

— Destul de bine, domnule.

— Mă bucur – spuse Sprott și, după o pauză, adăugă mângâindu-și buza cu degetul: Ascultă, Dale, ai citit despre chestia aia stupidă ridicată în Camera Comunelor... în legătură cu cazul Mathry?

Dale rămase cu gura căscată, dar își ascunse uimirea:

— Am citit, Sir Matthew.

— Toată povestea e, desigur, absurdă... o încercare a adversarilor noștri politici de a ne compromite. Totuși trebuie să veghem ca nu cumva să ieșim pătați de noroiul lor. Comisarul își frământa cascheta grea în mâinile-i uriașe, părând cam stingherit.

— Spune-mi – continuă Sprott – tânărul ăla năuc, fiul lui... cum naiba îl chema?... A, da, Mathry... mai e în oraș?

Dale își privea stăruitor ghetetele masive:

— Da, e încă aici. Dar îl ținem sub supraveghere de câțva timp.

— Știu – spuse Sprott. Pare un element turbulent, unul dintre pisălogii ăia care se țin scai de om și te deranjează la orice oră, ca să te bombardeze cu tot felul de petiții... Maniaci, bolnavi de mania persecuției; îi cunoaștem noi bine! După o pauză destul de stranie, Sprott adăugă, ciocănindu-și dinții cu unghiile: Problema este: ce facem cu el?

Comisarul-șef rămase tăcut câteva clipe. Abia acum înțelegea de ce-i telefonase Sir Matthew și se simțea stăpânit de o îndoială ciudată, nu lipsită de oarecare ranchiună.

— Aveți intenția să-l puneți sub acuzare? întrebă el, ridicând privirea.

— În niciun caz – protestă Sprott. Tânărul e, poate, pornit pe o cale greșită, dar nicidecum un răufăcător. Trebuie să fim clemenți, Dale. „Mila e de două ori binecuvântată, ea cade ca roua pe câmp”... Sper că am citat corect. Sprott îl privi ținând pe comisarul-șef și adăugă: Ce-ar fi totuși să-l

convingi pe rătăcitul nostru june să părăsească frumosul oraș Wortley?

— I-am și spus c-ar fi bine s-o șteargă de aici.

— Dragul meu Adam, cuvintele nu înseamnă mare lucru, o știu din proprie experiență. Nu formulez nicio propunere precisă, dar cred că ai putea găsi un mijloc de a-l face mai rezonabil. Și spunând acestea, Sprott se ridică în picioare și se apropie de cămin. Stând cu spatele la foc, îi spuse lui Dale, pe un ton poruncitor: N-aș vrea să mă înțelegi greșit, Dale. În ciuda treburilor pe care le am de rezolvat, m-am apucat să cercetez din nou cazul Mathry.

„Ia te uită!” își spuse Dale în sinea lui, cu același fior lăuntric.

— N-avem nimic să ne reproșăm, absolut nimic – urmă Sprott. Forurile cele mai înalte ne-au confirmat. Totuși situația prezintă unele pericole. Acum, când se apropie alegerile, atât cele locale cât și cele pe țară, orice aluzie, fie ea cât de neîntemeiată, la o eroare judiciară ar avea consecințe serioase pentru toți cei interesați. Știi bine că mi-am pus candidatura ca reprezentant al partidului conservator și sper că voi fi ales. Dar interesul meu nu e pur personal. Nu mă gândesc numai la viitorul meu și *al dumnitale*... Dacă o asemenea calomnie diabolică ar fi folosită în chip scandalos de adversarii noștri politici, rezultatul ar fi subminarea încrederii poporului în justiție și în guvernul acestei țări. Iată de ce este esențial ca această afacere stupidă să fie înăbușită.

Și spunând acestea, Sprott își aținti din nou asupra comisarului privirea aceea pătrunzătoare, apoi îi întinse mâna în semn că întrevederea lor a luat sfârșit. Când Dale păși pe trotuarul lat al străzii Quadrant, nicio întrebare nu-i mai chinua mintea. Îndoiala își schimbase forma, devenind un spin ce-i sfâșia conștiința de om cinstit.

„Nu, e cu neputință – își spunea. Nu se poate!”

Dar cuvintele astea aveau un sunet stins. Regăsindu-și combativitatea obișnuită, se hotărî să execute ordinele lui Sprott, dar cu moderație. Îl va ține sub supraveghere pe

junele Mathry, însă nu-l va molesta decât în cazul când tânărul va comite vreo infracțiune.

Capitolul XX

În seara zilei de miercuri, când porni spre Brimlock Hill, înfruntând o ploaie mărunță și rece, Paul era atât de încordat sufletește și trupește, încât mișcările lui păreau calme. Ajunse la „Stejarul regal” pe la orele șapte și, după ce aruncă o privire în jurul localului, traversă strada și se uită printr-o fereastră, înăuntru. Totul părea normal, așa că Paul intră și se îndreptă cu pași repezi spre masa pe care o ocupa de obicei Louisa Burt. Se așeză și privi în jur. Localul era pe jumătate gol; două slujnice vorbeau și râdeau cu prietenii lor, o femeie de vârstă mijlocie și soțul ei beau bere, într-o tăcere penibilă, doi birjari bătrâni jucau domino, înconjurați de câțiva curioși, un individ cu capul pătrat și cu un costum negru, care arăta ca un valet, era absorbit de lectura unei gazete sportive. Paul își spuse că totul e-n ordine: nimeni nu-i acorda nici cea mai mică atenție.

Deodată, întorcându-și privirea spre ușă, o zări pe Louisa Burt, care tocmai intra.

Se ridică și îi întinse mâna, exclamând:

— Louisa! Ce bine-mi pare că te revăd!

Ea zâmbi reținut și-i strânse mâna distins, cu degetele-i înmănușate, apoi se așeză la masă, cu un aer afectat. Paul observă că Louisa venise mai violent fardată decât data trecută și că purta un colier de mărgele albastre, iar sub brățara de la încheietura mâinii își vârâse o batistă brodată, îmbibată cu parfum.

— N-ar fi trebuit să vin – zise ea, cu un glas muștrător. După felul cum m-ai placat data trecută... M-am gândit că

ți-ai găsit o altă fată.

— A, nu! protestă el. Ești singura care mă interesează.

— Vorbe! Toți bărbații sunteți la fel! exclamă ea, potrivindu-și șuvițele de păr deasupra urechilor și, făcându-i un semn prietenos chelnerului: Ca de obicei, Jack!

Paul se aplecă spre ea și-i spuse, cu un zâmbet silit:

— Deosebirea-i că eu sunt serios. Arăți grozav astă-seară.

— Termină! șopti ea, flatată, și sorbi din ginul adus de chelner. Apoi îl privi cu coada ochiului și adăugă: Să nu-ți închipui că nu știu ce gânduri ai. Dar eu sunt o fată cinstită.

— Tocmai de aceea mă atragi.

— Asta nu-nseamnă că-s o mironosiță, cu toate că-s o doamnă. Când îmi place un bărbat, nu zic nu... Cu condiția să se poarte cum trebuie. Ai o slujbă bună, nu?

— Sigur că am. Și-mi placi la nebunie.

Paul își lipi genunchiul de piciorul ei, pe sub masă.

— Așa, vasăzică! chicoti ea. Nițică dragoste nu strică. Știu un loc unde-am putea să mergem... poate mai târziu. Un fel de hotel foarte șic, unde am putea închiria o odaie mare. Dar nu pentru toată noaptea, bagă de seamă! Trebuie să mă-ntorc înainte de unsprezece...

— Bineînțeles – încuviință el. Apropo, sper că nu ți-a fost greu să vii înapoi?

Louisa îi răspunse, devenind brusc rigidă:

— Ce te face să pui o asemenea întrebare?

— Păi singură mi-ai scris că... trebuie să fiu prudent...

— Așa e, uitasem. Se rezemă de spătar și mai sorbi o dușcă, apoi spuse: Adevărul e că proprietă... că domnul Oswald e foarte sensibil la anumite chestii. Are prințipiile lui. Ai auzit desigur de dânsul. E unul dintre cei mai darnici oameni din Wortley, în ce privește operele de binefacere; dă sute de lire pe an la spitale, iar pe timp de iarnă ține deschisă o cantină gratuită: Cantina Regelui Argintului, așa îi zice. E un tip bine, deși-i așa de strict. Iar pe mine m-a tratat totdeauna ca pe-o doamnă, altfel nici n-aș fi rămas în casa lui.

— Așadar, locuiești de mult acolo?

Louisa dădu afirmativ din cap:

— N-aveam nici optsprezece ani când m-au luat la dânsii. Nu mă crezi? adăugă ea, încrucișându-și picioarele grăsuțe și potrivindu-și rochia peste genunchi.

— Ba da, numai că arăți așa de tânără – îi răspunse Paul, întrebându-se dacă fata îl mințea sau nu.

— Nu-i așa?

— Mă mir că nu ești măritată.

— Oswalzii ar fi vrut să mă mărit – spuse ea, vădit măgulită de compliment. Îmi tot repetă c-ar fi fost bine să mă mărit cu Frank, omul lor de casă, ori cu Joe Davies, lăptarul. Amândoi sunt băieți serioși, numai că-s trecuți de cincizeci de ani. Mă vezi pe mine măritată cu vreunul din ei? S-ar putea s-o fac într-o bună zi, cine știe? Dar deocamdată nu vreau. Îmi place să mă dixtrez un pic. N-am dreptate?

— Sigur că da – încuviință Paul, apucându-i mâna. Acum situația îi apărea limpede: filantropul Oswald o culesese de pe drumuri pe această nefericită și se străduise din răspuțeri s-o aducă pe calea cea bună, ajungând chiar să-i propună să se mărite cu un bărbat serios și cinstit. Dar în ciuda tuturor eforturilor sale, fata păstrase în fundul sufletului ei o supărare mare, o ură împotriva vieții. Și Paul știa dintr-o dată cum poate folosi această stare de spirit ca să-și atingă scopul.

Stăpânindu-și emoția, spuse în șoaptă:

— Mi se pare ciudat ca o fată drăguță ca dumneata să n-aibă o slujbă mai bună.

— Ai dreptate – murmură ea, adumbrindu-se. Am intrat fără voia mea în profesia casnică! Așa am fost sfătuită. Ochii i se umplură de lacrimi; acum nu se mai citea pe fața ei nicio urmă de autosatisfacție. Adevărul e că n-am avut noroc, dragul meu, după ce-am suferit cât am suferit...

Paul se prefăcu mirat:

— Cine putea să se poarte urât cu o fată așa de drăguță?

— Așa crezi tu. Dar lumea e rea. Și s-a purtat urât cu mine fiindcă am făcut o faptă bună, ba chiar nobelă.

— Oamenii suferă adesea pentru faptele lor bune – spuse

Paul, abia stăpânindu-se.

— Asta așa e! A, la-nceput mi-a mers binișor. M-au pus în toate ziarele... poze și tot ce vrei, pe prima pagină... parc-aș fi fost o regină! Vorbind, îl privea cu coada ochiului, ca și cum ar fi vrut să vadă ce efect au asupra lui aceste cuvinte; când el râse, în semn că nu-i venea să creadă, Louisa îl repezi: Vasăzică mă iei drept o mincinoasă? Se vede că nu mă cunoști, că nu știi cu cine ai de-a face. Dacă te interesează, află că pe vremuri...

Nu-și sfârși vorba.

— A, știam eu că glumești – spuse Paul, zâmbind. Louisa roși, aruncă o privire peste umăr, apoi se aplecă peste masă și spuse:

— E, oare, o glumă să trimiți un om la spânzurătoare?

— A, nu! exclamă Paul, cu prefăcută admirație. Ai făcut una ca asta?

— Chiar așa – răspunse ea, clătinând încet din cap și golind cel de-al doilea pahar de gin.

— Pentru omor? Louisa dădu din cap, cu mândrie, împingând paharul pe masă și făcându-i semn chelnerului să i-l umple. Fără subsemnata, dumnealor n-ar fi pus niciodată mâna pe ucigaș. Eu am fost cheia procesului.

— M-ai dat gata! exclamă Paul. Nici nu mi-ar fi trecut prin minte că...

— Da, să știi și tu, drăguțule, cu ce doamnă stai de vorbă – spuse ea, încântată de admirația lui. Și aș putea să te uimesc și mai mult, dac-aș vrea.

— Hai, te rog!

Louisa îi aruncă o privire tandră:

— Ia te uită, domnul e curios! Dar îmi placî, zău! Ești un gentleman perfect, așa că pot să-ți vorbesc. Și-apoi, chestia aia s-a petrecut atât de demult, încât nu mai poate face rău nimănui. Ei bine, uite cum... Hai noroc, drăguțule! Ei, să zicem că subsemnata ar ascunde în mânecă o carte senzațională care-ar putea arunca totul în aer... Ai auzit vreodată vorbindu-se de-o bicicletă verde?

— O bicicletă verde?!

— Da, drăguțule! Verde, verde! chicoti ea. Verde ca iarba.

— În viața mea n-am auzit de-așa ceva.

— La tribunal tot așa au zis. Ba au și izbucnit în râs când un șontorog a jurat că l-a văzut pe fugar încălecând pe-o bicicletă verde. Eu însă aș fi putut să-i fac să râdă altfel. Când eram mică, stăteam toată ziua pe străzi, așa că vedeam multe. Am văzut și biciclete verzi...

— Am impresia că inventezi! spuse Paul, văzând că Louisa șovăie iarăși.

— Cum?! protestă ea, indignată. Să nu mă faci de mincinoasă! Află că pe vremea aia era la Eldon un club ciclist, Clubul Lăcustelor, așa-i zicea. Puși pe glume, membrii clubului își vopseau bicicletele în verde ca să semene cu niște lăcuste.

— Lăcuste?! îngână Paul, cu prefăcută nepăsare. Atunci, omul cu bicicleta verde trebuie să fi fost membru al clubului...

— Ezact – spuse Louisa, clipind din ochi cu subînțeles. Și era un tip destul de nostim. Unul cu gusturi năstrușnice și cu o pungă fantezi... Făcută, să zicem, din piele de om. Te scandalizez?

Paul încerca din răspuțeri să nu arate prea mult interes; cu un semn, chemă din nou chelnerul să-i umple paharul Louisei.

— Cam da – răspunse el într-un târziu.

— Te-ntreb, drăguțule, cine crezi c-ar putea avea o asemenea pungă?

— Un nebun?

— A, văd că nu te pricepi. Dar ce-ai zice de-un student în medicină, care disecă cadavre?

— Dumnezeule! izbucni Paul.

Nu se gândise niciodată la o asemenea posibilitate, care acum îi apărea absolut logică. Își amintea că auzise de obiceiul unora dintre studenții de la Queen's de a tăia câte un pătrățel din pielea unui cadavru adus în sala de disecție, de a-l tăbăci și de a-l păstra ca amintire.

Paul tăcea, uluit. Încântată de efectul vorbelor ei, Louisa

chicoti și mai sorbi o dușcă de gin. Începuse să se cam legene pe scaun.

— Păi dac-aș vrea, aș putea să-ți povestesc unele, de ți s-ar ridica părul măciucă. Uite, de pildă... află că tipul pe care poliția a pus mâna era însurat. Toate vânzătoarele din florăria unde se ducea din când în când știau asta. Enclusiv Mona, fata care-a fost omorâtă. Ei bine, din câte aflasem despre ea, pot să-ți spun că nu s-ar fi încurcat c-un tip însurat. Era prea șmecheră, prea interesată să facă o partidă bună... Tipul cu care trăia și care a vârat-o în bucluc era... burlac. Iar dumneaiei era, să mă ierți de expresie, borțoasă: de patru luni nu-i venise periodul, adică. Or, acuzatul n-o cunoștea decât de vreo șase săptămâni, așa că n-avea nicio legătură cu starea dumneaiei. Lucrul de care-l acuzau era absolut cu neputință.

Paul își duse mâna la ochi pentru a-și ascunde emoția ce-l coplesise.

— De ce... de ce n-au fost scoase la iveală toate astea? bâigui el.

— Nu mă-ntreba pe mine, întreabă-i pe ăi de-au condus circul – râse Louisa. Întreabă-l pe procurorul care a tras sforile de la început până la sfârșit!

Paul se izbea mereu de imaginea acestui Sprott, care, deși rămânea încă departe, invizibil, părea totuși omniprezent și deținea cheia misteriosului caz, puterea ce-l zdrobise fără milă pe tatăl său, azvârlindu-l pentru toată viața într-o celulă a închisorii din Stoneheath. Pentru prima oară în viața lui, Paul simți mușcătura urii. Se aplecă spre Louisa, cu o întrebare ce-i ardea buzele, dar amuți văzând schimbarea ei la față: Louisa îngălbenise, iar ochii i-erău plini de spaimă, privind peste umerii lui Paul.

— Scuză-mă – îi spuse, cu limba împleticită. M-a cam amețit băutura.

— Mai bea puțin, o să-ți facă bine. Hai, lasă-mă să-ți mai comand un pahar.

— Nu... e stupid... Trebuie să plec...

Paul își mușcă buzele de ciudă. Tocmai când Louisa Burt

se pregătea să-i dezvăluie lucrul cel mai important, să fie întrerupt în felul acesta!... Nu, trebuia să se agațe de ea, cu orice risc.

— Ce e? o întrebă el în șoaptă, aplecându-se peste masă.

— Un curcan.

Întorcându-și încet fața, Paul se uită la individul așezat la masa vecină – un tip cu capul pătrat, îmbrăcat în negru. De fapt, îi simțise tot timpul prezența fără să-și dea seama. Individul părea absorbit, prea absorbit, de lectura unui ziar hipic. Nu-și schimbase poziția nici cu o iotă în ultimele douăzeci de minute, dar acum, lăsând în jos ziarul acela roz, își dezvălui deodată fața: era sergentul Jupp.

Silindu-se să-și păstreze calmul, Paul se întoarse cu fața spre Louisa și-i spuse:

— Să ieșim împreună. E prea cald aici. Un pic de aer proaspăt o să-ți facă bine.

Până să răspundă ea ceva, Paul chemă chelnerul și plăti consumația. Aruncând priviri speriate spre masa de alături, Louisa își îmbracă pardesiul și-și luă poșeta și mănușile. În clipa când se ridicară amândoi să plece, sergentul Jupp se sculă și el de pe scaun, își vârî în buzunar ziarul împăturit și ieși înaintea lor din local, cu un aer nonșalant.

Paul simțea că nervii i-s încordați la maximum. Agentul îi va pune oare mâna pe umăr în clipa când va ieși din local împreună cu Louisa și-l va duce din nou la comisariat, sub vreun pretext ridicol? Nu, nu va mai suporta una ca asta! Ieșind pe ușă, îl zări pe agent pe trotuar, în fața localului. Apucând-o de braț pe Louisa, Paul dădu să se depărteze, dar agentul îi spuse:

— O clipă!

Paul se întoarse cu fața spre sergentul Jupp, care se apropie, cu o mutră ostilă.

— M-am uitat la dumneata și am văzut că nu-i dai pace acestei doamne.

— Minți! mârâi Paul.

— Nu, zău?! exclamă agentul și adăugă, întorcându-se spre Louisa: Individul ăsta s-a legat de dumneata... Nu-i

aşa?

După o clipă de tăcere, Louisa spuse cu un glas pițigăiat:

— Aşe e... mi-a cerut să vin cu dânsul... iar eu nu voiam...

— Bine, bine, şterge-o de-aici, repede! Louisa se depărtă grabnic, iar sergentul îi aruncă lui Paul o privire ameninţătoare şi-i spuse: – Vezi? Uite ce e, Mathry! De data asta te iert, dar să ştii că-i pentru ultima oară. Sper că eşti destul de înţelept ca să ţii seama de avertismentul meu.

Departe de a răsufla uşurat, Paul se simţea copleşit de o furie oarbă. Această indulgenţă prefăcută era mai greu de suportat decât un atac deschis. Acum ar fi fost inutil să încerce s-o ajungă din urmă pe Louisa. Gâfâind, se răsuci pe călcăie şi dispăru după colţul străzii cufundat în beznă. După ce traversă trei intersecţii, porni pe o stradă laterală şi ajunse pe Marion Street, unde se pierdu în mulţimea ce se îndrepta spre Tron Bridge şi spre centrul oraşului. Erau mai cu seamă femei, care se plimbau singure sau câte două, braţ la braţ, pe bulevardul străjuit de copaci prăfuiţi, aruncând priviri provocatoare sub reverberele electrice care-şi revărsau lumina albăstruie.

Paul mergea, scrâşnind din dinţi din ce în ce mai indignat. Scăpase de pericol deocamdată, dar contactul lui cu Louisa era iremediabil compromis. Ea n-o să-şi revină niciodată, din această spaimă. De pe buzele lui Paul ieşi o înjurătură furioasă. Se simţea spionat, urmărit, ameninţat, iar senzaţia asta îl scotea din minţi.

Când ajunse în odaia lui de pe Poole Street, îşi scoase hainele şi se prăbuşi în pat, ostenit de moarte. Îl vor căuta oare chiar şi aici? Nu-i venea a crede. Se îndoia că poliţia se va folosi de pretextul acela pentru a-l aresta. Era convins, cu sau fără temei, că scopul urmărit de poliţie continua să fie a-l sili să plece din Wortley, de frică. Dar chiar dacă aveau să-l aresteze, nu-i păsa. Închise ochii şi adormi buştean.

Capitolul XXI

Se trezi a doua zi dimineată, cu o imagine mai clară a lucrurilor pe care le aflate în ajun de la Louisa. Deși discuția lor fusese întreruptă, Paul obținuse totuși unele informații de însemnătate vitală, mai cu seamă cele privitoare la bicicleta verde și la punga din piele de om. Gândindu-se bine, își dădu seama că, dacă posesorul pungii fusese într-adevăr un student în medicină, el trebuie să fie acum, mai mult ca sigur, un medic cu diplomă. Cercetând un anuar medical, i-ar fi putut stabili identitatea, prin confruntare cu o listă veche a membrilor Clubului Lăcustelor.

Îmboldit de această nouă speranță, Paul sări literalmente din pat. Trecuse de opt și întârziase cu cincisprezece minute peste ora la care se trezea de obicei. Se bărbieri și se îmbracă în grabă, înghiți repede micul dejun și o zbughi spre magazinul „Bonanza”. Harris îl aștepta chiar la intrarea principală, ceea ce era destul de neobișnuit, deoarece directorul nu apărea de regulă înainte de orele zece.

— Ai întârziat – îl întâmpină Harris, blocând ușa.

Paul se uită la orologiul din fundul magazinului, care arăta nouă și șase minute. În magazin nu se afla încă niciun mușteriu: numai vânzătoarele, printre care și Lena, iar mai toate erau cu ochii la director. Mai ales Lena părea ciudat de tulburată.

— Îmi pare rău – spuse Paul. M-am trezit târziu...

— Nu te-am întrebat! îl repezi Harris: se vedea că încearcă să se monteze. Ai vreo scuză?

— Ce fel de scuză? făcu Paul, uluit. Pentru ce? Pentru șase minute de întârziere?

— Te-am întrebat dacă ai vreo scuză.

— Nu, n-am.

— Atunci, ești concediat. N-avem nevoie în magazinul nostru de indivizi suspecți de poliție.

Fără a-i da lui Paul răgazul să răspundă, directorul se răsuci pe călcâie și se întoarse în biroul său. La trecerea lui, vânzătoarele se prefăceau că au treabă la teșghelele lor; numai Lena rămase locului, foarte palidă și nehotărâtă, fără să se sinchisească de director.

Paul ieși din magazin, plin de amărăciune, și porni pe Ware Street, cu senzația vagă că era urmărit. La început, împins parcă de furia ce-l stăpânea, merse repede prin cele mai însuflețite artere ale orașului, pierzându-se în mulțimea trecătorilor de pe trotuare. Apoi, liniștindu-se puțin, începu să reflecteze și se felicita că scăpase de tirania acelui pian nesuferit și că era, în sfârșit, liber să-și verifice deducțiile la care ajunsese în ajun.

Intră într-o cabină telefonică și, consultând anuarul, descoperi că Asociația Cicliștilor avea un sediu pe Leonard Street 62. Peste zece minute ajunse acolo și, trecând pe sub o roată aurită – firma asociației – intră într-un vestibul tapetat cu hărți și se opri în fața ghișeului.

Secretara asociației, o femeie de vârstă mijlocie, nu se arătă deosebit de surprinsă de întrebarea lui Paul și, luând un registru de pe masă, începu să-l răsfoiască rapid, cu degete experte. Dar cercetarea îi fu zadarnică.

— Se pare că nu avem în evidență niciun astfel de club, – îi spuse ea lui Paul. Era afiliat la asociația noastră?

— Nu știu – mărturisi Paul. Și s-ar putea ca între timp clubul să fi fost desființat. Dar pentru mine e important să dau de urmele lui. Vă rog să m-ajutați. E foarte important.

— Personal n-am timp – îi răspunse secretara după o pauză. Dar dacă-i atât de important, te-aș putea lăsa să consulți registrele noastre mai vechi; s-ar putea să fie înregistrat și clubul acela acolo.

Și femeia îl duse într-o cămăruță alăturată, arătându-i un maldăr de dosare legate în scoarțe verzi și galbene.

Rămas singur, Paul cercetă toate dările de seamă și rapoartele anuale ale asociației, din ultimele două decenii. Această muncă migăloasă îi luă trei ore. Dar nici pomeneală de un Club al Lăcustelor.

Descurajat, însă hotărât să nu se dea bătut, se gândi că, dacă clubul acela existase cu adevărat, membrii săi trebuiseră, în mod logic, să-și cumpere bicicletele la un magazin din localitate. Ieșind în grabă de la sediul Asociației, începu să viziteze metodic toate magazinele de desfacere a bicicletelor din orașul Wortley.

Dar și de data asta rămase dezamăgit, căci fu întâmpinat pretutindeni cu răspunsuri negative, indiferente sau batjocoritoare, ba chiar cu înjurături. Nimeni nu auzise de clubul pe care-l căuta, iar unii îl bănuiră că face o glumă proastă. Paul își închipuise la început că ar fi suficient să-l identifice pe medicul care fusese cândva membru al acelui club pentru a lămuri întreg misterul. Acum însă își spunea cu amărăciune că toată povestea asta nu era decât o fantezie, un rod al imaginației haotice și perverse a Louisei Burt.

La orele patru după-amiază ajunse, ostenit de moarte, la periferia Eldonului, în căutarea celei din urmă adrese de pe lista magazinelor de biciclete: era un garaj mic, al cărui patron se numea Jos Stevens. De fapt, o mică stație de benzină, cu două pompe manuale, dar Paul zări în fața unui hangar din curte câteva biciclete de ocazie, expuse acolo pentru a fi vândute sau închiriate. Un loc care nu făgăduia nicio umbră de speranță. După o clipă de șovăire, Paul traversă aproape mașinal strada și se apropie de un individ în salopetă care tocmai stropea trotuarul de beton.

Între timp, Paul ajunsese să dea întrebării sale o formă lapidară. Acum, după ce o puse, așteptă un răspuns la fel de brutal ca acelea pe care le primise peste tot, dar spre surprinderea lui desluși pe fața garajistului o expresie nu lipsită de interes. Fără a-i răspunde numaidecât, omul

închise robinetul și se uită la Paul, cu un aer gânditor.

— Clubul Lăcustelor! îngână el. Parcă l-aș fi auzit pe tata vorbind despre un asemenea club...

— Da?

— Da. Pe vremea lui, garajul acesta era doar un magazin de biciclete; abia după moartea tatii am adăugat și garajul. Și cred că tata repara biciclete pentru un club cu acel nume, ai cărui membri foloseau biciclete marca „New Hudson”... vopsite în verde...

— Desigur că i-ați cunoscut pe membrii clubului.

— A, nu – răspunse patronul, zâmbind. Pe vremea aceea eram doar un copil.

— De bună seamă că tatăl dumneavoastră avea un registru, sau poate ați păstrat chitanțele, ori vreun carnet cu adrese...

— Nu! Deviza lui era: „bani peșin”.

— Totuși, măcar o listă a membrilor s-o fi găsinț pe undeva... sau procesele-verbale ale ședințelor clubului...

— Mă cam îndoiesc. Impresia mea e că era o asociație neoficială, alcătuită din niște tineri puși pe distracție și nebunatici de felul lor, și că n-a ținut multă vreme.

Paul era din nou copleșit, de un val de amărăciune, după ce urcase pe culmile speranței.

— V-aș ruga să vă uitați prin hărțile lăstate de tatăl dumneavoastră, când veți avea puțin timp. Iar dacă veți găsi ceva în legătură cu clubul acela, dați-mi de veste. V-aș fi foarte recunoscător.

Cu un glas stăpănit, îi spuse adresa și numele, apoi primi cartea de vizită a garagistului și, mulțumindu-i, porni din nou spre oraș.

Obosit de atâtea eforturi zadarnice și profund dezamăgit, Paul rătăci pe străzi și se pomeni fără veste în Grove Quadrant, cartier rezidențial cu vile luxoase. În timp ce trecea prin fața lor, citea numele gravate la porți: Turnul, Wortley Hall, Palatul Robin Hood – toate aveau o rezonanță nobiliară. Deodată zări deasupra unei cutii de scrisori fixată pe-o poartă impunătoare, cu grilaj, o plăcuță de alamă pe

care era gravat numele SIR MATTHEW SPROTT.

La vederea acestui nume, Paul încremeni, privind fascinat grădina, casa și vastul teren din spatele ei; obrajii îi păliseră, de parcă s-ar fi golit de sânge. Așadar, aceasta era locuința procurorului! Pomenindu-se, pe neașteptate în fața ei, se simțea năpădit din nou de mânia justițiară pe care i-o treziseră dezvăluirile făcute de Swann.

Auzise că Sprott e un om de o rară inteligență, un eminent jurist, posedând la perfecție tehnica deducției și a elucidării problemelor. Cum de fusese în stare să treacă peste unele elemente esențiale, ca bicicleta verde, punga din piele de om și, mai ales, luna de sarcină a femeii asasinate? O făcuse oare cu bună-știință? Putea oare un asemenea om să ignore deliberat niște fapte care pledau în favoarea împricinatului și, concentrându-se exclusiv asupra mărturiilor acuzatoare, să se facă astfel avocatul diavolului, să-și folosească întreaga personalitate și toate puterile pentru a zdrobi o apărare slabă și incompetentă și a obține o condamnare vădit nedreaptă? Ce fel de lege era asta? se întreba Paul, clocotind de mânie. Tremura la gândul că procurorul ar fi putut să apară chiar în pragul acestei porți, pe neașteptate, în fața lui. Ar fi vrut să fugă numaidecât dar picioarele-i erau parcă de plumb și trebui să se rezeme de balustradă ca să nu cadă. În cele din urmă izbuti, printr-o mare efortare, să se urnească de-acolo și se refugie pe o stradă foarte animată de la poalele dealului.

Ajuns în odaia lui, își aruncă pardesiul pe pat și începu să se plimbe, nervos, de colo până colo. Știa acum că povestea pe care i-o spusese Louisa Burt avea un sâmbure de adevăr. Dar neputința lui de a acționa în consecință îl scotea din sărite. Trebuia neapărat să acționeze fără întârziere. Agitația lui sporea pe măsură ce se scurgeau minutele. Tocmai când își spunea că nu mai poate suporta, auzi o bătaie în ușă. Se repezi s-o deschidă și... în pragul ei apăru Lena Andersen, fără pălărie pe cap și îmbrăcată în impermeabilul ei larg. Aerul rece al nopții sau poate faptul că alergase îi înroșise obrajii și-i împinsese șuvițele blonde spre ceafă. Se oprise

nehotărâtă în prag, cu ochii mari și speriați, cu fruntea adumbrită de o neliniște pe care părea incapabilă s-o ascundă.

— Paul – începu ea – scuză-mă că te deranjez... Trebuia să vin! Azi după-amiază, la magazin... a venit cineva să te caute...

— Da? întrebă el, cu încordare în glas.

Văzând-o așa, pe neașteptate, se înseninase la față. Dar îndată după aceea îl năpădise o otravă, amintirea vorbelor pe care i le spusese Harris. Ele proiectau o lumină sinistă asupra Lenei. Paul avea sentimentul penibil că, prin falsa ei modestie, fata încercase să-l înșele.

— Nu vrei să intri puțin? o întrebă el, cu răceală.

— Nu. Trebuie să mă-ntorc numaidecât – răspunse ea repede. Ce urât s-a purtat Harris cu dumneata azi-dimineață!

— Avea, probabil, motive s-o facă.

Lena îl privea, încă agitată. Paul îi putea vedea, deasupra, gulerului impermeabilului, gâtul alb zvâcnind.

— Ți-ai găsit altă slujbă?

— Nici n-am căutat.

— Și ce vei face? îl întrebă ea.

Agitația Lenei îl chinuia și mai rău, dar răspunse, ridicându-i din umeri:

— Nu te necăji, o să mă descurc eu. Cine a venit să mă vadă? Cineva de la poliție?

— Nu, nu! răspunse ea precipitat, cu buzele tremurânde. Un omuleț ciudat la înfățișare. Domnul Harris l-a repezit, n-a vrut să primească niciun mesaj și a refuzat să-i dea vreo informație. Eu însă am izbutit să schimb câteva cuvinte cu omulețul acela. Se numește Prusty și locuiește pe Ushaw Terrace la numărul 52. Te roagă să treci pe la el astă-seară.

— Astă-seară?

— Da. Oricât de târziu. Spune că-i ceva foarte important.

— Îți mulțumesc – rosti Paul, pe un ton calm. Mi-ai făcut un mare serviciu.

— A, nimic... Nu vreau să m-amestec, dar dacă te-aș

putea ajuta în vreun fel...

Simpatia spontană pe care i-o arăta Lena, în ciuda reținerii ei, îl făcu să dorească irezistibil să i se destăinuie. Dar se stăpâni și de data asta. Silindu-se să zâmbească, îi spuse, cu fața schimonosită de un rânjel:

— N-ai destule griji și așa?

Lena îi aruncă o privire ciudată, aproape iscoditoare, lăsându-și bărbia în piept.

— Dacă am, le pot înțelege cu-atât mai bine pe ale dumitale. Aștepta, aproape cu teamă, răspunsul lui. Paul rămase tăcut. Lena îi spuse atunci, strângându-și buzele, ca pentru a-și înăbuși un suspin: – Cel puțin, ai grijă de dumneata!

Îl mai privi o clipă în ochi, apoi se întoarse și plecă repede. Paul se simți cuprins de un frig de moarte, de un regret amestecat cu ciuda că fusese atât de slab, încât dorise s-o rețină. Ar fi vrut să se repeadă pe palier și s-o cheme înapoi. Dar se opri, auzind bătăile orologiului de pe Ware Street; le numără: era ora nouă. Își luă numaidecât pălăria și pardesiul. Coborând scările, se întrebă ce-o fi având Prusty să-i spună. Acest apel neașteptat nu se potrivea de fel cu firea precaută a tutungiului. Cu sprâncenele încruntate, porni grăbit spre Eldon, încercând să găsească o dezlegare enigmei.

Capitolul XXII

Vremea se schimbase, era o noapte rece și vântoasă. Sub cerul de plumb, străzile se întindeau, mute și pustii; întreg orașul părea încremenit într-o tăcere de gheață. Deodată începu să ningă. Fulgi ușori zburau în văzduh, apoi cădeau pe trotuare. Paul trecu prin fața prăvăliei cu obloanele lăsate și-și continuă drumul spre Ushaw Terrace. Tutungiul era acasă, îmbrăcat într-un halat gros, de lână. Îl privi pe Paul prin ușa întredeschisă și, recunoscându-l, îl lăsă să intre. Paul își scutură mai întâi pe scară zăpada de pe pantofi, apoi pătrunse în salonaș. Acesta era la fel de întunecos și de prăfuit ca și data trecută; în atmosferă plutea un miros de fum de trabuc, iar flăcăruia gazului din sobă își așternea licărul peste covorașul din blană de oaie. După frigul de afară, aici era cald și chiar înăbușitor.

— Iarna a venit devreme anul ăsta – îi spuse Prusty, fulgerându-l cu privirea pe deasupra pince-nez-ului. O simt prin plămânii mei. Ia loc. Tocmai mă pregăteam să cinez.

Îi turnă oaspetului inevitabila ceașcă de cafea și-l pofti să împartă cu el o plăcintă cu carne, cumpărată de la o brutărie și încălzită în cuptor. În ciuda acestei ospitalități, Paul simțea că e mai puțin bine venit decât data trecută. Tutungiul îl tot privea pe furiș și-i puneă întrebări pe ocolite, dar care-l duceau toate la țintă, îngăduindu-i să-și facă o imagine amănunțită asupra activității lui Paul în ultimele câteva săptămâni.

Negustorul se abținu de la orice comentariu, dar se adumbri la față, iar când își aprinse un trabuc, începu să

tușească spasmodic și-și aplecă spre foc sprâncenele stufoase.

— Vasăzică așa – rosti el, îngândurat. Nu mă miră că istoria aia revine pe tapet, am simțit eu c-așa o să se-ntâmple. A rămas îngropată vreme de atâția ani... Acum însă e ca și cum ți-ai lipi urechea de pământ și ai auzi că se mișcă ceva în groapă...

Se așternu tăcere. Salonașul păru să se umple de umbre.

— Deocamdată, e numai un zvon vag – urmă Prusty. Dar sunt unele semne... Da, semne prevestitoare... de bine sau de rău, n-aș putea spune exact, dar simt că se apropie ceasul reînvierii, o simt prin toți porii. Chiar în această încăpere. Și în cea de deasupra – adăugă el, ridicându-și ochii spre tavan.

Accentele ciudat de profetice ale glasului lui Prusty îl făcură pe Paul să se înfioare.

— Apartamentul de sus e tot neocupat? întrebă el, zgâindu-se la rându-i spre tavan.

— Da – răspunse tutungiul, dând din cap. Așa cum ți-am mai spus, n-a fost niciodată locuit multă vreme, de la crima aceea încoace.

Paul se foi pe scaun, muncit de gânduri și de dorința de a afla cu orice preț adevărul.

— Ai ceva să-mi comunici – rosti el. E în legătură cu acțiunea întreprinsă de mine?

— În parte... – recunosc Prusty. Lucrurile astea se află, în șoapte și-n ecouri. Se strecoară uneori în locurile cele mai ciudate. Tocmai de aceea te-am chemat la mine.

Încleștându-și degetele pentru a-și stăpâni un tremur, Paul se aplecă spre bătrân, ca să-l asculte mai bine.

— Vinerea trecută a venit la mine acasă un domn. Eu eram la prăvălie, dar doamna Lawson, care vine de două ori pe săptămână să-mi facă curățenie, era acasă. E o femeie simplă, care nu se sperie cu una cu două. Dar la vederea acelui individ era să leșine de spaimă... Prusty îi aruncă o privire lui Paul. Vrei să-ți spun mai departe?

— Da.

— Individul părea fără vârstă. Putea să fie tânăr, după cum putea să fie și bătrân. Deși arăta voinic, părea ros de boală. Hainele curgeau pe el. Avea o față aspră și lividă. Era ras în cap. Doamna Lawson se jură că individul era un pușcăriaș.

— Cine putea să fie? întrebă Paul, cu buzele uscate.

— Dumnezeu știe... N-am habar. Dar aş putea să pun rămășag că venea de la Stoneheath. N-a lăsat niciun nume. A lăsat doar un mesaj, apoi a șters-o.

Și spunând acestea, Prusty scoase din buzunarul vestei, cu mișcări încete, o hârtiuță pe care-o despătură și i-o întinse lui Paul. Pe hârtiuță asta îngălbenită se puteau citi următoarele cuvinte, scrise cu un creion cafeniu: „Pentru Dumnezeu, nu te lăsa descurajat! Caută-l pe Charles Castles, în Pasaj. El o să-ți spună ce trebuie să faci”.

Paul citi de câteva ori bilețelul. Ce semnificație avea oare? Și cine-l scrisese? Cine scosese acest strigăt deznădăjduit? Paul rămase încremenit pe scaun: îl fulgerase o idee teribilă. Nu, era cu neputință! Și totuși, printr-o întâmplare nevisată, poate că... Nu cumva bilețelul acesta venea din partea tatălui său, care-l încredințase pe furiș unui pușcăriaș pus în libertate?

Paul se simți străbătut de-un fior electric. În acest apel deznădăjduit, vedea o nouă inspirație, o poruncă de a merge înainte. Inima îi bătea să se spargă când spuse, împăturind hârtiuță:

— Pot s-o păstrez?

Negustorul făcu un gest resemnat, scuturându-se de orice răspundere:

— Aș fi bucuros să mă scapi de ea. Nu țin să fiu amestecat în asemenea afaceri.

Încăperea era cufundată în semiobscuritate. Flacăra gazului nu mai arunca decât o culoare roșietică pe dușumea. Afară, noaptea era neagră, iar zăpada se îndesea pe geamuri. Cufundat în gândurile sale, podidit de o nouă speranță, Paul ședea nemișcat.

Deodată se auziră pași pe podeaua de deasupra. Paul

crezu o clipă că se înșelase. Dar pașii răsunară din nou, cu o monotonă regularitate. În starea de spirit în care se afla, zgomotul acesta ciudat căpăta o semnificație sinistră. Paul se ridică în picioare, cu părul vâlvoi, și privi țință spre tavan. Prusty tresărise, privind spre tavan cu vădită consternare.

— Parcă spuneți că apartamentul de sus e gol – șopti Paul.

— Jur că e – îi răspunse Prusty și, ridicându-se de pe scaun cu o sprinteneală neobișnuită, se repezi spre ușă, apoi ieși pe palier. În aceeași clipă, la etajul de sus se trânti o altă ușă, apoi se auziră pași coborând în grabă scările. Primul gând al lui Paul fu să-l urmeze pe Prusty, dar când ajunse în mijlocul vestibulului, se opri locului, auzind un suspin de ușurare dinspre palier. Cu nervii încordați și cu urechile ciulite, rămase în așteptare, încercând să scruteze semiobscuritatea. Desluși mai întâi un „bună seara” rostit de un glas necunoscut, apoi vocea lui Prusty, normală acum. Urmă o conversație potolită ce se încheie printr-un „noapte bună” amabil.

Peste câteva clipe, Prusty se întoarse, ștergându-și fruntea. Închise ușa, aprinse candelabrul și veni lângă Paul, cu un aer cam spășit.

— Era proprietarul – îi spuse. Vântul a smuls câteva țigle din acoperiș... Voia să vadă care-i situația. Prusty își strânse halatul pe umeri și urmă: Când stai pe întuneric îți imaginezi fel și fel de lucruri. M-am lăsat dus de închipuire.

— Dar hârtia pe care mi-ați dat-o nu-i de loc imaginară – replică Paul, foindu-se pe scaun.

— A, nu! Iar când am auzit pașii aceia și am dat fuga pe scări... Dumnezeu, am crezut că re trăiesc aievea cele întâmplate în urmă cu cincisprezece ani... Dar să lăsăm asta. Mai dorești o cafea?

Paul refuză. Nu putea sta locului. Cuvintele acelea de pe hârtia decolorată îl ardeau prin căptușeala hainei, parc-ar fi fost plumb topit. Acum nu se mai gândea la bicicleta verde și la punga de piele, care, până mai adineaori, i se păruseră de o importanță capitală. Bilețelul acela îi alungase din minte

orice altă preocupare.

Se întoarse în fugă spre Poole Street, cu gândurile febrile și confuze. Oare demersurile întreprinse de el fuseseră cauza acestui mesaj sfâșietor? Sau poate eșecul încercării lui Birley ajunsese, pe căi misterioase, la urechea pușcăriașului, în celula lui? Paul oftă adânc – nesiguranța asta era insuportabilă. Era însă mulțumit că avea, în sfârșit, un fir conducător: îl va urma până la capăt!

Capitolul XXIII

— Îmi pare rău, dar ai întârziat o săptămână cu plata chiriei – îi spuse proprietăreasa a doua zi dimineața, în timp ce Paul se îmbrăca.

— Nu prea am bani acum, doamnă Coppin, n-ați putea s-așteptați până sâmbăta viitoare? o rugă el.

Stând în prag, cu capotul murdar strâns peste pieptu-i plat, proprietăreasa îl privea, nehotărâtă. Bănuia că tânărul ei chiriaș își pierduse slujba, dar, deși nu era lipsită de suflet, lupta pentru existență nu-i îngăduia luxul de a fi miloasă.

— N-am ce face – conchise ea. Te păsuiesc până mâine seară. Dacă nu plătești până atunci, va trebui să pleci de-aici. Și mă voi vedea obligată să-ți rețin lucrurile.

Paul n-avea de gând să-și caute o slujbă fixă, deși nu-i mai rămăseseră în buzunar decât vreo zece șilingi. Nu voia însă ca proprietăreasa să sufere vreo pagubă. De aceea, îndată după ce ea ieși, își deschise valiza și-și cercetă puținele lucruri, printre care un ceas de argint cu lănțug. Vânzându-l, proprietăreasa și-ar fi scos poate banii de chirie. Paul își luă numai documentele în legătură cu procesul, pe care le vârî cu grijă în buzunarul interior al pardesiului. Apoi mai aruncă o privire prin încăpere și ieși.

Pe la ora zece ajunse în Pasajul Fairhall, unul dintre cele mai vechi cartiere ale orașului Wortley; în evul mediu slujise ca arenă de lupte cavaleriești, dar între timp devenise loc de bălci. Către sfârșitul secolului al nouăsprezecelea acest proces de degradare fusese încununat prin construirea de

locuințe muncitorești ieftine: simbol al revoluției industriale din epoca victoriană. Acum, cartierul era cea mai insalubră mahala a orașului: un labirint de străduțe înguste și întortocheate, cu câte un bloc părăginit, ici-colo.

Paul bătu toată ziua străduțele acelea, încercând în zadar să-l găsească pe Charles Castles. La căderea serii începu să plouă. Hotărât să nu dea înapoi de la nimic, Paul pătrunse în inima cartierului, unde, pentru suma de nouă pence, fu găzduit într-o casă în care muncitorii puteau închiria un pat pentru o noapte.

Era o casă și mai mizeră decât aceea a familiei Hart, pe care o vizitase nu demult. De fapt, avea o singură încăpere lungă, un fel de pod cu pereții de scânduri, la care se ajungea pe o scară cu treptele rupte. Paturile erau niște bucăți de sac, întinse aidoma unor hamacuri între două frânghii atârinate în lungul întregului dormitor. La un capăt al acestuia fusese amenajată o bucătărie murdară, unde, strânși ciorchine în jurul sobei, o mulțime de zdrențăroși cu tigăi și cu gamele își dădeau cu coatele și se îmbrânceau, într-un nor de aburi râncezi, ca să-și cucerească un loc de gătit pe sobă.

Paul aruncă o privire spre această mulțime și se întinse îmbrăcat, în hamacul lui, trăgându-și peste el pătura subțire și roasă.

— Nu vrei să mănânci, prietene? îl întrebă cineva.

Paul se întoarse și văzu în hamacul de-alături un omuleț cu o față zbârcită și caraghioasă, care ședea rezemat într-un cot, lângă două pungi soioase. Omulețul era îmbrăcat într-un pardesiu uzat și purta în picioare niște teniși murdari și rupți, cu găurile astupate cu ghemotoace de hârtie. La gât avea un fular în culori vesele. În vreme ce ochii lui mici și strălucitori ca niște mărgelile îl priveau pe Paul, degetele-i osoase se vârară într-una din pungi și scoaseră de-acolo un muc de țigară; apoi îl rupseră și scuturară tutunul în cea de-a doua pungă, cu o repeziciune de expert.

— O să pregătesc masa pentru amândoi, dacă ai ceva haleală, prietene.

— Îmi pare rău – spuse Paul – dar am mâncat înainte de a veni aici.

— Ești baftos, prietene. Eu aș fi în stare să halesc un bou întreg, cu coarne cu tot – adăugă celălalt, rânjind.

După ce-și sfârși treaba, omulețul închise cu grijă punga plină și o vâri sub cămașă. Din firișoarele de tutun rămase, își răsuci o țigară și și-o puse după ureche. Apoi se dădu jos cu o sprinteneală de nevăstuică și, făcându-i cu ochiul lui Paul, îi arătă o placardă pe care scria NU FUMAȚI și porni repede spre latrină.

Când se întoarse, Paul se aplecă spre omuleț și-i spuse în șoaptă:

— Caut pe un anume Castles, nu cumva ai auzit de el?

— Castles? Charlie Castles? Sigur c-am auzit dle el; toată lumea-l cunoaște.

— Unde l-aș putea găsi?

— Pentru moment lipsește. Are-o treabă pe undeva, probabil. Dar se-ntoarce peste câteva zile, dacă nu nimerește iarăși la zdup. O să-ți dau eu de veste, numai să fii pe-aproape. Tăcu o clipă, apoi întrebă pe un ton ciudat: Știi cine e, nu?

— Nu – răspunse Paul, clătinând din cap.

Omulețul râse, nervos:

— Atunci, o să afli, prietene.

— Spune-mi – îl rugă Paul.

— Bine – zise omulețul, dând din umeri. E un pușcăriaș sadea... Câte n-a făcut la viața lui?! A șparlit banii de la pariurile hipice... a tăinuit lucruri furate... a făcut spargerii și câte și mai câte! A stat ani de zile la pârnaie. De fapt, acum i s-a dat drumul provizoriu, după o lungă detențiune. Da, e un pușcăriaș sadea. Și când te gândești c-a fost cineva, odată! Dar a căzut rău!

— Înțeleg – spuse Paul. În ce închisoare a fost?

— La Stoneheath.

Paul trase adânc aer în piept.

În dormitor larma se întetea: zbierete, înjurături, râsete. Cineva începu să cânte la muzicuță. Abia către miezul nopții

se făcu oarecare liniște. Paul dormi foarte prost.

A doua zi dimineată, la șase, toți se treziră în clipa când una dintre frânhii fu dezlegată, lăsându-i brusc fără hamace. Cei care încercau să-și continue somnul pe podea erau treziți de proprietar, cu câte o talpă de gheată. Paul ieși în rând cu ceilalți, alături de vecinul său. Acesta îl conduse la cafeneaua cea mai apropiată, unde se așeză la o masă și, bătând din picioarele-i vârate în niște pantofi scâlciați, începu să sufle în degetele-i înțepenite.

— Ce-ai zice să halim ceva, prietene? îl întrebă el pe Paul, cu un entuziasm comic. Plătește tu, eu n-am mărunțiș. Paul își scoase din buzunar unul din puținii șilingi ce-i mai rămăseseră și comandă o cafea și o chiflă pentru omuleț.

Acesta se numea Jerry. Jerry-măgarul, pentru intimei săi. Da, era lefter, recunoscui el, cu rânjetul acela bizar; de ani de zile n-avea nicio slujbă, dar se pricepea să-și câștige existența prin tot felul de trucuri. Ocupația lui obișnuită era „pescuitul de mucuri” – le pescuia în lăzile de gunoi din oraș și vindea tutunul cu trei șilingi și șase pence funtul. Dar în sezonul ploios „pescuitul” mergea prost; iar în dimineata asta Jerry avea de gând să-și încerce norocul ca „om-sandviș”.

— Vino și tu, prietene – îi propuse el lui Paul. Cu țealele astea faine te angajează la sigur.

Paul fu cât pe ce să refuze, dar se răzgândi. „La urma urmei, de ce nu? Își spuse. Ca să-l gădesc pe Castles, trebuie să rămân în contact cu omulețul ăsta. Și-apoi, în cartierul ăsta aș putea să m-ascund de poliție. Unde mai pui că trebuie să-mi câștig existența, fiindcă nu mi-au mai rămas aproape de loc bani în buzunar...”

Porni, așadar, împreună cu omulețul în direcția Dukes Row. La capătul aleii, în fața unei curți părăginite, pe poarta căreia stătea scris „Societatea de afișaj și de publicitate Pasajul”, intrară amândoi în șirul lung al oamenilor care așteptau în fața gardului de lemn. Cam peste o oră, poarta fu deschisă, și primii douăzeci de oameni, între care Paul și omulețul, fură lăsați să intre.

În curte erau înșirate niște tăblii, împodobite cu câte o placardă proaspăt vopsită în roșu și galben – reclamă pentru „Teatrul Palatului”. Paul făcu la fel ca ceilalți și merse la una din tăbliile acelea duble, o puse pe umeri și porni spre poartă, pe urmele lui Jerry-măgarul.

Șirul „oamenilor-sandviș” cutreieră toată ziua străzile cele mai aglomerate ale orașului. Tăbliile erau grele și prost îmbucate, așa încât se lăsau mereu pe umeri, strivindu-i. Pe la orele cinci după-amiază se întoarseră în curtea de pe Dukes Row, unde fiecare încasă câte doi șilingi și nouă pence pentru munca din acea zi. Când ieșiră din curte, Jerry îi spuse lui Paul:

— Acum ne putem ospăta.

Și, mereu zămbitor, îl duse pe Paul la cel mai apropiat birt. Paul lucră toată săptămâna ca „om-sandviș”. Era o muncă umilitoare: pentru a atrage atenția trecătorilor, oamenii trebuiau să poarte haine fistichii, iar într-o dimineață Paul primi, o dată cu ceilalți, un joben rupt. În dimineața aceea, în timp ce trecea pe Ware Street, o zări pe Nancy Wilson, una dintre vânzătoarele de la „Bonanza”. Când aceasta se apropie, Paul își lăsă repede capul în jos, dar fata îl recunoscu între timp și se uita la el cu o privire uluită.

Lui însă nu-i păsa. Cu banii primiți pentru treaba asta, putea să-și acopere cheltuielile de întreținere: două pence mergeau la chiria patului din dormitorul comun, iar ceilalți bani îi rămâneau pentru mâncare. Întrucât era mai puțin costisitor să mănânce la bucătăria comună, Paul își cumpără, din îndemnul lui Jerry, o tigaie de ocazie, chiar de la proprietarul dormitorului. O bucățică de carne prăjită cu ceapă îi ajungea ca să se sature.

Dormitorul adăpostea o lume ciudată, drojdia societății din Vortley. Niciunul dintre vagabonzii aceștia nu avea o slujbă fixă: până și cei mai buni dintre ei munceau la nimereală când găseau câte ceva de lucru. Când sosea pe canal un șir de șleपुरi încărcate, când se săpa vreun șanț sau când vreun viscol bloca străzile, atunci vagabonzii „se

ospătau”, cum zicea Jerry. Alții aveau ocupații mai bizare și mai dubioase: culegeau zdrențe, sticle goale, scormoneau prin gunoaie – tăcuți, jerpeliți, jegosi, veșnic încovoiați, cu ochii în pământ, în căutarea unui borcan sau a unei farfurii aruncate, a unei bucăți de fier ruginit sau a unei alte asemenea comori. „Artiștii de stradă” erau și ei niște oameni ciudați. Printre ei se afla unul care-i distra pe trecători, mâncând un cârnat prins între degetele de la picioare; mai era acolo și un viorist orb, un bătrân cărcotaș care, în fiecare seară, după ce-și scotea ochelarii negri și-și părăsea bastonul cu care șontăcâia pe străzi, se apuca să citească ziarul în hamacul lui; mai era și un cântăreț care-i distra pe cetățenii ce făceau coadă la ghișeele teatrelor – un tip din Dublin, care mânca scrumbii sărate și cartofi copti. În sfârșit, mai erau schilozii – unul care mergea târându-se în mâini și pe cioturile picioarelor, unul care-o făcea pe paralizic, un tânăr care-și arăta plăgile, cerșind cu nerușinare. Mulți dintre ei erau corupți și vicioși. Unii însă erau putred de bolnavi. Înghesuiți de-a valma în dormitorul acela murdar și neaerisit, sforăiau și zbierau în somn, răspândind o duhoare pestilențială ce se amesteca cu duhoarea latrinei.

Promiscuitatea acestui dormitor începu curând să-l scârbească pe Paul, umplându-i sufletul de deznădejde. Avea sentimentul că nu va izbuti niciodată să dezlege taina și visa să întreprindă o acțiune decisivă, care să-l smulgă odată pentru totdeauna din lanțurile pasivității. Se simțea din ce în ce mai apăsător de povara nedreptății, ce-i otrăvea tinerețea; noaptea, neputând dormi, se frământa, plin de gânduri, stăpânit de o ură din ce în ce mai aprigă împotriva procurorului Matthew Sprott, principalul instrument al suferințelor tatălui său.

Către sfârșitul săptămânii, „Societatea de afișaj și publicitate” încetă să mai angajeze „oameni-sandviș”. În fața curții, Paul se uită la Jerry, care-i spusese, ridicând nepăsător din umerii lui firavi:

— Asta se-ntâmplă destul de des. Ne pun pe liber și-și

trimit prin poștă reclamele. Hai să-ncercăm la gară.

Merseră împreună la gară, ca să pândească ocazia de a căra vreo valiză ferindu-se din calea hamalilor, care erau furioși pe acești concurenți neloiali. Vreme de două zile „lucrară” acolo, iar puținele bacșișuri primite îi îngăduiră lui Paul să-și câștige existența până sâmbătă. În seara zilei de sâmbătă, când intrară în dormitor, Jerry se opri locului și-i arătă lui Paul un vlăjgan în vârstă de vreo patruzeci de ani, cu o față palidă, slabă și nebărbierită, și niște ochi mici; era îmbrăcat într-un costum cafeniu, pe cap purta un melon, iar la gât îi atârna un fular de culoare închisă. – Uite-ți omul, prietene – îi spuse Jerry în șoaptă. Țsta-i Castles... ai grijă numai cum te porți cu el.

Capitolul XXIV

Ceva mai târziu, Paul ședea față în față cu omul acesta, pe care-l așteptase cu atâta nerăbdare. Se aflau într-o cămăruță dosnică, pe care Castles o închinase pe-o stradă din apropiere. În ciuda ținutei sale neglijente și a vocii sale aspre, individul părea să fie, așa cum îi dăduse a înțelege Jerry, inteligent și instruit. Avea chiar aerul unui om al legii. Fața prelungă și suptă și ochii lui galbeni, reci și necruțători aveau expresia unui magistrat deprins să rostească sentințe răsunătoare. Dar, orice ar fi fost în trecut sau ar fi putut să fie, era limpede că acum căzuse el însuși în lumea interlopă.

— Înfățișarea mea te surprinde, nu-i așa? îl întreabă el pe Paul, cu atâta bruscetă, încât Paul roși, uimit că individul îi ghicise gândurile. Nu te mai osteni. Eu nu mai exist. Ochii îi erau lipsiți de expresie, dar buzele-i livide se lăsară în jos, într-un rânjet disprețuitor: Ce dorești de la mine?

Paul nu-i răspunse. Fără a-și lua ochii de la el, îi întinse bilețelul pe care-l primise de la Prusty. Castles îl despături și-l citi fără interes, apoi i-l dădu înapoi, cu un soi de indiferență amară, spunându-i:

— Vasăzică asta te-a adus la mine?!

— Cine mi-a trimis bilețelul? întreabă Paul, cu emoție în glas. Tatăl meu?

— Se prea poate – răspunse cu glas sec Castles, după o clipă de tăcere încordată.

— Atunci... îl cunoști?

— Poate.

— La Stoneheath?

— Da, în iadul ăla blestemat... Află c-am fost vecini de... apartament. Obişnuiam să comunicăm, noaptea, prin „telegraf”... când dumnealui nu era la carceră.

Paul îşi apăsă cu mâna fruntea încinsă şi transpirată.

— Cum o duce? mai întrebă el, gâfâind.

— Prost – răspunse Castles şi, scoţând din buzunarul pardesiului său un pachetel cu tutun şi o foiţă, îşi răsuci o ţigară, cu o singură mână. Apoi adăugă: Cum nu se poate mai prost.

În ciuda curajului său, Paul nu-şi putu stăpâni un suspin:

— N-ai nimic să-mi spui? Nicio speranţă să-mi dai?

— Poţi oare să speri ceva la Stoneheath?

Paul avea senzaţia că băţările inimii îl asurzesc, aidoma băţăilor unei tobe, la o înmormântare. Totuşi simţea că sinistra discreţie a acestui om ascunde ceva.

— De ce mi s-a spus că trebuie să te văd? îl întrebă Paul, muşcându-şi buzele.

— Tatăl tău ştia că voi fi pus în libertate. Crezând că-i neapărat necesar să te întâlnesc, mi-a dat aiurelile astea. Paul luă hârtiile pe care i le întinse Castles: nişte foi murdare, scrise cu creionul. Citindu-le şi răscitindu-le – cu greu, căci cuvintele erau aproape şterse – simţi că speranţa moare-n sufletul lui. Cuvintele astea erau doar nişte strigăte în beznă, nişte proteste şi bocete monotone care dovedeau suferinţa cumplită a omului, dar nu ofereau nicio dovadă în plus, niciun indiciu important. Paul îşi ridică încet privirea spre Castles, care, în tot acest timp, aşteptase cu o răbdare glacială, dar politicoasă.

— Aşadar, nu mă poţi ajuta cu nimic?

— Depinde – zise Castles, trăgând adânc în piept fumul de ţigară – depinde ce fel de ajutor doreşti să capeţi.

— Ştii bine ce vreau! exclamă Paul. Vreau să-l scot din mormântul în care a fost zidit de viu acum cincisprezece ani!

— Din mormântul ăla nu se iese niciodată...

— O să-l scot eu! strigă Paul, cu patimă. E nevinovat şi o voi dovedi! Îl voi găsi pe adevăratul vinovat.

— Degeaba! spuse Castles, cu dispreț în glas. După cincisprezece ani, n-ai nicio șansă. Omul care-a făcut crima aceea se află, poate, la sute de mile depărtare. Și-o fi schimbat numele, și-o fi luat altă identitate sau poate-o fi murit; nu, nu-i nimic de făcut! Castles vorbea foarte încet, pentru ca vorbele lui să-și facă efectul, și se uita ținând la Paul, cu ochii lui galbeni, parcă împăienjeniți. De ce nu-l cauți pe ticălosul care l-a vârat pe Mathry în pușcărie?

— Ce vrei să spui?

— Mă refer la procuror.

Paul tresări violent, ca mușcat de-un șarpe, și spuse abia stăpânindu-se:

— Pentru Dumnezeu, cine ești dumneata?

— Nu-i niciun secret – răspunse celălalt după o pauză, cu aceeași indiferență ce-l ascundea ca o mască. Am cazier... ca escroc... cel puțin, așa a început totul. Ar fi fost de ajuns puțină clemență: o mică păsuire ca să pot restitui banii șterpeliți. Am cerut judecătorului un răgaz. Dar, în loc de asta, am fost condamnat la șapte ani muncă silnică. Castles tăcu o clipă, apoi continuă: Tu și cu mine suntem în aceeași barcă. Tocmai de aceea Mathry a socotit că trebuie neapărat să ne întâlnim. Suferințele noastre se datoresc aceluiași individ. Iar noi stăm cu mâinile-n sân.

— Dar ce putem face? exclamă Paul, deznădăduit, și-și prinse capul în palme.

— Nu-l cunoști pe domnul acela? îl întrebă glasul necruțător.

— Nu.

Castles avu un râs scurt:

— Nu pune la inimă. Am căzut amândoi foarte jos, dar până și-o pisică are dreptul să se uite la un rege. O lumină stranie se aprinse în ochii împăienjeniți când adăugă: Ar trebui să te distrezi un pic. Ce-ai zice să mergi cu mine la un spectacol?

— La un spectacol?!

— Da, de ce nu? Nu citești cu atenție ziarele, altfel ai fi văzut că, de zece zile încoace, ni se oferă în oraș un spectacol

clasa-ntâi, cu doi actori de prim rang. A, ei joacă mereu la Wortley, dar de data asta joacă într-un spectacol extraordinar și pe gratis! Vocea lui Castles căpătase inflexiuni sinistre, care-l înghețară pe Paul. Curtea cu juri e în sesiune – reluă Castles după o pauză. Prezidează Lord Oman, iar procuror e Sir Matthew Sprott... n-ai vrea să-i vezi?

Paul se zgâi la Castles, fără să-i răspundă.

— E o ocazie rară... ultima zi a procesului – continuă Castles, cu același glas batjocoritor. Hai, vino cu mine mâine după-amiază să vedem spectacolul, să-i vedem cum se descurcă.

— Cu ce?

— Păi știi tu cu ce – răspunse celălalt, cu prefăcută mirare – sigur că știi! Numai că, de data asta, n-o să fie chiar așa grozav. E vorba doar de o fată nenorocită care și-a înjunghiat ibovnicul. Totuși toca neagră e un spectacol interesant... E elegantă și veșnic la modă.

— Nu! exclamă Paul.

Castles se întunecă la față și-l fulgeră pe Paul cu ochii lui galbeni:

— Ți-e frică?

— Nu, nu mi-e frică... Dar nu vād de ce-aș merge?

— Ba, ți-e frică! rosti celălalt, tăios. Te crezusem mai curajos la-nceput. Vād însă că m-am înșelat. Parcă ziceai că vrei să termini odată cu istoria asta! Atunci de ce dai înapoi când ți se ivește prilejul? Nu știi că în lumea de azi există două categorii de oameni? Cei care profită și cei care nu îndrăznesc? Nările îi fremătau pe fața lividă. Ce fel de joc crezi că jucăm noi amândoi? Îți închipui, cumva, că e un joc distractiv? Știu eu ce urmărești! Dar tu te lași strivit, călcat în picioare! Ești cu fundul în două luntre... vrei s-alergi cu iepurii și să vânezi cu dulăii, asta vrei! Treaba ta! Dacă refuzi ajutorul meu, n-ai decât să te descurci singur: mergi pe drumul tău, iar eu o să merg pe-al meu!

Castles se ridică și-și aruncă mukul de țigară în căminul gol. Paul îl privea, jignit și nehotărât. În cele din urmă,

cuvântul „ajutor” rostit de Castles îl făcu să se hotărăască. N-avea dreptul să refuze acest ajutor, oricât de echivoc și de misterios ar fi putut să pară.

— Bine, merg – spuse el. Când ne-ntâlnim?

— A, nu – zise celălalt, clătinând din cap. N-are rost să te prefaci. Între noi, totul s-a terminat.

— La ce oră ne întâlnim? stăruia Paul.

Castles se întoarse încet cu fața spre el, încheindu-și nasturii la haină.

— Ții neapărat? îl întrebă el, privindu-l țintă. Bine! Așteaptă-mă în fața tribunalului, mâine la orele două după-amiază.

Și spunând acestea, se răsuci pe călcâie și deschise ușa.

Capitolul XXV

În după-amiaza zilei următoare, pe o vreme umedă și înnoată, Paul îl întâlnește pe fostul pușcăriaș, la ora stabilită. Curtea cu juri era un edificiu impunător, de piatră cenușie, construit în stil Palladian, cu un portic înalt, sprijinit pe coloane masive. În nișa din mijloc, o statuie de marmură – o femeie legată la ochi – ținea în mâini balanța justiției. Castles, proaspăt bărbierit și îmbrăcat într-un costum sobru, cu guler alb și cravată neagră, părea să cunoască bine locurile. Îl conduse pe Paul printr-un coridor lateral, apoi pe o scară circulară ce ducea la o ușă masivă de mahon, unde un gardian impasibil le făcu semn să tacă și-i lăsă apoi să intre într-o mică galerie rezervată publicului. Paul și Castles se repeziră la două scaune goale.

Dedesubt se întindea sala ticsită a tribunalului: la un capăt al ei, o estradă pe care ședea magistratul, îmbrăcat în robă; la stânga se vedea boxa juraților, la dreapta, boxa martorilor, apoi loja de onoare, plină de robe și peruci, iar în centru boxa acuzaților, unde o fată tânără, cu umerii înfășurați într-un șal ieftin, stătea între două gardiene tăcute. Acest tablou sumbru îl impresionează pe Paul. Cu degetele încheștate pe balustrada galeriei, se aplecă, pentru a-l vedea mai bine pe magistrat. Lordul Oman era un bărbat în vârstă, neobișnuit de înalt, dar ușor adus de spate, parcă sub povara atâtor onoruri. Fața lui, de culoarea vinului roșu, pe fondul gulerului de hermină, avea o expresie trufașă, de o implacabilă severitate. De o parte și de alta a nasului său vulturesc, obraji îi atârnavă grei, aidoma fălcilor unui

buldog. Sub sprâncenele-i stufoase, ochii lui priveau, senili dar încă teribili.

O apăsare a brațului îl făcu pe Paul să se întoarcă spre Castles, care-i arăta un personaj ce se ridica în fața magistratului.

— Nu te mai uita la Oman, e un ramolit – îi șopti Castles la ureche. Uite-l pe amicul tău Sprott... se pregătește să vorbească.

Paul își simți fruntea scăldată în sudoare când zări trupul masiv al procurorului. Acesta purta robă neagră și perucă, iar obrații săi aspri și bărbia-i rotundă ieșeau în relief în semiobscuritatea sălii. Cu buzele strânse, își lăsă ochii frumoși să rătăcească prin sală, iscodindu-și ca un actor publicul. După o pauză calculată, începu să vorbească, făcând o recapitulare a cazului, pentru jurați.

Faptele, oribile, erau dintre cele mai simple. Împricinata era o femeie de stradă, o prostituată de cea mai joasă speță, care, de la vârsta de șaptesprezece ani (acum avea douăzeci și patru), își exercita trista profesiune într-un cartier mizer al orașului. Fata avea, se-nțelege, un „protector”, un amic care o aștepta la colțul străzii, care trăia pe seama câștigurilor ei imorale și care, de fapt, o exploata, bătând-o adesea fără milă. Într-o noapte, după ce băuse peste măsură, fata, cuprinsă de o criză de scârbă și de remușcare, îl înjunghiasă, neprovocată, cu un cuțit de bucătărie, încercând apoi să se sinucidă.

Deși povestea asta banală nu părea să se preteze la prea multe comentarii, Sprott o relatează cu lux de amănunte, subliniindu-i toate laturile sordide și atrăgând juraților atenția, în cuvinte tăioase, că nu trebuie cu niciun chip să acorde circumstanțe atenuante, care n-ar face decât să compromită justiția. Dacă împricinata își omorâse cu premeditare ibovnicul, însemna că se făcuse vinovată de omor... Paul avea sentimentul că Sprott își folosește puterile intelectuale în așa fel, încât, dând impresia că prezintă cazul obiectiv și imparțial, o lipsea de fapt pe acuzată de orice posibilitate de a prezenta faptele într-o lumină cât de cât

favorabilă.

Procurorul încheie cu un gest teatral și se așează, în mijlocul unei tăceri mormântale.

— Uită-te bine la el – îi șopti Castles lui Paul, cu un glas șuierător. Așa a obținut și condamnarea lui Mathry.

Chiar și fără îndemnul lui Castles, Paul, care-l privea țință pe Sprott, se simți năpădit de o emoție atât de puternică, încât fruntea i se acoperi de o sudoare rece, iar picioarele i se muiară. I se mai întâmplase și în trecut să încerce o antipatie spontană împotriva anumitor oameni – unele temperamente se resping instinctiv și se detestă de la prima vedere. Dar în cazul de față era la mijloc mai mult decât o simplă antipatie. Sentimentul pe care-l încerca țâșnea din adâncurile ființei sale, ca o apă neagră. Își amintea de tot ceea ce afirmase omul acesta despre tatăl său, de interogatoriul necruțător, implacabil la care-l supusese. E adevărat că familiaritatea naște dispreț, că obișnuința sfârșește prin a toci până și cea mai fină sensibilitate. Dar în comportarea acestui procuror al Coroanei, în ținuta lui studiată era ceva atât de inuman, încât Paul simți că i se aprinde în suflet o aprigă sete de răzbunare.

Deodată se făcu liniște. Judecătorul își încheiase concluziile. Jurații se retraseră, iar Curtea le urmă repede exemplul.

— E ora patru – spuse Castles, strângându-și buzele livide. Tocmai la timp ca să-și bea ceaiul.

— Cum de ești în stare...

Castles dădu din umeri, cu o indiferență cinică:

— Pentru ei, e o simplă rutină... Oman, Sprott & co. Mă întreb câți nenorociți au lichidat în ultimii cincisprezece ani?... Vrei să ieșim?

— Nu – mârâi printre dinți Paul, întorcându-și fața. Vecinul din cealaltă parte mânca sandvișuri dintr-o pungă: părea obișnuit cu procesele; era un omuleț cu pieptul scobit și cu niște fire rare de păr, lipite pe țeasta-i gălbuie ca ceara.

— Ați venit cam târziu – i se adresă omulețul lui Paul, pe un ton confidențial, aplecându-se spre el. Ați pierdut partea

cea mai grozavă. Sprott n-a fost rău în concluziile sale, dar să-l fi auzit azi-dimineață! Praf a făcut-o pe acuzată! Aproape că i-au dat lacrimile, târfei, auzindu-l. „Scursoare... târătură”... și câte și mai câte nu i-a zis! Acum nu mai ține mult. În zece minute, jurații au să se hotărască, sunt sigur. O și văd legănându-se în văzduh! După mutra ălui mai bătrân dintre ei – pun pariu că-i sub papucul nevastă-si – pot să jur că fata n-o să fie cruțată. E palpitant, nu? Eu, unul, prefer să asist la un proces decât la un meci de fotbal.

Paul se întreba dacă toți cei din sală erau la fel ca omulețul ăsta. Aerul încins din galerie îl înăbușea până la greață. Deodată jurații se întoarseră, urmați de judecător.

— Vinovată!

Vecinul, expert în materie, prevăzuse verdictul; nu însă și tipătul pe care-l scoase nenorocita, ascunzându-și fața în broboadă și izbucnind apoi într-o tuse convulsivă. Judecătorul, plictisit la culme, fu nevoit să aștepte ca tusea să înceteze. Paul văzu apoi cum judecătorul își pune pe cap toca neagră, iar când îl auzi rostind cuvintele „condamnată la moarte prin spânzurătoare”, simți ceea ce va fi simțit, în urmă cu cincisprezece ani, tatăl lui; ar fi vrut să plângă, dar era paralizat de durere; simți că se înăbușe și se agăță de balustrada galeriei.

— S-a terminat – îi spuse Castles, pe un ton dezinvolt. Frumoasă reprezentatie, nu?

Amețit, Paul îl urmă pe scară, apoi prin curtea largă. Pe stradă, Castles se opri și-l întrebă:

— Mergem undeva să halim?

S-ar fi zis că-i pune la încercare reacțiile, cu o curiozitate rece, de parc-ar fi cercetat o gănganie vârată sub o lupă. Dar în acest examen era totuși mai mult decât simpla curiozitate: înapoia acestei măști sinistre, Paul simțea prezența unor emoții mai obscure decât cele ce-l răvășeau pe el însuși.

— Nu pot mânca nimic – îi răspunse.

Castles îl apucă de braț și-i spuse:

— Ce-ar fi să ne întoarcem la mine și să bem ceva? Cred c-avem nevoie.

— Bine – încuviință Paul.

Ajunsesese să nu-i mai pese nici de ce face, nici unde se duce.

Porniră, așadar, spre locuința lui Castles.

Capitolul XXVI

Când ajunseră în odăița din Pasaj, Paul se prăbuși pe un fotoliu. Castles trase cu grijă perdelele, apoi scoase dintr-un dulăpior o sticlă și două pahare.

— Ne-am câștigat dreptul la băutura asta – îi spuse el, întinzându-i unul din pahare, după ce le umplu pe amândouă. N-o să-ți facă rău, e o băutură garantată.

Alcoolul îl încălzi pe Paul și-i liniști nervii. Simțea efectiv nevoia să bea, iar această nevoie îl făcea să nu se gândească la efectul pe care băutura l-ar fi putut avea asupra stării sale de spirit. Niciodată nu fusese copleșit de atâta amărăciune și disperare. Își goli paharul dintr-o sorbitură și nu protestă când Castles i-l umplu la loc, aplecând sticla. Punându-și paharul pe consolă, fostul pușcăriaș îl cercetă o clipă cu coada ochiului pe Paul și-și umezi buzele, plin de satisfacție. Da, această șansă unică, la care visa de atâta vreme, îi surâdea, în sfârșit. Nu trebuia să scape ocazia pe care i-o oferise pușcăriașul acela, vârandu-i pe ascuns în mână un ghemotoc de hârtie, în timp ce se plimbau prin curtea închisorii, în ajunul ieșirii sale de-acolo. Mathry, deținutul din Stoneheath, nu însemna nimic pentru Castles: era, oricum, un om sfârșit, un „viețar” care n-avea nicio șansă de a fi amnistiat. Iar la Paul nu se gândea decât în măsura în care putea juca rolul unei unelte a răzbunării, picată din cer.

Înainte de a cădea în „dizgrație”, Castles lucrase la o mare societate de asigurări din Midland. Burlac, amator de sport, ducea o viață tihnită, participând din când în când la partidele de vânătoare și frecventând cu regularitate

hipodromurile din regiune. Pentru un asemenea om, inteligent și îndrăzneț, jocul era o a doua natură, mai ales când „miza” i se părea că merită atenția lui. Astfel, aflând că firma la care lucra urma să fuzioneze cu mica societate de asigurări pe viață și împotriva incendiilor „Haddon Hall” – fuziune profitabilă acesteia – Castles cumpăraseră cincizeci de mii de acțiuni ale micii societăți, luând banii necesari din fondurile societății, care se aflau sub controlul său. Cumpărarea fusese făcută discret, dar cum operațiunea nu era lipsită de anvergură, ea nu putu trece neobservată, iar autoritățile prinseră curând de veste. Spre stupoarea lui Castles, i se ceru să prezinte registrele la control unui inspector oficial, care nu era altul decât domnul Matthew Sprott. Castles se dusesse numaidecât la Sprott, pe care-l cunoștea bine, și, după ce-și recunoscuse vina, îl rugă să amâne cu zece zile controlul. Sprott refuză, bineînțeles, și trecu la o examinare riguroasă a scriptelor, care duse la punerea lui Castles sub acuzație și la condamnarea lui la maximum de pedeapsă. Între timp, acțiunile „Haddon” își triplaseră valoarea. Dar, în loc să câștige șaptezeci de mii de lire, Castles se alese cu șapte ani muncă silnică.

Un asemenea om nu putea să ierte. Însuflețit de o ură de moarte împotriva lui Sprott, Castles căuta să se răzbune, fără a se expune el însuși la vreo primejdie. Și iată că acum, după atâția ani, se ivea fiul lui Mathry – un imbecil idealist, animat de intenția melodramatică de „a reabilita onoarea tatălui său”... Să mori de râs, nu alta! În cercurile în care se mișca acum Castles, tot ce era legat de activitatea poliției era cunoscut îndeaproape, așa încât fostul pușcăriaș aflase curând de eforturile stângace ale tânărului. Pentru un vulpoi bătrân ca el, era o nimica toată să profite de o astfel de ocazie. Trecu, așadar, la atac, stăpânindu-și cu greu ura și arborând obișnuita lui mască placidă.

— Trebuie să recunosc că te-ai comportat bine azi după-amiază – îi spuse el lui Paul, așezându-se pe un braț al fotoliului. Și sunt convins c-ai priceput, nu-i așa?

Paul nu-i răspunse.

— Am fost, poate, nedrept cu tine aseară – urmă Castles, pe un ton insinuant. În definitiv, lucrurile au luat o întorsătură proastă pentru tine. În situația asta, hărțuit mereu de poliție, nu-i de mirare că ți-ai pierdut o clipă curajul... Numai că – adăugă el după o pauză, clătînând din cap – tu nu faci decât să te zbați ca un pește pe uscat. Tocmai de-aia am vrut să-i vezi pe ăia doi azi după-amiază. Nu atât despre Oman, care-i un dulău bătrân și neputincios, măcar că-i place și acum să adulmece mirosul de sânge, cât mai ales despre domnul Sprott e vorba. Rostindu-i numele, Castles se întunecă la față și, în ciuda încercării lui de a vorbi pe un ton ironic, urmă cu un glas aspru, tăios: El e creierul întregului sistem! E cel mai afurisit reacționar din Wortley. N-aș fi în stare să-ți înșir toate relele pe care le-a făcut, totdeauna indirect, totdeauna sub o acoperire sau alta. El e cel care l-a aruncat pe taică-tu în infernul din Stoneheath. Iar atâta timp cât dumnealui e în viață, nu vei izbuti să-ți salvezi tatăl.

În tăcerea care se lăsă, Paul se simți năpădit de o fierbințeală ciudată și-l văzu pe Sprott ridicându-se, triumfător și plin de sine, în fața lui.

Castles, care-și recăpătase, aparent, calmul, își continuă monologul: – Da, ceilalți au fost doar stupizi: Dale, de pildă, e un dobitoc orbit de conștiința datoriei. Probabil că s-a autoconvins că are dreptate. Pe unul ca ăsta nu-l poți urî, ar însemna să te înjosești. Cât despre Oman, judecătorul, e un robot, care acționează orbește. Dar Sprott, a, Sprott e cu totul altfel. E un om de o inteligență scăpărătoare. Sunt sigur că și-a dat seama de șubrezenia „dovezilor” aduse împotriva tatălui tău, și totuși a continuat să-l acuze fără cruțare, folosind toate subtilitățile artei sale, până când a obținut condamnarea lui la o soartă mai cumplită decât moartea însăși. El a făcut-o! Da, nimeni altcineva decât Sprott!

Sub acest potop de cuvinte, a căror logică îl impresiona, Paul simțea că sângele îi clocotește în vine. Vedea procesul într-o perspectivă clară și, ca într-o străfulgerare, își dădea

seama de responsabilitatea procurorului. Castles își lăsă, ca din întâmplare, o mână pe umărul lui și-i spuse:

— Știi ce-i în sufletul tău. Îmi pare rău pentru tine. Te întrebi cum ai putea ajunge la un om ca el? E ca o cetate fortificată.

Paul își întoarse fața spre Castles și exclamă, cu ochii strălucitori:

— Trebuie să existe un mijloc de a ajunge la el!

— Nu, nu există – răspunse Castles, pe un ton compătimitor, apoi adăugă, cu tremur în glas, încercând să-și ascundă o bruscă încordare a mușchilor feței: Ba poate că există un mijloc... a, nu, e cu neputință!

— De ce cu neputință? îl iscodi Paul. Ochii îi scăpărau întunecați pe fața albă ca varul.

Castles păru să reflecteze, apoi spuse, ca și cum ar fi vrut să alunge gândul ce-i trecuse prin minte:

— Nu, ești prea tânăr, nu te-ai putea duce la Sprott... la el acasă... ca să închei socotelile cu el...

Și Castles îl privi pe furiș, răsuflând într-un ritm mai grăbit decât s-ar fi convenit pentru un om care ținea să arate atât de calm și detașat. Dar Paul nu mai era capabil să observe patima ce-l zbuciuma pe Castles.

— Ce mă-mpiedică să mă duc la Sprott și să-l înfrunt? murmură el, tremurând tot.

— Ești în stare? îl întrebă Castles, cu același glas intens. Paul îl privi fără a-i înțelege pe deplin gândul. Simțea că-i țiuie urechile și că-i vâjâie capul.

— Ești în stare? repetă Castles, și mai stăruitor.

Paul dădu din cap.

— E singurul mijloc de a-ți face dreptate, altul nu ți-a mai rămas. Cine te-ar putea învinui? Tot adevărul va ieși la iveală. Dacă acționezi... N-au să mai poată păstra tăcere, au să fie nevoiți să revizuiască procesul. Toată lumea va afla adevărul. Gândește-te! Toate lucrurile pe care ei încearcă să le ascundă cu atâta înverșunare vor fi date în vileag! Se vor acoperi de rușine... Dacă acționezi, întreaga răspundere va cădea asupra lor... Iar Sprott, agentul și instrumentul

justiției, va fi înlăturat din drum, va dispărea pentru totdeauna... Dacă acționezi! „Și-a meritat din plin soarta”, vor spune oamenii... Nimeni nu-ți va face vreun reproș, toți vor spune că era dreptul tău... dacă acționezi...

Paul se ridică în picioare, înnebunit de aceste cuvinte. Procesul la care asistase și viața chinuită pe care-o ducea de zece zile încoace îi tociseră puterea de rezistență. Gândurile i se învălmășeau în minte, ca niște fulgere. Își umplu din nou paharul și bău cu sete.

— Uite – îi spuse Castles, cu o voce răgușită, întinzându-i un revolver negru, automat, de tip „Webley”. Pentru cazul când ar încerca să te oprească...

Paul nu se arătă mirat. Rămase tăcut, ca și Castles. Acesta deschise ușa, iar Paul ieși. Coborând scările, simți pe coapsă arma grea. Se mistui în întunericul străzii. Singur în odăița lui, Castles rămase o clipă lipit de ușorul ușii, ca și cum ar fi încercat să-și recapete suflul; gura i-era crispată, iar obrajii scobiți în chip ciudat. Apoi, cu niște degete tremurătoare, își răsuci o țigară și și-o aprinse, uitându-se la ceas. Peste zece minute un tren pleca spre miazănoapte. N-avea rost să mai întârzie. Punându-și pardesiul, trase din țigară câteva fumuri. Un gând tainic îl făcu să-și dezvelească gingiile palide într-un rânjet. Cu un gest violent, strivi țigara sub călcâi și ieși.

Capitolul XXVII

În aceeași seară, când ieși din vestiarul tribunalului, Sir Matthew Sprott se opri sub portic, întrebându-se cum să-și petreacă cele două ore de răgaz ce-i mai rămâneau până la cină. La „Burrough's Hall” avea loc o partidă de ping-pong: Smith contra Davis. Dar, deși jocul acesta îi plăcea foarte mult și avea el însuși acasă o masă de ping-pong reglementară, se hotărî să nu se ducă, spunându-și că partida era pe terminate. Mai bine să meargă la clubul Sherwood, pe Leonard Square.

Când porni, se mai zărea pe cer o fâșie de lumină roșie, aproape lugubră, care tinea cu purpură un norișor nu mai mare decât o palmă de om. Ochii lui Sprott se simțeau atrași în chip ciudat de acest norișor care atârna ca un semn răuprevestitor pe boltă. În ultimele săptămâni nu se simțise de loc la largul lui. Muncise poate peste măsură, pregătindu-se cu prea mult zel pentru viitoarele alegeri. Deși se lăuda adesea că „n-are nervi”, în ultima vreme observase că e de ajuns un fleac ca să se enerveze. De ce, bunăoară, să pună atâta la inimă visele astea urâte care o chinuiau de la o vreme pe nevastă-sa?

Sprott încruntă din sprâncene. Coșmarurile astea stupide n-aveau niciun sens, dar le lega totuși ceva, un punct comun. Toate îl priveau direct și, în fiecare dintre ele, pătea câte o nenorocire absurdă: se făcea, de pildă, că e la tribunal și că-și uită dosarul; sau se ridica să vorbească în fața juraților și nu putea scoate o vorbă; era pus la punct, în termeni jignitori, de judecător; apoi, când părăsea sala, toți

se ridicau ca să-l batjocorească și să-l huiduiască. Mai cu seamă această imagine o neliniștise pe nevastă-sa, determinând-o să-i facă mărturisiri.

Când ajunse în Square, Sir Matthew Sprott era întunecat la față, ca și cerul. Oricât s-ar fi străduit să disprețuiască aceste vise urâte care o torturau pe scumpa lui Catherine se vedea nevoit să admită că erau o emanație a subconștientului, legată de vechea și uitata afacere Mathry. La gândul că acest tântar ieșit din smârcurile trecutului făcea atâtea ravagii, se simți năpădit de un val de mânie.

Mintise pretinzând în fața comisarului-șef că reexaminase dosarul procesului. Nici n-ar fi fost necesar, pentru că avea o memorie extraordinară și-și amintea totul, până-n cele mai mici amănunte. Cum ar fi putut să uite, chiar și după cincisprezece ani, acel proces care-l lansase către culmea supremă de astăzi?

Revedea fața lui Mathry stând în boxa acuzaților – o față frumoasă, de brunet, după care femeile se dau totdeauna în vânt, spre jalea și nefericirea lor. Da, stăruise și asupra acestui aspect... și asupra altora – asupra altor slăbiciuni și cusururi ale deținutului pentru a-l deruta și a-l zdrobi. De ce nu? Nu era oare dreptul și datoria lui să-l prezinte pe împricinat în lumina cea mai proastă, să insiste asupra păcatelor sale pentru a câștiga procesul? Sir Matthew ajunsese în Leonard Square, a cărui peluză centrală, împodobită cu statui ale unor demnitari din trecut, atrăgea o sumedenie de porumbei. Încercă să se scuture de gândurile-i sumbre. Intrând în vestibulul somptuos al clubului, își lăsă pălăria și pardesiul și merse la o masă din colțul sălii de jos. În așteptarea ceaiului pe care-l comandă, aruncă o privire în jur.

Clubul Sherwood era un club foarte select, care-și recruta membrii din rândurile familiilor rurale și ale aristocrației din Midland. Sprott nu era prea bine văzut aici – de fapt, fusese respins de trei ori înainte de a fi admis spre marea lui satisfacție. Simțind că oamenii îl invidiau pentru reușita lui, era adesea înclinat să vadă în lipsa lui de popularitate un

semn al succesului și al puterii sale de a sfărâma toate obstacolele. De câte ori, stând în fața oglinzii din vestiarul tribunalului și așteptând ca Burr, bătrânul său secretar cu obraji de culoarea tutunului, să-i întindă cu un gest slugarnic peruca, nu zâmbise propriei lui imagini, murmurând încântat: „Da, Burr, sunt omul cel mai detestat din orașul Wortley!”

Dar în seara asta, se simțea ciudat de singur și, la vederea oamenilor din sală, ar fi vrut ca vreunul dintre ei să vină la masa lui și să-i vorbească.

Intrarea lui în club trecuse aproape neobservată – doar vreo câțiva îl salutaseră cu o mișcare a capului. În celălalt capăt al sălii, patru oameni jucau bridge – printre ei era și Nigel Grahame, un avocat pe care-l cunoștea vag. O dată sau de două ori, jucătorii de bridge priviră în direcția lui Sprott. „Nu cumva vorbesc despre cazul Mathry?” se întrebă el. Dar nu, era cu neputință – ar face mai bine să-și controleze gândurile, prea o luau razna! Și totuși, de ce se prefăcea Nigel Grahame că nu-l cunoaște? Sorbindu-și încet ceaiul, Sir Matthew își aținti privirea asupra avocatului.

După părerea lui, Grahame era un tip bizar, cu idei și convingeri năstrușnice. Fiu al unui pastor de țară, făcuse studii strălucite la colegiul din Winchester. De la această școală celebră, care-l marcase profund în ce privește manierele și cunoștințele, trecuse la Oxford. La numai un an după intrarea lui în Barou, taică-său murise, lăsându-i o mică rentă de două sute de lire pe an. După înmormântarea tatălui său, plecase în străinătate, iar în următorii cinci ani dusese o viață de vagabond. Fusesse preceptor al unui tânăr austriac care, fiind tuberculos, își petrecea zilele în munții înalți ai Tirolului. Apoi cutreierase prin Europa, mai mult pe jos, cu un rucsac în spinare, petrecându-și iarna în masivul Jura, și vara în Dolomiți. Îi plăcea să umble pe munte – într-o zi străbătuse distanța dintre Merano și Innsbruck: cincizeci și două de mile! Firește, acest mod de viață aparent lipsit de scop îi alarmase pe prietenii săi, dar peste un an Grahame avea să se întoarcă la Wortley, perfect sănătos, și

să-și reia activitatea, cu aerul cel mai firesc, ca și cum ar fi fost plecat doar o zi. Treptat-treptat, își dobândise o clientelă care, fără să fie prea numeroasă, era cât se poate de distinsă. Se spunea că Grahame datora această reușită fizicului și manierelor sale alese: înalt și subțiratic, cu trăsături regulate și cu niște ochi negri, ascetici, era totdeauna corect, sobru și politicos. Dar sub această mască superficială se ascundea un caracter deosebit de integru – cauza profundă a reputației sale. Grahame era un om care împingea cinstea până la fanatism. Avea ceva intangibil și impenetrabil care-l tulburase și-l nedumerise totdeauna pe Sir Matthew.

Acesta își amintea, de pildă, de seara când, la una din recepțiile organizate de nevastă-sa în Grove Quadrant, îl luase deoparte pe Grahame, ca să-i arate tablourile lui Constable, căci îl știa mare amator de artă, și voia să-i scoată ochii cu bogăția lui. Grahame se purtase cu o politete desăvârșită, dar Sprott simțise tot timpul indiferența lui față de comorile sale, ca și cum ar fi avut de-a face cu o colecție de falsuri. În cele din urmă, exclamase, enervat:

— Ei bine, tinere, ca mare specialist, nu mă invidiezi? Grahame îi răspunsese, cu un surâs amabil:

— De ce te-aș invidia, când am posibilitatea să văd tablouri cel puțin la fel de frumoase în Muzeul Municipal, de cealaltă parte a Parcului?

— Bine, omule, dar la muzeu tablourile nu-s ale nimănui!

— Crezi? spusese Grahame, cu un surâs și mai suav. Oare marile capodopere nu aparțin întregii lumi?

Amintirea acelei scene îi revenea supărător în memorie; și cum, tocmai în clipa asta jucătorii de bridge plecau de la masa lor, Sprott se pomeni că-i face semn lui Grahame. Acesta șovăi, aproape imperceptibil, apoi traversă sala spre Sir Matthew.

— Vino la masa mea – îi spuse procurorul, cu o cordialitate silită. Sunt singur.

— Am și băut ceaiul – îi răspunse Grahame, cu un zâmbet politicos.

— Atunci, șezi o clipă. Prea ne vedem rar.

Cu același zâmbet politicos, Grahame se așează pe brațul unui fotoliu.

— Perfect – spuse procurorul, înfigându-și cu poftă dinții într-un sandviș. Știi bine că nu mușc. În ciuda celor ce se spun despre mine la club...

— Te asigur că, în ce mă privește... – începu Grahame, ușor stingherit.

Sprott râse ceva mai zgomotos decât ar fi vrut.

— Păi nu despre mine vorbeai adineauri cu ceilalți? A, nu-l poți păcăli pe-un vulpoi bătrân ca mine... Sprott își dădea seama că întrecuse măsura, dar ceva îl împingea să continue, așa că spuse: Nu degeaba mi-am exercitat atâția ani capacitatea de deducție! Sprott făcu o pauză, ca să bea puțin ceai, apoi adăugă: Vezi dumneata, Grahame, un om nu poate ajunge la situația socială la care-am ajuns eu, fără a trezi animozitățile unor neisprăviți care abia așteaptă să-l sfâșie, zbierând: „Lupul! Lupul!” E destul să se ivească un dobitoc de teapa lui George Birley, pentru ca haita să treacă la atac. Nu ești de aceeași părere?

— Am citit notița din *Courier*, dar nu i-am dat nicio atenție – răspunse Grahame, cu glas domol.

— În viața mea n-am văzut om să-și facă reclamă cu atâta nerușinare. Birley i-a luat prin surprindere pe cei din Parlament. Ministrul de interne era de-a dreptul furios, în aceeași seară, la o recepție dată de Duncaster, nevasta lui Birley a declarat sus și tare: „Știu de multă vreme că George e un idiot, dar speram că are încă destulă minte ca să nu răscolească asemenea noroaie”... Ai mai pomenit vreodată una ca asta? Mi s-a spus că Birley nu va mai fi lăsat să candideze în alegeri.

Grahame tăcea, cu ochii în jos.

— Poate că era sincer – rosti el în cele din urmă. În orice caz, n-ai impresia că-i preferabil să fii un prost decât un ticălos?... Se uită la ceas și adăugă: Scuză-mă, dar trebuie să plec.

Și ridicându-se îl lăasă pe Sprott singur, după ce-l salută politicos.

Procurorul, întunecat la față, își mai turnă ceai în ceașcă, dar ceaiul i se păru amar. Discuția pe care-o avusese nu-i prilejuise nicio satisfacție, iar plecarea bruscă a lui Grahame îi sporise sentimentul de nemulțumire. La gândul acesta, se adumbri și mai mult, copleșit de furie. Oare în trecut nu biruise el dificultăți mult mai mari, atacuri mult mai perfide?

Amintindu-și de izbânzile sale din trecut, își îndreptă umerii, își scoase în afară buza de jos, își reluă atitudinea pe care-o avea de obicei în fața juraților. Regreta slăbiciunea prin care trecuse adineauri. Nu cumva steaua lui era pe cale să se stingă? Nu cumva o să se oprească el tocmai acum, când ajunsese în pragul Parlamentului și când i se deschidea în față viitorul cel mai grandios? A, nu!... De o mie de ori, nu!

Sprott se ridică și ieși, posomorât. Portarul clubului făcu o remarcă glumeață în legătură cu vremea, dar procurorul, vădit nepolitic, nu-i răspunse. Urcându-se într-un taxi, îi spuse pe un ton sec șoferului să-l ducă în Grove Quadrant.

Ajuns acasă, o văzu, uimit, pe nevastă-sa ieșindu-i în întâmpinare în vestibul. După ce-l sărută, îl ajută să-și scoată pardesiul, apoi îi spuse:

— Matthew dragă, te-așteaptă în bibliotecă un tânăr. A fost atât de răbdător... N-ai vrea să-l primești înainte de cină?

Sprott se încruntă, gata-gata s-o dojenească pe nevastă-sa că-i nesocotise ordinul de a nu lăsa pe nimeni să-l deranjeze. Dar, pentru că o adora, nu-i spuse nimic. Înclinându-și capul, porni spre bibliotecă.

Capitolul XXVIII

Era o încăpere frumoasă, cu multe cărți, cu gravuri pe pereți și cu un covor gros, de lână crem. Nemișcat ca o statuie, Paul aștepta acolo de vreo zece minute. Îi deschisese chiar soția procurorului, o femeie frumoasă, în vârstă de circa patruzeci de ani, cam palidă și firavă, îmbrăcată într-o rochie cenușie. Îl luase, evident, drept un funcționar al procurorului, căci îi spusese, cu zâmbetul ei senin: – Sper că nu-i aduceți lui Sir Matthew încă ceva de lucru?

Îl întrebase apoi dacă dorește un pahar de sherry și un pișcot. Când Paul refuzase, ea zâmbise din nou și ieșise, în bibliotecă era liniște. Deodată Paul auzi deasupra capului său acordurile unui pian. Cineva cânta încet și cu oarecari greșeli unul din Preludiile lui Chopin. Era un copil: Paul îi auzea râsetele și vorbele. Pianul acela îl scotea din sărite. Se gândea la procuror, la locuința lui elegantă, la soția lui atât de atrăgătoare și la fetițele lui zglobii. Se gândea apoi la omul care zăcea într-o celulă umedă, cu pereții de piatră. Și simțea că nu mai poate îndura acest gând. Deodată auzi huruitul unei mașini. Era, de bună seamă, Sprott. Își îndreptă spinarea, gata să-l înfrunte. Ușa de la intrare se deschise, apoi se închise. Dinspre vestibul se auziră voci. Peste un minut Sir Matthew intră în bibliotecă. Paul îl privi fără să se clikească și fără să scoată o vorbă. Procurorul rupse cel dintâi tăcerea:

— Care-i motivul acestei vizite neanunțate? întrebă el, cu mânie în glas, dar și cu o expresie neliniștită, care-l făcu pe Paul să ghicească numaidecât că procurorul îl recunoscuse.

N-ai niciun drept să vii aici, în locuința mea particulară.

Această remarcă i se păru revelatoare lui Paul, dezvăluindu-i spărtura ascunsă sub fațada impunătoare. „Omul acesta n-are niciun drept să condamne pe alții” – își spuse. Gândurile-i erau acum limpezi ca un cristal.

— O chestiune lăsată ani de zile în suspensie poate deveni urgentă – rosti el încet.

Vinele de pe fruntea procurorului se umflară. Stând lângă ușă, nu îndrăznea să se apropie de Paul; dar, silindu-se din răspuțeri să-și recapete demnitatea, izbuti să redevină actorul deprins să recite un text îndelung studiat:

— Nu-ți voi ascunde faptul că, de câteva luni încoace, sunt la curent cu prezența și mișcările dumitale în acest oraș. Ești fiul unui om condamnat la închisoare pe viață și încerci să obții redeschiderea unui proces judecat în urmă cu cincisprezece ani.

— Există îndoieli în privința acelui proces – spuse Paul. Și au apărut unele elemente noi care s-ar cuveni luate în considerație.

— Nu fi prost! exclamă procurorul, copleșit de furie și de acea tainică îndoială. După cincisprezece ani, așa ceva e cu neputință din punct de vedere juridic. La stăruințele dumitale, a fost depusă o cerere de revizuire a procesului pe masa ministrului de interne, dar el a respins-o categoric.

— Dar dumneavoastră? întrebă Paul. În calitate de procuror, aveți datoria de a veghea la respectarea legalității. Iar dacă vă veți convinge că tatăl meu a fost nevinovat, vă veți simți dator să luați măsuri...

— Numai că eu nu sunt convins! zbiră Sprott.

— Dacă m-ați asculta, v-ați convinge. E de datoria dumneavoastră să luați cunoștință, ca procuror, de elementele noi...

Sprott era atât de enervat, încât simțea că se-năbușe. Sângele îi năvălise în obraji. Făcând un efort, izbuti totuși să se stăpânească și spuse pe un ton glacial:

— Te rog să pleci de-aici. Nu știi ce vorbești... n-ai habar de dificultățile tehnice, de complicațiile mașinăriei judiciare,

de inevitabilele repercusiuni... Ești ca un copil prostuț care-ar vrea să dărmă o casă mare, închipuindu-și că la temelia ei o cărămidă a fost așezată strâmb.

— Dacă temeliile sunt putrede, casa se va năruia oricum...

Sir Matthew nu catadicsi să răspundă. Trăsăturile lui erau schimonosite acum de un rânjet. Dar ochii lui mici îl priveau pieziș pe Paul, într-un fel care-l făcu pe acesta să ghicească încă o dată spărtura ascunsă sub fațadă. Și știu că din dorința de a o ascunde cu orice preț, Sprott nu va accepta niciodată revizuirea procesului. Totuși trebuia să-i ofere o ultimă șansă...

— Când un deținut a ispășit cincisprezece ani din sentința de condamnare pe viață, nu se obișnuiește oare ca, din considerente umanitare, să fie grațiat? Întrebă el.

Sir Matthew continua să-l privească pieziș pe Paul, cu ochii lui injectați.

— Ministrul de interne s-a și pronunțat în această chestiune – spuse el, pe un ton tăios.

— Dar dumneavoastră nu v-ați spus cuvântul – replică Paul, cu un glas înăbușit. Un cuvânt spus de dumneavoastră acolo unde trebuie ar avea o mare greutate. Un singur cuvânt... o aluzie la elementele noi care s-au ivit...

Sir Matthew clătină energic din cap, în semn că-și declină orice răspundere, și deschise ușa, cu mâna pe care-o ținea la spate.

— Pleacă! spuse el, rânjind. Sau vrei să fii dat afară?

Paul își dădu atunci seama că totul era în zadar. Omul acesta nu va face niciodată nimic, nu va consimți cu niciun chip să ceară grațierea condamnatului. Prizonier al trufiei sale, nimic nu conta pentru el în afară de propria-i demnitate, de propria-i situație, de propriile-i perspective de viitor. Era hotărât să și le apere cu orice preț.

La gândul acesta, Paul se simți năpădit de o furie oarbă, deznădăjduită. Da, Castles avusese dreptate! În fața trufiei nemărginite a acestui om, se năruiseră toate obstacolele: tatăl său, Swann și el însuși fuseseră nevoiți să cedeze. Rămânea o singură soluție. Paul se ridică anevoie în picioare

– încheieturile îi înțepeniseră, picioarele parcă nu-i mai aparțineau – și porni spre omul proțăpit lângă ușă.

— Pentru ultima oară – șopti el, aproape imperceptibil, simțind că se înăbușe.

— Nu!

Își ținea o mână în buzunar, încleștată pe revolver. Nu-i mai simțea răceala metalică: mâna lui îl încălzise, încât arma făcea parte din propriu-i trup. Cu degetul pe trăgaci, simțea forța resortului de oțel. Nici nu trebuia să scoată revolverul din buzunar: era ațintit asupra lui Sprott, a acestui cabotin vanitos, care nu bănuia nimic; stătea acolo, cu rânjetul lui superior, fără să se uite la Paul. Acesta ajunsese la doi pași de el și-i vedea bărdăhanul rotunjour, de om bine hrănit. Nu-i era frică de loc. Închise ochii, iar buzele i se întredeschiseră într-un soi de extaz, ca și cum întreaga lui ființă ar fi fost cuprinsă de o dorință fizică supremă.

Apoi deodată se simți scuturat de un fior năprasnic și redeveni el însuși, redobândindu-și, printr-un spasm dureros, rațiunea. „Nu, Dumnezeule! își spuse într-o străfulgerare. Au făcut din tata un asasin; să-i las să facă și din mine un asasin?”... Degetele i se descleștară de pe armă. Deschizând ochii, îl privi buimac pe Sprott. Gâfâia de parcă ar fi alergat. Nu putea scoate o vorbă. Dar în clipa când întâlni privirea dușmănoasă a celuiilalt, pe buzele lui înflori un surâs, iar fața i se luminează într-un fel ciudat. Trecând pe lângă procuror, care-l privea uluit, ieși repede din bibliotecă.

Ajuns afară, în noaptea înstelată și rece, se pomeni plângând și-și spuse cu o voce triumfătoare:

— N-am ucis! Slavă Domnului, n-am ucis!

PARTEA A II-a

Capitolul I

Cu trei săptămâni în urmă, Lena asistase îngrozită la concedierea lui Paul de către directorul magazinului „Bonanza”; în aceeași seară îl vizitase acasă, iar vizita aceasta îi dăduse sentimentul reconfortant că-i făcuse lui Paul un serviciu, transmițându-i un mesaj ce părușe să-l bucure. Dar, pe măsură ce zilele treceau, Lena avea senzația că viața i se goleşte de sens în chip ciudat, pentru că nu-l mai vedea pe Paul. La sfârșitul primei săptămâni, Harris angajase o tânără pianistă, astfel încât acordurile pianului se revărsau din nou spre bufet. Muzica era la fel de frumoasă, dar ce folos?! Lena se simțea copleșită de o jale grea. Nu mai cunoscuse o asemenea stare de deprimare din zilele nenorocirii ce-i distrusese viața. Spunându-i lui Paul că fusese fericită să lucreze, în urmă cu doi ani, la hotelul *County Arms*, nu mințise câtuși de puțin. Astbury era un orașel fermecător, vestit pentru ruinele unei străvechi abații, pentru numeroasele clădiri în alb-negru din epoca elizabetană și pentru câteva morminte romane de o formă foarte interesantă. Situat pe malurile râului Trent, într-o splendidă poziție, orașelul primea mulți vizitatori primăvara și vara, iar hotelul *County Arms* era un hotel de mare clasă, condus de un fost ofițer, pe nume Prentice, și de nevastă-sa, și frecventat mai ales de pescarii amatori și de turiștii din miazăzi. Locul și slujba îi conveneau Lenei – simțea că viitorul i-e asigurat și că personalul hotelului o simpatizează.

În fiecare sâmbătă după-amiază, când era liberă, se ducea

cu trenul la Wortley și era o plăcere să se plimbe prin marile magazine, care gemeau de mărfuri, tulburătoare pentru o provincială ca ea. La orele cinci își bea ceaiul, singură, la „Lanterna Verde”, o cafenea mică pe care-o descoperise în Leonard Square. Apoi, înviorată și plină de entuziasm, își lua câteva pachetele și se întorcea la Astbury, cu trenul de șase. De la gara Astbury până la hotel era mult de mers – peste două mile – pe un drum șerpuitor care trecea prin pădure, pe malul râului, dar Lena se deprinsese încă din copilărie să umele mult: străbătuse de atâtea ori mlaștinile din jurul orașelului Sleescale!

Într-o seară, către sfârșitul verii, după ce-i aruncă un „noapte bună” voios controlorului de pe peron, Lena porni ca de obicei de la gară spre hotel. Luna se ascunsese după nori, drumul era învăluit într-o beznă apăsătoare și fierbinte, dinspre pădure se auzeau foșnete, iar văzduhul răsună de zumzetul unor gănganii nevăzute. Lena simțea o apăsare ciudată, parc-ar fi străbătut o junglă; avea senzația că-i pândită de ochii unor necunoscuți. Își aminti că în tren văzuse o bandă de tineri scandalagii. Contrar obiceiului ei, începu să privească mereu peste umăr, speriată; ori de câte ori vreo crenguță trosnea sub tălpile ei, grăbea pasul, plină de nervozitate, ba chiar o lua la fugă. Deodată, pe când se apropia de o cotitură a drumului, se pomeni apucată de gât de o mână ce-i astupă cu brutalitate gura, ca să nu strige. Lena se zbătu aprig, cu întreaga putere a trupului ei tânăr, dar în zadar: era atacată de cinci derbedei vânjoși. Trântită la pământ, se izbi cu capul de un bolovan și-și pierdu cunoștința. Despre anumite fapte nici nu se poate vorbi – ele țin de bestialitatea ființelor primitive, și e mai bine să rămână în noroiul lor primar. Există însă o anumită continuitate fatidică în viața unui criminal, o interdependență a destinului și a împrejurărilor care leagă laolaltă întâmplările petrecute, poate, la intervale de ani. Grozăvia căreia i-a căzut victimă Lena Andersen se cuvine menționată aici deoarece are legătură directă cu cazul Mathry și deoarece fără această grozăvie, cazul Mathry ar fi

putut rămâne pe veci nedezlegat.

Când își veni în fire, Lena se ridică gemând, apoi se prăbuși, cu un obraz sfâșiat și cu ochii umflați, și, ridicându-se iarăși, porni cu pași poticniți spre hotel. Scandaloasa întâmplare zgudui întreaga regiune. Se constituiră echipe care porniră în căutarea răufăcătorilor. Dar aceștia rămaseră nedescoperiți. Erau străini, probabil niscai elemente declasate din Nottingham care invadau de obicei regiunea în perioada târgurilor de vară.

Domnul și doamna Prentice se arătară deosebit de mărinimoși față de Lena. După ce trecu primul șoc, iar ea se puse pe picioare, soții Prentice îi propuseră să-și ia un lung concediu plătit înainte de a-și reîncepe slujba la hotel. Dar Lena nu putea accepta această propunere generoasă. Solicitudinea lor, privirile pe care i le aruncau pe furiș, atenția cu care o înconjurau îi deveniseră insuportabile. Își dădea seama că nu mai putea rămâne la hotel. De altfel, mai exista un motiv pentru care trebuia să dispară de-acolo: descoperise, îngrozită, că era însărcinată. Nu vorbise nimănui despre asta, dar își purta povara cu stoicism.

Cam în perioada aceea se afla la hotel un individ pe nume Dunn, un om tăcut și ursuz, care venea regulat la Astbury, toamna, ca să pescuiască somoni: râul era plin de somoni argintii. Dunn era pasionat și de studiul naturii omenești așa că, între două partide de pescuit infructuoase, o observa pe Lena.

Deși se lăuda cu firea lui impasibilă, o privea cu nespusă admirație pentru curajul ei tăcut, pentru tenacitatea cu care muncea în condiții atât de vitrege și, mai ales, pentru răbdarea cu care sufletul ei rănit și mândru îndura isteria din jur. Stând pe malul apei, cu capul pleșuv sub razele soarelui, se gândea că i-ar face plăcere să scrie o carte despre fata asta, dar, din păcate, nu era scriitor și se temea c-ar ieși o carte proastă. Totuși era destul de perspicace ca să ghicească ce anume își dorea Lena: să fugă, să dispară fără urmă, departe de toți cei ce o cunoșteau. În mod discret, Dunn o ajută să plece la Wortley, la o veche prietenă cu

numele de Hanley, pe care-o știa demnă de încredere.

Dunn nu era bogat și avea de întreținut o soție și câțiva copii. Totuși se simți obligat s-o ajute pe Lena, după ce aceasta fu uitată de toți cei care-o copleșiseră la început cu atențiile și drăgălășeniile lor.

Se îngriji ca Lena să nască în condiții bune. Ea avu însă o naștere foarte grea, iar copilul, surdo-mut, nu trăi decât două-trei săptămâni. Lena izbuti abia peste câteva luni să se târască înapoi la locuința doamnei Hanley, căci se simțea zdrobită trupește și sufletește.

Dunn nu se gândise să-i caute de lucru Lenei, dar acum, când greul trecuse, își spuse că ar fi bine ca fata să-și găsească din nou un rost. Iar când ea se angajă la „Bonanza” ca bufetieră, nu-i spuse că slujba asta nu i se potrivește. Se mulțumi să aprobe printr-o clătinare a capului. Adesea, în drum spre serviciul lui, domnul Dunn se oprea la „Bonanza” ca să bea o cafea și ca să vadă cum îi merge protejatei sale. Sub masca obișnuitei lui detașări, urmărirea cu interes lupta pe care o dădea sufletul ei rănit și curajos pentru a se regenera. Și constata, amuzat, că leacul infailibil împotriva crizelor de amărăciune ce-o asaltau atât de des era munca.

Într-adevăr, acesta era antidotul folosit de Lena împotriva melancoliei ce-o copleșea. Când se întorcea acasă de la lucru, își punea șorțul și se apuca în tăcere să frece și să lustruiască parchetul, să spele perdelele, să lustruiască alămurile, încât cele două odăi străluceau.

Într-o seară se uită în jurul ei și rămase bosumflată: nu mai era nimic de făcut, niciun firicel de praf pe care să-l șteargă. Coborî agitată scările spre apartamentul doamnei Hanley și se apucă să facă o prăjitură. După aceea se așeză în salonaș, iar doamna Hanley îi citi ultima scrisoare pe care-o primise de la soțul ei, Joe: acesta plecase cu vaporul de la Tampico și urma să sosească la Tilbury luna viitoare. Lena asculta însă fără interes veștile trimise de mecanicul-șef.

— Ce ai, Lena? o întreabă doamna Hanley. Pari distrată. Ai muncit prea mult.

— N-am nimic – răspunse Lena, cu un zâmbet silit.

— Ba ești palidă. Parcă nu-mi vine să te las singură. Ce păcat că Joe trebuie să rămână pe vas pentru a supraveghea reparațiile!... I se duce și concediul...

— O să-mi revin. Iar voi o să petreceți de minune la Londra.

— E drept c-am visat totdeauna să merg la Londra. Iar societatea ne plătește hotelul timp de patru săptămâni... Totuși vreau să-mi promiți c-o să te îngrijești.

— Ți promit... Măine o să mă odihnesc un pic: e ziua mea liberă.

Dar ziua aceea liberă nu amelioră simțitor starea Lenei. A doua zi dimineata, după ce o conduse pe doamna Hanley la gară, se simți copleșită de singurătate și se pomeni mergând pe alt drum decât cel care-ar fi dus-o acasă. Până să prindă de veste, ajunsese la Grădina Botanică.

„În definitiv, ce-ar fi să intru, dacă tot am ajuns pân-aici? își spuse, cam rușinată de slăbiciunea ei. Oricum, astăzi intrarea e gratuită.”

Păși, așadar, pe poarta larg deschisă și porni pe o alee, în altă direcție decât atunci când mersese împreună cu Paul. Timp de o oră rezistă ispitei de a intra în orangerie, dar în cele din urmă se lăsă biruită. Când ajunsese aproape de portocalul zvelt pe care-l priviseră amândoi, sub bolta înaltă de sticlă, inima începu să-i bată cu putere. Își lipi în grabă obrazul de o ramură doldora de flori parfumate, lucioase. Când se depărtă, o lacrimă amară i se prelinse pe mână.

În noaptea aceea, pe când se dezbrăca, Lena își zări brusc trupul în oglinda măsuței de toaletă – un trup pecetluit de semnele sarcinii, de cicatrice vinete pe pielea albă...

I se făcu scârbă de ea însăși și-și trase o palmă zdravănă pe obrazul slujit la rându-i de o cicatrice.

— Proastă mai sunt! își șopti. N-are niciun rost... Stinse lampa și-și coborî pleoapele peste ochi.

Dar voința ei nu era destul de puternică pentru a înăbuși sentimentul ce i se înfiripa în suflet. În cele din urmă i se supuse, rușinată: a doua zi se duse la locuința lui Paul, de

pe Poole Street, și ceru să-l vadă. Doamna Coppin o privi, mijindu-și ochii, și-i spuse:

— A plecat.

Lena simți că inima încetează să-i mai bată.

— Unde-a plecat? bâigui ea.

— Habar n-am. Dar poate că te va interesa să afli că poliția a venit să întrebe de el. Am fost nevoită să-i rețin valiza, în contul chiriei...

Lena fu străfulgerată de-un gând.

— Dacă vă plătesc eu chiria, îmi dați valiza? întrebă. Doamna Coppin rămase pe gânduri o clipă. Valiza n-avea o valoare prea mare și nu se aștepta „să-și scoată banii” vânzând-o. Într-o astfel de situație nu se pun întrebări de prisos: ocazia era prea bună ca să-i dea cu piciorul. Murmurând o încuviințare destul de acră, se întoarse în casă, nu fără a lăsa ușa deschisă.

Lena porni cu valiza lui Paul – o valiză cafenie uzată care nu conținea decât câteva articole de îmbrăcăminte, și ele uzate. Ea spălă și călcă toate cămășile, cârpi niște ciorapi, apoi călcă pantalonii de flanel, dându-le o dungă impecabilă. După aceea strecură câțiva șilingi într-un buzunar. Toate aceste treburile o făcură să uite de gândurile-i negre, dar când vârî lucrurile la loc în valiză, se simți la fel ca înainte. Era din ce în ce mai convinsă că lui Paul i se întâmplase o nenorocire.

A doua zi, la „Bonanza”, află, în sfârșit, vești despre el. Când intră în magazin, Nancy Wilson tocmai povestea cu însuflețire o întâmplare nemaipomenită. Până și Harris se apropiase s-o asculte: era o veste extraordinară!

— Vă repet, eram așa de uluită, că m-aș fi prăbușit la cea mai ușoară atingere – spunea Nancy, pe un ton dramatic. Tocmai mă duceam cu logodnicul meu la cinema, când deodată l-am zărit pe dumnealui în chip de om-sandviș! La început nici nu l-am recunoscut, atât era de schimbat: slab, jigărit, îmbrăcat în zdrențe, fără măcar un pardesiu în spinare. „Stai nițel, George, i-am zis eu logodnicului meu, am văzut pe cineva pe care-l cunosc.” Și m-am oprit și m-am

uitat la dumnealui în timp ce defila în rând cu ceilalți oameni-sandviș. Da, era chiar Paul. Deodată m-a zărit și el, și-a întors fața, apoi a dispărut.

Lena simți că i se moaie picioarele.

— Trebuia să-l fi văzut! exclamă Nancy, dându-și ochii peste cap. A decăzut rău de tot!

— Știam eu că-i un terchea-berchea – spuse Harris, cu un aer superior, încheind discuția. Poliția mă informase. Haideți acum, înapoi la locurile voastre!

Abia atunci simți Lena că ultimul zăgaz i se năruie. Își dădea seama că face o prostie, că se nenorocește, dar n-avea încotro. Din clipa aceea începu să-l caute pe Paul fâțiș. În fiecare dimineață, când se ducea la servicii, și în fiecare seară, când se întorcea, mergea pe străzi lăturalnice, prin cartierele cele mai sărace, cu ochii în patru: doar-doar îi va zări silueta prăbușită. În orele libere stătea la pândă în jurul gării de pe Leonard Street, apoi cercetă și celelalte gări. Dar degeaba. Eforturile ei rămâneau zadarnice, iar zilele și nopțile îi erau pline de amărăciune.

Capitolul II

Ieșind din casa procurorului, Paul merse orbește pe străzile tăcute, în noaptea rece și senină, bătuită de un vânt tăios. Era stăpânit de un singur gând. Când ajunse la canal, își scoase revolverul din buzunar și-l azvârlî în apa unsuroasă. Răsuflă ușurat când auzi clipocitul apei. Încremenit, privi cercurile întunecate ce se depărtau sub razele lunii. Abia când ultima unduire dispăru, se urnî și el din loc. Orologiul clopotniței din Ware Place tocmai vestea orele unsprezece.

Bătăile grele îl făcură să-și vină în fire și, deodată, în vălmășagul gândurilor și-n imensa oboseală ce-l copleșea, își dădu seama că nu mai are niciun ban în buzunar. Se opri locului, întrebându-se unde și-ar putea petrece noaptea. Nu-i rămânea decât o posibilitate: să facă ceea ce lui Jerry și celorlalți colegi din dormitorul comun le era groază să facă: adică, să doarmă sub cerul liber. Exista în oraș un loc numit „Bolțile”, singurul, în afară de cimitir, unde, în virtutea unei legi nescrise, oamenii fără căpătâi se puteau „culca” nestingheriți. Paul porni într-acolo cu pași domoli, simțind că ultimul vestigiu de „respectabilitate” i se năruie. Decăzuse, desigur, pe treapta cea mai de jos.

„Bolțile” nu erau prea departe de canal: două hăuri negre, sub arcada podului de cale ferată, peste care treceau trenurile din Midland. Când ajunse acolo, găsi numeroși alți nenorociți care se și instalaseră să doarmă. Ridicându-și gulerul hainei, se așeză printre umbrele rebegite, cu spatele rezemat de un stâlp de fier și cu mâinile vârate în buzunare.

Era un ger năprasnic. Încercând să-și stăpânească tremurul, Paul ațipea din când în când. Zorile veniră, cenușii și tulburi, o dată cu duduital unui tren care trecea pe pod. Înghețat, Paul se ridică anevoie în picioare și porni șontâc-șontâc. Îi chiorăiau mațele de foame, dar el n-avea bani nici măcar pentru o chiflă. Instinctiv, se îndreptă spre Agenția de publicitate, dar, ajuns acolo, găsi poarta închisă, așa că porni spre gara de pe Leonard Street. Rămase toată ziua în așteptare, la ieșirile gării, înfruntând înjurăturile hamalilor, și în cele din urmă izbuti să câștige nouă pence. Nu i-ar fi ajuns pentru o masă și pentru plata chiriei unui pat. Intră într-o cafenea din apropierea gării și comandă o porție de cârnați cu pireu de cartofi: o mâncare atât de grețosă, încât simți că-i rămâne în gât. Apoi se întoarse târâș la „Bolți”.

A doua zi dimineată începu să plouă tare. Pe o asemenea ploaie nu putea face nimic la gară, așa că porni pe străzi, în căutarea unui adăpost. Se simțea zdrobit de oboseală, dar era cu neputință să găsească în acest mare oraș un loc unde să se așeze fără să plătească. În cele din urmă intră într-o sală de biliard și acolo, în încăperea învăluită în fum de țigară, luminată de lămpi cu abajur verde, găsi un refugiu vremelnic: după ce asistă, apatic, la câteva partide de biliard, fu poftit de patron să plece.

Ajuns din nou în stradă, porni iar la drum, fără nicio țintă: era singurul lucru pe care-l putea face. Târziu în după-amiaza acelei zile se pomeni la marginea unui canal lateral – o gârlă neagră și puturoasă, străjuită de fabrici și de cuptoare de olărie. Un om de pe șlep îi strigă să apuce parâma și s-o lege de mal, în timp ce șlepul străbătea o ecluză manevrată manual. Pe șlep se afla o femeie în vârstă care prăjea niște slănină cu ouă pe o sobiță. Ghicind pesemne starea lui Paul, îi întinse un sandviș cu slănină prăjită înainte ca șlepul să se depărteze.

Această dovadă de bunătate, precum și privirea compătimitoare pe care i-o arunca femeia îl tulburară pe Paul, încât simți brusc dorința să părăsească totul și să se

întoarce acasă, la o viață normală. Dar alungă numaidecât acest gând. Nu, nu va abandona lupta. Murat de ploaie, porni înapoi spre oraș și spre „Bolți”.

Începu pentru el o perioadă de suferință cumplită; din când în când, dându-și seama de starea lui, era cuprins de deznădejde – nu-i venea să creadă că decăzuse în așa hal. În unele zile nu pune nimic în gură. Se pomenea rătăcind năuc pe străzi, fără să-și amintească nimic. Umbla ca într-un coșmar, uitând cine era; iar când își aducea aminte, simțea dorința absurdă de a-i acostă pe trecători și de a le explica cine este. Alteori, oamenii care treceau pe lângă el îi apăreau ca niște umbre informe; izbindu-se de câte una dintre ele, murmură o scuză stupidă. În tot acest timp era obsedat de gândul că-i urmărit, iar fața sergentului Jupp răsărea mereu dintre umbre, dușmănoasă și impasibilă, într-o pândă al cărei sfârșit era inevitabil. Paul se întreba vag de ce nu e arestat. Hainele de pe el erau murdare, pantofii scâlciați, obrații nebărbieriți. Părul i se revărsa peste guler, ochii nu mai aveau nicio expresie. Buimăcit, se întreba dacă un om poate să moară de foame în acest mare și prosper oraș.

Rămânea, desigur, caritatea publică, iar Paul recurse la ea, în cele din urmă: era prea zdrobit ca să mai fie mândru. Într-o seară se târî spre marginea de răsărit a Pieței Grânelor. Acolo, într-un mic spațiu triunghiular limitat de două linii de tramvai, se vedea un fel de rulotă, cu un oblon și cu un horn subțire; în jurul ei se strânsese o mulțime de sărăntoci. La orele cinci, oblonul fu lăsat în jos, formând un fel de tejghea și dezvăluind interiorul unei bucătării moderne. O femeie încinsă c-un șorț alb stătea înapoia tejghelei și întindea fiecăruia dintre cei ce se apropiau câte o strachină cu supă și câte o bucată de pâine muiată în sos. Când îi veni și lui Paul rândul, își primi rația, iar supa fierbinte îi aprinse din nou sângele în vine. Mâncă și pâinea muiată în zeamă, apoi se depărtă în tăcere.

Această cantină gratuită deveni un punct fix, un fel de focar al existenței sale, al luptei obscure și aprige pe care-o

dădea pentru a supraviețui. În fiecare seară, pe vreme bună sau pe vreme rea, se alătura șirului de sărăntoci. Nimeni nu scotea o vorbă, toți așteptau în tăcere. Iar după ce-și primeau porția, se mistuiau în beznă, tot în tăcere.

Peste vreo săptămână, în seara zilei de miercuri, lângă femeia în șorț alb veni un bărbat de vreo cincizeci de ani, înalt și drept, îmbrăcat în negru, ca un preot, și cu niște ochi întunecați, dar blajini și surâzători. Paul îl recunoscuse numaidecât: era Enoch Oswald. Când acesta își scoase pălăria neagră cu boruri largi, părul său argintiu luci în lumina lămpii de gaz, dezvăluind identitatea faimosului „rege de argint”, cum fusese poreclit, din pricina părului său, patronul cantinei, de către nenorociții beneficiari ai milei sale.

Cu capul descoperit și cu surâsul acela prietenos pe buze, Oswald porni prin fața șirului de oameni, oprindu-se o clipă înaintea fiecăruia fără să-l privească și fără să scoată o vorbă, dar vârându-i în palmă câte un șiling nou-nouț. Când Oswald se opri în fața lui, Paul își plecă rușinat capul, copleșit de recunoștință; dar în curând un alt sentiment puse stăpânire pe el – dorința deznădăjduită de a obține sprijinul acestui om generos, care, în marea lui bunătate față de semenii săi în nevoie, nu putea să-i refuze ajutorul. Trădat de Castles, împotmolit în nisipurile mișcătoare ale ticăloșiei omenești, hărțuit și pierdut, avea nevoie de un astfel de ajutor.

Dorința de a vorbi, de a se destăinui, de a-și da în vileag identitatea și starea deveni irezistibilă. Nu putea lăsa să-i scape o asemenea ocazie rară. Ajunsese să se convingă, la capătul multor ceasuri de frământare dureroasă, că misterul crimei nu putea fi dezlegat decât prin Louisa Burt. Era sigur că Louisa știa. Iar Louisa era accesibilă, vie și reală, restul nu era decât o umbră, pierdută în negura trecutului. Iar aici, în fața lui, se afla omul care, mai mult decât oricare altul, o putea sili pe nenorocita aceea să vorbească, pentru că avea și rangul, și puterea necesară. Întâlnirea cu acest om avea, de bună seamă, ceva providențial și predestinat.

Paul fu cuprins de un fel de amețeală. În starea lui de slăbiciune, un asemenea prilej picat din cer era prea mult pentru el. Simți că i se pune un nod în gât, cuvintele îi muriră pe buze și nici măcar nu putu deschide gura. Când își reveni, binefăcătorul său dispăruse. Paul se ocări aprig pentru slăbiciunea lui. Nu îndrăznea să se ducă la locuința lui Oswald; află însă de la femeia cu șorțul alb că „patronul” vizita cantina în fiecare miercuri după-amiază, așa că ocazia avea să se repete săptămâna viitoare. Banul de argint din palma lui era ca un talisman.

Zilele următoare trecură foarte greu. Spre sfârșitul acelei săptămâni, vremea se răci. Neguri dese urcau dinspre smârcuri, cotropind orașul. În lumina cenușie a asfințitului, aerul plin de funingine era încărcat cu aburi de pucioasă. Paul începu să tușească. În pauzele dintre accesele de tuse își spunea că n-o mai putea duce mult așa. Veni, în sfârșit, și miercurea mult așteptată. Plin de speranță, Paul se duse devreme în Piața Grânelor și-și ocupă locul printre primii. Începu să se întunece. Lămpile de gaz fură aprinse, cantina se deschise. Deodată, în timp ce aștepta în rând cu ceilalți, Paul simți alături de el prezența cuiva. Nu era însă „regele de argint”. Ridicând capul, o recunoscă pe Lena Andersen.

Capitolul III

Da, Lena stătea alături de el, dar Paul se schimbase atât de mult, încât ea se simți copleșită de o emoție puternică.

— Ia te uită, Paul, tu erai? exclamă fata, cu prefăcută mirare, ca și cum ar fi venit acolo din întâmplare.

Foarte palid, el își feri ochii și nu răspunse.

— Ce surpriză! continuă Lena. Ce-ar fi să facem câțiva pași împreună?

— Trebuie să aștept aici – răspunse el după o pauză.

— De ce?

Paul știa că ea nu-l va înțelege, așa că-i spuse țăfnos:

— Pentru că aici e locul unde cinez. Dacă-mi pierd rândul, rămân flămând.

— Tocmai mă întorceam acasă – zise Lena, tulburată de mărturisirea lui atât de brutală. Vino să iei masa cu mine.

El își întoarse spre Lena ochii triști și citi pe fața ei o solicitudine care-i spori suferința morală.

— N-are rost să te-ocupi de mine – murmură.

Ea continua să-l privească, stăruitor:

— Hai, Paul... Vino, te rog!

Paul șovăia: pe de o parte, era hotărât să-l aștepte pe „regele de argint”, iar pe de alta era prea slab ca să se împotrivescă ispitei de a merge cu Lena. În cele din urmă spuse, privindu-și pantalonii rupți și ghetetele scâlciate:

— Nu pot merge cu tine pe stradă în halul în care sunt. Lasă-mă acum... Vreau să mai stau aici o jumătate de ceas. O să vin la tine după aceea.

— Îmi făgăduiești? îl întreabă ea, pe nerăsuflăte.

Paul dădu din cap. Lena îl mai privi o clipă, neliniștită, apoi se depărtă încet.

Paul n-o urmări cu privirea, dar această întâlnire neașteptată, într-o mare de fețe străine și anonime, aprinsese în sufletul lui speranța că lucrurile vor sfârși, poate, prin a se îndrepta.

Începu să plouă – o ploaie nemiloasă, piezișă, specifică iernii engleze. Paul își ridică mașinal gulerul hainei și, cum împărțirea supei și pâinii începuse, se lăsă purtat înainte, încet, în rând cu ceilalți. Era nerăbdător să-l vadă apărând pe Enoch Oswald.

În seara aceea însă „regele de argint” întârzia să se arate. Când Paul ajunsese la ghișeu, îi spuse cantinierei, aruncând o privire neliniștită în jur:

— Patronul întârzie astăzi.

— Nu vine decât mâine – îi răspunse femeia, punându-i în față o tavă încărcată cu castroane. Următorul.

Paul încercă o deziluzie amară. Așteptase cu atâta ardoare această întâlnire, încât acum însăși ideea unei mici amânări i se părea insuportabilă. Cei ce se înghesuiau îndărătul lui îl siliră să meargă înainte. Fără să-și ia pâinea și castronul de supă, se depărtă cu pași domoli pe trotuarul ud, aruncând o privire năucă spre orologiul din piață. Lena însă nu plecase acasă, ci rămăsese pe trotuarul de peste drum; la colțul străzii îl ajunsese din urmă și-i spuse:

— Vino, Paul!

— În principiu, adică din punctul de vedere al logicii pure... Nu, nu știu ce să zic... – băigui el.

De data asta, Lena era alarmată de-a binelea. Lăsând la o parte orice ezitare, îl apucă de braț. Paul se lăsă condus. Nu scoase un cuvânt până-n Ware Place, dar din când în când ea îi vedea buzele mișcându-se, ca și cum ar fi vorbit singur. O dată sau de două ori aruncă o privire peste umăr.

Când ajunseră la locuința ei și începură să urce scările, Lena era foarte palidă, dar își regăsise fermitatea. Pe palier, în fața micului său apartament, se întoarse spre Paul și-i spuse:

— Peste câteva minute o să mâncăm, dar mai întâi trebuie să te schimbi.

Deși tremura în sinea ei, avea o expresie hotărâtă. Îi arătă baia, apoi, deschizând robinetul de apă caldă, îi dădu un săpun și un prosop, precum și propriul lui aparat de ras și un rând de haine. Paul se uită cu o fixitate stranie la hainele astea curate:

— Ale cui sunt?

— Ale tale – îi răspunse ea precipitat. Hai, nu mai pune întrebări, pregătește-te pentru masă.

În timp ce el își făcea toaleta, Lena aprinse focul în salon, apoi se duse în bucătărie, puse două cratițe pe sobă și așternu repede masa. Când el ieși din baie, îmbrăcat în pantalonii de flanel și cu o cămașă descheiată la gât, Lena isprăvisse cu pregătirile. Punându-i dinainte un scaun, îl pofti să se așeze la masă și-i întinse apoi un castron cu supă. Paul îl luă cu amândouă mâinile, înainte de a observa lingura de lângă el. Vârî lingura în supă și o duse la gură, cu degetele tremurânde. După ce goli castronul, primi o farfurie cu friptură. O mănca în tăcere și cu un aer atât de absent, încât nici nu observă că Lena îl privea țintă. Slăbise mult, dar cel mai cumplit era aspectul împietrit al feței sale cadaverice. Când, în sfârșit, termină de mâncat, Paul scoase un suspin și-și înălță privirea.

— N-am mai mâncat așa bine de săptămâni de zile – rosti el în șoptă.

— Te simți mai bine? îl întrebă ea, ridicându-se în picioare ca să-și ascundă lacrimile ce-i scăldau ochii.

— Mult mai bine – spuse el și se sculă de pe scaun, vrând să plece: părea obsedat de ideea că nu poate rămâne nicăieri.

Lena îi întoarse însă brusc scaunul spre focul din cămin. Când pricepu că scaunul îi era destinat, Paul se așeză, cu mâinile împreunate și cu ochii ațintiți asupra flăcărilor jucăușe. Din când în când arunca în jur o privire speriată și uluită, ca și cum ar fi fost surprins de confortul și de ineditul acestei încăperi.

Fără a-l slăbi din ochi, Lena strânse masa. În lipsa gazdei, situația ei era destul de penibilă, dar era hotărâtă să nu se dea înapoi de la nimic. După ce spălă vasele, ieși fără zgomot. Peste vreo zece minute, când se întoarse, îl găsi pe Paul în același loc, zgâindu-se la focul din cămin. Dându-și seama de prezența Lenei, el tresări și sări în picioare.

— E timpul să plec...

— Unde?

— Înapoi la hotelul meu.

— Și unde e hotelul acela?

Paul încercă să suradă, dar mușchii feței nu-l ascultară. Umerii i se lăsară, o dată cu capul.

— Sub „Bolți”, dacă vrei să știi. Trebuie să ajungi devreme acolo, ca să găsești un loc ca lumea... Și, izbucnind într-un râs isteric, adăugă: Altfel, rămân în ploaie și mă udă leoarcă.

— Nu, n-ai să pleci – îi spuse Lena.

— Ba trebuie! exclamă el, foarte agitat. Nu pricepi? Nu pot umbla pe străzi toată noaptea. Dă-mi te rog haina. Unde să dorm, dacă nu-mi găsesc loc acolo?

— Aici – răspunse Lena. Aici o să dormi. Poți ocupa camera de oaspeți a doamnei Hanley. Cu cât o să adormi mai repede, cu-atât mai bine.

Și zicând acestea, îl conduse pe palier și deschise o ușă spre o cameră pe care o și pregătise între timp pentru el. Perdelele roșii erau trase, lampa era aprinsă, focul strălucea în cămin, cuvertura de pe pat fusese dată la o parte. Paul se frecă la ochi cu dosul palmei, ca și cum nu-i venea să creadă în realitatea acestei încăperi confortabile.

— După cină, un pat... – bâigui el, uluit. Cum aș putea vreodată să-ți...

— Taci, Paul – șopti Lena, cu tremur în glas. Du-te de te culcă și dormi.

— Da – încuviință el. O să dorm...

Deodată, cum stăteau acolo, o rafală de vânt izbi în geamuri, improșcându-le cu stropi de ploaie. Paul se simți scuturat de un fior. Ferindu-și fața, pentru ca Lena să nu-i observe tremurul, intră în cameră și închise ușa în urma lui.

Capitolul IV

Se lumina de ziuă când Paul se trezi. Mai rămase în pat câteva minute, ca să-și vină în fire; apoi, auzind zgomote în odaia de alături, se dădu jos din pat, se îmbracă repede și se duse în bucătărie. Lena era acolo – tocmai pregătea micul dejun. Văzându-l, roși toată. Nu închisese ochii toată noaptea, gândindu-se la Paul, care se afla acum atât de aproape, și dojenindu-se în același timp pentru libertatea pe care și-o luase în absența gazdei. Dar, oricât de penibilă ar fi fost situația, instinctul îi porunca să-l țină pe Paul cu orice preț aici, departe de vălmășagul orașului, cel puțin până la întoarcerea doamnei Hanley. Îi turnă ceafa în ceașcă, îi oferă un ou fiert și pâine prăjită și-l privi apoi în timp ce mânca. Paul nu prea era vorbăreț, iar ea socoti că-i mai înțelept să tacă la rându-i. În cele din urmă, după ce-și sfârși ea însăși micul dejun, plecă spre magazinul „Bonanza”, fără să-i mai spună nimic, ca și cum ar fi fost de la sine înțeles că Paul trebuia să rămână.

După plecarea Lenei, Paul se întoarse în camera lui și rămase acolo, copleșit de o imensă oboseală, aproape toată dimineața. După toate chinurile îndurate, acest adăpost, în care avea sentimentul reconfortant al unei securități vremelnice, îi oferea prilejul de a reflecta. Eliberat de mizeria „Bolților”, bine îmbrăcat și hrănit, simțea că-și recapătă curajul și că începe să judece mai lucid. În cele din urmă se hotărî să-l viziteze pe Oswald la locuința acestuia.

La orele patru ieși din apartamentul Lenei. Până la Brimlock Hill era mult de mers, așa că fu nevoit să se

oprească de câteva ori și să se așeze pe-o bancă din Parc. Cam peste un ceas ajunse, în sfârșit, în acel cartier pe care-l evitase atâta vreme.

Deodată, în clipa când se pregătea să traverseze spre aleea principală, văzu la colțul străzii un individ care se zgâia la el, plin de curiozitate; apoi, făcând cale întoarsă, individul îl acostă. Era Jack, chelnerul de la „Stejarul regal”.

— Dumneata erai?! exclamă acesta, oarecum mirat. Am ceva pentru dumneata. Și scoțând din buzunar un portofel jerpelit, începu să caute în timp ce Paul aștepta apatic. A, am găsit – spuse Jack. Îl port cu mine de două săptămâni încoace. Louisa Burt m-a rugat să ți-l dau.

Paul își aținti privirea asupra plicului murdar pe care i-l întindea chelnerul și simți că inima îi bate mai tare. Jack se uita la el cu o curiozitate vie:

— Nu prea te-ai mai arătat în ultima vreme.

— Așa e – răspunse Paul.

— Necazuri?

— Nu, n-am nimic – spuse Paul.

Vorbea mașinal, cu ochii ațintiți asupra plicului. O presimțire stranie i se cuibărise în suflet.

— Ei, acum trebuie s-o șterg – zise chelnerul după o clipă de tăcere. Toate bune!

Și aruncându-i o ultimă privire iscoditoare lui Paul, dădu din umeri și se depărtă. Paul rămase nemișcat în lumina tulbure a asfințitului. Trecându-și limba peste buzele livide și uscate, alergă spre felinarul cel mai apropiat și rupse plicul, pe care-l ținea strâns în mână. La lumina pâlpâitoare a felinarului, citi cele ce urmează:

Drăguțul meu domn,

Ținând seama de felul cum te purtași cu mine și știind cine ești, vreau să te înștiințez că mă mărit, cu cununie religioasă, și că nu mai am trebuință de atențiile și de promisiunile mătăluță. Domnul Oswald a aranjat ca eu și soțul meu să plecăm în Noua Zeelandă luna viitoare, așa cum a făcut și pentru amicul meu Ed Collins, care-a fost aici înaintea mea și

pe care sper să-l revăd acolo. Precum vezi, o să duc o viață de lues într-o țară nouă, și aș vrea ca vestea asta să-ți rămână-n gât.

A dumitale, LOUISA BURT.

P.S. Nu m-ai păcălit nicio clipă. Îți plâng de milă.

Paul rămase dezamăgit. Scrisoarea nu-i aducea nimic nou. Și totuși, în mintea lui se stârneau gânduri stranii, aidoma negurii deasupra unei bălți stătute. Parc-ar fi plutit pe tărâmul cețos dintre iluzie și realitate. Avea senzația că strada se învâртеște cu el. Capul îi vâjâia. Apoi, o rază de lumină sfâșie ceața, ca și cum mintea lui, adormită în ultimele săptămâni, și-ar fi redobândit în somn puterile. Cu un braț întins spre felinar, reciti scrisoarea aceea stupidă și sfidătoare, plină de vanitate ofuscată. Din ea se desprindea, teribilă, de o semnificație vitală scrisă parcă cu litere de foc, o frază: amicul meu Ed Collins, care-a fost aici înaintea mea... Ochii lui Paul străluceau, iar inima îi bătea să se spargă, deși fața îi rămăsese rigidă. Ținând în mână scrisoarea, se rezemă de felinar, ca și cum ar fi fost gata să cadă, strivit de o povară prea grea. Cum de nu se gândise la asta mai înainte? Deși capul continua să-i vâjâie, se silea să-și recapete calmul, să-și adune gândurile.

Louisa Burt se afla în serviciu la Oswald de doisprezece ani – faptul acesta era, în sine, puțin important, dar devenea excepțional din clipa când îl lega de faptul că Edward Collins fusese și el în slujba domnului Oswald. Cum se face că aceștia doi, care fuseseră principalii martori în procesul Mathry, găsiseră de lucru la familia Oswald? Filantropia ar fi putut să fie o explicație, desigur. Dar ce generozitate ciudată îl însuflețea pe acest stăpân, dictându-i, ca pe o supremă solicitudine, să-și trimită tocmai la capătul lumii slugile, după ce, tot prin grija lui, se căsătoriseră?

Paul simți că nervii îi zvâcnesc și avu deodată în fața ochilor imaginea lui Oswald: puternic, masiv, cu capul falnic lăsat pe umerii aceia musculoși, cu ochii negri strălucind

binevoitori sub sprâncenele-i argintii. Să fi fost oare implicat și el, într-un fel sau altul, în tragedia tatălui său?

Mintea lui Paul își întindea tentaculele, cuprinsă de o neobișnuită efervescență. Fără să-și dea seama de ce, în acest moment întreaga lui conștiință era dominată de o amintire extraordinară – sunetul vocii omului care, în seara aceea de viscol, vorbise cu Albert Prusty pe palierul întunecos, vocea proprietarului casei de pe Ushaw Terrace.

Ca un fulger în noapte, o nouă bănuială se înfiripă în mintea lui Paul. Din ce în ce mai ațâțat, își spuse că, fiind joi – ziua când tutungiul închidea mai devreme – domnul Prusty cu siguranță era acasă. Încă nu bătuse de cinci. Paul își îndreptă umerii și porni repede prin ploaie.

Capitolul V

Peste douăzeci de minute bătea cu putere la ușa apartamentului de la etajul al doilea al casei cu numărul 52 de pe Ushaw Terrace. Trebui să aștepte mult până să se deschidă ochiul de pistică, prin care se auzi atunci glasul lui Prusty:

— Cine e? Nu văd.

Paul își apropie obrazul de deschizătură.

— Am o criză de astmă – rosti tutungiul, cu un glas plângăreț. Tocmai mă duceam la culcare. Vino mâine.

— Nu, nu... Trebuie să vă văd numaidecât... Trebuie neapărat...

În cele din urmă, bombănind, Prusty deschise ușa și-l lăsă să intre în vestibulul încins, unde mirosea a pulbere de stramoniu arsă. Îmbrăcat în pantaloni și cămașă, tutungiul gâfâia spasmodic, cu fața congestionată de o vizibilă furie.

— Ce naiba vrei? îl întrebă pe Paul.

— N-o să vă rețin mai mult de-un minut – îi răspunse acesta. Voiam doar să vă întreb... (gura i se uscaseră de tot)... Cine e proprietarul acestei case?

Prusty aproape că-și pierdu răsuflarea de uimire:

— Păi doar m-ai auzit vorbind cu el în după-amiaza aceea... E domnul Enoch Oswald.

Paul simți că i se moaie picioarele și trebui să se rezeme de perete ca să nu cadă.

— Nu știam că era domnul Oswald – bâigui el.

— Ei bine, el era... și mai este. Toată strada Ushaw Terrace îi aparține: a moștenit-o de la taică-său. E unul

dintre cei mai mari proprietari din Wortley. Și unul dintre cei mai cumsecade. Nu mi-a mărit chiria de zece ani încoace. Ba a suportat toate cheltuielile de întreținere a apartamentului.

— Dar apartamentul de deasupra? întrebă Paul, cu o voce gătuită. Și pe acela l-a întreținut?

— Sigur că da – răspunse Prusty. Omul acesta e plin de respect și de bun simț. Ce te-a apucat?

— Nu știu. Mai aveți încă cheia?

— Da, o am. Dar am și astmă. Te rog să pleci. Nu mai pot sta aici în cămașă.

Și-l împinse pe Paul spre ușă.

— Stați puțin – zise acesta. Țineți minte că mi-ați promis c-o să-mi arătați apartamentul de deasupra? Ei bine, dați-mi cheia.

Pe fața lui Prusty se citea o nesfârșită plictiseală. Era cât pe ce să-l refuze, dar, nevrând să-și calce cuvântul și dorind mai ales să scape de Paul, se duse repede în bucătărie și se întoarse cu cheia.

— Poftim! îi spuse el, tăios. Și acum, lasă-mă-n pace!

Și trânti ușa în urma lui.

Ajuns pe palier, Paul îl auzi cum trage zăvorul. Ochii lui sfredeleau întunericul ce învăluia scările care duceau spre apartamentul de deasupra. Dar când puse piciorul pe prima treaptă, fu străfulgerat de o idee ce i se păru mult mai bună. „Încă nu” – își spuse, după ce reflectă o clipă; apoi vârî cheia în buzunar și coborî în grabă scările. Ajuns afară, își ridică gulerul ca să se ferească de vântul rece și porni cu pași grăbiți. În mintea lui se înfiripase o bănuială îngrozitoare. În momentele lui de liniște, ar fi alungat-o ca pe-o idee nebunească. Acum însă era atât de agitat, încât ideea asta, răsărită din senin, devenea tot mai imperioasă, până ce puse stăpânire pe el, înăbușindu-l. Enoch Oswald era proprietarul apartamentului în care locuise Mona Spurling. De bună seamă c-o vedea cel puțin o dată pe lună, când venea să-și încaseze chiria, căci își conducea personal afacerile. Și chiar dac-ar fi venit mai des la ea, cine s-ar fi mirat de vizitele lui? Era proprietarul casei, un personaj care

trece la fel de neobservat ca și poștașul sau comisionarul băcăniei. Dacă Mona Spurling ar fi fost metresa lui, cine ar fi putut bănuși? Iar dacă el ar fi ucis-o...

Paul se simți scuturat de un fior. Era, poate, un gând nebunesc, dar nu-l putea alunga din mintea lui, care continua să lege laolaltă, verigă cu verigă, într-un lanț absurd, faptele bizare ale acestui bogătaș. Până și acțiunile lui filantropice i se păreau acum o mască sau cel mult o formă de ispășire dictată de un ireductibil sentiment de vinovăție. Alergând, Paul ajunsese în centrul orașului și intra, cu răsuflarea tăiată, în Biblioteca Municipală „Leonard”, în sala întunecoasă a fișierului, unde, cu câteva luni în urmă, își începuse pe dibuite primele cercetări. Mark Boulia nu mai era acolo. În locul lui, găsi la ghișeu o femeie tânără, care-l servi cu amabilitate, răspunzând prompt la cererile lui presante. Aducându-i cărțile cerute, îi arătă o masă ceva mai retrasă, unde Paul se apucă numaidecât de lucru, cu o râvnă febrilă. În primul dintre volumele cerute, un Who's Who obișnuit, nu găsi decât o notiță scurtă, referitoare la familia, titlurile oficiale și actuala adresă a lui Enoch Oswald. Alte două volume conțineau informații la fel de succinte și la fel de nefolositoare pentru el. Al patrulea cuprindea doar un lung pomelnic al instituțiilor filantropice sprijinite de familia Oswald. Abia într-o publicație locală, o broșură ieftină tipărită de o imprimerie din Wortley, cu titlul „Wortley și notabilitățile sale”, Paul avu satisfacția să găsească o biografie amănunțită a celui mai mare filantrop al orașului. Cu viteza fulgerului, privirea lui parcurse notița, sărind peste frazele convenționale și elogiile de circumstanță:

„Enoch Oswald, născut la 13 noiembrie 1885, unicul fiu al lui Saul Oswald și Martha Cleghorn... A studiat la liceul din Wortley și la Universitatea din Nottingham... Pregătindu-se pentru profesiunea de medic, a abandonat studiile din cauză de boală, după doi ani de practică la Spitalul St. Mary...”.

Vederea i se tulbură la lectura acestui ultim paragraf. Abia respirând, citi mai departe:

„După aceea a preluat afacerile tatălui său... O firmă veche și prosperă... Proprietar a numeroase imobile din Eldon... Atitudine exemplară... Pornind de la treapta cea mai de jos... s-a ocupat personal de încasarea chiriilor... În ciuda sănătății sale șubrede, tânărul Oswald nu e un papă-lapte... manifestă un interes activ pentru sporturile în aer liber... mai ales ciclismul... Timp de câteva luni a fost membru activ la Clubul Lăcustelor, care a funcționat vremelnic...”.

Paul simți că i se împăienjenesc ochii și că nu mai poate citi rândurile prost tipărite și strâmbe ale pomelnicului. Copleșit, se lăsă pe spătarul scaunului. În vălmășagul gândurilor sumbre ce-i asaltau mintea, prinse contur o hotărâre de neclintit. Știa ce trebuie să facă. Nu mai era vreme de pierdut, nu mai putea să șovăie sau să amâne. Clocotind din nou de energie, împinse cu zgomot scaunul și, lăsând cărțile vraiste pe masă, ieși repede din sala de lectură.

Peste zece minute intră în casa din Ware Place și, urcând scările, se opri la ușa doamnei Hanley. Îi deschise chiar Lena. Cu un glas care-o uimi, îi spuse precipitat:

— Lena, am nevoie de ajutorul tău... acum, imediat...

Capitolul VI

Stând în vestibul, fără să se sinchisească de întrebările ei și de privirile neliniștite pe care i le arunca, îi expuse amănunțit planul lui. Vorbea atât de încâlcit și avea o expresie atât de nefirească, încât Lena se întrebă o clipă dacă Paul nu-și ieșise din minți. Deși cererile lui i se păreau absurde și o nelinișteau, simțea în el o hotărâre atât de neînduplecată, încât nu-i putea rezista. Merse în bucătărie și-i aduse de-acolo o cutie de carton, hârtie de ambalaj, sfoară și puțină ceară de sigiliu. Intră apoi în camera ei și-i aduse un carnet vechi, dar nefolosit.

În vestibulul întunecos, Paul se puse metodic pe treabă, sub privirile Lenei. Întâi înveli cutia în hârtia de ambalaj cafenie, apoi o legă cu sfoară și o sigilă cu ceară roșie. După aceea rupse din carnet o foaie albă și scrise pe ea vreo șase rânduri de adrese și nume.

— Ce faci acolo, Paul? îl întrebă Lena.

Paul șovăi să-i spună, încredințat, poate, că ideea lui este prea fantastică. Dar era prea târziu ca să mai dea înapoi, așa că se hotărî să-și pună în aplicare planul. Trebuia doar să mai descopere ceva... un singur lucru.

— O să-ți explic mai târziu, acum trebuie să ieșim – îi spuse.

Ea îl urmă, șovăitoare, neștiind dacă să-l asculte sau nu. Își spunea că poate, totuși, în aceste pregătiri bizare, aproape absurde, se ascunde ceva important.

— Fii pe pace, e o treabă simplă – o liniști Paul.

— Simplă sau complicată, o s-o fac.

Paul o privi lung și-i spuse în șoaptă ce trebuia să facă.

— Ai înțeles?

— Cred că da, Paul – răspunse ea, cu tremur în glas. Dar... în pachet nu-i nimic.

— Nimic, și în același timp totul – rosti el, cu o căutătură ciudată și, privind spre orologiul din vestibul, văzu că mai erau doar câteva minute până la nouă. Hai să mergem. Ești gata? Toată povestea n-o să dureze mai mult de-o jumătate de ceas.

Ieșiră împreună și merseară în tăcere pe Ware Street, în direcția Pasajului, cotiră la dreapta pe Șoseaua Nordului, apoi intrară pe o străduță îngustă, numită Aleea Țesătorilor. La capătul acesteia Paul se opri, căutând din ochi triumghiul larg al Pieței Grânelor. Cantina era deschisă, șirul lung al oamenilor se și pusese în mișcare, iar Oswald venise – Paul simți că-i tremură carnea pe el când îl văzu: stătea în lumină, sub becul electric, lângă tejghea, iar părul lui argintiu era parcă un nimb strălucitor.

Paul se trase instinctiv înapoi, în întunericul aleii. Era convins că Oswald îl cunoștea. Tocmai de aceea Paul hotărâse să nu se arate pentru a nu compromite reușita examenului decisiv pe care-l plănuise.

Rămase multă vreme nemișcat, apoi, cu un gest discret, o împinse pe Lena spre cantină. Lena traversă cu pași hotărâți strada și se opri în fața „regelui de argint”. Paul simți că gura i se usucă de tot. Stătea drept și nemișcat, cu ochii larg deschiși. Aproape că desluși mișcarea buzelor Lenei, când aceasta spuse:

— Domnul Oswald?

Înalta siluetă se aplecă, dând din cap cu demnitate.

— Mi s-a cerut să vă predau un pachet, domnule.

Ce bine își juca rolul Lena! Paul încetă să mai respire în clipa când ea îi înmână lui Oswald pachetul și-l puse să iscălească de primire în carnet, cu creionul ei.

— Vă rog să semnați aici, domnule.

Acum creionul era în mâna lui Oswald. Tăcerea devenise atât de apăsătoare, încât Paul avu senzația că i se sparg

timpanele. Apoi Oswald iscăli în carnet, punând capăt insuportabilei așteptări. Paul scoase un lung suspin de ușurare. Lena se întoarse calmă, cu pași hotărâți, spre el. Fără un cuvânt, Paul porni alături de ea. Pașii li se pierdură în bezna străzii pustii.

Capitolul VII

Paul n-avea să știe niciodată cum a ajuns înapoi în Ware Place. Mergea orbește, cu fruntea plecată, fără să scoată o vorbă, gata-gata să se prăbușească. Când ajunseră la casa cu numărul 61, se așeză, obsedat de un singur gând. Îl durea groaznic capul și se simțea scuturat de fiori reci. Oswald era stângaci! Da, Enoch Oswald, fostul student în medicină, membru al Clubului Lăcustelor, actualul proprietar al atâtor imobile – inclusiv al celui de pe Ushaw Terrace no. 52 – era omul pe care-l căuta. Revelația asta îl făcea să se înăbușe, îl orbea cu lumina ei, de o strălucire insuportabilă. N-o putea păstra numai pentru el. Rezemându-și coatele de masă, își prinse capul în palme.

— Lena! murmură el. Trebuie să-ți destăinui ceva.

— Încă nu, Paul – îi spuse ea.

Era foarte palidă, dar avea o expresie hotărâtă. Turnându-i într-o cană supă din oala care clocotea pe sobă, îl sili să bea. După ce Paul termină de băut, Lena se așeză la masă în fața lui.

— Acum poți vorbi, Paul – îi spuse pe un ton calm. Ridicând privirea, Paul începu să vorbească, cu un glas tremurător și șoptit; Lena îl asculta cu luare-aminte.

— Așadar, acum știu tot – încheie el cu obidă. Și ce pot face? Nimic. La cine mă pot duce? La nimeni. Sprott, sau Dale, sau chiar Birley, ce crezi c-ar face oamenii ăștia dacă m-aș duce să le spun? Ei n-au vrut să m-asculte nici înainte! Nu, nu există dreptate. Câtă vreme oamenii trăiesc bine ei înșiși, cu buzunarele doldora de bani și cu un acoperiș

deasupra capului, nu le pasă nici cât negru sub unghie de dreptate sau de nedreptate. Întreaga lume e putredă până-n măduva oaselor.

După o tăcere penibilă, Lena clătină încet din cap și spuse, profund mișcată:

— Nu-i așa. Dacă oamenii ar ști... N-ar îngădui una ca asta. Oamenii de rând sunt cinstiți... și buni...

Paul îi aruncă o privire sceptică:

— Experiența te-a învățat asta?

Lena roși ușor și deschise gura, dar rămase tăcută, ca și cum n-ar fi fost sigură că-l înțelesese bine. Apoi spuse, răsuflând adânc:

— Paul, nu sunt nici deșteaptă, nici abilă, dar cred că știu ce-ar trebui să faci.

Paul o privi uluit.

— Da – urmă Lena. Știu pe cineva la care ar trebui să te duci.

— La cine? Îngână el.

— La un prieten al meu – bâigui ea, roșind.

— Un prieten al tău? Un prieten...

Vorba asta, pe care-o tot repeta, i se părea atât de stupidă și de absurdă în situația lui, încât un zâmbet dureros îi schimonosi fața. Un prieten al Lenei! După toate eforturile pe care le făcuse, după toate zadarnicele sale căutări, această soluție naivă i se părea atât de ridicolă, încât izbucni într-un râs isteric. Apoi râsul se schimbă pe nesimțite într-un plâns cu suspine. Lena se ridicase în picioare și se uita la el, tulburată, fără a îndrăzni măcar să-și lase mâna pe umărul lui. În cele din urmă, când Paul se potoli, ea îi spuse:

— Acum trebuie să te odihnești puțin. O să mai vorbim mâine...

— Mâine... – îngână el, cu un glas straniu. Da, mâine se vor întâmpla multe...

Singur în odaia în care dormise noaptea trecută, Paul se așeză pe marginea patului. Picioarele-i erau reci, dar capul parcă-i ardea. Simțea vag că răcise, dar nu-i păsa. Într-adevăr, cu cât se simțea mai prost fizicește, cu atât

mintea îi devenea mai ageră. Avea imaginea clară a eforturilor sale zadarnice și-și spunea că ele vor rămâne zadarnice dacă nu va trece deschis la acțiune. Nevoia de a întreprinde o acțiune decisivă creștea în el năvalnic, aidoma apelor unui râu gata-gata să se reverse din matcă, în această stare de spirit, firea lui echilibrată și rațiunea lui fură înlocuite de un neastâmpăr sălbatic. Ar fi vrut să iasă în piața publică și să strige adevărul spre cele patru zări.

La gândul acesta, o lumină irațională i se aprinse în ochi. Deodată se ridică și, după ce se încredință că ușa e zăvorâtă, se apropie de biroul din colțul încăperii. Scoțând hârtiile cu care erau căptușite sertarele, le întinse pe podea și începu să deseneze pe ele niște litere mari, cu un toc muiat în cerneală. Avusese totdeauna talent la desen, așa că-i trebui doar o oră ca să-și ducă la bun sfârșit treaba, deși mâna îi tremura ușor, iar vederea i-era tulbure. Lăsând hârtiile pe podea, să se usuce, se culcă îmbrăcat.

În ciuda planului ce-l obseda, adormi – un somn agitat și febril – iar pe la șapte se trezi brusc. Îl durea capul mai rău ca oricând, fruntea îi era parcă încinsă cu un cerc de fier, dar durerea asta îi întări și mai mult hotărârea. Luând de pe podea hârtiile uscate, le făcu sul și, trecând tiptil pe lângă ușa Lenei, ieși.

Ploaia aproape că încetase când Paul porni grăbit pe Ware Street, în dimineața răcoroasă. Se opri la birtul unde veneau birjarii, peste drum de Duke's Court, și comandă, cu cei câțiva gologani găsiți prin buzunare, o cafea și o felie de pâine unsă cu margarină. Prinzând puteri, porni pe Duke's Row, dar la jumătatea drumului simți că i se face rău. Se aplecă peste șanțul din marginea trotuarului și vomită.

La capătul aleii, sediul Agenției de publicitate era încă pustiu la această oră matinală. Paul se furișă printr-o spărtură din gardul putred de lemn, de care se rezemase de-atâtea ori, așteptându-și rândul laolaltă cu ceilalți oameni-sandviș. În curte, zeci de panouri duble erau îngrămădite într-un lung șopron acoperit cu tablă ruginită. Paul alese panoul ce i se păru în cea mai bună stare și, luând

una din cutiile cu „lipici” din șopron, lipi cu grijă pe panou hârtiile desenate în ajun. Tocmai se pregătea să-și pună pe umeri panoul, când zări în colțul șopronului un morman de fiare ruginite. Recunoscuse lanțurile de fier care fuseseră folosite ca reclamă pentru a anunța recenta performanță a iluzionistului Houdini la Teatrul Palatului. Fără să șovăie, căci era stăpânit de o idee fixă, se duse în colțul șopronului și alese un lanț subțire, solid, prevăzut cu un lacăt în stare bună. Peste vreo cinci minute ieșea din curte, încins cu lanțul acela și purtând pe umeri panoul de afișaj.

Orologiul catedralei bătea orele opt când se întoarse pe Ware Street și-și îndreptă pașii spre centrul orașului. Forfota obișnuită începuse. Oamenii ieșeau buluc din autobuze și din stațiile de metro. Dar numai puțini dintre cei ce se grăbeau spre locurile de muncă aveau curiozitatea să se uite la tânărul acesta care purta pe spate anunțul:

UN OM
NEVINOVAT
CONDAMNAT
PENTRU OMOR

iar pe piept, anunțul:

ADEVĂRATUL VINOVAT
SE AFLĂ
ÎN LIBERTATE

Cei care nu dădeau numai decît uitării aceste cuvinte își spuneau că ele fac parte dintr-o abilă campanie publicitară: una dintre acele reclame senzaționale, menite să trezească și să întrețină interesul publicului cu câteva săptămâni înainte de dezvăluirea obiectului campaniei.

La orele nouă, Paul continua să meargă pe trotuare, privind drept înainte, cu o față inexpresivă și cu mâinile crispate pe scândurile panoului. Vrînd să evite pe cât posibil intervenția poliției, se ținea departe de principalele

intersecții, unde stătea la datorie câte un agent. O dată sau de două ori avu senzația că-i observat, dar nimeni nu-l opri: în sfârșit, norocul era de partea lui.

Peste câteva ore, Paul începu să simtă că i se moaie picioarele, dar cum încă nu-și atinsese scopul – parada asta nu era decât un preludiu – nu voia să se dea bătut. Asurzit de larma străzii, împrăscat cu noroi de roțile vehiculelor, mergea înainte, deși își stăpânea anevoie slăbiciunea, din ce în ce mai accentuată; de câteva ori se clătină pe picioare, gata-gata să cadă.

Pe la amiază, o mulțime de curioși se strânsese în urma lui, mai toți oameni fără căpătâi și fără lucru, drojdia orașului, printre care se amestecau și câțiva comisionari, precum și un câine murdar care lătra de zor. La început, Paul fusese ținta unor glume batjocoritoare, dar cum nu răspunsese, mulțimea îl urma acum în tăcere, simțind instinctiv că așteptarea nu-i va fi zadarnică. Curând după ora unu, procesiunea ajunsese în Leonard Square, unde Paul se opri, în sfârșit, sub statuia lui Robert Greenwood, cel dintâi primar al orașului Wortley. Lepădând panoul, îl puse pe trotuar și, după ce-și strânse lanțul la încheietura mâinii, se legă de balustrada de fier din jurul statuii. Mulțimea începu să murmure, ațâțată; fiind ora prânzului, numărul privitorilor sporise: erau acum cel puțin o sută de oameni în jurul lui Paul.

Cu mâna rămasă slobodă, își desfăcu cravata, căci avea senzația că-l strangulează. Nu simțea niciun pic de teamă, ci doar o dorință deznădăjduită de a-și spune păsul în fața acestor cetățeni ai orașului Wortley. Sosise clipa să le vorbească; Lena îi spusese că oamenii de rând sunt buni și cinstiți, și nu putea avea un prilej mai nimerit de a-i convinge. O, dacă nu l-ar fi durut atât de tare capul! Dar și mai greu de suportat erau greața și această senzație de irealitate ce-l copleșea, ca și cum ar fi plutit în văzduh, călare pe-un balon.

— Prietini... – începu el, umezindu-și buzele. Am venit aici pentru că am ceva să vă spun... ceva ce trebuie să știți. Mă

numesc Mathry, iar tatăl meu e în închisoare...

— O s-ajungi și mătăluță acolo, dacă nu bagi de seamă! Această întrerupere, provocată de un individ care stătea mai în fund, stârni ilaritate. Paul așteptă să contenească râsetele apoi urmă:

— De cincisprezece ani zace în închisoare pentru o crimă pe care n-a săvârșit-o.

— Asta să i-o spui lu' mutul! strigă cineva, tot din fund, și iarăși se stârniră râsete, urmate de data asta de exclamații ca: „Taci din gură!” sau „Lasă-l pe bietul om să vorbească!”

— Am dovada că tatăl meu e nevinovat, dar nimeni nu vrea să m-asculte...

— Nici noi nu te putem asculta, băiete, dacă nu vorbești mai tare.

— Așa e, vorbește mai tare! strigară mai multe voci. Paul înghiți în sec. Își dădea vag seama că, în ciuda eforturilor sale, vorbea cu un glas spart și stins. Mai făcu o sforțare supraomenească:

— În urmă cu cincisprezece ani, tatăl meu a fost condamnat fără temeii, pentru o crimă pe care n-a săvârșit-o...

Câinele de pripas, care se ținuse scai de Paul, începu deodată să latre.

— Vă repet că n-a săvârșit acea crimă... am dovada... Dar câinele lătra acum atât de tare, repezindu-se la picioarele lui Paul, încât acesta nu mai putea fi auzit. Încetă să vorbească, iar atunci câinele, încurajat desigur de privirile aprobatoare ale unora, sări la el pe neașteptate. Paul se poticni și fu cât pe ce să cadă. În vreme ce se agăța buimac de scândurile panoului, un murmur trecu prin mulțime:

— E beat!

— Își bate joc de noi!

— Să-i dăm o lecție bețivanului ăstuia!

O coajă de banană zbură în aer și se lipi de obrazul lui Paul: fu semnalul unui bombardament cu coji de pâine și resturi de mâncare. Urmară, pentru mai multă varietate, câteva cotoare de mere. În clipa aceea, doi agenți își făcură

apariția, croindu-și drum prin mulțime. Unul era sergentul Jupp, iar celălalt un polițist tânăr.

— Ce se-ntâmplă aici? Vă dați seama că tulburați ordinea publică?

Paul se zgâi la cei doi agenți în uniforme albastre și-l recunoscă vag pe Jupp. Ajunsese la capătul puterilor. Încercă să vorbească, dar niciun sunet nu-i ieși din gură. Mulțimea se strânsese și mai aproape de el.

— E beat, don' sergent – spuse cineva din primele rânduri, cu o voce insinuantă. Ne-a turnat la gogoși...

— De data asta ai făcut-o de oaie, băiete – zise Jupp. De când așteptam! Hai cu noi!

Și-l apucă de braț pe Paul, încercând să-l împingă prin mulțime. Întâmpinând rezistență, îl smuci tare, mai-mai să-i smulgă brațul din încheietură înainte de a observa lanțul; atunci, gâtul lui vânos se făcu roșu.

— S-a legat singur – murmură Jupp către celălalt agent. O s-avem nevoie de dubă.

Cei doi polițiști se apucară să-l tragă, nervoși, pe Paul încolo și-ncoace, ca să rupă lanțul, în vreme ce mulțimea se îmbulzea în jur. Deodată se ivi un al treilea agent, care se depărtă numaidecât, fluierând. Se stârni o înghesuială de nedescris și circulația fu întreruptă. Paul prevăzuse acest moment, ca pe un moment suprem al acțiunii sale, în care-și putea rosti apelul patetic:

— Prietenii! Încercă el să strige. Nu cer decât să se facă dreptate. Un om nevinovat...

Dar polițistul cel tânăr sfărâmasese lacătul cu o lovitură de măciucă; Paul fu luat pe sus și aruncat în duba poliției, care aștepta și care-l duse la comisariat. Pe jumătate nesimțitor, nu-și dădu seama ce i se întâmplă decât în clipa când se pomeni azvârlit pe podeaua de ciment a unei celule. Fruntea i se izbi cu putere de podea, dar această lovitură nu-i spori durerea de cap ce-l chinuia de atâta timp, ci, dimpotrivă, păru să-l trezească din stupoarea în care se scufundase. Gemu, iar geamătul acesta avu un efect neplăcut asupra celor trei polițiști care-l supravegheau din prag, enervați de

bătaia de cap pe care le-o pricinuisе.

— Porcul! mării cel dintâi. Se trezește din beție...

— Nu, n-a băut – zise sergentul Jupp.

Al treilea agent, un tip vânjos, tremura de furie: cineva îl lovise în burtă în timpul încăierării.

— Beat sau nu, n-o să-l las să-și bată joc de mine, nepedepsit! mârâi el.

Și aplecându-se, îl apucă pe Paul de ceafă și-l târî ca pe-un sac de făină. Apoi îl izbi cu pumnul între ochi. Lui Paul îi țâșni sânge din nas și se prăbuși grămadă.

— Nu trebuia să faci una ca asta – bombăni Jupp. O să-și primească el pedeapsa curând...

Ușa celei se închise cu zgomot, iar cel mai tânăr dintre agenți izbucni într-un râs silit.

— În tot cazul, și-a căutat-o cu lumânarea – spuse el ca pentru a-și ușura conștiința.

Capitolul VIII

După-amiaza se apropia de sfârșit când Paul își veni în fire și-și dădu seama nedeslușit unde se află. Rămase multă vreme cu ochii în tavan, unde ardea un bec acoperit cu o plasă de sârmă. Apoi se târî de-a bușilea spre ulciorul așezat la un capăt al patului de scânduri. Aplecându-l, izbuti să bea, apoi să-și ude puțin fața tumefiată.

Apa era rece și-l învioră, dar aproape în aceeași clipă simți că fața îi ia foc parcă.

Se sculă anevoie și se așeză pe pat. Capul nu-l mai durea atât de tare. Dar, spre surprinderea lui, constată că respira foarte greu – la fiecă suflare simțea un junghi în partea stângă. În curând descoperi că, pentru a evita durerea sau pentru a-i micșora intensitatea, era de ajuns să respire mai puțin adânc, doar pe jumătate. Firește, trebuia în schimb să respire mai repede, mai sacadat, dar asta nu-l stânjenea.

Deodată ușa se deschise și în celulă intră cineva. În ciuda ochilor săi umflați, Paul îl recunoscuse pe comisarul-șef al orașului Wortley. Acesta îl cercetă îndelung cu luare-aminte, ca și cum ar fi vrut să-și dea seama în amănunt de starea lui Paul. Spre deosebire de data trecută când se întâlniseră, părea foarte distant și avea o expresie ciudat de sumbră.

— Așadar, n-ai vrut să-mi ascuți povața – începu Dale, cu un glas calm și reținut. Dacă-mi amintesc bine, te-am sfătuit să te-ntorci acasă. Dar asta nu ți-a convenit. Ai preferat să rămâi și să faci scandal. Drept care, iată-te aici, dar într-o stare mult mai proastă decât aceea în care te prevenisem c-o să ajungi.

Paul tăcea.

— Te credeai, desigur, foarte abil – urmă comisarul-șef. Sfidându-l pe sergent, ți-ai închipuit c-o să scapi. Săptămâni de zile te-ai tot fâțâit prin oraș, fără să fi arestat. Dar nu te amăgi singur, amice! Toată vremea ai trăit din mila mea. Aș fi putut să te-arestez într-o clipă. Dar nu știu de ce, am vrut să-ți mai ofer o șansă, iar dumneata i-ai dat cu piciorul. Buzele lui Dale zvâcniră, dezvelindu-i dinții puternici: Uite în ce hal ai ajuns, frumos mai arăți, n-am ce zice! Peseme că băieții mei te-au tratat cam brutal, dar n-are rost să te superi. Așa pătesc ai care se împotrivesc unui agent în exercițiul funcțiunii. Numai mătăluță ești de vină, nimeni altcineva.

Din nou tăcere. S-ar fi zis că Dale îl invită pe Paul să vorbească, sperând că acesta va spune cine știe ce vorbă deplasată. Dar din clipa când comisarul-șef intrase în celulă, Paul se hotărâse să nu scoată niciun cuvânt. Ocazia de a vorbi se va ivi mai târziu, în fața judecătorului. Îl ascultă, așadar, pe comisar, cu un soi de detașare stranie.

— Și ce crezi că urmează să ți se întâmple acum? Îți închipui poate că ți se va da drumul pe cauțiune și că vei mai primi câteva sfaturi? Eu, unul, sunt de altă părere. Eu cred că vremea sfaturilor a trecut. Ți s-a oferit o șansă, iar mătăluță ai lăsat-o să se piardă. Acum ți-ai vârat nasul în niște treburi care nu te privesc, te-ai ridicat împotriva societății, te-ai legat de niște cetățeni respectabili, ai bătut capul unor slujitori ai legii, ba chiar al unor membri ai Parlamentului. Și, în afară de asta... m-ai agasat pe mine (vocea comisarului devenise joasă). Nu că m-aș sinchisi; eu mă aflu pe un teren solid ca o stâncă. Totuși mă sâcăie faptul că stăruie în acuzația că aș fi comis o nedreptate. Iar acum mă bate gândul c-o să cam plătești pentru asta, fiindcă mătăluță te-ai purtat cum nu trebuie, nicidecum eu. O să dai socoteală în fața justiției chiar mâine. Nu m-aș mira dacă judecătorul ar lua lucrurile în serios și ar fixa cauțiunea la o sumă mare, să zicem cincizeci de lire. Ai cum să strângi atâta bănet? Mă tem că nu – adăugă comisarul,

clătinând ironic din cap. Asta înseamnă că o să te-ntorci aici, la noi. E drept că ai o celulă elegantă și confortabilă... firește, fără vedere la stradă... dar cu tot ce trebuie. Sper c-o să-ți placă, fiindcă se pare c-o să cam stai în ea multă vreme.

Dale îl mai privi o clipă cu ochii săi înguști, apoi se răsuci pe călcăie și ieși. Dar de îndată ce ajunse pe coridor, comisarul-șef își schimbă expresia feței, încruntând din sprâncene. Acolo, în celulă, nu fusese el însuși. Era ca un actor care jucase prost și acum simțea că-i e scârbă de propria-i persoană. Dar oare ce altceva ar fi putut face? Primise un mesaj urgent, prin care i se cerea să-i telefoneze grabnic lui Sir Matthew; înainte de asta, trebuia să stea de vorbă cu arestatul.

Întrând în biroul său, se așeză la masă, parcă și mai posomorât. Oricât ar fi fost de obișnuit cu tot felul de încurcături și cu laturile sordide ale vieții, legate de lumea răufăcătorilor, treaba asta care-i cădea din nou pe cap nu-i plăcea de fel; îi stătea în gât parcă. Ar fi vrut ca smintitul ăsta să fi plecat din Wortley, profitând de mărinimia pe care i-o arătase în ultimele săptămâni. O voce lăuntrică îi repeta mereu întrebarea chinuitoare: „Nu cumva e ceva serios la mijloc?”...

Își dădu brusc capul pe spate, furios ca un taur împuns. A, nu, așa ceva era cu neputință, cel puțin în ceea ce-l privea pe el. Se cunoștea perfect pe sine. Putea oricând să-și dovedească integritatea, cinstea fără pată. Nu era dintre cei care fac compromisuri cu propria lor conștiință: știa el destui care făceau astfel de compromisuri. Deviza lui fusese totdeauna: Rămâi cu mâinile curate! Și, efectiv, mâinile-i erau curate.

Totuși se zgâia la telefon, neputându-se hotărî să ridice receptorul. Când îl ridică, în sfârșit, formă încet numărul. Îi răspunse Burr, secretarul procurorului, dar în clipa următoare vocea acestuia răsună în aparat.

— Alo? Dumneavoastră sunteți, Sir Matthew?

Dale auzi un declic – semn că Sprott își deconectase telefonul pentru a nu fi auzit de nimeni. Apoi vocea lui Sprott

răsună din nou, de data asta nicidecum suavă și prietenoasă, ci plină de mânie:

— Care-i motivul acestei noi gafe?

— Gafă, Sir Matthew? îngână Dale, uluit.

— Știi prea bine ce vreau să spun. Scandalul din Square, de azi dimineată. Nu ți-am dat oare instrucțiuni precise în legătură cu individul ăla?

— Instrucțiunile au fost aduse la îndeplinire.

— Atunci, cum de s-a putut deda individul la demonstrația aceea publică... Exact ceea ce încercam eu să evit? Ar fi cazul să dovedești puțină imaginație din când în când!

Comisarul-șef încercă să se stăpânească, nu-și putea permite să-și piardă cumpătul.

— Sarcina noastră n-a fost prea ușoară, Sir Matthew. De unde să fi știut ce pune la cale imbecilul acela? L-am ținut tot timpul sub supraveghere. Unul din oamenii mei cei mai buni îl urmărea. Dar n-am îndrăznit să ne-atingem de băiat, deoarece ne-ați spus să nu fim brutali. De data asta însă a întrecut măsura și ar trebui să capete cel puțin șase luni de pușcărie pentru ce-a făcut.

— Nu fi prost! După o tăcere penibilă, Sir Matthew urmă pe un ton mai blajin: Uite ce e, Dale. Adineauri ai folosit un cuvânt foarte potrivit: imbecil. Nu încape nicio îndoială că tânărul acela e un psihopat.

Comisarul-șef începuse să deseneze în carnetul lui, ca să-și păstreze calmul. Deodată însă se opri și-și aținti privirea asupra peretelui alb din fața sa.

— Dacă așa stau lucrurile – continuă Sprott, cu o voce blândă – tânărul devine imediat pasibil, nu de judecată, ci de tratament medical într-una din instituțiile noastre specializate în vindecarea bolilor mintale.

— Un ospiciu?! exclamă Dale.

— Dragul meu Dale – îi răspunse Sprott, cu un glas patetic – nu-ți dai seama că termenul acesta: „ospiciu” a fost eliminat din vocabularul omenirii civilizate? A califica astfel admirabila noastră instituție din Dreem mi se pare o eroare

de neiertat.

— A, Dreem... – murmură comisarul-șef.

— Firește, pentru a justifica internarea tânărului, ne vor trebui anumite date despre persoana lui. Vorbește-mi puțin despre el, Dale. E cumva agitat?

— Da – recunosc Dale. Se poate spune că-i agitat.

— Dar prietenii lui? Are pe cineva care să se-ngrijească de dânsul?

— Are o mamă... și o logodnică la Belfast, dar se pare că amândouă l-au cam abandonat. În ultima vreme a trăit ca un vagabond, pe străzi... aproape singur.

— Bietul de el! oftă procurorul. Totul dovedește că e nevoie să fie pus sub supraveghere, într-o instituție corespunzătoare. Măine va fi chemat în fața judecătorului, presupun?

— Da – răspunse Dale, pe un ton aspru. Nu există altă ieșire.

De data asta, în glasul procurorului nu se mai desluși pic de milă; răspunsul lui, lipsit de orice onctuositate, îl arse pe comisar ca un fier roșu:

— Nu caut nicio ieșire decât, cel mult, pentru noi amândoi.

Nu încăpea nicio îndoială: procurorul era mai tare ca el.

— Cred că domnul Battersby, judecătorul, e un om foarte serios – adăugă Sprott.

— Așa e – rosti Dale, pe un ton cam nefiresc. Dacă va fixa cauțiunea la o sumă destul de mare, putem fi siguri de o prelungire a arestului.

— Nu-ți cer să exerciți vreo presiune, venală sau de alt fel – spuse Sprott. Dar n-ar strica să stai de vorbă cu judecătorul și să-i explici aspectele patologice ale cazului, sugerându-i că o prelungire a arestului ne-ar da răgazul să pregătim un examen medical competent, care, la urma urmelor, ar fi în interesul tânărului.

— Bine – zise comisarul.

— Atunci, e-n regulă – spuse procurorul și adăugă răspicat: Nu mai comite nicio greșeală de data asta!

Și puse receptorul în furcă.
Peste un minut, comisarul-șef făcu la fel.

Capitolul IX

Tribunalul polițienesc își începu sesiunea a doua zi dimineață la orele zece. Sala, aflată la primul etaj, era foarte înaltă, dar destul de îngustă și simplă – cu o estradă de lemn rezervată magistratului, iar în fața ei, un rând de bănci destinate publicului. La dreapta magistratului se afla boxa acuzaților, iar la stânga lui, boxa martorilor. Prin sală circulau curenți reci, iar între fereastră și estradă fusese pus un paravan de piele pliant, care astupa lumina. Pe tavan era pictat blazonul orașului – doi arcași care ținteau spre un stejar verde – dar nimeni nu se uita acolo.

Agentul cu gâtul roșu îl duse pe Paul la etaj. În dimineața asta părea mai bine dispus: se simțea, după răsuflarea lui, că tocmai își terminase prima pipă matinală. Când ieșiră din celulă, agentul aruncă o privire plină de tâlc spre ochii umflați și învinețiți ai lui Paul.

— Ai căzut cam rău ieri, prostule – îi spuse. Vezi să nu mai calci în străchini și-n dimineața asta. Pricepi?

Paul nu-i răspunse. Adormise abia în zori, cufundându-se, vreme de câteva ore, într-un somn greu care-i adusese totuși uitarea. Dar odihna asta, în care se prăbușise ca-ntr-o apă neagră, nu-l înviorase. Nu-și dădea seama de ce e atât de slăbit; îi venea greu chiar să și respire, iar durerea din partea stângă îl sâcăia atât de rău, încât trebuia să-și țină brațul lipit de trup, încercând s-o stăvilească. În schimb, mintea lui își recăpătase acea luciditate febrilă, care nu-l părăsise de când îi revenise memoria. Vedeă totul cu o limpezime extraordinară,

nefirească, și era hotărât să spună adevărul, să dea în vileag totul. Da, de data asta nimic nu-l va împiedica.

Când, escortat de agent, intră pe o ușa laterală de-a dreptul în boxă, domnul Battersby, magistratul – un bărbat de vârstă mijlocie, subțirel, cu o față blajină, dar cam trecută din pricina supărărilor – își și începuse activitatea: judecase trei bețivani, un tânăr prins în flagrant delict de colectare a unor sume pentru pariuri, un coropcar care făcea negoț fără autorizație, un muzicant bătrân acuzat de cerșetorie, un vagabond arestat sub motiv că „era lipsit de mijloace de subzistență vizibile”. Magistratul avea niște buze subțiri, cărora funcția sa le dădea o aparență severă, dar ochii îi erau plini de omenie și înțelepciune. Nu zâmbea niciodată la auzul complimentelor și apelurilor lingușitoare ce i le făceau decasații din fața lui. Dar sentințele pe care le pronunța nu erau aspre. Paul îl privi cu atenție și-și spuse: „Omul ăsta o să m-asculte!”

Deodată își dădu seama că era el însuși obiectul unui examen atent și stăruitor. Aruncând o privire spre băncile rezervate publicului, o zări pe Lena. Nu era singură. Alături de ea ședea un necunoscut, un bărbat la vreo patruzeci de ani, foarte corpulent și stângaci, îmbrăcat într-un costum de flanel, cu o cravată înnodată neglijent și cu un pardesiu de tweed slinos și uzat. Tocmai își scosese de pe cap o pălărie de fetru ponosită, dezvelindu-și o frunte lată ce se pierdea pe o tîgvă pleșuvă și masivă. Avea o față rotundă și bucălată, care dădea impresia ciudată că-i imberbă, deși obrajii îi erau nerași; iar ochii cu gene decolorate se sileau din răspuțeri să contracareze această impresie printr-o căutătură plictisită. Îl privise pe Paul câteva minute, cu un aer dezabuzat, iar acum, fără a-și schimba expresia, își dusesese la buze degetul arătător: era un gest banal, însă plin de semnificație. Paul se uită repede la Lena și desluși în ochii ei o chemare, apoi își întoarse privirea spre necunoscutul acela, care dădu încetitor din cap – alt gest fugar, dar semnificativ – apoi se lăsă pe spătar, examinându-și unghiile degetelor, cu aerul unuia pe care procesul nu-l mai poate interesa. Auzindu-se

strigat pe nume, Paul se ridică în picioare și ascultă buimac acuzațiile ce i se aduceau. Între timp, comisarul-șef intrase în sală.

— Îți recunoști sau nu vinovăția?

Buimăcit, Paul nu răspunse la această întrebare.

— Ei, ce-ai de spus în propria dumitale apărare? îl mai întrebă judecătorul.

Îl privea pe Paul cu mult mai puțină indiferență decât le arătase împricinaților de mai înainte. Paul însă tăcea. Cuvintele care-i stăteau pe limbă, gata-gata să țâșnească, erau parcă stăvilite de ceva, în ciuda voinței sale. Nu cuteza nici măcar să arunce o privire spre Lena sau spre necunoscutul de lângă ea, care-i făcuse acel semn ciudat, imperios. Dar deodată se pomeni murmurând, cu un glas spăsit:

— Regret ceea ce am făcut, excelență. Poate că am băut peste măsură...

Se lăsă o tăcere grea. Paul îl zări pe comisarul-șef foindu-se pe scaun.

Domnul Battersby își dresе glasul și spuse:

— Erai beat? La vârsta dumitale e o rușine să fii beat.

— Așa e, excelență.

— Nu ți-e rușine să recunoști asta?

— Ba da, excelență.

Glasul lui Paul suna atât de supus, încât magistratul își încruntă sprâncenele, perplex. După ce consultă niște hârtii din fața lui, se aplecă spre acuzat și spuse:

— De ce te-ai dedat la un asemenea exhibiționism... de ce te-ai legat c-un lanț în cea mai frecventată piață publică a orașului?

— V-am spus, excelență: băusem prea mult. Am vrut s-o fac pe grozavul...

— Ne poți explica acel... acel afiș monstruos pe care-l purtai pe dumneata?

— Nu, excelență. Nu voiam să fac niciun rău nimănui. Când un om bea un păhărel în plus... știți... face tot felul de prostii...

Fără ca Paul să observe, pe buzele necunoscutului flutură umbra unui surâs: străinul încetase să-și mai examineze unghiile și părea acum preocupat să descifreze tâlcul blazonului pictat pe tavan. Comisarul-șef, foarte drept pe scaunul lui, întorsese capul, al cărui profil sever îl înfrunta pe judecător. Acesta îi aruncă o privire fugară înainte de a-i pune lui Paul o nouă întrebare:

— Ai mai făcut așa ceva și altă dată?

— Nu, excelență.

— Dar ai mai avut crize de nervi, din când în când?

— Pe cât mi-amintesc, n-am avut, excelență.

După o clipă de tăcere, magistratul îl întreabă:

— Care-s opiniile dumitale politice?

— N-am niciuna.

Magistratul părea să șovăie. Ațintindu-și din nou privirea spre fața impenetrabilă a comisarului-șef, păru, în sfârșit, să ia o hotărâre:

— Ar trebui, tinere, să te condamni la o amendă de două guinee, plus cheltuielile de judecată, și-apoi să te pun în libertate pe cauțiune. Dar, împreună cu unele foruri competente, am ajuns la concluzia că acest caz al dumitale e mai serios decât ar putea să pară la prima vedere. De aceea voi fixa cauțiunea la cincizeci de lire. Dacă nu le vei plăti, vei rămâne în închisoare pentru a îngădui poliției un supliment de anchetă.

La auzul acestei sentințe, necunoscutul de lângă Lena păru să renunțe la poza lui indiferentă. Nu se arătă nici indignat, nici surprins, dar în ochii lui de culoarea fierei se aprinse flacăra unui interes ciudat. Cât despre Lena, părea consternată.

— Poți depune cauțiunea de cincizeci de lire? îl întreabă pe Paul grefierul, cu un glas monoton.

— Nu.

— Poți numi vreo persoană care să garanteze plata cauțiunii?

Paul tocmai începuse să clatine din cap în semn că nu, când necunoscutul se ridică în picioare:

— Sunt gata să achit cele cincizeci de lire.

Paul stătea nemișcat, cu palmele-i fierbinți împreunate.

Între timp, comisarul-șef se răsucise pe scaunul lui; pe față i se citea nu numai uimirea, ci și furia.

— Protestez! strigă el. Vreau să știu de unde vin acești bani?

— Vin de la mine: mă numesc L. A. Dunn și locuiesc pe Grant Street no. 15 în acest oraș nobil și istoric. Am banii în buzunar.

— Protestez!

— Liniște!

— Excelență – stăruie comisarul-șef, care se ridicase în picioare, cu o expresie feroasă. Protestez și declar că suma fixată pentru cauțiune e insuficientă. Cer să fie mărită la o sumă mai substanțială.

— Liniște!

Magistratul aștepta, rigid, refuzând să continue până ce comisarul-șef nu se va așeza la loc. Abia atunci rosti cu gravitate:

— Curtea dorește să afirme răspicat că nu se va lăsa influențată sau sfătuită de poliție și de nimeni altcineva. Nu vedem niciun motiv să schimbăm sentința dată. Drept care, cauțiunea de cincizeci de lire va fi primită... Trecem la cazul următor.

...Când Paul părăsi tribunalul, mai avu răgazul să-l vadă pe Dale discutând aprig cu judecătorul, apoi ieșind brusc din sală, pe o ușă dosnică. Peste cincisprezece minute, după ce completă formalitățile cerute, în fața unui slujbaș al tribunalului, Paul se pomeni în stradă, liber. Lumina soarelui îl orbi, făcându-l să se clatine pe picioare. Apoi îi zări pe Lena și pe tovarășul ei, pe trotuar, la nici zece pași de el. Prezența Lenei fu ca un balsam pentru inima-i sfâșiată. Ea nu se clinti. Dar individul acela gras veni spre Paul, fluturându-și poalele pardesiului desfăcut, în ale cărui buzunare își ținea mâinile; pălăria-i căzuse și mai mult pe ceafă.

— Scuză-mă – spuse el. Numele meu e Dunn. Sunt un

prieten al domnișoarei Andersen. Te-așteptam ca să te ducem înapoi în Ware Place.

— Ce v-a făcut să plătiți cauțiunea pentru mine? îl întrebă Paul.

— De ce n-am fi plătit-o? zise domnul Dunn, zâmbind cu un aer absent. Când un om ajunge să fie bolnav cum ești dumneata, are nevoie de puțin ajutor.

Se lăsă o tăcere penibilă. Privirea lui Paul rătăci spre Lena, ai cărei ochi neliniștiți nu-l slăbiseră nicio clipă.

— Mă simt prost – murmură Paul – îmi pare rău că v-am amestecat în istoria asta.

— Nu-ți face griji, tinere, n-o să murim din asta!

Și Dunn își vârî în gură două degete și fluieră tare; trăsura care tocmai trecea pe stradă se opri lângă trotuar. Dunn îl ajută pe Paul să se urce, apoi se urcă el însuși, urmat de Lena. Trăsura se urni spre Ware Place.

O jumătate de oră mai târziu, Paul zăcea în pat, pe două perne, cu o compresă rece, muiată în oțet, pe fruntea-i arzândă, și cu o buiotă de apă fierbinte la picioarele-i înghețate; înainte de asta, se spălase în baie și băuse cana cu lapte pe care i-o adusese Lena. Durerea infernală ce-i stăruia în partea stângă era oarecum îndulcită de senzația reconfortantă de a se regăsi în această încăpere liniștită și de a nu mai fi în închisoare.

Instalat într-un jilț de răchită, prea îngust pentru el, Dunn nu-l slăbea din ochi pe Paul; nu-și scosese pălăria și pardesiul – s-ar fi zis că le poartă chiar și-n somn.

— Te simți mai bine? îl întrebă el pe bolnav.

— Mult mai bine – murmură Paul.

Dunn se abținu de la orice comentariu – pesemne că avea o opinie personală asupra acestui subiect. După ce-și privi din nou unghiile roase, pentru care părea să aibă o nețărmită admirație, spuse:

— Uite ce e, tinere, n-aș vrea să te obosesc când ești atât de bolnav, dar înțeleg că ai un necaz mare care te frământă. Am aflat de la Lena, care mi-e prietenă mai de mult. Dacă vrei totuși să-mi spui despre ce e vorba... Și Dunn ridică din

umeri, semnificativ.

— Sunteți avocat?

— Dumnezeu să mă ferească!

Lena ieșise cu câțva timp înainte, dar acum se întoarse în încăpere și se așeză pe un scăunel, în spatele lui Dunn. Paul îi vedea pe amândoi fără a fi nevoit a întoarce capul. Începu să vorbească, privindu-i și oprindu-se din când în când ca să-și tragă sufletul; în atenția lui Dunn și în imobilitatea perfectă a Lenei simțea o încurajare de a se destăinui, de a-și ușura sufletul de povara ce-l apăsa.

Când sfârși de vorbit, se făcu tăcere în odaie. Dunn, care se scufundase parcă în fotoliu, se îndreptă puțin, căscă și se întinse, apoi se ridică, merse la fereastră și dădu perdeaua la o parte:

— Iar plouă... ce climă oribilă! Apoi căscă și spuse, întorcându-și fața spre Lena: Ai grijă de el. Ne rămân cinci săptămâni până la expirarea termenului de cauțiune.

După ce se rezemă o clipă de usciorul ușii, își scoase o țigară din buzunarul pardesiului și și-o vâri în gură, neaprinsă. Ochii lui păreau somnoroși. Deodată se răsuci pe călcâie și ieși fără a mai spune un cuvânt.

Capitolul X

Omul acesta cu ochii obosiți și cu unghiile roase era un produs tipic al orașului Wortley și al anumitor eredități strănii. Numele său întreg – Luther Aloysius Dunn – pe care și-l ascundea ca pe-o crimă, socotindu-i dușmani de moarte pe cei ce cutezau a-l folosi – oferea o primă indicație asupra obârșiei sale: venise pe lume în urma unui „mariaj mixt” care, spre deosebire de multe asemenea căsătorii, întemeiate pe toleranță și înțelegere reciprocă, se dovedise a fi extrem de nefericit. Mama lui calvinistă, și tatăl lui, catolic, se războiseră între ei toată viața. Copilul, sfâșiat între Capelă și Biserică, suferise cumplit; mai târziu avea să mărturisească prietenilor săi că fusese botezat de două ori – drept care ajunsese să deteste orice religie organizată.

Băiatul avea paisprezece ani când tatăl său muri într-un accident de circulație: după un mic dejun copios, în timpul căruia îl făcuse cu ou și cu oțet pe John Knox⁴, ieșise să se răcorească, iar înainte de prânz se întorsese acasă pe o targă, mort! Răsplată binemeritată! Dar văduva rămase neconsolată când descoperi, destul de curând și prea târziu, cât de mult fusese atașată de acest fanatic adept al Infailibilității papale. Și, oricât ar părea de ciudat, își schimbă total cursul existenței. Eforturile ei avură o urmare directă asupra fiului: maică-sa îl luă de la școală și-l trimise la colegiul iezuit de pe Hassock Hill. Părinții iezuiți îi acordară băiatului cea mai prudentă considerație – la

⁴ John Knox (1505 – 1572) – reformator scoțian, unul din fondatorii presbiterianismului.

admiterea lui, bătrânul și înțeleptul director al colegiului îl privise atent, apoi le recomandase colegilor săi să-i lase o libertate deplină. Excelentă metodă, numai că băiatul avea acum cincisprezece ani, iar răul fusese făcut. Dunn se ținea deoparte de viața obștească a colegiului, se ducea de unul singur la meciurile de fotbal disputate la marginea orașului sau se furișa în salonul de biliard de la poalele colinei Hassock, unde căsca gura ore-n șir, urmărind, cu o mutră serioasă ca o lună palidă, rostogolirea bilelor pe postavul verde. Îi plăceau sporturile, deși nu practica niciunul, și avea cunoștințe aproape enciclopedice asupra performanțelor și recordurilor obținute în fiecare ramură sportivă. Înzestrat cu oarecare talent narativ, fu încurajat de către părintele Marchant (profesorul său de literatură engleză) să scrie cronici sportive pentru revista colegiului. Iar după absolvirea colegiului, tânărul – un adolescent tăcut și cam posac – obținu, prin mijlocirea directorului de studii, o slujbă în redacția *Cronicii* din Wortley, un ziar cu tiraj redus, dar de sine stătător și cu mare faimă.

Vreme de câțiva ani, viața lui se desfășură fără niciun eveniment notabil. Tânărul făcea comisioane, decupa și lipa tăieturi de ziar, iar uneori, foarte rar, era trimis să facă reportaje privitor la evenimentele sportive de mică importanță. Prima lui colaborare la *Cronica* – pe care-o decupase și o păstrase cu grijă – fusese un articolăș de un sfert de coloană.

Ulterior i se încredințară misiuni mai puțin banale – meciuri de polo pe apă, meciuri de box și altele – iar conducerea ziarului știa, deși firește, n-o recunoștea deschis, că era un reporter bun, cu un stil viu și sugestiv. Într-o zi de Anul nou – tocmai împlinise douăzeci și cinci de ani – Dunn fu solicitat pe neașteptate să scrie un reportaj despre cel mai important eveniment sportiv: meciul de fotbal al echipei locale de seniori, meci care atrage în fiecare an o mulțime frenetică și scoate din minți două treimi din populația orașului Wortley. Din tribuna presei, Dunn dictă pe nerăsuflate, prin radiotelegrafie, două coloane de

reportaj, iar a doua zi dimineată scrise un întreg articol, care nu mai zugrăvea meciul, ci se ocupa de un singur incident petrecut în cursul lui.

În după-amiaza aceleiași zile, domnul James McEvoy, redactorul-șef și, în același timp, proprietarul *Cronicii*, ieși din biroul său, cu articolul lui Dunn în mână. McEvoy nu avea obiceiul să-și cheme la el colaboratorii. Așezându-se la masa lui Dunn, îi vorbi astfel, în timp ce tot ciocănea cu pince-nez-ul în articol:

— Ce-nseamnă asta? Eu te trimit să-mi scrii un reportaj despre un meci de fotbal, iar dumneata îmi vii cu o istorioară despre un „half” accidentat la cap! Mi-l arăți în nesimțire, în timp ce treizeci de mii de oameni zbiară cerând sângele lui, iar alți treizeci de mii sunt gata să sfâșie echipa adversă. Descrui zbieretele, înjurăturile, încăierările, sticlele aruncate în capul jucătorilor, rana pricinuită arbitrului în obraz... Într-un cuvânt, îmi faci un tablou al unei lupte în junglă, al unei scene de intoleranță rasială și religioasă, la vederea căreia ar roși până și un... eschimos instalat în iglul său.

— Îmi pare rău... – bâigui Dunn. M-am așezat la mașina de scris, și uite ce-a ieșit...

McEvoy rămase tăcut, încercând să-și explice cum se face că tânărul acesta neîndemânatic și timid, care n-ar fi fost în stare să ia parte la o conversație sau să spună o anecdotă, se dovedea a fi, pe hârtie, un gheizer de elocință, un vulcan în erupție, capabil să se exprime într-un stil sugestiv și impresionant ce-l răscolea pe cititor până la lacrimi.

— E cel mai prost reportaj al anului – spuse McEvoy, ridicându-se. Dar va apărea mâine pe prima pagină. Și văzând că Dunn îl privește năuc, adăugă cu un zâmbet: Te invit la mine la cină duminică seara.

Acesta a fost sfârșitul activității de reporter sportiv desfășurată de Luther Aloysius Dunn, și începutul adevăratei sale cariere. McEvoy l-a trimis mai întâi la tribunalele poliției, care furnizau cea mai mare parte a „faptelor diverse”, atât de potrivite pentru pana lui Dunn. Acesta a început apoi să cutreiere țara în lung și-n lat pentru

a scrie reportaje și articole de fond de câte o jumătate de pagină. Patronul îi găsisese între timp un excelent pseudonim – Ereticul – pentru a înlocui numele, cam ridicol, de Luther Aloysius... Iar suita de articole semnate cu acest pseudonim și publicate sub titlul „Chestiuni arzătoare”, apoi suita intitulată „Alte chestiuni arzătoare” atraseră atenția tuturor, dând naștere totodată la două procese de calomnie, în care ziarul se apăra cu succes. Tirajul *Cronicii* crescuse vertiginos, la fel ca și prietenia dintre Eretic și editorul ziarului, prietenie ce se întări și mai mult în 1929, când sora lui McEvoy, frumoasa și impunătoarea Eva, se mărită cu Dunn, după ce-și ațintise îndelung asupra-i ochii limpezi.

Deși nu-l vindecă pe Dunn de patima lui pentru bere și pentru hainele ponosite, căsnicia fu destul de fericită, mai ales după nașterea a două fete, pe care tatăl lor le adora în taină. Eva era o femeie grațioasă ca o lebădă, căreia-i plăceau perlele, parfumul de lavandă și cerceii lungi, Dunn îi făcea toate menderile, o lăsa să conducă gospodăria și o însoțea la liturghie împreună cu fetele – căci Eva era foarte evlavioasă. În parohia Sf. Iosif, familia lor era adesea dată ca exemplu. Dar în adâncul sufletului său, Dunn rămăsese un sceptic, credința lui fusese clătinată iremediabil încă din copilărie. El pune mai mult preț pe sentimentele adânci ale fiecărui om decât pe forma exterioară a credinței. Deviza lui ar fi putut să fie: „Trăiește și lasă-i și pe alții să trăiască!” Personal, era totdeauna dispus să repare o nedreptate, să ia apărarea oropsiților.

Acest sentimentalism îl făcea desigur foarte vulnerabil, mai ales că rămăsese, chiar la vârsta de patruzeci de ani, la fel de sensibil și de retras ca în adolescență. Nu suporta să fie socotit ca un „reformator” înzestrat cu vreo misiune duhovnicească: era doar un gazetar care-și făcea meseria. De aceea ajunsese să afișeze un fel de cinism melancolic – masca ușor plictisită și blazată pe care lumea o atribuie de obicei ziariștilor. Era însă o simplă poză, care nu înșela desigur pe nimeni, în afară de el însuși. Sentimentalismul ieșea mereu la iveală, ca o spuzeală pe pielea lui aspră, dar

Dunn se făcea că n-o vede și, întocmai ca struțul, se simțea în deplină siguranță. Știm cum o cunoscuse pe Lena. Rămăsese în legătură cu ea în cursul anului trecut, vizitând-o adeseori la „Bonanza”, unde se oprea ca să ia o cafea și un corn înainte de a se duce la redacția *Cronicii* de pe Arden Street. Iată de ce, când în noaptea arestării lui Paul Lena venise la locuința lui de pe Hassock Hill, Dunn o ascultase cu luare-aminte, dându-și numaidecât seama cât suferea fata. Totuși, a doua zi dimineată, pe când o însoțea spre tribunal, avusese sentimentul că pornește la o vânătoare de himere. Ceea ce-i fusese dat să vadă și să audă la tribunal îi clătinase această convingere. Urmase apoi spovedania lui Paul, rostită pe un ton emoționant și foarte autentic, fără nicio notă falsă, de la început până la sfârșit.

Dunn se deprinsese să nu tragă niciodată concluzii pripite, dar instinctul îi spunea că dăduse peste „marele subiect” al vieții sale. Era placid din fire, iar corpolența lui avea ceva letargic, însă în seara aceea, întorcându-se acasă, se pomenise mergând sprinten ca un tinerel, sub imperiul unei emoții puternice.

Nu-i spusese nimic lui James McEvoy vreme de o săptămână. Între timp, deși nu călcă pe la redacție, fu foarte ocupat și făcu vreo câteva călătorii lungi. Apoi, într-o noapte de joi, pe la orele unsprezece, sosi la redacția *Cronicii* (doar portarul îl văzu) și se încuie în biroul lui. Era obosit și plin de praf, dar ochii îi străluceau și nu părea de loc plictisit. Scoțându-și haina, vesta și cravata, se așeză la birou, reflectă câteva minute, apoi, frecându-și mâinile, începu să bată la mașină, cu o expresie febrilă, în inimitabilul său stil senzațional-sentimental:

„În bezna umedă a unei celule din închisoarea marelui oraș Wortley, un om nevinovat aștepta să fie dus la spânzurătoare. De afară, dinspre curtea închisorii, putea auzi zgomotul ciocanelor: se înălța eșafodul. Peste câteva ceasuri aveau să vină să-i lege mâinile la spate și să-l ducă afară, în lumina rece a zorilor. Apoi, sub spânzurătoare, aveau să-i lege ștreangul de gât și să-i vâre capul într-un sac

alb...”

A doua zi dimineată, la orele nouă, Dunn se sculă somnoros de pe divanul din birou. Cu ochii roșii, nebărbierit, încă în cămașă, se duse cu articolul dactilografiat la McEvoy.

— Uite primul articol din noua serie a Ereticului – îi spuse. Și un rezumat al celorlalte nouă articole din această serie. Citește-le. Eu mă duc să mănânc ceva.

O jumătate de oră mai târziu, când se întoarse în biroul patronului, acesta părea atât de absorbit, încât nici nu se clintise de la masa lui. Peste câteva minute își întoarse încet capul. McEvoy era un bărbat subțirel, cu o față slabă, cu tâmplele argintii, dar cu părul negru, despicat la mijloc de-o cărare. Purta un pince-nez fără rame și era îmbrăcat într-un costum albastru, de lucru, și o vestă cu dungi albe. Patronul, care se lăuda cu firea lui imperturbabilă, părea evident tulburat. Ba chiar perplex, deși se silea s-o ascundă:

— Unde naiba ai pescuit toate informațiile astea?

— Nu le-am pescuit eu.

— Atunci, cine?

— Fiul lui Mathry. El a făcut totul.

— Unde-i el acum?

— În pat și foarte bolnav. A fost pus în libertate pe cauciune.

— Ești sigur că povestea asta e adevărată?

— Absolut sigur. Am verificat tot.

McEvoy își freca bărbia. Era neliniștit, nehotărât și ațâțat la culme.

— Crezi c-o putem publica?

— Faci cum crezi – răspunse Dunn, ridicând din umeri.

— Dar, Dumnezeule, îți dai seama că pui în cauză aparatul judiciar cu toată ierarhia lui, până la ministrul de interne? Și ce să mai zic de domnul... de domnul O.? Nu, nu putem publica așa ceva! O să fim judecați și condamnați pentru calomnie, mai mult ca sigur.

— Da' de unde! Nu vezi cum am prezentat lucrurile? Nu-i dezvăluim numele, vorbim numai de „domnul O.” sau, dacă

vrei, de „domnul X.”. Și după aceea stăm la pândă și vedem ce se-ntâmplă. E o istorie formidabilă, ți-o jur că-i cea mai senzațională afacere despre care-am scris vreodată. Gândește-te numai... un om e închis la Stoneheath de cincisprezece ani încoace... fără absolut nicio vină!

— Poate că totuși el a făcut-o – băigui McEvoy, ațâțat.

— Nu, pot să jur că n-a avut niciun amestec.

— Dar ei nu vor admite niciodată acest lucru.

— Îi vom sili! Dunn începu să se plimbe de colo până colo prin încăpere. Le vom dovedi forța unei prese libere – urmă el. Și forța opiniei publice. Voi lansa un asemenea atac, încât pozițiile oficiale înapoia cărora s-au retransat dumnealor se vor nărui. Îi vom face să redeschidă procesul. Îi vom sili să facă o anchetă. Luni de zile, tânărul Mathry a bătut în zadar la ușile lor. De ce n-au vrut să-i deschidă? Pentru că dumnealor știu prea bine c-au comis o eroare judiciară. Și încearcă s-o țină ascunsă. La ce bun să ne considerăm o democrație, dacă ne lăsăm conduși de o bandă de birocrați?... Pentru a ne apăra drepturile democratice, trebuie să punem rânduială în propria noastră casă. Trebuie să asigurăm un progres bazat pe ordine și echitate. Dacă închidem ochii fie măcar asupra unui singur caz de samavolnicie, dacă suprimăm fie și pentru o clipă libertatea cuvântului, suntem pierduți! Viermii se vor cuibări în noi și ne vor distruge. Uite ce era să pățească tânărul acela, Mathry. Încă puțin, și ar fi devenit un pușcăriaș: poate c-o să și devină. Și de ce, mă rog? Pentru că i s-a tăgăduit sistematic dreptul de a se face auzit. Dacă suntem o țară liberă și dorim să rămânem liberi, orice om trebuie să aibă posibilitatea de a se face auzit...

— Bine, bine... – mârâi McEvoy – nu-mi cita tot articolul. O să-l publicăm, chiar dacă-o să ne ducă de râpă ziarul. Și probabil c-așa o să fie!

Și spunând acestea, redactorul-șef apăsă energic pe butonul soneriei de pe masa lui de lucru.

Dunn se întoarse la el în birou, își puse haina, pălăria și pardesiul și coborî. În tipografie, mașinile se puseseră în

mişcare cu un dudit surd, care făcea să vibreze întreaga clădire. Dunn își trecu palma peste bărbia nerasă și-și spuse că ar fi cazul să se bărbierească: Eva îl cicălea totdeauna din pricina înfățișării sale neîngrijite. Oricum, bărbieritul îl va înviora. Îi era și sete. Ochii i se luminară: era aproape douăsprezece, deci se putea duce la „Hannigan” să bea o bere.

Capitolul XI

În acea după-amiază de miercuri, îndată după plecarea lui Dunn din locuința ei din Ware Place, Lena văzu că Paul adormise. Privindu-l, cu sprâncenele încruntate, își spuse că arăta foarte bolnav. Totuși un sentiment ciudat și irezistibil o făcea să-și dorească să-l păstreze alături de ea, în acest refugiu pașnic și sigur. Feminitatea ei, strivită de un atentat violent care-o făcuse să se scuture de însăși ideea dragostei, părea acum să se trezească, răscolită adânc de o emoție de care nu se crezuse capabilă. Junonă solitară și tristă, care se ferea din calea tuturor bărbaților cu tenacitatea unei călugărițe, nu-și închipuise că dragostea o va birui vreodată, transfigurând-o și umplându-i inima cu o dulce neliniște. Dar suferința asta nouă îi dădea puteri.

Așezată lângă pat, pe un scaun, nu-l slăbea din ochi nicio clipă. Din când în când se ridica și-i ștergea fruntea nădușită. Faptul că febra scăzuse i se părea un semn bun. Spre seară, Lena îi dădu o cană cu lapte fierbinte și un ou fiert. Lăsându-l singur înainte de a se duce la culcare, spera că a doua zi va putea merge la serviciu: nu voia să-și piardă slujba de la „Bonanza”.

A doua zi dimineată, când îl trezi pe Paul, acesta îi spuse că se simțea mai bine; dar când, îmbrăcată de plecare, îi aduse un castron cu supă pentru la prânz și-i luă mâna într-a ei, Lena se îngrozi: mâna lui Paul ardea ca focul. Fără să-și schimbe expresia, simți că i se face rău.

— Ce-ar fi să rămân și astăzi acasă? îi spuse, din prag. Paul clătină din cap:

— O să-mi treacă.

— Ești sigur?

— Da.

Lena plecă, cu inima îndoită, și toată ziua nu-și putu lua gândul de la el. La orele patru după-amiază se duse la Harris și-l rugă s-o lase să plece acasă. Ridicând din sprâncene, directorul îi zâmbi batjocoritor, dar nu se opuse. Lena ieși repede din magazin și se opri la o băcănie ca să cumpere ceva de mâncare. Când ajunse acasă, simți că i se pune un nod în gât – inima îi bătea să se spargă. Paul ședea în pat, cu o pernă la spate, și contempla prin fereastră șirurile de acoperișuri. Când Lena intră în odaie, fața lui își pierdu expresia năucă și rătăcită și parcă se luminea de un zâmbet. Totuși Lena ghici numaidecât că febra continua să-l mistuie: pe obrajii lui se vedeau două pete roșii.

— Te-ai întors mai devreme – o întâmpină el, cu un glas suierător.

— A fost o zi cu clienți puțini – îi răspunse ea, scoțându-și încet pardesiul. N-ar fi mai bine să stai culcat?

— Mă simt mai bine așa, rezemat de perne.

— Ai băut supa?

— Da, am băut o cană întreagă.

Lena netezi pătura, încercând să-și ascundă îngrijorarea.

— Ți-am adus o prăjitură... și ceva fructe. Vrei să-ți fac o limonadă?

— Da, cu plăcere – răspunse el, înăbușindu-și tusea. Mi-e sete. Dar de mâncat, n-aș putea să mănânc nimic.

Lena simți că pieptul îi zvâcnește.

— Paul, mă duc să chem un doctor.

— Nu – protestă el. Prefer să fiu lăsat în pace. Dacă-ai știi... după tot ce s-a întâmplat... vreau doar să fiu lăsat în pace!

Lena îl privi nehotărâtă – între judecata ei sănătoasă și dorința aprigă de a rămâne singură cu Paul se dădea o luptă. Gândul că amestecul unui om dinafară ar putea să-i creeze lui Paul noi dificultăți sau chiar să-l dea din nou pe mâna poliției o tulbura. Dar ce era de făcut? Încă nehotărâtă, aprinse gazul în sobă și trase perdeaua la fereastră. Paul o

privea absent, ca printr-o ceață, în care mișcările Lenei păreau ireale. Moțăise toată ziua, dar ori de câte ori se trezise, se gândise la Dunn. Nu-și puna speranțe prea mari în el. Amintindu-și de propriile-i eforturi din ultimele luni, era pe deplin încredințat că totul este zadarnic. Ajunsese la capătul puterilor. Nu mai era nimic de făcut.

În adâncă lui deznădejde se gândise, cu neașteptată durere, la Lena. Strânsa prietenie dintre ea și Dunn și evidenta lor complicitate îl făceau să nu se îndoiască de natura relațiilor lor. Își spunea că omul acesta însurat și cam bătrâior era tatăl copilului Lenei și protectorul ei. Convingerea asta îl făcea să sufere aproape fizic, accentuând durerea ce-l sfâșia la fiecă respirație. Dorința de a afla mai mult, cu riscul de a-și spori suferința, îl îndemnă să vorbească:

— Lena...

— Da, ce e?

— Ai făcut atâtea pentru mine! Mă întreb de ce?

— Știu și eu? răspunse ea, întorcându-și brusc fața. Așa mi-a venit...

— Aș vrea să știi cât de recunoscător îți sunt.

— N-ai de ce.

Se lăsă o tăcere.

— Presupun că-l cunoști mai de mult pe Dunn.

— De vreo trei ani.

— S-a purtat bine cu tine?

— Da. Îi datorez totul.

— Înțeleg.

Paul avu impresia că în ochii ei triști și mândri se aprinde o flacără sfidătoare. Dar în același timp, chipul ei crispat exprima o resemnare atât de tainică, încât Paul încercă un fel de panică și se întoarse cu fața la perete.

— În tot cazul – șopti el – n-are nicio importanță. Știam eu...

Lena pâli și dădu să deschidă gura, în timp ce ochii ei îl iscodeau cu o privire umilă și rugătoare. După această clipă de slăbiciune, își strânse buzele.

Se lăsă o tăcere grea. Paul închise ochii, încercând să-și înăbușe tușea.

— Mă simt foarte slăbit – șopti el.

De data asta, Lena nu mai șovăi. Fără să spună un cuvânt, se repezi în vestibul, își puse pardesiul și ieși. Cabinetul doctorului Kerr se afla foarte aproape, la vreo două sute de pași, pe Ware Street. Doctorul era un proaspăt absolvent al facultății de medicină, care se străduia să-și facă o clientelă în cartier. Lena auzise că-i un medic simpatic și competent.

Cabinetul era închis, dar Lena văzu pe ușa un anunț cu numărul de telefon la care putea fi chemat doctorul Kerr. Merse, așadar, la cabina telefonică din colțul străzii și formă numărul respectiv. Îi răspunse un glas de femeie, care-o informă că doctorul plecase pentru un caz urgent, dar îi făgădui că-i va comunica la întoarcere.

Lena ieși, foarte palidă și neliniștită, din cabina telefonică. Nu cumva greșise lăsând doar un mesaj atât de vag? N-ar fi fost mai bine să caute un alt medic prin împrejurimi? După atâtea amânări, pentru care își făcea reproșuri, i se părea imperios să consulte fără nicio întârziere un medic.

Reîntoarsă în odaia lui Paul, îl găsi pe acesta adormit. Și se pregăti să aștepte, într-o încordare insuportabilă, pândind sosirea doctorului. Acesta își făcu apariția abia pe la orele unsprezece, când ea aproape că-și pierduse răbdarea. Părea obosit – fața lui trasă și întrebările seci pe care i le puna Lenei dovedeau acest lucru; dar îl examinează pe Paul cu luare-aminte. După ce sfârși, se depărtă de pat și se uită la ceas.

— Ce are, doctore? îl întreabă ea, abia putând să rostească cuvintele. E ceva grav?

Doctorul avusese o zi grea și nici măcar nu mâncase, dar îi răspunse pe un ton cât se poate de calm:

— A avut o pleurezie uscată; aceasta i-a provocat durerile. Pe urmă a început să asude abundent, ceea ce a stânenit funcționarea plămânului.

— Pleurezie? îngână Lena.

Cuvântul acesta nu-i suna chiar așa grav. Dar medicul îi aruncă o privire fugitivă, apoi întoarse capul și spuse:

— Mă tem c-ar putea să aibă puroi. Asta se numește *empyema* și necesită internarea în spital.

Lena păli și-și lipi mâna de șold:

— Nu-l puteți îngriji aici?

— A, nu! E nevoie de o rezecție a vertebrelor, întreaga cavitate trebuie drenată. E o chestiune de șase săptămâni. Aveți telefon în casă?

— Da, în Vestibul.

Medicul se repezi pe scări în jos. Lena îl auzi telefonând: vorbea despre caracterul grav și urgent al cazului. Coborî și ea scările.

Doctorul întâmpina dificultăți în găsirea unui pat liber: multe dintre spitale erau pline, iar cum el, personal, abia se stabilise în cartier, nu i se dădea prea multă considerație. În cele din urmă însă reuși să convingă pe cineva și, după ce făcu toate aranjamentele necesare, puse receptorul în furcă, răsuflând ușurat:

— Îl vor duce la spitalul Sfânta Elisabeta, la trei mile de-aici, pe Oakdene Road... Un spital mic, dar bine utilat. Vor veni îndată să-l ia.

Ambulanța sosi peste un sfert de oră. Peste alte zece minute porni cu bolnavul.

Epuizată și zdrobită de atâtea emoții, Lena urcă scările. În micul ei apartament era cald, înăbușitor de cald. Stinse gazul din sobă, apoi se duse la fereastră și o deschise larg, trăgând adânc în piept aerul umed al nopții; apoi, din obișnuință, începu să facă ordine prin odaie. Costumul străveziu al lui Paul – cel pe care-l purtase tot timpul cât dormise sub „Bolți” – zăcea pe un scaun lângă pat. Lena îl luă, cu gândul să-l pună pe un umeras în garderob; dar în clipa aceea, portofelul uzat al lui Paul căzu din buzunarul interior al hainei și-și revărsă conținutul – mai ales niște hârtii ce se împrăștiară pe podea.

Lena se aplecă să le strângă: erau însemnările pe care Paul le făcuse în legătură cu procesul. Deodată, pe când le

punea la loc în buzunar, dădu peste o fotografie mică și o privi: era un portret al Ellei Fleming, făcut în sepia, un portret extrem de măgulitor, dedesubtul căruia se putea citi o dedicație tandră. Ella îi oferise această fotografie ca dar de ziua lui, când el împlinise nouăsprezece ani: i-o vârase personal în portofel, cu o privire plină de subînțeles, în speranța că el o va purta la piept.

Paul uitase de mult de fotografie. Pe Lena însă, trăsăturile frumoase ale fetei, ochii ei galeși, părul cârlionțat și, mai cu seamă, dedicația tandră și posesivă o convinseseră numaidecât că era vorba de comoara cea mai scumpă a lui Paul. Nu scoase nici măcar un oftat, dar pe fața ei nemișcată, parcă împietrită, se zugrăvi o expresie de neliniște, abia sugerată de un tremur imperceptibil al buzelor. În cele din urmă se ridică de pe podea și vâri fotografia în portofel, apoi portofelul în buzunarul interior al hainei. După ce atârână costumul pe umeraș, și-l puse în garderob, se duse în bucătărie. Rezemându-se de consola căminului, închise ochii pe jumătate și-și plecă, îndurerată, capul.

De multă vreme lupta împotriva spaimei că se pusese singură într-o situație imposibilă. Niciodată însă, până acum, nu-și închipuise că iluziile i se vor spulbera într-un fel atât de brutal. Tremura la gândul că dusesese o luptă atât de zadarnică cu sine însăși și că cedase într-un mod atât de jalnic. În prostia ei, luând gratitudinea drept afecțiune, fusese cât pe-acți să-și dea în vileag tragedia vieții sale, oferindu-i orbește lui Paul un pretext de a se descotorosi de ea. Acum nu-i va mai putea spune nimic. Niciodată. Abătută, închise ochii, lăsându-se pradă demonilor ei interiori: scârba și rușinea. Comparația dintre ea, femeia târâtă în noroi, și această creatură angelică, probabil logodnica lui, o făcu pe Lena să-și dorească moartea; ar fi vrut ca durerea ce-o sfâșia s-o doboare pe loc. Rămase așa, frământându-se multă vreme. Apoi deodată, cu un efort de voință, se smulse din propria-i durere și, dându-și capul pe spate, se așeză pe un scăunel. Cu ochii uscați, cu buzele

strânse într-o dungă subțire – semn al unei dârzenii ce nu admitea nicio indulgență față de sine însăși – se sili să reflecteze. Peste multe minute, în mintea ei tulburată se născu ideea leacului pe care-l căuta: părea singura soluție posibilă. Da, oricât de greu i-ar fi fost, trebuia să fugă, să scape, să-și scoată din minte până și amintirea aceluia act de demență. Ghemuită pe scăunel, începu să-și pună planul la punct în toate amănuntele.

Capitolul XII

În dimineața zilei de luni, 21 februarie, *Cronica* din Wortley publică, pe prima pagină, primul din articolele scrise de Dunn în legătură cu cazul Mathry.

Contrar obiceiului său, Dunn, căruia îi plăcea să lenevească în pat, ieși devreme și merse la redacția *Cronicii*. Vanzătorii de ziare răcneau pe străzi titlul articolului și scoteau la vedere afișul special tipărit de McEvoy. Dunn se înfioră de plăcere la auzul strigătelor vânzătorilor de ziare și la vederea numelui MATHRY tipărit cu litere de-o șchioapă. Nu era vanitos din fire și nu prea își făcea iluzii în legătură cu profesia lui, dar credea cu pasiune în libertatea presei și în influența binefăcătoare a unui ziar bine condus. „Acum, adevărul a ieșit la iveală – își spuse. Asta o să-i zguduie.”

Când ajunse la redacție, McEvoy era acolo: se înțeleseseră să urmărească împreună rezultatul campaniei. Dunn simți nevoia să i se destăinuie patronului:

— Tare-aș vrea să văd mutra lui Sprott și mutra lui Dale în clipa când au dat cu ochii de ceea ce le-am servit noi la micul dejun.

McEvoy era mai puțin entuziasmat. Ridicând din umeri, spuse, cam posomorât:

— Suntem vârați până-n gât în treaba asta. Deie Domnul să iasă totul bine!

În ziua aceea nu se produse niciun eveniment de seamă. Mai mulți distribuitori telefonară ca să ceară un supliment de exemplare. Niciunul dintre exemplarele trimise nu rămase nevândut. Când plecă, la prânz, Dunn văzu peste tot

oameni care citeau articolul lui – pe stradă, în tramvai și în restaurantul unde-și lua de obicei masa. Oamenii păreau calmi. „E calmul dinaintea furtunii” – își spuse.

A doua zi, pe la orele unsprezece, sună telefonul. Al doilea articol, mult mai violent decât primul, care nu făcuse decât să schițeze principalele date ale cazului, punea direct în cauză poliția. McEvoy duse receptorul la ureche și, dând din cap cu subînțeles, schiță cu buzele numele lui Dale.

— Da, eu sunt – spuse el. Redactorul-șef al Cronicii. A, bună dimineața, comisare, ce mai faci?

Dunn nu putu auzi răspunsul lui Dale, dar fața lui McEvoy era foarte expresivă.

— Regret, domnule comisar – zise redactorul-șef. La care articole te referi? A, la cel despre afacerea Mathry? Sper că nu te-a necăjit prea mult...

Fața lui McEvoy rămase calmă.

— Zău, nu văd ce-ai putea să ne reproșezi. E datoria noastră să informăm publicul cititor. Nu facem altceva. Cum? Nu, n-avem nici cea mai mică îndoială. Avem chiar unele dovezi interesante.

După un interval ceva mai lung, McEvoy răspunse pe un ton ceva mai puțin amabil:

— Nu ne temem de acuzația de calomnie sau de orice altă acțiune ce ar putea fi întreprinsă împotriva noastră. Considerăm că publicul trebuie să ia cunoștință de acest caz. Da, și Dumnezeu mi-e martor că va lua cunoștință!

După încă o pauză, patronul spuse – ochii îi străluceau înapoia sticlelor pince-nez-ului:

— În locul dumitale, n-aș face una ca asta, Dale! Am putea publica restul articolelor în ziarele trustului Howard Thomson – cinci ziare în provincie și unul la Londra. Materialele lui Dunn sunt foarte cerute. Nu, n-aș face una ca asta dac-aș fi în locul dumitale. Încearcă să-ți ții firea, Dale! O să ai nevoie de multă stăpânire de sine înainte de a se termina toată povestea. Apropo, dacă vrei să citești depoziția inspectorului de poliție Swann, o găsești în numărul următor al ziarului, adică mâine. McEvoy puse receptorul în

furcă și-și aprinse o țigară ca să se calmeze: era roșu la față. E furios – îi spuse el lui Dunn. Și foarte neliniștit, pe deasupra. M-am gândit că-i mai bine să-l iau repede.

— Dale nu-i un om rău – zise Dunn. E funciarmamente cinstit. Cel care-l împinge e șeful lui. Numai că nu poate face nimic.

— Ba poate – replică McEvoy. Dar n-o s-o facă. Dacă ne-ar ataca, ar însemna să-și recunoască vinovăția. Nu-s chiar atât de proști. Pun pariu cu tine că mâine sau poimâine șeful ăl mare ne va face o vizită. Și, luând o hârtie de pe birou, adăugă pe un ton degajat: Rezultatele sunt excelente din punct de vedere comercial. Astăzi am tipărit douăzeci de mii de exemplare în plus. Și toate s-au vândut.

A doua zi dimineată se vădi că toată lumea începuse să vorbească despre cazul Mathry. La redacție sosiră numeroase scrisori ale cititorilor *Cronicii*, iar mai multe ziare publicară comentarii despre seria de articole ale Ereticului. Mai toate erau precaute. Ziarul *Guardian* din Blankshire se folosise de prilej ca să-l înțepe pe Dunn: „Ne temem că, în misiunea sa de reformare a lumii, stimatul nostru confrate a cam întrecut măsura”. În schimb ziarul londonez *Record*, un ziar liberal de mare prestigiu, publică un editorial care începea astfel: „În *Cronica* din Wortley au fost făcute afirmații extrem de grave, care, dacă sunt întemeiate, vor zgudui întreaga națiune”, și se termina cu cuvintele: „Ca și celelalte articole publicate anterior sub semnătura talentatului Eretic, această nouă serie e pătrunsă de cea mai sinceră convingere. Așteptăm cu cel mai mare interes restul articolelor din această remarcabilă serie”.

— Campania a început – spuse McEvoy, întinzându-i lui Dunn extrasele de presă. Să vezi ce-au să scrie după ce-au să apară declarațiile lui Swann. Apropo, în locul tău n-aș zăbovi în oraș prea târziu în seara asta.

— Dumnezeuule! N-au să îndrăznească una ca asta!

— Știu, dar s-ar putea să răcești – zise patronul pe un ton bizar.

Se auzi o bătaie în ușă, și în încăpere intră un tânăr,

secretarul lui McEvoy.

— Scuzați-mă că vă deranjez, dar la telefon e secretarul domnului Matthew Sprott. Sir Matthew ar dori să vă vadă, dac-ați fi amabil să treceți pe la dânsul azi după-amiază.

Dunn și McEvoy schimbă priviri fugare, iar acesta din urmă spuse:

— Comunică-i secretarului lui Sir Matthew că regretăm că nu putem veni: suntem extrem de ocupați. Dar dacă Sir Matthew dorește să treacă pe la noi, am fi bucuroși să-l primim.

— Am înțeles, domnule – zise secretarul și ieși.

— N-o să vină – își dădu cu părerea Dunn.

— Se prea poate – încuviință McEvoy, ridicând din umeri. Dar, după cincisprezece ani, de când inspiră frică oamenilor, a sosit momentul să-l bage și pe el cineva în sperieți.

Următoarele două articole arătau, fără echivoc, cum fusese ignorată data când victimă rămăsese însărcinată și modul cum fuseseră manipulați martorii de către poliție. După publicarea acestor articole, începu avalanșa. Saci întregi de corespondență soseau într-una la redacția *Cronicii*, iar telegramele plouau parcă, încât McEvoy fu nevoit să instaleze în odaia alăturată un grup de sortatori, în vreme ce el însuși și Dunn lucrau în birou. Unele din aceste telegrame veneau din partea unor nebuni sau din partea unor societăți, care propovăduiau abolirea cutărui sau cutărui lucru; altele erau insultătoare, pretinzând că articolele ar submina temeliile ordinei și legii. Dar, îndeobște, mesajele sosite din cele patru colțuri ale țării erau calde și încurajatoare.

Unele purtau semnături prestigioase. Reverendul Foster Bowles, celebrul predicator și publicist londonez, scria de pildă:

„Cele mai calde felicitări pentru admirabila dumitale campanie. Stop. Voi vorbi despre cazul Mathry duminica viitoare din amvon. Stop. Dumnezeu să vă binecuvinteze, fraților. Bowles”.

— De ce se-amestecă asta? întrebă Dunn, cam înciudat. E

un demagog care aruncă vorbe-n vânt.

— Unde ți-e iubirea de oameni, frate? îi replică McEvoy, ironic. Bowles e taman omul de care avem nevoie. Elocința lui se revarsă dincolo de templul în care predică. Tot cartierul Kent Road o să ni se alăture.

Luând o altă telegramă, o citi cu glas tare:

„Aprob cu entuziasm reluarea de către dvs. a chestiunii ridicate de mine la 19 noiembrie în Camera Comunelor. Stop. Având în vedere apropiatele alegeri, v-aș fi recunoscător dacă ați menționa eforturile mele. Stop. În fond, am fost primul care am acționat. Stop. Voi continua să cer să se facă dreptate. George Birley.”

— Bietul George! exclamă Dunn. Vrea să se urce-n căruță...

— Și să le restituie Duncaster-ilor palma primită de la ei. L-au lovit așa de tare, încât era cât pe ce să lipsească de la o partidă de golf. Îmi place fraza asta: „Voi continua să cer să se facă dreptate”!

Patronul luă apoi o altă telegramă, o citi și i-o trecu lui Dunn, întrebându-l:

— Ce părere ai?

Dunn citi încruntat telegrama care-i era adresată personal lui McEvoy de către editorul ziarului *Record*:

„Dragul meu McEvoy, având în vedere marele interes stârnit aici de afacerea Mathry, îți propun să public articolele Ereticului. Comunică numaidecât prețul cerut. Cordial, Lloyd Bennett”.

O clipă, nimeni nu scoase o vorbă. Ca ziariști, amândoi se gândeau la același lucru... McEvoy desena ceva în carnetul lui, apoi ridică deodată privirea și spuse:

— Bănuiesc ce-i în sufletul tău. E ca și cum te-ai duce la pescuit la o baltă minunată pe care-ai descoperit-o singur, și într-o bună zi cineva apare pe malul celălalt și-ți strigă: „Dă-mi și mie voie”. E măgulitor, firește... *Record*... Lloyd Bennett e un pescar foarte priceput... Nu știu dacă m-ai înțeles...

Dunn se ridică de pe scaun și se duse la fereastră,

întorcându-i spatele lui McEvoy.

— Povestea asta depășește prin importanța ei vanitatea personală – rosti el în cele din urmă. Ar fi bine să acceptăm oferta.

— Bine – răspunse McEvoy prompt. Eram sigur că vei fi de acord. Vom cere un preț uriaș.

— Fii serios, Jimmy – spuse Dunn, fără să se miște de la fereastră. În fond, toată povestea asta nu ne aparține personal. Stăm aici amândoi, ca niște bookmakeri afurisiți care au organizat o cursă grozavă și așteaptă să-și umple buzunarele... în timp ce nenorocitul ăla care a făcut totul, sărmanul tânăr care a adunat toate dovezile, bătându-se din răputeri, zace într-un spital, cu două coaste lipsă și c-o gaură-n plămân. Nu e drept!

— E tot bolnav?

— Foarte grav – răspunse Dunn, clătinând din cap. Dar medicii îi mai dau o șansă de scăpare. Barem dac-ar putea să-mi citească articolele! I-ar face mai bine decât medicamentele lor.

— Hm! Îți dai seama ce efect ar avea... moartea lui... la momentul psihologic? se pomeni McEvoy, gândind cu glas tare.

Sub ploaia de înjurături cu care-l împrășcă Dunn, patronul se trezi și apăsă pe butonul soneriei.

— Asemenea gânduri îți vin fără să vrei în minte – se scuza el. O să-i telegrafiez numaidecât lui Lloyd Bennett.

A doua zi dimineață, ziarul *Record* din Londra publică un supliment de o pagină cuprinzând primele trei articole ale lui Dunn. În ziua următoare publică alte trei, astfel încât, peste o zi, atât *Record* cât și *Cronica* tipăriră simultan cel de-al șaptelea articol. Târziu în seara acelei zile, când Dunn și McEvoy se pregăteau să se ducă acasă, un băiat le aduse următorul teletip:

„În Camera Comunelor, domnul Douglas Gibson, deputat laburist din circumscripția Newton, s-a ridicat pentru a întreba dacă, având în vedere recente fapte dezvăluite de presă, ministrul de interne nu consideră necesar să

redeschidă cazul Mathry, revizuindu-și hotărârea luată anterior.

În răspunsul său, ministrul de interne, Sir Walter Hamilton, a declarat că dorește să fie sesizat în scris privitor la această afacere”.

Cei doi gazetari rămaseră electrizați. Fusese o zi grea și obositoare.

— Vrea să fie sesizat în scris – spuse McEvoy în cele din urmă, cu un glas spart. Acum nu mai respinge categoric cererea de revizuire. Încearcă să câștige timp. În noaptea asta, firele telefonice din Wortley au să zbârâie. Măine s-ar putea să primim o vizită importantă.

Cei doi își strânseseră mâinile în tăcere, apoi își luară pălăriile și ieșiră.

A doua zi era marți; pe la orele patru după-amiază – ora când de obicei conducerea ziarului *Cronica* își lua ceaiul, un ceai tare, preparat de comisionarul redacției și servit în niște cești groase de faianță – se auzi o bătaie puternică în ușă.

— Intră!

Nu era comisionarul cu tava cu cești, ci secretarul lui McEvoy, un anume Ted Smith, iar înapoia lui se afla Sir Matthew Sprott în persoană. Acesta, foarte bine îmbrăcat, nu trăda nimic neobișnuit în purtarea sa. Trăsăturile lui, pecetluite de obișnuita expresie demnă și distantă, erau perfect calme.

— Luați loc, vă rog – îl pofti McEvoy.

— Mulțumesc – zise procurorul și se așeză pe un scaun. Ești greu de găsit de la o vreme, domnule McEvoy. Tocmai treceam pe-aici și m-am gândit să profit de ocazie ca să încerc să te văd. Firește, nu în calitatea mea oficială.

— Firește – răspunse redactorul-șef, ațintindu-și asupra celui alt ochii lipsiți de orice expresie. Pot să vă ofer o țigară?

— Nu, mulțumesc. (Și Sprott împinse cât colo tabachera de argint.) Îmi pare bine că am șansa de a te întâlni și pe dumneata aici, domnule Dunn. Ceea ce am de spus te privește într-o oarecare măsură și pe dumneata. Se lăsă o tăcere grea. Sprott părea sigur de sine și hotărât; pe fața lui

nu se citea pic de neliniște. Ba chiar zâmbea, vrând să arate că se simte la largul lui. Domnilor – rosti el – n-am venit aici pentru a discuta. E o chestiune prea mărunță. Și-apoi, recunosc că aveți dreptul de a vă conduce ziarul așa cum doriți. Trebuie să vă spun totuși că actuala serie de articole publicate de dumneavoastră stânjenesc oarecum guvernul Maiestății Sale.

Atât McEvoy cât și Dunn se uitau ținută la Sprott. Acesta nu-și putea ascunde complet neliniștea sub masca lui solemn arogantă. Când vorbi din nou, glasul procurorului sună nefiresc de vesel.

— Domnilor, suntem niște oameni de lume. Am convingerea că fiecare dintre noi își dă seama de dificultățile inerente conducerii țării în aceste vremuri tulburi. Peste trei luni vor avea loc alegeri. Nu trag nicio concluzie din aceste împrejurări, vă cer doar să nu le pierdeți din vedere. De altfel, nu încap nicio îndoială că guvernul Maiestății Sale privește cu toată simpatia chestiunea ridicată de ziarul dumneavoastră.

— Într-adevăr? întrebă McEvoy.

— Te pot asigura de acest lucru – spuse procurorul, dând din cap cu un aer solemn. Am vorbit aseară la telefon o oră întreagă cu ministrul de interne. (McEvoy îi aruncă o ocheadă lui Dunn.) Și vă repet categoric că Sir Walter, care e un om foarte luminat, dorește să manifeste cea mai înaltă omenie în această afacere stranie și încurcată.

— Aha!

Sir Matthew îi privi, cu un zâmbet și mai vădit, apoi continuă:

— Așa cum v-am mai spus, domnilor, mă aflu aici într-o vizită neoficială; nici nu s-ar putea altfel. Dar vă mărturisesc deschis, și vă rog să păstrați discreția cuvenită, că am venit aici pentru a vă face o propunere generoasă, ba chiar magnanimă, capabilă, socot, să rezolve definitiv această chestiune și s-o ducă la încheierea cea mai justă. Sprott își umezi buzele și se aplecă spre McEvoy, apoi urmă: Sunt autorizat să vă declar că, dacă veți înceta să publicați aceste

articole, care nici nu vor mai fi necesare în împrejurările date, Sir Walter va consimți să-l grațieze pe deținutul Mathry și să-l elibereze numaidecât din închisoarea din Stoneheath.

Pe fața lui Sprott încremenise un zâmbet altruist. Dunn și McEvoy nu schimbară nici măcar o privire fugitivă.

— Ei, domnilor, ce ziceți, primiți?

— Nu. Refuzăm.

Procurorul își scoase încet din buzunar batista și-și șterse palmele nădușite. Surâsul îi pierise de pe față: îi venea greu să și-l păstreze.

— Refuzați? Mă uimiți, domnilor. Pot să vă-ntreb de ce?

— Acest lucru ar însemna, în primul rând, o trădare a integrității ziarului – răspunse McEvoy, fără să-l slăbească din ochi pe procuror. Nu putem face un asemenea compromis în momentul de față. În al doilea rând, un om nevinovat nu poate fi grațiat.

În tăcerea ce se lăsă, procurorul își vârî la loc batista în buzunar.

— Spuneai „în momentul de față” – rosti el peste câteva clipe. Aș putea să vă-ntreb care este obiectivul final pe care-l urmăriți?

— Să obținem punerea necondiționată în libertate a deținutului Mathry – răspunse McEvoy, cu o voce egală. Să determinăm o anchetă completă, deschisă și imparțială asupra împrejurărilor în care a putut fi condamnat... și să stabilim astfel dacă a fost sau nu nesocotită justiția... Să obținem despăgubiri substanțiale pentru îngrozitoarea nedreptate suferită de un om nevinovat.

Sir Matthew zâmbi, înălțându-și sprâncenele – mai bine zis încercă să zâmbească degajat, dar mușchii săi faciali refuzară să-l asculte: se opriră la jumătatea drumului și încremeniră într-un rânjet hidos. Procurorul își duse repede mâna la gură și o ținu așa peste falca de jos, întocmai ca un om care suferă de o nevralgie puternică. Apoi, cu mare greutate, se ridică în picioare și rosti pe un ton glacial:

— Vreau să sper, domnilor, că nu veți regreta linia de conduită pe care v-ați ales-o. Inutil să vă spun că vă voi

combate până la limita extremă. Și încă ceva: aş vrea să vă amintesc că cei ce se opun Coroanei riscă să plătească scump.

Era prea obișnuit să peroreze în public și avea prea multă experiență ca să-și piardă stăpânirea de sine. Înclinându-se în fața celor doi gazetari, ieși calm din birou. Dar fața lui era pământie. Și mergea ca un invalid.

La sfârșitul acelei săptămâni, McEvoy, prevăzător, deschise în coloanele ziarului o subscripție pentru susținerea cauzei lui Mathry în fața justiției. Începură să sosească bani din toate colțurile țării. Frecându-și mâinile, patronul îi spuse lui Dunn, pe un ton exaltat:

— A devenit o chestiune de interes național. Iar rezolvarea ei se apropie.

Într-o țară liberă, unde opinia publică nu e nici înregimentată, nici înăbușită, se stârnește uneori, când sufletele oamenilor sunt răscolite adânc, un puternic vânt de protest. El poate fi la început doar o șoaptă, un murmur vag; dar apoi crește și se lățește cu o repeziciune și o forță de necrezut, devenind un adevărat uragan. Când se dezlănțuie o asemenea furtună, în zadar ar încerca să-i stea împotrivă cei ce dețin puterea: ei trebuie fie să se plece, fie să se lase zdrobiți. Abia atunci își capătă înțelesul deplin formula: „a governa prin popor și pentru popor”. Tocmai acest lucru se petrecu în cazul lui Rees Mathry. În zilele procesului, acest caz avusese o însemnătate exclusiv regională; fiind repede dat uitării, rămăsese îngropat în tăcere vreme de cincisprezece ani. Iar acum devenise, vorba lui McEvoy, o „chestiune de interes național”. Unul după altul, ziarele din marile orașe începură să ceară o revizuire imparțială a procesului. Milioane de cuvinte treceau prin mașinile încinse ale linotipurilor, cerând să i se facă dreptate lui Mathry. Scriitori și oameni politici, predicatori de toate confesiunile, gazetari, conferențieri, profesori universitari, lideri sindicali, savanți eminenți, actori de frunte, medici celebri, toți își alăturară glasurile. În diferite centre luară ființă asociații „Rees Mathry”. În întreaga țară se vindeau

insigne „Rees Mathry”. Elevii de școală, care se născuseră după condamnarea lui Mathry, defilau pe străzi, cu flamuri pe care scria: „Eliberați-l pe Mathry!” Nici măcar un guvern solid n-ar fi putut rezista în fața acestei forțe dezlănțuite, necum unul atât de șubred ca acela aflat la cârma țării.

Într-o după-amiază umedă și mohorâtă, pe la sfârșitul lunii, McEvoy și Dunn auziră deodată, în timp ce ședeau, nervoși și tăcuți, în birou, epuizați de tensiunea din zilele precedente, o larmă de glasuri pe coridor. Peste câteva clipe, Smith, secretarul lui McEvoy, intră în birou, urmat de ceilalți membri ai redacției. Ținea în mână o bandă de teletip și părea foarte atârnat:

— Adineauri ne-a sosit, domnule!

Dinspre sala linotipiștilor și dinspre subsol urca larma unor glasuri care vociferau.

— Citește-o, pentru Dumnezeu! exclamă patronul.

Smith citi, așadar, cu glas tare:

„La orele cinci, în Camera Comunelor, ministrul de interne a anunțat că Rees Mathry va fi pus în libertate în mod necondiționat în ultima zi a acestei luni și că o comisie specială se va întruni peste patru săptămâni la Curtea cu juri din localitate pentru a ancheta cazul. Decizia a fost primită cu aplauze prelungite”.

Cei prezenți aclamară frenetic ultimele cuvinte. Patronul îi privi cu mirare pe redactorii îngrămădiți în prag. Era uimit de bucuria ce se citea pe fețele lor și se simțea obligat să spună ceva:

— Am făcut cu toții o treabă bună – rosti el, încercând să-și exprime o satisfacție pe care, de fapt, n-o simțea, fiind mult prea obosit. Iar acum, când am primit această veste bună, vreau să vă mulțumesc pentru sprijinul vostru. Fiecare dintre voi va primi o primă în ziua când Mathry va ieși din închisoare.

Atât McEvoy cât și Dunn își dădeau limpede seama că decizia ministrului de interne era o manevră dibace: neputându-se împotrivi opiniei publice, se hotărâse să anunțe eliberarea lui Mathry. Dar ministrul nu era convins

de nevinovăția acestuia, mai ales că eliberarea lui implica punerea sub acuzație a persoanelor răspunzătoare de condamnarea lui. De aceea ceruse Curții de apel să țină o sesiune publică, la care să stabilească dacă există sau nu dovezi noi, apte a impune o decizie de grațiere. Hotărâse ca sesiunea să aibă loc la Wortley pentru a încerca să potolească spiritele din localitate.

După ce redactorii ieșiră din birou, McEvoy se întoarse cu fața spre Dunn. Acesta ședea pe scaun și-și examina unghiile. Patronul se simțea vlăguit și amărât, ba chiar plictisit.

— Ne-am atins scopul – spuse el. Și mă simt frânt de oboseală. Și încep să-și îmbrace haina, cu gesturi domoale. Te-aș ruga să-mi scrii un mic editorial pentru numărul de mâine... Un editorial în care să ridici în slăvi instituția parlamentară, forța poporului, *vox populi*, și așa mai departe. De acord?

— De acord.

— Mulțumesc. Și vino la masă la mine diseară. Cu Eva, firește. O să-ncercăm să ne veselim nițeluș. McEvoy își luă din cuier pardesiul și adăugă: Am câștigat, nu crezi? S-ar cuveni să ne strângem mâinile și să dansăm de bucurie, ce naiba-i cu noi?

— Presupun că-i reacția organismului. Am muncit din greu pentru victoria asta. Dar Mathry e liber... l-am readus la viață.

— Mă întreb cum s-o fi simțit Lazăr când a ieșit din mormânt?

Și rostind aceste cuvinte enigmatice, McEvoy părăsi biroul. Dunn își scrisese articolul în cincisprezece minute, apoi sună și-i dădu lui Sihith textul dactilografiat. Se duse apoi în propriul său birou. Se gândea să cheme la telefon spitalul, ca să-i comunice lui Paul vestea cea mare: o așteptase atâta vreme! Dar îl reținu un gând. Zâmbindu-și sieși, acest sentimental incorigibil își puse pălăria pe ceafă și ieși din birou.

La locuința din Ware Place no. 61 o găsi pe doamna

Hanley, care se întorsese de la Londra și care tocmai călca niște rufe în bucătărie.

— Doamnă Hanley – îi spuse Dunn. Tatăl lui Paul va fi pus în libertate. S-a anunțat oficial. Aș dori ca Lena să se ducă numaidecât la spital și să-i comunice vestea. Am convingerea c-o va face mai bine decât aș putea eu însumi. Du-te repede și roag-o să vină jos.

Doamna Hanley nu se clinti. Strângându-și buzele, îi aruncă o privire pătrunzătoare și-i zise:

— Lena nu mai e aici. Când m-am întors, săptămâna trecută, am găsit odaia ei goală. Mi-a lăsat un bilețel în care-mi spune că a plecat pentru totdeauna.

Capitolul XIII

Dimineața zilei de 2 martie se anunța senină; vrăbiile ciripeau printre florile de șofran care smălțau gazonul din fața spitalului Sfânta Elisabeta. Era primăvară; soarele răspândea pentru prima oară căldură, seva curgea în trunchiurile ulmilor ce străjuiau aleea scurtă de la intrare, iar pe crengile cele mai înalte se și ițiseră mugurii pufoși, de un verde fraged. Pământul reavăn, străbătut de pâraie nevăzute, părea să se trezească la viață.

Paul urma să iasă din spital chiar în acea zi.

Cu mult înainte de amiază, când Dunn promisese să vină să-l vadă, Paul se dusesese să-l aștepte în vestibulul spitalului, după ce-și luase rămas bun de la toți, exprimându-și cea mai caldă recunoștință, printr-o strângere de mână, surorii Margaret, inimoasa, rumena și veșnic joviala infirmieră care-l îngrijise. Fusesse foarte grav bolnav, dar coastele i se vindecaseră, plămânii respirau normal, iar tusea dispăruse. Deși încă lipsit de vlagă și mai vădind oarecare slăbiciune, era socotit vindecat.

Dunn, punctual din fire, sosi cu un taxi. După o scenă cam lungă în vestibul – surorile aveau, pare-se, o deosebită stimă pentru Dunn, care trebui să se folosească de întreaga lui abilitate ca să scape de stăruitoarea ospitalitate a maicii starețe, care-l invita la un pahărel de sherry – porni împreună cu Paul. În mașină, în timp ce respira aerul înmiresmat ce pătrundea prin ferestrele deschise ale automobilului, Paul se simți copleșit de emoție, în așteptarea celor ce aveau să se întâmple. În definitiv, pentru

asta se străduise și suferise atâtea luni de zile în șir!

— Ți-am rezervat o cameră la *Hotel Windsor* – îi spuse Dunn deodată. Nu-i un hotel prea grozav, dar e liniștit, îți vei putea recăpăta echilibrul.

Paul îi aruncă o privire recunoscătoare, prin care-i dădea a înțelege că e de acord cu tot ceea ce Dunn va hotări pentru el.

— De fapt – urmă gazetarul – vei putea să stai la hotel împreună cu mama dumitale, care sosește mâine. Puteți rămâne amândoi acolo până la terminarea anchetei. *Cronica* va suporta cheltuielile. Nu, nu-mi mulțumi. E rândul nostru să plătim. Apropo, primește și aceste treizeci de lire: va trebui să-i cumperi tatălui dumitale niște haine și alte lucruri. Îmi vei restitui banii după ce vei încasa indemnizația.

— Ce indemnizație?

Dunn îl privi cu coada ochiului:

— Se pare că tatăl dumitale are dreptul la o despăgubire din partea guvernului. După părerea avocatului nostru, are dreptul să primească până la cinci mii de lire.

Paul rămase tăcut în fața acestei vești cu totul neașteptate. Deși, în actuala lui stare sufletească, o asemenea despăgubire i se părea lipsită de importanță, ea îi permitea să accepte, cu inima ceva mai ușoară, banii oferiți de gazetar. Da, îi va folosi așa cum îi spusese acesta. Gândul că va rămâne o zi întreagă împreună cu tatăl său, înainte ca maică-sa să sosească de la Belfast, mâine dimineață, îl umplea de fericire.

— L-ați văzut? îl întreabă el pe Dunn.

— Da – răspunse acesta, dând din cap. Se află la hotel. Smith, un coleg de redacție, e cu el.

— Vă gândiți la toate.

— Mă străduiesc – răspunse Dunn, cu oarecare bruschete, deși foarte politicoș altminteri. Apoi schimbă subiectul: Ai mai văzut-o pe Lena în ultima vreme?

— Nu. (Paul se întunecă la față.) N-am mai văzut-o din noaptea când m-a trimis la spital.

— Nu știi nimic despre ea, dar e momentul să afli – îi spuse Dunn, pe un ton tăios și-i dezvălui, în câteva fraze scurte, adevărul fără să-i ascundă nimic.

Uluit și tulburat, Paul simți că i se pune un nod în gât. Cât de greșit o judecase! Ce idiot fusese... cât de orb și de infumurat!... Amintirea feței ei triste și sincere îl obseda.

— Trebuie s-o văd... – bâigui el după un timp.

— A plecat.

— A plecat?

— Da, și-a părăsit slujba și a dispărut – spuse Dunn, cu un soi de satisfacție amară.

— Dar de ce?

— De unde să știu?

— Știți măcar unde s-a dus?

— Nu știam... dar am aflat. Lucrează ca chelneriță într-un restaurant ieftin din Sheffield.

— Aveți adresa ei?

— Chiar dac-o am, n-o pot da în vileag – spuse Dunn, pe un ton care nu mai îngăduia nicio discuție.

Taxiul ocolise centrul comercial al orașului Wortley și, străbătând podul de pe Nottingham Road, gonia acum prin suburbiile din sud. Multe din străzile prin care treceau fuseseră bătute de Paul în zilele negre când viața era pentru el o imensă deznădejde. În curând ajunseră însă în cartierul Fairhall și se opriră în fața Hotelului Windsor. Era o clădire mare, cu balcoane de lemn, cu câteva foișoare și un acoperiș de țiglă roșie. Un hotel mare, de tip rezidențial, construit cu vreo zece ani în urmă, care se dovedise a nu fi de fel rentabil și care decăzuse cu timpul, devenind un hotel semi-comercial, destul de respectabil, dar cam prost întreținut și totdeauna pe jumătate gol. Intrând pe ușa turnantă, începură să urce scările acoperite cu un covor verde și se opriră o clipă în fața ușii unui apartament de la etajul întâi. Paul simți că Dunn îl privește, gata să-i vorbească, dar acum nu mai putea să aștepte. Tremurând de emoție, intră pe ușă.

În salon, la o masă așezată sub fereastră, un bărbat mai

în vârstă mânca ouă cu șuncă, sub privirile secretarului lui McEvoy. Părea un bărbat la vreo șaizeci de ani, greoi și scâlâmb, cu un tors masiv și cu niște brațe vânjoase. Capul lui, în parte pleșuv, acoperit deasupra urechilor de un păr tuns scurt, cenușiu murdar, era rotund ca o ghiulea înfiptă între umerii încovoiați și puternici. Pielea gâtului, galbenă ca pergamentul, zbârcită și aspră, era brăzdată de cute adânci și smălțată cu mici vânătăi. Îmbrăcat într-un costum demodat, negru și lucios, rupt la cusături și prea strâmt pentru el, arăta ca un marinăr de rând, în permisie.

Paul rămăsese încremenit, cu inima bătând să-i spargă pieptul, în fața acestui străin, care deodată își înălță capul tuns chilug și, încruntând din sprâncene, îl privi cu niște ochi împietriți și dușmănoși, fără a înceta să mestece mâncarea, cu dinții lui tari și gălbejiți. O clipă, lungă și chinuitoare, Paul nu putu scoate un cuvânt. De o mie de ori își imaginase, în o mie de feluri, întâlnirea asta – recunoașterea grabnică, îmbrățișarea caldă, lacrimile – o, cu câtă duioșie tandră înfrumusețase această întâlnire cu tatăl drag din copilărie! Deși era pregătit sufletește să vadă schimbările aduse de atâta amar de ani, nu-și putuse închipui nici pe departe că tatăl lui suferise o asemenea schimbare cumplită. Silindu-se să se stăpânească, porni spre el cu mâna întinsă. Degetele ce i le strânseseră pe ale sale, după o clipă de șovăire, erau mari și bătătorite, tari ca niște oase, cu unghiile crăpate și galbene.

— Ei bine! exclamă Dunn pe un ton jovial, dar atât de silit și de nefiresc, încât Paul avu senzația că-i zgârie timpanele. Sper, domnul meu, că ești mulțumit de felul cum ești servit.

Omul de la masă își îndreptă privirea spre Dunn, dar nu-i răspunse, ci continuă să mestece, ca și cum ar fi vrut să extragă toată savoarea din bucatele ce i se oferiseră. Dunn salvă situația, întorcându-se spre Smith:

— Ai avut grijă de tot, Ted?

— Da, domnule Dunn – răspunse Smith.

— Sper că nu i-ai lăsat pe reporteri să-l sâcăie pe domnul Mathry prea mult?

— Nu, domnule, nu i-am lăsat... Le-am dat declarația dinainte pregătită.

— Foarte bine.

Se lăsă o tăcere. Secretarul își luă pălăria de pe podea – și-o pusese la picioare.

— Ei bine – urmă Dunn – având în vedere că voi doi nu v-ați văzut cam de multă vreme, eu și Smith nu vrem să vă stânjenim. O să revenim mâine. Dacă aveți nevoie de ceva, chemați-mă la telefon.

Paul se simți cuprins de panică. Ar fi dat orice ca să-i rețină pe cei doi gazetari, dar nu putea: vedea bine că aceștia erau nerăbdători să plece.

Când ușa se închise, rămase o clipă tăcut, apoi își luă un scaun și se așeză la masă. Străinul – acest Rees Mathry, care era tatăl său – continua să înfulece, aplecat peste farfuria lui, vârandu-și mâncarea cu degetul în gură și aruncând din când în când câte o privire speriată în jur. Paul simți că nu mai poate suporta; din disperare, începu să vorbească fără șir, în fraze incoerente și sacadate:

— Nu-ți pot spune ce fericit sunt... că te revăd, tată. Înseamnă enorm pentru mine... Firește, după atâția ani... ne e greu la amândoi. Cred că te simți la fel de stânjenit ca și mine. Am atâtea să-ți spun și nu știu cu ce să încep. Și nu numai de spus, ci și de făcut... Întâi de toate trebuie să-ți fac rost de niște haine ca lumea. După ce isprăvești de mâncat... ar trebui să ne ducem cu un taxi prin oraș, să vedem ce se găsește prin magazine... Cuvintele astea, care-i sunau atât de stângace, sfârșiră prin a se stinge într-o tăcere penibilă. De aceea tresări și răsuflă ușurat când îl auzi pe tatăl său spunând:

— Ai ceva biștari?

Deși întrebarea asta îl îngheță prin brutalitatea ei, Paul răspunse repede:

— Destui pentru a face față cheltuielilor.

— N-am putut să scot niciun gologan de la Dunn ăla – mârâi Mathry. Apoi adăugă, ca și cum ar fi gândit cu glas tare: O să fac eu rost de biștari. O să-i pun să-mi plătească

pentru tot ce mi-au făcut!

Vocea îi era aspră și răgușită, ca un instrument îndelung nefolosit, dar mai sinistră decât sunetul glasului era obida, ranchiuna amară care răzbea prin el. Paul simți că i se rupe inima.

— Ai o țigară?

— Nu, îmi pare rău, m-am lăsat de fumat de câțva timp – răspunse Paul, clătinând din cap.

Mathry îl privi pe sub sprâncenele-i încremenite, ca pentru a se convinge că fiul său nu mințise. Apoi scoase din buzunar un pachet de țigări: Paul recunoscuse marca pe care-o fuma Dunn. Luând o țigară, se aplecă s-o aprindă, parcă într-ascuns. Cu țigara vârâtă în căușul palmei, începu să fumeze repede, trăgând fumul în piept. Privindu-l cu atenție, Paul observă pentru prima oară, cu groază, asprimea de piatră a acestei fețe ursuze. Mai ales gura, făcută parcă din cremene, se închidea ca o trapă sub buza lungă, prost bărbierită. Deodată Mathry strivi capătul aprins al țigării și vârî mukul în buzunarul de la vestă.

— Cât e ceasul? întrebă el. Paul se uită la ceas, simțind privirea lăcomă a celui lalt – și într-adevăr Mathry adăugă numaidecât: Eu n-am ceas.

Paul îi dădu tatălui său ceasul, cu lanț cu tot, spunându-i:

— Folosește-te de al meu până faci rost de unul mai bun. Fără să-i adreseze un cuvânt de mulțumire, Mathry cântări în palmă ceasul și lanțul, apoi le vârî repede în buzunar, cu gestul acela hoțesc care-i caracteriza aproape toate mișcările.

În clipa aceea se auzi o bătaie în ușă, și în odaie intră o fată, ca să strângă masa. Paul se ridică de pe scaun. Deși știa că taică-su avea motive să se poarte cum se purta, își simțea sufletul greu.

— Ar fi bine să mergem în oraș să facem cumpărături – spuse el, cu un glas abia auzit.

— Da – răspunse Mathry – vreau țoale bune.

Ieșiră la lumina palidă a soarelui de primăvară și luară un

taxi până-n Leonard Street, unde intrară într-unul din cele mai mari magazine de confecții, „Dron”. Dacă nădărduse cumva că această plimbare îi va aduce oarecare ușurare, Paul rămase crunt dezamăgit. După-amiază fu pentru el un chin, un adevărat coșmar. Înfățișarea grosolană a lui taică-su îi făcea pe oameni să se întoarcă după ei pe stradă. Într-un magazin, o tânără vânzătoare fu cât pe ce să izbucnească în plâns din pricina mitocăniei lui. Dar cel mai greu de suportat era felul pervers cu care Mathry își alegea hainele cele mai nepotrivite. Stăruia, de pildă, să-și ia un costum în carouri, făcut pentru un bărbat mult mai tânăr; de asemenea, își cumpără o cămașă de mătase artificială, în culori țipătoare, o cravată de un galben strălucitor, niște pantofi maro cu vârful ascuțit. Zăbovi aproape o oră în raionul bijuteriilor, fascinat de strălucirea vitrinelor, iar Paul nu reuși să-l scoată de-acolo decât după ce-i cumpără un inel cu sigiliu.

Când se întoarseră la *Hotel Windsor*, pe la șase după-amiază, Paul se prăbuși, obosit și deprimat, într-un fotoliu din salon. Mathry își luă pachetele, pe care și le dusesese tot timpul singur, și intră în odaia lui. Peste vreo douăzeci de minute se întoarse îmbrăcat în hainele-i noi și purtând ceasul cu lanț și inelul cu sigiliu. Părea foarte țănoș.

— Vezi? Ticăloșii ăia n-au izbutit să mă doboare. Aș vrea ca unii dintre porcii ăia să mă vază acum, mai ales Hicks. Hai să ieșim la plimbare, să halim ceva și p-ormă să mergem la teatru.

— Păi abia ne-am întors – replică Paul. O să luăm masa aici, mai târziu.

Mathry se uită la el, încrețindu-și fruntea pergamentoasă:

— Păi vreau să și beau ceva.

— Firește – încuviință Paul. Ce dorești să bei?

— Whisky.

Mathry se întinse pe canapea și deschise ziarul de seară, pe care Paul i-l cumpăraseră la întoarcere.

— Ar fi trebuit să apar și eu în ziar. M-au fotografiat. O

să-i pun să-mi plătească pentru tot ce-au să scrie despre mine.

Paul sună și, peste câteva clipe, apăru o fată, aceeași care strânsese masa îndată după prânz. De pe canapea, Mathry o privea pe deasupra ziarului, în vreme ce Paul îi comanda fetei meniul cinei și o sticlă de whisky. Fata, o lungană prostuță, cu obrajii scofâlciți, roși toată și se fâstâci sub privirea acestui om, despre care vorbea tot orașul.

— Știe cine sunt! spuse cu mândrie Mathry când fata ieși.

Paul abia se atinse de cină. Mathry însă mânca pe nerăsuflăte, cu lăcomie, fără să scoată o vorbă. După ce isprăvi, destupă sticla de whisky și-și turnă în pahar. Merse apoi cu paharul plin și cu sticla în celălalt capăt al încăperii și se așeză într-un fotoliu cu spătar înalt, rezemat de perete. Rămase incremenit acolo, într-o tăcere desăvârșită, privind în gol, cu o intensitate îngrozitoare. Din când în când își umplea paharul. Buzele i se mișcau uneori, ca și cum și-ar fi vorbit sieși. Părea să fi uitat cu desăvârșire de prezența lui Paul, iar când fata intră ca să strângă masa, n-o observă nici pe ea, spre marea ei dezamăgire.

Paul privea fascinat și îngrozit această grotescă apariție care era tatăl său. Cum putea oare omul acesta, altădată atât de drăguț și delicat, care-l dusese de-atâtea ori în parcul Jesmond Dene, ca să lanseze, pe apă bărcuțe de hârtie, și care se silea din răspuțeri să-l distreze, desenând și decupând omuleți, cum putea oare omul acesta care, odinioară, nu uita niciodată să-i aducă, la sfârșitul fiecărei săptămâni, câte o jucărie și care-i arătase cândva, prin fiece faptă a lui, atâta dragoste și considerație, cum de ajunsese să se schimbe așa, cum de decăzuse într-un asemenea hal? Ce șir nesfârșit de violențe îl transformase astfel? Paul se străduia să-și imagineze toate suferințele îndurate de tatăl său în acești cincisprezece ani: regimul de carceră, uniforma de deținut, mâncarea execrabilă, gratiile de fier, orele de singurătate în întuneric, strigătele și duhorile mizerabilei turme, supravegherea neconținută, veșnica muncă forțată, sub soare sau în zăpadă, zilele mohorâte și nopțile

nesfârșite, și în piept i se aprindea atunci mila, ca un licăr slab, însă numaidecât înăbușit de îngrozitoarea realitate a siluetei rigide încremenite în fotoliu.

Deodată, cu un gest aproape tandru, Mathry își scoase ceasul și-l privi îndelung. Apoi începu să vorbească:

— Nouă... Acum sunt toți în întuneric... pe paturile lor de scânduri. S-au spetit toată ziua în cariera de piatră, pe ploaie. La cină au primit o supă chioară... c-un pic de carne, dac-au avut noroc... și cartofi... cartofi cu gust de săpun. Veșnic cartofii ăștia tari și cenușii, care-ți întorc mațele pe dos... E întuneric... Dar poți auzi cum gardianul tropăie pe coridor... sus, jos, sus, jos... Îi supraveghează prin ochiul de pistică. Poate că Hicks o fi de serviciu... Oamenii îl simt numaidecât! Toți se tem de gardianul Hicks... Unii și-au zdrobit degetele la carieră, alții au palmele bășicate și spinările frânte... toți suferă de reumatism din pricina ceței ăleia afurisite. Dar toate astea sunt un fleac pe lângă ceea ce e-n gândurile lor. Toți se gândesc la lumea dinafară... Culcați pe scânduri, se străduiesc să-și amintească ce fel de viață duceau dincolo de zidurile alea înalte, cum trăiau de bine pe vremuri când dormeau într-un pat moale, când mâncau câte un biftec și alte bunătăți. Bătrânii bat în perete și-și comunică unii altora veștile: cine-a fost biciuit, cine-a mai intrat în pușcărie, cine-a mai ieșit... Dar mai toți știu că n-au să iasă niciodată. Sunt „viețari”. N-au ce să spere... sunt îngropați de vii.

Dar poate că nu toți zac în celulele alea faine. Poate că unii au făcut vreo greșală, vreun lucru interzis de regulament. Atunci sunt vârați într-o carceră, sub pământ, o carceră strâmtă și întunecată, unde nu primesc nici măcar cartofi, ci numai pâine și apă... Pâine uscată și apă chioară. N-ai loc nici să te-ntorci... faci un pas și dai cu capul de peretele de beton. Abia acolo începi să gândești cu adevărat... să te-ntrebi cine ești... și unde ești... și ce naiba ai făcut de-ai ajuns acolo... Începi să-ți spui că, dacă zidurile s-ar despica, te-ai răzbuna, ai face ca cineva să plătească pentru ce-ai pățimit... Începi să urăști lumea asta blestemată... ai vrea

s-apuci totul numai pentru tine... numai de s-ar despica zidurile... Ei bine, ele s-au despicat și m-au lăsat să ies. Așa că-ți închipui cam ce-am de gând să fac...

Spunând acestea, se ridică și ieși din încăpere, fără să rostească un cuvânt și fără să-i arunce măcar o privire lui Paul. Pașii grei ce se îndreptau spre odaia lui răsunară pe coridor. În tăcerea ce se așternu, Paul auzi țârăitul unei sonerii, urmat de un zgomot de pași mai ușori, pe culoar. Încercă să se ridice, dar nu putu, ci rămase așa, cu urechea la pândă. Pașii nu se mai auziră.

Un geamăt scăpă de pe buzele lui Paul. Nu îndrăznea să se ducă la ușa tatălui său pentru a se încredința că bănuielile-i erau întemeiate. Deodată, printr-o ciudată asociație de idei, își aminti că în după-amiaza aceea, când ieșiseră de la „Dron”, taică-su îl înghesuisese o clipă în mulțimea de pe stradă. Își duse instinctiv mâna la buzunarul interior: toți banii ce-i mai rămăseseră, vreo cincisprezece lire, dispăruseră...

Capitolul XIV

A doua zi vremea continuă să fie foarte frumoasă, iar viitorul păru mai puțin sumbru în dimineața însorită. Contrar așteptărilor, Paul dormise bine și se trezise gata să înfrunte dificultățile cu hotărâre și curaj. Maică-sa urma să sosească de la Belfast pe la unsprezece; în timp ce se bărbiera și se îmbrăca, Paul își spunea că, grație acestui ajutor suplimentar, situația se va îmbunătăți simțitor. La urma urmei, era firesc ca închisoarea să-l fi schimbat pe tatăl său – numai naivitatea lui îl făcuse să treacă cu vederea acest lucru – dar timpul, tandrețea și afecțiunea familiei trebuiau să înmoaie și să regenereze inima cea mai înăsprită.

Paul își luă micul dejun în restaurant, apoi o porni pe coridor, ducându-se să bată, nu fără sfială și teamă, la ușa celui alt dormitor. Ușa nu era închisă, iar Paul intră, răsuflând ușurat. Mathry dormea, parcă mort, cu capul cărunt și murdar îngropat sub un braț; cearșaful era mototolit, pernele fuseseră trântite pe podea. Simțindu-se din nou copleșit de milă, Paul își privea tatăl, atât de dezarmat în somn. Se hotărî să nu-l trezească. Luând o filă din bloc-notes-ul de pe birou, scrisese următorul mesaj: „Mă duc la gară. Sper să te găsesc gata când ne întoarcem. Paul”.

Puse bilețelul pe scaunul pe care taică-su își întinsese hainele noi și ieși.

În drum spre oraș, aerul dimineții îl învioră – mergea de-a lungul canalului, la ale cărui cheiuri trăsesese un șir de șleपुरi pentru a fi încărcate; un iaht tocmai se pregătea să

plece în larg. În gară află că expresul are întârziere, dar peste douăzeci și cinci de minute locomotiva apăru într-un nor de aburi la curbă și trase la peronul principal. Din primul vagon coborî un mic grup: maică-sa, Ella și Emmanuel Fleming.

Paul tresări: nu se așteptase să-l vadă pe pastor și pe fiica lui; îi dăduse uitării atâta vreme, încât se simțea încurcat și stingherit în fața lor. Dar ei îl și văzuseră, așa că n-avea răgaz să chibzuiască: Fleming îl saluta cu brațul ridicat, iar Ella flutura o batistă albă. Peste câteva clipe trecură de barieră și se strânseră în jurul lui, salutându-l cu entuziasm și vorbind toți o dată. Maică-sa avea ochii umezi, Ella nu voia să-și mai ia din mâna lui mâna înmănușată, iar pastorul, stând ceva mai în spate, îi surâdea cu simpatie și înțelegere.

Porniră pe stradă spre stația de tramvai: Fleming și maică-sa în frunte, iar Paul cu Ella în urma lor. Obrajii fetei, de obicei palizi ca ceara, erau ușor împurpurați, părul ei scurt și lucios fusese pus pe bigudiuri și mirosea a șampon. Ella purta un taior gri nou-nouț și o pălăriuță elegantă, sub care ochii îi străluceau. Începu să vorbească de îndată pe un ton degajat, apucându-l de braț:

— Ei bine, Paul, îți datorăm scuzele cele mai umile. În genunchi ar trebui să-ți cerem iertare, și o vom face dacă dorești: eu, cel puțin, sunt gata să cad în genunchi. Firește – adăugă ea, eu o privire tandră – n-aveam de unde să știm, căci altceva ar fi fost dac-am fi știut. Ne gândeam doar că nu faci decât să-ți distrugi cariera splendidă și să-ți nenorocеști viața, fără niciun rost. Și din pricina asta sufeream cu toții, fiindcă te iubim. Simțeam că, dacă te-am fi încurajat sau ajutat, n-am fi făcut decât să agravăm lucrurile. Îți repet că nici nu visam... Și deodată, uite ce-ai reușit să realizezi, o adevărată minune! Când am aflat vestea, era să leșin, de bucurie, firește! Eram în bucătărie, pregăteam niște cacao, când tata s-a întors de la capelă și mi-a împărtășit vestea cea mare. A trebuit să m-așed. Vai, dragul meu Paul, trebuie să-ți spun că nu m-am simțit de loc bine în tot acest timp, grijile și temerile în legătură cu tine erau cât pe ce să mă dea gata, îmi zdruncinaseră nervii. Dar nu vreau să vorbesc

despre umila mea persoană, deși am suferit și eu în tăcere. Tu, Paul, tu ești un adevărat erou. Dacă ai citi ziarele din Belfast, și sunt sigură că și cele de aici sunt la fel, ai vedea ce cred oamenii despre tine. În întreaga țară, numele tău e pe buzele tuturor. Natural, n-are rost să ne dăm în spectacol într-o împrejurare ca asta, ar fi ceva ieftin și vulgar; m-am bucurat sincer că la gară n-au fost de față fotoreporterii, deși mărturisesc că m-așteptam să-i văd. Ți place taiorul meu nou, scumpe? Cred că-i foarte primăvărat, dar în același timp discret și potrivit cu situația. Cum îți spuneam, e un adevărat triumf al tău, Paul dragă, și vreau să te bucuri de el din plin. Natural, rugăciunile noastre au contribuit și ele, amândoi știm asta; nu trecea noapte fără să mă rog pentru tine Domnului. Privirea Eliei devenise și mai tandră și, ca de obicei când vorbea despre religie, i se vedea albul ochilor.

— Ce minunat lucru, Paul, că suntem din nou împreună și că avem viitorul în față! Firește, nu trebuie să uităm de tatăl tău, în bucuria revederii noastre. Sărmanul de el! Mi se rupe inima când mă gândesc cât a pătit. Cum de-a fost cu puțință o asemenea nedreptate? Îmi vine greu să înțeleg, dar presupun că Atotputernicul ne pune uneori la încercare, ca să ne înalțe și să ne purifice sufletele. Abia aștept să-l văd și să-i exprim simpatia și durerea mea. Și vreau să te asigur, Paul, că, dacă pot face ceva pentru el, o voi face, numai să-mi spui ce anume.

Și-și dădu din nou ochii peste cap înainte de a porni spre ceilalți, care așteptau în stația de tramvai. Paul își mușcă buzele, sătul de acest monolog prelungit, atât de van și de superficial, care dovedea o fire meschină. Se întreba dacă era realmente atât de legat de Ella, cum pretindea ea? Îi venea greu să creadă că ținuse vreodată la ea. Cât de mult se schimbase el însuși! Amintindu-și de Lena, se simți copleșit de tristețe.

După ce se așezară toți patru pe platforma de sus a tramvaiului, Paul se gândi că ar trebui să-i prevină că vor găsi un Mathry profund schimbat. Pastorul, mai rezervat ca de obicei, se uita pe fereastră cu un aer îngândurat, iar când

Ella începu să trăncănească, încruntă ușor din sprâncene; numai el părea să nutrească o îndoială secretă. Dar cele două femei erau vădit nepregătite, așa cum fusese de altfel și el. Era de datoria lui să le prevină. Totuși Paul rămase tăcut, în timp ce tramvaiul îi ducea tot mai aproape de hotel. În entuziasmul facil al Ellei, și chiar în nerăbdarea nervoasă pe care-o ghicea la maică-sa: – îmbrăcată, ca și Ella, într-o rochie elegantă – Paul vedea o anume cochetărie ce-l contraria în chip ciudat, făcându-l să se simtă de partea acelui om nenorocit și brutalizat, care-i aștepta la hotel. Da, n-aveau decât să afle singure adevărul.

Coborâră în stația de lângă hotel și Paul intră înaintea lor, fără să scoată o vorbă. Ajuns sus, deschise ușa salonului și le lăsă să treacă, strângându-și buzele într-un fel de rânjet sardonice.

Mathry tocmai își sfârșise micul dejun și fuma o țigară, în pantaloni și-n cămașă, fără cravată la gât, încălțat cu pantofi noi, căroră nu le legase șireturile, ca să se simtă mai comod, ședea cu picioarele rășchirate la masă, de pe care farfuriile și ceștile murdare încă nu fuseseră strânse. Când își întoarse încet fața spre ei, aceasta avea o expresie mai enigmatică decât oricând. Privindu-i, își luă ceașca de cafea. Mărul lui Adam îi săltă pe gâtul zbârcit. După ce puse ceașca pe masă, se întoarse spre Paul, ca spre singura persoană pe care-o recunoștea și o admitea:

— Ce vor ăștia?

Paul se sili să-i dea un răspuns care să nu provoace o explozie:

— Știi, tată... Vor să fie cu tine...

— Dar eu nu vreau să-i văd! Tu, cel puțin, te-ai zbatut să mă scapi, dar dumnealor n-au făcut nimic. M-au lăsat să putrezesc în pușcărie ani de zile. Iar acum, când am ieșit, vor să se întoarcă și să-mi lingă pantofii, ca să-mi stoarcă tot ce pot de la mine.

Pastorul făcu un pas spre el. Deși era palid, părea mai puțin descumpănit decât cele două femei: pesemne că se așteptase la această primire, după cum bănuise și Paul.

— Ai toate motivele să ne faci reproșuri – rosti el, cu o voce joasă, insinuantă. Nu putem decât să te rugăm să ne ierți.

Mathry își aținti privirea asupra pastorului, o privire neînduplecată.

— Nu te-ai schimbat – spuse. Te țin minte destul de bine. N-am nevoie de vorbele tale duioase și dulcele. Destul mi-ai împuiat capul cu ele pe vremuri. Să vă iert!... Mathry își încleștă buzele într-un rânjet și urmă: La închisoare era un gardian pe nume Hicks. Într-o zi ne aflam la cariera de piatră. Eram de vreo lună la Stoneheath, încă novice, și treaba asta mă dădea gata. Dar Hicks era acolo, chiar lângă mine, și mă zorea. Nădușeala îmi curgea în ochi, orbindu-mă. Târăcopul meu, izbindu-se de granit, a alunecat și i-a atins bocancul. Nu l-a zgâriat pe Hicks, ci i-a tăiat puțin tureatca cizmei. Dar dumnealui crezi că m-a iertat? Aș de unde! S-a jurat că am vrut să-l omor. În fața directorului închisorii s-a jurat! Dar nu s-a mulțumit cu atât. M-a lovit și m-a bruftuluit, mi-a scuipat în supă, m-a vârat la carceră; vreme de cincisprezece ani m-a oropsit și a făcut din viața mea un iad. Iar tu îmi mai vorbești de iertare?!

— Știi c-ai suferit – spuse Fleming în șoaptă. Ai suferit îngrozitor de mult, dar tocmai de aceea vrem să te-ajutăm să te restabilești, să-ți regăsești liniștea sufletească în sânul familiei tale.

— Eu am alte gânduri – îi răspunse Mathry, cu aceeași expresie îndărătnică pe care-o avusese când își alesese costumul nou. Încă nu mi-am sfârșit viața. Acum e rândul meu să mă bucur de ea.

— Cum?

— Așteaptă și-o să vezi, fățarnicule! Și-au bătut joc de mine, acu-i rândul meu să-mi bat joc de ei.

Descumpănit, Fleming se uita la mama lui Paul, care se zgâia la fostul ei soț, îngrozită, cu buzele întredeschise. Până atunci nu scosese niciun cuvânt, parcă i se pusese un nod în gât. Acum însă, împinsă de un sentiment ciudat – poate amintirea trecutului – întinse mâinile spre Mathry, gemând:

— Rees, să-ncercăm să ne refacem viața!

— Destul cu prostiile astea! exclamă el, bătând cu pumnul în masă și fulgerând-o cu privirea pe fosta lui soție, între noi totul s-a terminat. Vreau o fată mai tânără, cu sânge în vine. Ochii lui se întoarseră spre Ella, care roși rușinată, apoi urmă, privindu-și din nou fosta soție, cu un rânjet amar: în orice caz, n-ai știut niciodată altceva decât să te smiorcăi și să te milogești de mine să mă duc la capelă, când eu nu voiam altceva decât să beau un păhărel cu prietenii. Nu m-aș apropia acum de tine, nici măcar de-ai fi ultima femeie rămasă pe lume.

Prăbușindu-se pe un scaun, doamna Mathry începu să plângă în hohote, umilită până-n fundul sufletului. Ella alergă spre ea, ingenunche și începu să o consoleze în șoaptă. Domnul Fleming continua să tacă, cu ochii ațintiți asupra covorului. Paul se uită la maică-sa, dar nu alergă spre ea: încă o dată se simțea de partea tatălui său. Acesta rămase câteva clipe nemișcat la masă, cu fruntea încrețită și cu pleoapele lăsate, ca și cum s-ar fi retras în el însuși. Deodată se ridică greoi în picioare și porni spre ușă. Înainte de a ieși din încăpere, mârâi, străfulgerându-i cu privirea ochilor lui răi:

— Zece lovituri de bici, asta v-ar trebui! Asta îmi dădeau ei mie.

Ușa se trânti în urma lui, iar în încăpere nu se mai auziră decât gemete și oftaturi. Pastorul se apropie de fereastră și aruncă o privire afară.

— Doamne Dumnezeule – gemu mama lui Paul – aș vrea să mor!

Ella plângea, înspăimântată:

— Nu înțeleg, nu pricep nimic, îmi închipuiam că revederea o să fie frumoasă, așa cum scria în ziare. Vreau să mă-ntorc acasă!

Mama lui Paul bâigui, între două suspine:

— Nu trebuia să venim. Hai să plecăm chiar acum!

Pastorul Fleming se întoarse încet de la fereastră și rosti cu un glas gătuit, dar imperios:

— Nu, trebuie să rămânem pentru anchetă. L-am părăsit o dată, nu-l putem părăsi din nou. Poate că nu-i prea târziu. Dacă ne păstrăm nădejdea și ne rugăm, s-ar putea să-l mai salvăm.

Capitolul XV

În acea dimineață umedă și călduță, în dimineața zilei de luni douăzeci și unu martie, la orele zece, Curtea cu Juri din Wortley era arhiplină; mulțimea se strânsese până și pe trotuarele străzii din fața tribunalului. Galeria rezervată publicului gema de spectatori, înghesuiți pe bănci și pe treptele dintre ele, cu fețele ațâțate la culme. Sala de judecată era și ea ticsită. O armată întreagă de reporteri se agita, cu stilourile în mâini. Notabilitățile din Wortley și o serie de fruntași politici din țară ședeau pe locuri rezervate în partea din față a galeriei. Printre ei se aflau Lordul Oman și Sir Matthew Sprott. Procurorul general și alți slujbași ai Coroanei ședeau în partea stângă, iar în fața lor se vedeau avocatul apărării, domnul Nigel Grahame, împreună cu tânărul său asistent și cu avocatul care instruisese cazul. Paul și maică-sa, Ella și pastorul Fleming, Dunn și McEvoy, precum și un grup de prieteni ai lor ședeau în primele bănci ale galeriei rezervate publicului, iar fostul deținut Rees Mathry se așezase, contrar sfaturilor avocatului său, alături de acesta, mușcându-și buzele în văzul tuturor și aruncând priviri dușmănoase în sală. Deodată vuietul conversației conținu la auzul strigătului: „Tăcere în sală!”, iar când se făcu liniște deplină, se deschise o ușă. Toată lumea se ridică în picioare în clipa când judecătorul Frame, urmat de un magistrat al Curții de Apel, intrară amândoi, solemni și impunători, fluturându-și robele. Se așezară pe locurile lor, într-o tăcere desăvârșită; de asemenea, și ceilalți. O clipă mai târziu se auzi o voce:

— Se judecă apelul lui Rees Mathry!

Paul trase adânc aer în piept, foindu-se nervos pe locul lui. Zi de zi urmărise cu sufletul la gură pregătirea minuțioasă a procesului de către Nigel Grahame. Nu-i venea să creadă că procesul începea acum, în sfârșit. Când avocatul se ridică, imperturbabil, Paul simți că i se împăienjenesc ochii. Înalt, drept și de un calm desăvârșit, cu o mână la rever, tradiționalul gest avocațesc, tânărul jurist se adresă Curții, pe un ton foarte degajat, lipsit de retorism, aproape convențional:

— Domnule președinte, la 15 decembrie 1921 și în zilele următoare, Rees Mathry, clientul meu, a fost judecat la tribunalul din Wortley sub învinuirea că în ziua de 8 septembrie 1921 ar fi asasinat-o pe Mona Spurling, cetățeană a acestui oraș. Clientul meu declarându-se nevinovat, procesul a fost judecat mai departe de o Curte cu Juri prezidată de judecătorul Oman, care l-a condamnat la moarte în ziua de 23 decembrie 1921. Ulterior, sentința de condamnare la moarte a fost comutată de către ministerul de interne în închisoare pe viață, drept care clientul meu a fost trimis la închisoarea regală din Stoneheath, unde a fost deținut vreme de cincisprezece ani. Ministrul de interne, exercitându-și prerogativele regale, a constituit acest tribunal pentru a revizui integral temeiurile în virtutea cărora a fost condamnat clientul meu și, având în vedere natura problemelor în cauză, a hotărât ca ancheta să fie publică. Vorbind în numele clientului meu, voi dovedi că acesta a fost cu desăvârșire nevinovat de acuzațiile ce i s-au adus și că sentința de condamnare întemeiată pe aceste acuzații a fost eronată și nedreaptă, constituind o gravă eroare judiciară.

Paul se uită pe furiș la cei trei slujitori ai legii, care stăteau atât de aproape de el, încât ar fi putut să le atingă umerii. Comisarul-șef Dale arăta un profil impasibil; Oman avea un aer distant și absent; iar Spratt, foindu-se pe scaunul lui, era cam roșu la față, dar altminteri avea o expresie hotărâtă și indiferentă. Privirea lui Paul se întoarse apoi spre figura

ursuză și greoaie a tatălui său, care suferea din nou calvarul unui proces public; inima începu de îndată să-i bată cu putere. De data asta, își spunea, tatăl lui va fi răzbunat. Paul își feri numaidecât ochii, de teamă să nu izbucnească în plâns.

După ce-și sfârși expunerea introductivă, Grahame făcu o pauză scurtă, cu ochii ațintiți asupra judecătorilor. Apoi continuă pe același ton stăpânit și grav:

— Domnule președinte, în urmă cu douăsprezece luni, cazul Mathry a fost îngropat în arhivele prăfuite ale Ministerului de interne. Vreme de cincisprezece ani acest caz a fost dat uitării, deținutul ispășind o pedeapsă de condamnare pe viață, mai bine zis la moarte, într-o închisoare regală, și totul era în perfectă ordine. Apoi, printr-o întâmplare, fiul condamnatului, căruia i se ascunsese adevărul, a descoperit pe neașteptate rușinoasa pată ce umbrea onoarea tatălui său și care se răsfrângea într-o oarecare măsură asupra lui însuși. Zdrobit sufletește, a continuat totuși să creadă în puterea legii și, tremurând de groază, a acceptat rușinosul fapt că tatăl său e un asasin. Dar, fără voia lui parcă, din dragoste filială, a simțit nevoia să cerceteze îngrozitoarele împrejurări ce-l împinseseră pe tatăl său la acea faptă monstruoasă. Luni în șir, îndurând cele mai crunte suferințe și înfruntând cele mai aprige împotriviri, a descoperit, pas cu pas, toate faptele legate de cazul dat uitării. Datorită eforturilor sale și rezultatelor obținute de el ne aflăm astăzi aici, în acest tribunal.

Cuvintele lui Grahame și solemnitatea cu care fuseseră rostite produsese senzație. Paul își ținea ochii plecați. Simți că-l apucă un tremur nervos când avocatul își continuă, după o scurtă pauză, pledoaria. Consultându-și din când în când hârtiile din fața lui, Grahame urmă să definească și să analizeze faptele legate de arestarea, judecarea și condamnarea lui Rees Mathry în decembrie 1921. Deși familiarizat în cel mai înalt grad cu toate aceste fapte, Paul nu se putea stăpâni să nu-l asculte, cu sufletul la gură, pe avocat, care reconstitua metodic, în amănunt, cu o logică

infailibilă, așa-zisele probe în baza cărora fusese condamnat Mathry.

Această pledoarie strălucită țină aproape trei ore, cu o pauză la prânz. La capătul ei, înainte ca efectul să se fi spulberat, Grahame se aplecă liniștit, fără să dea niciun semn de oboseală, spre judecători, exprimându-și dorința de a chema la bară martorii.

— Domnule președinte – spuse el – propun să-l chemăm în primul rând pe însuși clientul meu. La proces, Rees Mathry n-a avut posibilitatea să se apere, din pricina atacurilor fără precedent dezlănțuite împotriva lui de către acuzatorul public. Acum însă vă va demonstra că n-a avut nicio cunoștință despre crimă, fie direct, fie indirect, și va răspunde la orice întrebări în legătură cu acuzația ce i s-a adus.

Procurorul general se ridică în picioare, ca să protesteze; cât timp vorbise Grahame, se foise pe scaun, enervat.

— Domnule președinte! exclamă el. Sunt dornic, ba chiar nerăbdător să sprijin orice cercetare legitimă privind acest caz. Dar nu poate fi vorba nicidecum de o revizuire a procesului. Mă opun categoric încercării de a-i îngădui acuzatului să depună mărturie.

Un freamăt străbătu sala. Paul îl zări pe tatăl său ridicându-se, cu fața cenușie întoarsă spre Grahame. Judecătorii se consultau între ei, cu capetele plecate. Judecătorul Frame dădu glas hotărârii lor:

— Curtea este de părere că trebuie ascultată orice mărturie cu adevărat nouă care ar putea să arunce lumină asupra cazului judecat anterior. Nu este necesar și nici de dorit a-l asculta pe însuși acuzatul. Mărturia depusă la procesul anterior există și suntem pe deplin informați asupra ei. Credibilitatea acuzatului a și fost stabilită de către un juriu. Ceea ce trebuie să facem acum este, nu să dăm o apreciere subiectivă asupra credibilității lui, ci să hotărâm în ce măsură aceasta poate fi reconsiderată în lumina unor noi dovezi. Dumitale, domnule Grahame, îți revine sarcina să le aduci în fața noastră.

Mathry ascultase cuvintele președintelui cu o agitație crescândă, iar acum, în rumoarea generală ce se stârni în sală, se ridică brusc în picioare, tremurând tot din trupu-i masiv și, vânturându-și pumnul către judecători, începu să zbiere:

— Nu e just! Am și eu dreptul să vorbesc. Am multe de spus și vreau ca toți să audă! Să afle cum am fost condamnat și cum am fost tratat vreme de cincisprezece ani în închisoare. (Glasul aproape că i se frânse.) Acum nu-mi mai puteți închide gura... Așa cum mi-ați închis-o la proces. Vreau să vorbesc. Vreau să mi se facă dreptate... dreptate!

Câțiva portărei, ajutați de Grahame, îl siliră să se așeze la loc și să se potolească. Urmă o învălmășeală de nedescris, care făcu loc, peste câteva minute, unei consternări generale. Ghemuit în el însuși, Paul observă că Ella și maică-sa plângeau; ceva mai încolo, Dunn și McEvoy schimbau priviri neliniștite. Sprott și Dale păreau încântați, manifestând pentru prima oară o emoție.

Deodată, judecătorul Frame își aținti asupra lui Mathry privirea încruntată și-i spuse pe un ton foarte aspru:

— Suntem gata să arătăm cea mai mare bunăvoință. Dar mă văd nevoit să-i dau împricinatului un sfat, amintindu-i că o asemenea conduită nu e de natură să determine o schimbare a opiniei Curții în favoarea lui. Mai mult, încă, dacă va stărui în această conduită, îl previn că va fi inculpat pentru ultragiu adus Curții.

Grahame interveni prompt:

— Domnule președinte, în numele clientului meu, cer Curții scuzele cele mai sincere pentru această izbucnire regretabilă, deși poate scuzabilă. Iar acum, cu permisiunea dumneavoastră, îl voi chema la bară pe primul meu martor, eminentul expert al Ministerului de interne, Sir Malcolm Garrison.

Sprott protestă numaidecât, sărind în picioare:

— Domnule președinte, încă o dată mă opun. Nicio expertiză nouă nu poate fi admisă, decât dacă e justificată de vreun fapt nou.

Președintele încuviință, printr-o clătinare a capului:

— Pe ce temei dorești, domnule Grahame, să aduci în fața Curții mărturia lui Sir Malcolm Garrison?

— Domnule președinte – răspunse avocatul – după cum bine știți, Sir Malcolm este cel mai eminent criminolog din țara noastră. Domnia-sa ne poate face o descriere a rănilor suferite de victimă, căci a văzut fotografiile cadavrului, precum și briciul socotit a fi fost arma ucigașului, brici despre care afirmă categoric că nu a avut nicio legătură cu omorul.

Președintele încruntă din sprâncene și se sfătuiește cu colegul său. Peste câteva clipe își aținti din nou privirea severă asupra avocatului:

— Încă o dată, domnule Grahame, ai concepție greșită despre funcția noastră. Noi nu ne-am adunat aici pentru a rejudeca procesul, în care caz am fi putut cere opiniile unor experți. Ne aflăm aici pentru a primi și a examina orice noi dovezi apte a afecta sentința anterioară. Apărarea poate, oriunde și oricând, să invoce opiniile unor experți după pronunțarea sentinței, dar asta nu e totuna cu a aduce dovezi noi: opiniile rămân opinii.

Paul se sufoca de indignare. Oare la fiecă pas aveau să se izbească de o nouă piedică? Dar Nigel Grahame se înclină, acceptând cu un calm desăvârșit hotărârea Curții.

— Domnule președinte – urmă el – văd că intenția dumneavoastră, este de a limita cât mai mult cu putință numărul martorilor, de aceea voi chema la bară doar cinci, pe care nu-i puteți recuza. În ce privește chestiunea persoanelor care-au văzut cadavrul, vreau să sper, domnilor, că vă mai amintiți, din lectura pieselor din dosar, că doctorul Tuke, medicul care-a văzut-o pe femeia asasinată la numai câteva minute după omor, nu a fost chemat să depună mărturie la proces. Sunt sigur că nu veți găsi, în întreaga dumneavoastră experiență, niciun caz în care medicul legist care-a examinat cel dintâi cadavrul unei victime să nu fi fost chemat a depune mărturie. Întreb, așadar, cum se face că în procesul despre care vorbim a fost

ignorat un astfel de martor esențial? Doctorul Tuke a murit între timp, dar văduva lui se află aici pentru a răspunde chiar la această întrebare, foarte pertinentă.

La auzul numelui doamnei Tuke, un freamăt trecu prin mulțime; peste câteva clipe, în boxa martorilor păși o femeie în vârstă, îmbrăcată în negru, pe a cărei față zbârcită se citea cinstea și respectabilitatea. Doamna Tuke depuse jurământul, cu naturaleță, apoi se întoarse cu fața spre avocat, care începu să-i pună întrebări, pe un ton dezinvolt:

— Sunteți văduva doctorului Tuke, care a murit în 1933 și care, mulți ani înainte de a muri, și-a exercitat profesiunea de medic în cartierul Eldon din Wortley?

— Da, domnule.

— Știți că soțul dumneavoastră a fost chemat la locuința domnișoarei Spurling în noaptea crimei?

— Da, domnule.

— V-a spus oare ceva în legătură cu acea crimă?

— A, da, am vorbit de multe ori cu dânsul despre acea crimă îngrozitoare.

— Soțul dumneavoastră și-a exprimat vreodată uimirea că n-a fost chemat să depună mărturie la proces?

— Da, mi-a spus că i se pare de-a dreptul surprinzător. Mi-a spus că...

Femeia se opri, aruncând o privire speriată spre cei doi magistrați.

— Nu vă temeți, doamnă Tuke, Curtea dorește să vă asculte mărturia, nu să vi-o suprime. Ce spunea soțul dumneavoastră?

— Spunea că autoritățile au socotit că opinia lui n-are nicio valoare.

Sala era ațâțată și toți se uitau acum, pentru prima oară, la Sir Matthew Sprott. Deși Paul cunoștea faptele, se simți prins de emoția tuturor.

— Spuneți-ne, doamnă Tuke – urmă avocatul – ce păreri v-a exprimat soțul dumneavoastră în legătură cu cazul în chestiune?

Înainte de a răspunde, martora sorbi din paharul cu apă

din fața ei:

— Doctorul Tuke a fost totdeauna de părere că omorul nu putuse să fie săvârșit cu briciul acela. După părerea lui, ucigașul se folosise de un instrument cu totul diferit: ceva ascuțit și pătrunzător, semănând cu scalpелul unui chirurg.

— Cum a ajuns la această concluzie?

— După un examen atent al rănilor. Vedeți dumneavoastră, a descoperit o rană adâncă în partea dreaptă a gâtului, precum și o tăietură lungă ce ducea spre urechea stângă.

— Și a tras concluzia că o armă ascuțită și subțire a fost vârâtă adânc în beregată înainte de a se înfige în partea stângă a gâtului?

— Întocmai, domnule.

— Iar un brici, teșit și rotunjit la un capăt, n-ar fi putut pricinui o asemenea rană?

— Este exact ceea ce spunea și soțul meu, domnule. Mai spunea că, după părerea lui, crima era opera unui individ foarte puternic și violent din fire. Mai mult încă, era convins că, având în vedere amplasarea rănilor și felul cum sângele tâșnise pe covor, cuțitul fusese mânuit de un stângaci.

— Un stângaci – repetă Grahame pe un ton stăruitor și adăugă, aruncând martorei o privire severă: Vă amintiți precis de acest detaliu?

— Foarte precis – răspunse văduva, cu demnitate, deși buzele îi tremurară ușor. Doctorul Tuke a fost un soț bun și-i respect memoria, domnule. Credeți că aș fi în stare să-i atribui niște păreri pe care nu le-ar fi avut?

— Nicidecum. Voiam numai să dovedesc Curții, în chip indiscutabil, buna-credință ce vă animă.

Ca și cum ar fi simțit o amenințare directă în aceste cuvinte și în privirea fugară pe care i-o aruncase avocatul, Sir Matthew Sprott izbucni:

— Nu văd motivul pentru care martora este examinată atât de îndelung. Personal, n-am de pus nicio întrebare.

— Atunci, asta e tot, doamnă Tuke – spuse Grahame. Vă mulțumim pentru foarte importantele lămuriri pe care ni

le-ați dat. Și acum, îl rog pe al doilea martor să se înfățișeze.

La un semn al avocatului, văduva plecă din boxă, iar un portărel îl chemă pe profesorul Valentine. Acesta apărui numaidecât: un bărbat scund și ceremonios, în vârstă de vreo cincizeci de ani, îmbrăcat cu o haină cam ponosită, cu revere de mătase, cu guler alb și cravată neagră. Avea o față palidă, iar pe fruntea-i lată cădeau niște șuvițe negre și lungi ce-i dădeau aerul unui impresar de mâna a doua. După ce depuse jurământul, își luă o atitudine solemnă – o mână în șold și cealaltă pe bară, iar capul dat pe spate, – ca și cum ar fi fost gata pentru orice eventualitate.

— Domnule Valentine – începu Grahame, cu blândețe – aveți, pe câte înțeleg, unele cunoștințe de grafologie?

— Sunt profesor de grafologie – declară ritos domnul Valentine. Posed diploma de expert în grafologie. Și cred că reputația mea de expert este mondială.

— Perfect. La procesul Mathry ați declarat, mi se pare, că bilețelul găsit în apartamentul victimei ar fi fost scris de către Ress Mathry, da?

— Da, domnule... Am fost chemat să declar aceasta chiar de către domnul procuror.

— V-ați dat seama atunci, sunt convins, de gravitatea și de importanța opiniei dumneavoastră și ați fost sigur de temeinicia ei?

— Fără pic de îndoială, domnule. În lunga mea carieră m-am pronunțat deseori asupra validității unor documente publice sau particulare de cea mai mare importanță.

— Spuneți-ne atunci, domnule... pardon, profesore Valentine, cum ați ajuns la o asemenea concluzie categorică?

— Cu ajutorul unei lupe, domnule, am studiat documentul în chestiune și am confruntat cu niște fotografii mărite scrisul acuzatului de pe bilețelul cu pricina. Datorită cunoștințelor mele profunde, am putut ajunge astfel la concluzia netă că bilețelul fusese scris, într-un fel deghizat, de numitul Mathry.

— În ce fel anume?

— Folosindu-se de un expedient extrem de curent: acela de a ține tocul sau creionul în mâna stângă.

— Aha! Vasăzică bilețelul a fost scris cu mâna stângă?

— Fără îndoială, domnule. De către deținutul Mathry.

— De către deținutul Mathry – repetă Grahame, zâmbind. Această certitudine e cât se poate de liniștitoare. N-am calificarea necesară pentru a sonda misterele artei dumneavoastră, domnule profesor. S-ar părea totuși, judecând după cele mai înalte autorități în materie, că o asemenea mărturie, întemeiată pe opinie și pe teorie, nu poate fi totdeauna luată drept infailibilă. Ați auzit, poate, de cazul Adolf Beck?

Profesorul nu răspunse, dar deveni parcă mai țăntoș.

— Ei bine, domnule profesor, în cazul despre care vorbesc, un expert grafolog de mare reputație a declarat sub jurământ că numitul Adolf Beck era autorul anumitor scrisori, în baza cărora acuzatul a fost condamnat la cinci ani închisoare. După ispășirea pedepsei, s-a dovedit, dincolo de orice îndoială, că omul fusese absolut nevinovat și că expertul grafolog săvârșise o eroare oribilă ce dusesse la condamnarea nenorocitului la cinci ani de temniță.

Profesorul Valentine își dădu capul pe spate, cu un aer jignit:

— N-am avut nicio legătură cu cazul Beck!

— Firește că nu, domnule profesor. Cazul dumneavoastră a fost cazul Mathry, și tocmai de el ne ocupăm acum. Există, în opinia dumneavoastră, trei puncte: întâi, că bilețelul a fost scris cu mâna stângă; în al doilea rând, că scrisul a fost deghizat; iar în al treilea rând, că autorul bilețelului a fost Mathry. Vreți să ne spuneți care anume dintre afirmații se bazează pe fapte, și care anume pe deducțiile dumneavoastră personale?

Profesorul părea de data asta profund descumpănit.

— Domnule – răspunse el, cam enervat – până și un novice ar putea să vă spună, după înclinarea și configurația literelor, că bilețelul cu pricina a fost scris cu mâna stângă de către un om care voia să se deghizeze. Al treilea punct

necesită însă cunoștințe tehnice de o clasă superioară... aş putea spune chiar intuiție... un soi de al șaselea simț, care-i îngăduie expertului să recunoască un anumit scris printre multe altele.

— Vă mulțumesc, domnule profesor – rosti calm Grahame. Tocmai asta voiam să știu. De fapt, bizuindu-vă pe toate simțurile dumneavoastră, ați declarat că bilețelul a fost scris cu mâna stângă, în scopul unei deghizări. Iar cu al șaselea simț, cu intuiția dumneavoastră, ați opinat că a fost scris de Mathry. Vă mulțumesc, asta e tot.

Mai buimac decât oricând, profesorul deschise gura ca să mai spună ceva, dar nu scoase o vorbă, socotind pesemne că-i mai înțelept să tacă. După ce profesorul coborî din boxă, Grahame se întoarse spre președintele Curții:

— Cu permisiunea dumneavoastră, îl voi chema acum pe doctorul Dobson, medicul legist al poliției.

Procurorul general se ridică din nou în picioare, foarte sprinten, în ciuda trupului său masiv:

— Domnule președinte, mă opun categoric! Ați convenit că nu e vorba de o revizuire a procesului. Medicul legist a fost audiat din plin în cursul procesului. Nu pot fi admise noi declarații din partea lui.

— Decât dacă e vorba de fapte noi, așa cum ați afirmat, spuse foarte calm avocatul.

Atmosfera era încordată – două voințe puternice se înfruntau în tăcere.

Judecătorul Frame rosti:

— Dorești să-i pui întrebări medicului legist?

— Da, domnule președinte.

Președintele făcu un semn cu capul, și atunci un individ îmbrăcat într-un costum bleumarin, cu o siluetă athletică și cu o față plăcută, virilă, încadrată de un păr negru, traversă sala și intră în boxa martorilor, cu aerul degajat al unuia obișnuit să vină acolo.

— Doctore Dobson – i se adresă Grahame, pe un ton foarte amabil – ați auzit teoriile doctorului Tuke în privința rănilor provocate femeii asasinate, opinii expuse în fața Curții de

către soția lui, în modul cel mai concis și mai clar cu putință. Ce părere aveți despre ele?

— Aiureli!

Cuvântul, rostit fără pic de dispreț, dar cu un surâs dezarmant, îi făcu pe cei de la galerie să chicotească. Deși se stăpâniră numaidecât, Mathry le aruncă o privire amenințătoare, scrâșnind din dinți.

— Aiureli, doctore? Întrebă Grahame. Nu-i un cuvânt prea tare?

— Mi-ați cerut să-mi spun părerea. Mi-am spus-o.

Paul își ținu răsuflarea. Personal, se îndoia de oportunitatea chemării medicului legist al poliției și se temea că Grahame nu va putea face față acestui martor sigur de sine și hotărât. Dar tânărul avocat continuă, nestingherit:

— Poate că sunteți contra teoriilor în general?

— Când găsesc o femeie cu beregata tăiată și cu capul aproape despărțit de trup, n-am nevoie de speculații teoretice.

— Înțeleg. Conchideți numaidecât că arma ucigașă a fost un brici.

— N-am pomenit niciodată cuvântul brici.

— Dar acuzarea a prezentat un brici drept arma care ar fi provocat rana fatală.

— Nu știu, nu-i de resortul meu.

— Atunci, să revenim la resortul dumneavoastră, dacă vreți. Lăsând la o parte teoriile, care-au fost concluziile dumneavoastră în legătură cu arma folosită?

— Că rănilor au fost provocate de un instrument extrem de tăios – răspunse chirurgul, vădit iritat.

Grahame îi zâmbi cu blândețe și-i spuse:

— Așadar, după cum afirma doctorul Tuke, asasinul ar fi putut să folosească o lamă subțire și ascuțită ca un scalpel?

— Da – răspunse chirurgul, pe a cărui față cinstea se lupta vădit cu plictiseala. Presupun că da. Cu condiția ca asasinul să fi avut oarecari cunoștințe de anatomie.

— Oarecari cunoștințe de anatomie – repetă Grahame, foarte rar, pentru a da acestor cuvinte o rezonanță specială.

Vă mulțumesc, doctore... vă mulțumesc din inimă. Și acum, aș vrea să vă întreb dacă ați procedat la autopsia cadavrului victimei?

— Natural.

— Și ați constatat că era gravidă?

— Am menționat faptul în raportul meu.

— Ați indicat data de când rămăsese gravidă?

— Firește că da – replică medicul legist. Insinuați cumva că nu mi-aș fi făcut datoria?

— Nicidecum, doctore. Oricât de mari ar fi divergențele noastre pe plan metafizic, sunt convins de perfecta dumneavoastră integritate. De când era gravidă femeia ucisă?

— De trei luni.

— Sunteți sigur?

— La fel cum sunt sigur că mă aflu în această boxă, am raportat că victima era gravidă de trei luni... Poate chiar o zi două în plus.

— Iar raportul dumneavoastră a fost trimis procurorului?

— Firește.

— Mulțumesc, doctore. Asta e tot – spuse avocatul, cu un zâmbet afabil, apoi se întoarse cu fața spre președinte: Domnule președinte, cu îngăduința dumneavoastră, îl voi chema pe cel de-al patrulea martor.

Un omuleț slab, chel, îmbătrânit prematur, îmbrăcat într-un costum în carouri prea larg pentru el, se înfățișă la bară.

— Care-i numele dumneavoastră?

— Harry Rocca.

— Actuala ocupație?

— Grăjdar... la hipodromul din Nottingham.

— Dumneavoastră ați dezvăluit poliției, acum cincisprezece ani, falsul alibi pe care Mathry încercase să și-l făurească?

— Da.

— Îl cunoșteți bine pe Mathry?

— Ieșeam împreună.

— Unde l-ați întâlnit?

— În sala de biliard a clubului „Sherwood”... prin ianuarie 1921.

— Iar mai târziu i-ați recomandat-o pe Mona Spurling?

— Da, domnule.

— Vă puteți aminti precis cam când a avut loc întâlnirea?

— Foarte precis. Era în ziua marelui Handicap din iulie; de la Catterick. Țin minte precis, fiindcă Warminster... calul pe care pariasem cinci lire, a ieșit câștigător.

— Handicapul din iulie, spuneți?

— Da domnule. Cel care are loc la paisprezece iulie.

— Ați menționat această dată autorităților?

Celălalt nu răspunse numaidecât; abia într-un târziu spuse, cu capul plecat:

— Nu-mi amintesc...

— Data aceasta, care dovedea că Mathry o cunoscuse pe Mona Spurling abia de șapte săptămâni, era de cea mai mare însemnătate, având în vedere rezultatele autopsiei. N-ați fost interogat în legătură cu aceasta?

— Nu mai țin minte.

— Încercați să vă reîmprospătați memoria.

— Nu, nu-mi amintesc – răspunse Rocca, clătinând din cap. Poliția nu părea cine știe ce interesată de chestiunea aceea... Pesemne că n-o socotea importantă.

— Înțeleg. Nu era important să se demonstreze că veriga cea mai formidabilă a întregii acuzări împotriva lui Mathry era o imposibilitate din punct de vedere cronologic. Mulțumesc, asta e tot.

După ce Rocca ieși din boxă, Grahame se întoarse spre președinte și spuse cu blândețe în glas:

— Cu permisiunea dumneavoastră, o voi chema pe Louisa Burt, al cincilea martor.

Permisiunea fiind acordată, un portărel merse într-o săliță, de unde se întoarse peste câteva clipe împreună cu martora.

Aceasta mergea cu un pas destul de sigur, deși în ochi i se citea o umbră de neliniște. După ce se așeză în boxă, aruncă

o privire în jur, cu aerul acela afectat pe care Paul i-l cunoștea bine. Louisa nu-l observă, după cum nu-i acordă nicio atenție lui Mathry, care o privea cu ură din clipa când intrase.

— Sunteți Louisa Burt? o întrebă Grahame, cât se poate de politicos, după ce martora depuse jurământul.

— Da, domnule. Adică am fost – corectă ea. După cum probabil că știți, m-am măritat nu de mult.

— Felicitări. Vă suntem recunoscători că ați venit aici, întrerupându-vă voiajul de nuntă.

— Mărturisesc c-a fost o surpriză să mă văd întoarsă din drum, chiar în clipa când mă imbarcam pe vapor. Dar sunt gata oricând să servesc autoritățile, domnule.

— Mulțumesc. Vă asigur că n-ați fost convocată fără motiv. Vă dați seama, cred, că mărturia pe care ați depus-o la proces, cu cincisprezece ani în urmă, a avut o importanță vitală și a dus, probabil, la condamnarea deținutului?

— Am făcut tot ce-am putut, domnule – răspunse Louisa, cu modestie. N-aș putea spune mai mult.

— Noaptea crimei a fost, mi se pare, ploioasă și întunecoasă, nu-i așa?

— Așa e, domnule. O țin minte de parc-ar fi fost ieri.

— Individul care-a ieșit în fugă din casa cu numărul 52 de pe Ushaw Terrace alerga foarte repede, nu-i așa?

— Așa e, domnule.

— Atât de repede, încât a trecut ca săgeata pe lângă dumneavoastră?

— Chiar așa, domnule – răspunse Louisa, gânditoare.

— Totuși ați putut să descrieți în amănunt și foarte clar semnalmentele individului. Spuneți că era îmbrăcat într-un impermeabil roșcat, că purta o șapcă în carouri și pantofi maro. Explicați-ne, dacă vreți, cum de-ați fost în stare să observați, într-o clipă și pe întuneric, atâtea detalii?

— Păi, vedeți dumneavoastră, domnule – răspunse Louisa, sigură de ea – individul alerga sub un felinar, iar lumina cădea tocmai atunci asupra lui.

— Era pe la opt fără douăzeci de minute, nu-i așa?

— Întocmai, domnule. Plecasem de la spălătorie împreună cu prietenul meu la șapte jumate, iar de-acolo până la casa cu numărul 52 nu faci nici zece minute.

— Așadar, sunteți sigură că era opt fără douăzeci?

— Pot să jur, domnule. Adică, am și jurat.

— În acest caz, cum de ați putut să-l observați pe fugar la lumina felinarului? În cartierul Eldon, potrivit unui regulament municipal din 1921, felinarele nu se aprindeau pe străzi decât la ora opt seara.

Louisa Burt păru pentru prima oară descumpănită, iar privirile i se întoarseră instinctiv spre Dale, care ședea în sală, ferindu-și vizibil ochii.

— Mi s-a părut că felinarul era aprins, domnule – spuse martora în cele din urmă. Totul s-a petrecut atât de repede... a fost ca o străfulgerare...

— Atunci, cum se face că descrierea aceea, întemeiată pe o străfulgerare, se deosebește substanțial de descrierea pe care aveți s-o faceți la urmă și pe care aveți s-o semnați la comisariat, după multe interogatorii?

Louisa Burt rămase tăcută, cu capul plecat.

— Nu cumva ați primit anumite indicații din partea autorităților?

Procurorul general strigă, sărind în picioare:

— Domnule președinte, protestez împotriva acestei insinuări inadmisibile...

— Bine, să nu mai vorbim despre asta – spuse avocatul, împăciuitor. Dacă nu mă-nșel, ați afirmat că fugarul era bărbierit?

— Da – răspunse Louisa, după o clipă de ezitare.

— Ați făcut această afirmație de la început, ea a fost publicată în presă și nu poate fi retractată, dacă nu vreți să vă discreditați definitiv. Și totuși Mathry, omul în care l-ați identificat la Liverpool pe fugar, avea o mustață, pe care o purta, de fapt, de șase ani încoace.

— Asta-i situația – replică martora, posomorâtă. Gândindu-mă bine, mi s-a părut că avea mustață și mi-am schimbat declarația. V-am spus c-am făcut tot ce mi-a stat

în putință.

— Firește – rosti cu blândețe avocatul. Asta devine din ce în ce mai limpede. Ei bine, să lăsăm aceste fleacuri privind felinarul, mustața, schimbarea detaliilor de îmbrăcăminte și să trecem la o chestiune mai bizară.

Se așternu o tăcere grea. Louisa își pierduse calmul. Căuta din priviri o încurajare din partea lui Sprott, apoi a comisarului-șef, iar când văzu că niciunul, nici altul nu se uitau la ea, își roti disperată privirea prin sală. Deodată îl zări pe Paul și tresări. Făcu ochii mari, iar obrajii ei rumeni pălră.

— E vorba de relațiile dumneavoastră cu Edward Collins – spuse Grahame. Relațiile astea erau foarte intime, nu-i așa?

Louisa izbucni în plâns și se agăță de bara din fața ei.

— Simt că mi se face rău – gemu ea. Nu mai pot să suport. Trebuie să mă-ntind puțin. Sunt mireasă... Judecătorul Frame încruntă din sprâneene pentru a curma chicotelile ce se auzeau în sală.

— Ești bolnavă? o întrebă el.

— Da, excelență, da, trebuie să mă odihnesc un pic.

— Domnule președinte – spuse Grahame – sunt de acord ca martora să se odihnească puțin, dar cu permisiunea dumneavoastră o voi rechema la bară pentru a mă ocupa de o altă chestiune extrem de importantă, asupra căreia aș vrea s-o interoghez.

După ce se consultă cu celălalt judecător, președintele consimți. Louisa Burt ieși din boxă, ajutată de portărel, iar președintele se uită la orologiu, care arăta orele patru fără cinci minute. Drept care, anunță cu un glas tăios că dezbaterile se suspendă până a doua zi dimineața.

Capitolul XVI

Abia se ridicaseră judecătorii să plece, când Sir Matthew Sprott, care așteptase nerăbdător suspendarea dezbaterilor ieși repede din sală și părăsi tribunalul printr-o ușă laterală secretă. Era hotărât să nu se lase hărțuit de reporteri sau de gură-cască și-i spusese șoferului să vină la ora patru. Mașina îl aștepta într-adevăr. Alergând într-acolo, pe trotuar, scoase un suspin de ușurare când o zări pe nevastă-sa pe bancheta din spate. Se așeză lângă ea și, după ce-i porunci lui Banks, șoferul, să-l ducă acasă, apăsă pe butonul care ridica geamul despărțitor, și se trânti pe bancheta moale, cenușie, apucând mâna nevastă-si.

Fusesse o zi chinuitoare pentru el. Mai ales pledoaria lui Grahame fusese un adevărat chin. Instinctul lui profesional îl avertiza, de asemenea, că partea cea mai rea de abia avea să urmeze. Se înfioră gândindu-se la ce-ar fi putut Grahame să-i stoarcă Louisei a doua zi. Închizând ochii o clipă, rămase tăcut, bucuros să se destindă puțin. Apoi spuse:

— Îmi pare bine c-ai venit, Catherine. Știam că mă pot bizui pe tine.

Nevastă-sa nu-i răspunse.

Deschizând ochii pe jumătate, Sprott observă că fața ei era neobișnuit de palidă și că, în loc să poarte o rochie de mătase, cum obișnuia după-amiezile, purta un taior simplu de tweed și o pălărie de fetru trasă pe ochi.

Deodată ea își retrase mâna. Sprott se îndreptă pe banchetă și spuse pe un ton de autoliniștire:

— În fond, n-a ieșit prea rău. Desigur, Grahame a făcut

senzație: era de așteptat. A scormonit prin noroi și ne-a improșcat pe toți, ticălosul!

— Nu vorbi așa, Matt!

Uimit, se întoarce cu fața spre ea.

— Ce-i cu tine? o întrebă.

Ea își feri fața palidă; cu gâtul arcuit în lumină, privi pe fereastra largă a mașinii.

— Nu cred că domnul Grahame e un ticălos! șopti ea în cele din urmă.

— Cum?!

— Cred că-i cinstit și sincer.

Fața lui rumenă deveni roșie ca racul:

— N-ai vorbi așa dacă l-ai fi auzit azi.

— L-am auzit – replică nevastă-sa, întorcându-și fața spre el și privindu-l cu niște oohi triști, în vreme ce-și sprijinea bărbia cu degetele-i subțiri. Am stat la galerie, în fund. Trebuia să vin. Voiam să te-ajut, să te sprijin cu afecțiunea mea, să te-aud respingând acele insinuări perfide. Și în loc de asta...

Palid la față, el o asculta uluit. Ultimul lucru pe care și-l dorise era prezența ei în sala tribunalului!

— N-ar fi trebuit să vii – îi spuse furios. Doar ți-am spus să nu vii! Tribunalul nu-i pentru femei. Nu ți-am explicat? Orice personaj public trebuie să înghită câte un hap amar, măcar o dată în viață. Dar asta nu-i un motiv ca nevastă-sa să asiste la umilirea lui.

— Trebuia să vin – repetă ea, cu o voce inexpressivă. Ceva m-a împins...

Procurorul simți că furia i se potolește: o iubea.

— Bine, să lăsăm asta – spuse, încercând să-i apuce din nou mâna. În curând o să se termine. Au să-i arunce un os de ros aceluia Mathry, și atunci o să fie dat uitării.

— Crezi, Matt? întrebă ea, cu același glas apatic.

Atitudinea și vocea ei îl făcură să tresară. Ar fi vrut să înjure cu glas tare, dar în clipa aceea mașina intră pe alee și trase apoi în fața casei lor. Catherine coborî și intră numaidecât în casă.

— Domnul mai are nevoie de mașină în seara asta? întrebă Banks.

— Nu, la naiba! mârâi procurorul.

Deslușise parcă o lucire ciudată în ochii șoferului. Dar nu-i păsa. Procurorul alergă pe urmele nevastă-si și, ajuns în vestibul, o strigă:

— Așteaptă, Catherine, trebuie să-ți vorbesc.

Ba se opri, cu capul lăsat în pieptu-i firav. Tulburat de atitudinea ei, de paloarea ei neobișnuită, șovăi și, în loc s-o certe, o întrebă:

— Unde sunt copiii?

— I-am trimis la mama. M-am gândit că vrei să-i cruți de publicitatea ce se va face în jurul acestei... calamități.. Deși își dădea seama că procedase foarte înțelept și că aproba el însuși această măsură, procurorul simțea lipsa celor două fete.

— Pentru un om care-a fost hărțuit toată ziua, nu-i o întoarcere acasă prea plăcută – zise el, privind-o cu coada ochiului. Ce-ar fi să ne destindem puțin, Catherine, și să luăm masa împreună?

— Ți-am comandat cina pentru tine, Matt, dar pe mine te rog să mă scuzi, nu mă simt bine.

Sprott simți că-i năvălește din nou sângele-n obraji și o privi cu niște ochi tulburi, înroșiți:

— Ce naiba-i cu tine?

— Nu ghicești? murmură ea.

— Nu, nu pot. Și nu văd de ce trebuie să fiu tratat ca un lepros în propria mea casă!

Cu mâna pe balustrada scării, Catherine dădu să plece:

— Iartă-mă Matt! șopti. Trebuie să mă întind puțin.

— Nu! răcni el. Nu înainte de a-mi da o explicație.

Urmă o lungă tăcere. Apoi, punând un picior pe treapta de jos a scării, de a cărei balustradă continua să se rezeme, Catherine îl privi ca o pasăre rănită și-i spuse:

— Credeam... c-ai înțeles... ce șoc a fost pentru mine... Ani de zile am răs auzind cum cârteau oamenii împotriva ta... Nu-mi păsa de vorbele lor. Refuzam să le dau crezare.

Eram soția ta! Aveam încredere în tine... Dar acum, acum înțeleg... ceva din vorbele lor. Astăzi, Grahame nu te-a împroșcat cu noroi, Matt, ci a spus adevărul. Ai condamnat la moarte, și chiar mai rău decât la moarte, un om pentru a-ți satisface propria ambiție, pentru a putea să parvi mai repede. Își trecu palma peste frunte și urmă pe un ton furios: Cum de-ai fost în stare? Cum ai putut face una ca asta? M-am îngrozit văzându-l pe nenorocitul acela și închipuindu-mi cât a suferit!

— Catherine! exclamă el, apropiindu-se. Nu știi ce vorbești! E de datoria mea să obțin condamnarea acuzaților.

— Nu-i adevărat! protestă ea. E de datoria ta să veghezi la respectarea justiției.

— Bine, draga mea, dar eu sunt un instrument al justiției! Când un criminal e evident vinovat, sunt obligat să-l pedepesc.

— Chiar cu riscul de a suprima probele?

— Sarcina de a-l apăra pe acuzat îi revine avocatului său.

— În vreme ce tu folosești toate mijloacele pentru a-l prinde în capcană și a-l condamna... Ești... ești ceea ce se numește un avocat al diavolului!

— Catherine! Ești surmenată, dar asta nu-i un motiv ca să vorbești aiurea. Ai văzut și tu cine e Mathry.

— Mai bine zis ce-a devenit. Dar chiar și-așa, nu arăta ca un ucigaș. Arăta ca un... ca un om asasinat...

— Lasă istericalele astea! strigă procurorul. Mathry nici n-a fost încă reabilitat.

— Dar va fi! murmură ea.

— Rămâne de văzut.

Deși buzele-i tremurau, Catherine îi răspunse, privindu-l lung:

— Matt, tu știi bine, ai știut întotdeauna că e nevinovat!

La auzul acestui cuvânt, pe care-l auzise de atâta ori rostit în boxa acuzaților, dar care acum, în gura nevastă-si, căpăta o rezonanță teribilă, se simți copleșit de o furie ciudată, amestec de mânie și dorință de a lovi, dar și de a o liniști în același timp, de a-și lăsa capul pe pieptul ei și de a plânge.

Veni și mai aproape de Catherine și încercă să-i cuprindă mijlocul, dar ea se trase înapoi, cu un zvâcnet nervos:

— Nu mă atinge!

Strigătul acesta îl îngheță. Pe fața asta, răvășită de mânie și suferință, citea parcă ura, ba chiar mai rău decât ura: spaima. O privi depărtându-se pe scară, cu pași înceți.

În curând se auzi clopoțelul pentru cină.

Sprott se duse în sufragerie, unde masa fusese pusă pentru o singură persoană. Servitoarea aduse în tăcere supa. Era meniul lui favorit: supă de vacă, pește prăjit, biftec, șarlotă cu mere și brânză de Stilton. Dar totul i se păru fad; mănca mașinal, cu sufletul ars de o furie neputincioasă. Ori de câte ori se deschidea ușa de serviciu, auzea dinspre bucătărie șoapte și fâșăitul unui ziar. Pe un ton mânios, o repezi pe bătrâna servitoare, acuzând-o de neglijență. După ce termină de mâncat, plecă de la masă și intră în cabinetul lui. Din pricina enervării, simți nevoia să-și toarne, contrar obiceiului, un whisky dublu, apoi se trânti în fotoliu. Niciodată nu fusese atât de zbuciumat ca acum, și totuși se simțea pierdut într-un fel de vid înspăimântător. Se temea de ceea ce avea să se întâmple a doua zi, deși, în același timp, nici nu se gândea la asta. Ca un om lovit de apoplexie, încerca, stângaci și confunz, să-și vină în fire. Tot ceea ce voise și realizase, toate bunurile scumpe ce-l înconjurau, toate cărțile legate în piele, tablourile și celelalte lucruri i se păreau golite brusc de orice semnificație. Nu se mai putea gândi la nimic altceva decât la Catherine; își încorda auzul ca să audă vreun zgomot de sus, în casa învăluită de tăcere.

Își umplu din nou paharul și, treptat, se încălzi, încât lucrurile începură să i se pară mai puțin sumbre. Catherine era o ființă superioară, rasată, dar avea să uite această istorie nefericită. La urma urmei, nu luase ea parte la ascensiunea și la prosperitatea lui? Se va duce îndată la ea. Da, avea nevoie de ea acum mai mult ca oricând.

Amintindu-și de dragostea ei tandră, supusă, plină de devotament față de el, inima începu să-i bată mai tare. Era

unsprezece noaptea, servitorii se duseseră la culcare, întreaga casă amuțise. Sprött se ridică de pe fotoliu, stinse luminile și urcă tiptil scara.

Ajuns în fața odăii soției lui, se opri, cu inima bătând să i se spargă, plin de dorință, de nevoia de tandrețe. Puse mâna pe clanță și apăsă încetișor. Ușa era însă încuiată. Consternat, o chemă în șoaptă pe Catherine... Apoi mai tare. Niciun răspuns. Încercă din nou să deschidă ușa, smucind cu putere de clanță și împingând ușa cu umărul. Dar ușa era zăvorâtă. O clipă, își încordă trupul masiv, ca pentru a dărâma ușa, apoi se muie deodată. Răsucindu-se pe călcâie, porni băjbâind spre odaia lui.

Capitolul XVII

În aceeași seară, Paul simți înfiripându-se în el o dorință stranie. Maică-sa plecase împreună cu pastorul Fleming să caute consolare la slujba religioasă de la ora opt, în biserica evanghelică din apropiere; îl rugaseră și pe el să vină, dar Paul refuzase categoric. Ella se retrăsese, bosumflată, în odaia ei. Mathry se și culcase, conform instrucțiunilor primite de la Dunn și McEvoy. Paul ședea singur în salonul *Hotelului Windsor*, pradă unei melancolii ciudate și unei presimțiri pe care nu izbutea s-o alunge din mintea lui obosită de atâtea emoții.

Mai multe ziare zăceau la picioarele lui. Zvonurile despre Oswald se răspândiseră cu repeziciune, iar acum ziarele anunțau ultima „senzație” a afacerii Mathry. Din fotoliul lui, Paul vedea titlul tipărit cu litere de o șchioapă:

UNDE E ENOCH OSWALD?
MISTERIOASA DISPARIȚIE
A REGELUI DE ARGINT.

Recitind pentru a nu știu câta oară acest titlu, Paul simți că impulsul de a acționa pune stăpânire pe el, devenind irezistibil. Încă nu bătuse ora nouă. Se sculă, își puse pălăria și haina și ieși din hotel. Acum presimțirea devenise intensă ca o certitudine.

Trotuarele erau ude: o ceață rece și cenușie învăluia străzile, deși încă nu se întunecase de-a binelea. Cu toate că

pornise spre Eldon, deodată își dădu seama că pașii îl purtau spre Ushaw Terrace. Se opri la casa cu numărul 52 și începu să urce scările. Trecu, siluetă fantomatică, pe lângă apartamentul lui Prusty, fără să facă niciun zgomot. Cu sânge rece, deși inima îi bătea cu putere, urcă până la ultimul palier, unde se opri puțin, apoi ciocăni la ușă.

Niciun răspuns. Nu cumva se înșelase? Scoțând mașinal din buzunar cheia pe oare i-o dăduse Prusty, o vâri în broască. Ușa se deschise ușor. Intrând înăuntru, o închise la loc și spuse cu hotărâre în glas:

— E cineva aici?

Niciun răspuns.

Nu se vedea nicio lumină. Rămase nemișcat în vestibulul întunecos; era conștient de tăcerea din jur, agravată de ceața de afară și de pustietatea acestei încăperi nelocuite. Totuși nu părea să fie o încăpere abandonată: nu mirosea a mucegai. Găsind o cutie de chibrituri în buzunarul hainei, scăpără cu grijă un băț. Linoleumul de pe podea era curat, cuierul masiv de mahon nu arăta nicio urmă de praf. Zări și o ușă deschisă care ducea spre salon. Făcu trei pași și intra.

— E cineva aici? întrebă din nou.

Niciun răspuns. Era, poate, singur în apartament.

Aprinse gazul în globul trandafiriu, înghețat. Până atunci fusese destul de calm, cu nervii amorțiți de însăși hotărârea îndrăzneată ce-l adusese aici. Acum însă, la vederea acestei încăperi îngrozitoare unde avusese loc tragedia care răscolise atâtea vieți, simți că i se moaie picioarele, însuși aspectul absolut firesc al încăperii îi conferea ceva de groază. La lumina gazului din lampă, văzu masa rotundă de stejar, sub candelabrul de alamă, două jilțuri capitonate de o parte și de alta a căminului, în care, înapoia unui paravan de carton, erau pregătite lemne. Vătraiul, oglinda și ornamentele de pe consola căminului străluceau, curate și lustruite, iar orologiul arăta ora exactă.

Deodată Paul tresări, ținându-și răsuflarea: dinspre dormitorul de alături se auzi scârțâitul unei scânduri: un zgomot lugubru în acest apartament învăluit în tăcere. Cu

ochii holbați, privi spre ușa dormitorului; trebui să facă apel la întreaga lui bărbăție ca să nu o ia la sănătoasa în clipa când auzi pași târându-se pe podea. Deși se așteptase la asta, ba chiar pentru asta venise, stătea înmărmurit de groază. Deodată ușa se deschise și în pragul ei apăru Enoch Oswald, îmbrăcat ca de obicei în negru, dar cu cravata desfăcută, cu părul vâlvoi, cu fața palidă, cu ochii goi și cu pleoapele grele, de parcă abia atunci s-ar fi trezit din somn. Veni ca o fantomă aproape de Paul, privindu-l țință.

— Dumneata erai?! spuse el într-un târziu, cu un glas grav și obosit, a cărui rezonanță aspră se potrivea cu înfățișarea lui jalnică. Bănuiam eu c-ai să mă vizitezi. Știam că ai cheia. Și așezându-se într-un fotoliu, la masă, îi făcu semn lui Paul să ia loc alături. Regret că nu-ți pot oferi nimic de băut. Am venit aici abia ieri, mânat, ca să zic așa, de instinct, mai bine zis de un capriciu. Nici nu m-am gândit până acum la mâncare sau la băutură. Dar ia spune-mi, de ce-ai venit?

În timp ce vorbea, ochii lui Oswald se rostogoleau în orbite, cercetând încăperea. Abia la urmă se ațintiră asupra lui Paul.

Acesta simți că i se usucă gâtul. Cum să-i explice acestui om ce gânduri îl frământau? Încercă să-și recapete glasul și spuse cât mai calm:

— Bănuiam că o să vă gădesc aici. Am venit ca să... ca să vă spun să plecați numaidecât!

Urmă o tăcere ciudată. Din letargia ce părea să-l fi cuprins, Oswald îi aruncă o privire ce-l săgetă pe Paul.

— Mă uimești, tinere. Mă uimești peste măsură. Sunt la curent cu activitatea dumatăle din ultimele luni. Și știu că nu ești prea bine dispus... în favoarea mea.

— Acum sunt altfel – răspunse Paul în șoaptă. Ceea ce am suferit, ceea ce am văzut astăzi la tribunal, ceea ce am aflat în legătură cu mecanismul justiției... Mi-a schimbat ideile. A fost destulă suferință și destulă nenorocire în jurul acestui caz. Tatăl meu a fost chinuit vreme de cincisprezece ani. La ce bun să vă chinuie acum pe dumneavoastră? Așa că

plecați cât mai puteți! Plecați cât mai grabnic, înainte ca dumnealor să emită un mandat de arestare, ceea ce nu se va întâmpla până mâine noapte. Vă rămân douăzeci și patru de ore pentru a părăsi această țară. E o șansă.

— O șansă – repetă Oswald, pe un ton straniu. O șansă! Părea cuprins de un soi de extaz. Buza de sus îi tremura, pielea albă ca fildeșul i se împurpurase, ochii lui mari și umezi se rostogoleau sub sprâncenele argintii. Tinere! exclamă el, cu un glas febril. Mai există încă o speranță pentru omenire. Acum sunt sigur, sigur că Mântuitorul există cu adevărat!

Nemaiputându-se stăpâni, se ridică în picioare și începu să se plimbe de colo până colo prin încăpere, cu pași repezi; își trosnea încheieturile degetelor, iar din când în când își înălța capul, parcă ar fi mulțumit cerului. În cele din urmă, printr-un efort suprem, se stăpâni și, așezându-se la loc, îl apucă de braț pe Paul și-i spuse:

— Dragul meu, pe lângă recunoștință, îți datorez și o explicație. Ai tot dreptul să ascuți întreaga poveste, o poveste tragică! Ținându-l de braț ca-ntr-un clește, îl privi adânc în ochi și începu, pe un ton atât de stins și într-o limbă atât de arhaică, atât de biblică, încât părea delirul unui nebun: Tinere, toată viața mea am fost bântuit de duhul Domnului. Din fragedă pruncie, am fost epileptic – adăugă el, cu un suspin adânc. Părinții mei erau bătrâni, iar eu eram singurul lor fecior... În aceste împrejurări, am fost crescut într-o atmosferă de răsfăț, în loc să fiu dat la școală, am fost educat de un dascăl particular. M-am dezvoltat încet de tot și, manifestând preferințe pentru medicină, am fost trimis la vârsta de nouăsprezece ani la universitate, de unde am intrat apoi la spitalul Sfânta Maria. Dar, vai! boala mi-a întrerupt și, în cele din urmă, mi-a curmat studiile de medicină. Am fost nevoit să mă-ntorc acasă. Totuși, cu timpul, mai ales după ce împlinisem douăzeci și cinci de ani, crizele au început să se rărească, ba aproape c-au încetat, și am putut astfel să lucrez în branșa tatălui meu și să-mi asum treptat numeroasele răspunderi ce-mi reveneau ca

moștenitor al afacerilor sale. Când am împlinit vârsta de treizeci de ani, m-am logodit cu o fată de familie bună și cu o fire aleasă, ai cărei părinți au consimțit să-mi acorde mâna fetei, dacă, după o perioadă de probă, se va fi dovedit că mă vindecasem definitiv. Oswald oftă din nou, apoi continuă: Din nefericire, în acea perioadă am făcut cunoștință cu Mona Spurling, care, după cum știi, lucra la o florărie, unde intrasem întâmplător ca să comand niște flori pentru logodnica mea. Nu voi stăruî asupra acelei prime întâlniri banale, nici asupra felului ciudat în care ea avea să ducă la legătura mea cu Mona Spurling. Îmi recunosc slăbiciunea și-mi asum întreaga răspundere pentru păcatele mele. Totuși pot să afirm că metresa mea a contribuit din plin la tragica-mi prăbușire. Să nu te lași niciodată, tinere, prins în mrejele unei femei deșarte și interesate! Mona îmi cerea totul: rochii, bijuterii, bani, un apartament, iar când, în ultimă instanță, i-am oferit o sumă de bani pentru ea și pentru copilul pe care-l aștepta, Mona a refuzat în termenii cei mai jignitori: doar căsătoria o putea satisface.

În momentul acela, tatăl meu a murit. Înnebunit de durere și copleșit de griji, am avut o nouă criză de epilepsie. După un atac extrem de violent, m-am dus la Mona ca să discut cu dânsa. O, dragul meu, nu-ți poți da seama cât de dureroasă și primejdioasă este starea post-epileptică! După ce te ridici, palid și livid, cu limba însângerată și buzele pline de bale, mintea îți rămâne adormită, cufundată într-un fel de uitare adâncă, dar pasiunile, încă intense, sunt violente la culme. În această stare fiind, n-am mai știut ce fac și, ieșindu-mi din fire, am săvârșit crima. În lunga tăcere ce se așternu, pe fața răvășită a lui Oswald apăru un zâmbet fugar, iar în ochi i se aprinse un licăr atât de demential, încât Paul simți nevoia să se agațe de brațele fotoliului.

— Primul meu impuls a fost să-mi mărturisesc fapta. Atunci însă, vocea mea lăuntrică mi-a vorbit pentru prima oară. N-a rostit decât un cuvânt: „Oprește-te!” Nu că m-aș fi temut de consecințele crimei mele, ci din pricină că vedeam întinzându-se în fața mea, ca un peisaj grandios și sacru,

ceea ce aş putea să fac pentru a-mi ispăşi vina, dacă aş rămâne liber. Oswald deveni deodată foarte semeţ şi rosti cu emfază: Şi atunci mi-am pus viaţa în slujba umanităţii. Am strigat sus şi tare: „Mă voi îngriji de cei săraci, estropiaţi, ologi, orbi şi voi fi binecuvântat, iar la ceasul învierii îmi voi primi răsplata”.

— Dar omul care a fost condamnat pe nedrept? îl întrerupse Paul.

— Ah! oftă Oswald. Acesta a fost singurul punct negru al planului de răscumpărare a păcatelor mele. Dar aşa mi-a fost scris. Nu voi tăgădui că, de câteva ori, am fost ispitit să mă predau autorităţilor. Însă vocea mi-a vorbit din nou, din ce în ce mai imperios de fiecare dată, în întunericul adânc al nopţii. „Cum aşa? îmi spunea. Vrei să semeni cu omul care-a început să-şi înalţe o casă şi n-a fost în stare s-o ducă până la capăt? Vrei să te predai şi să ţi se confişte, potrivit legilor, toată averea? Renunţă!” Da, tinere, eram plin de pocăinţă, dar ce puteam face? Suntem cu toţii uneltele unei puteri supreme. A suferi e destinul nostru. Scopul scuză mijloacele.

Pe faţa împietrită a lui Oswald se zugrăvi din nou zâmbetul acela lugubru şi strâmb.

— Vocea lăuntrică – urmă el – mi-a sugerat chiar măsurile de precauţie pe care trebuia să le iau pentru a mă pune la adăpost, astfel încât să-mi pot desfăşura nestingherit marea operă. Erau unii care încercau, după cum bine ştii, să tragă folos de pe urma vinei mele, pe care-o bănuiau vag. Deşi mi-am impus şi asupra lor voinţa, luându-i sub acoperământul meu şi plămădindu-i aşa cum îşi plămădeşte un olar lutul, ei au rămas pentru mine un izvor de nelinişte. A, să nu-ţi închipui că am dus o viaţă de huzur. Dimpotrivă, m-am supus necontenit unui regim de austeritate extremă. Maladia nervoasă care mă chinuise de tânăr mă făcea acum să sufăr mereu: de două sau chiar de trei ori pe săptămână îi simţeam îmbrăţişarea cumplită. Mai presus de orice, mă chinuia faptul că trebuia să mă supraveghez necontenit pentru a-mi menţine acţiunile de binefacere în limitele

convențiilor sociale, așa fel ca aceia care mă spionau să nu-mi poată descoperi taina. Mișcat de propriile-i vorbe, Oswald începu din nou să se plimbe de colo până colo, nervos, cu umerii lăsați și cu mâinile-i albe frământându-se.

Privind agitația lui Oswald, Paul se simți scuturat de fiori: îl impresiona această suferință, din ce în ce mai exacerbată. Prăbușirea acestui suflet omenesc era un spectacol greu de suportat, dar care trezea cu atât mai mult mila. Paul își dădu seama că Oswald își pierduse mințile. Deodată se auzi zvonul depărtat al unei sirene de vapor – pesemne un vapor care înainta pe canal prin ceața deasă. Acest sunet nepământesc, asemănător bocetului unui suflet chinuit, păru să-i sfâșie inima lui Oswald. De pe buzele lui ieși un geamăt, apoi, cu ochii holbați și cu capul dat pe spate, filantropul strigă:

— Se apropie ceasul! Binecuvântează-ți sluga!

Vocea lui Oswald se frânse. Fața lui deveni cenușie, brațele întinse îi înțepeniră – ai fi zis că-i stăpânit de demoni – dar treptat se destinse, privi în jur și-și reveni. Rezemându-se de marginea mesei, își scoase din buzunar o batistă și-și șterse fruntea.

— Dragă tinere – spuse el, cu un surâs vag, îți mulțumesc încă o dată pentru bunătatea dumitale. Acum poți pleca, mă simt bine.

Paul șovăi o clipă: în piept îi pâlpâia încă mila aceea ciudată:

— Îmi făgăduiți că veți pleca?

— Voi pleca – răspunse Oswald, surâzând din nou și punându-și mâna pe umărul tânărului. Am prevăzut și asta. Am mijloace destule. La revedere și Domnul să te binecuvânteze!

Mâna lui era rece ca gheața. Deschise ușa, iar Paul ieși.

Capitolul XVIII

A doua zi dimineată, la deschiderea ședinței, atmosfera din sala tribunalului era încărcată de electricitate. Mulțimea, mai numeroasă decât în ajun, vorbea în surdină, în aer pluteau șoapte stranii. Când constatară că Sir Matthew nu era acolo, oamenii începură să facă fel de fel de presupuneri, care nu conțineau nici în clipa când procurorul sosi, în sfârșit, și-și ocupă locul; părea buimac de nesomn, iar pe față avea o tăietură adâncă, rămasă de la bărbierit.

După ce judecătorii se așezară, Nigel Grahame se ridică, la fel de calm ca în ajun, dar parcă ceva mai rece.

— Domnule președinte – începu el – cu permisiunea dumneavoastră aș dori să reiau interogarea martorei Louisa Burt.

După îndeplinirea formalităților de rigoare, martora apără și-și ocupă locul în boxă.

— Vreau să sper că ați avut răgazul să vă odihniți peste noapte – i se adresă avocatul pe un ton politicos, dar cam rece.

— Mă simt bine – răspunse Louisa, înfruntând privirea avocatului, fără obișnuita ei politețe onctuoasă.

Nu mai șovăia ca în ajun, ca și cum între timp ar fi fost muștrată și dăscălită ca să prindă curaj.

— Vorbeam ieri despre relațiile dumneavoastră cu Edward Collins, tânărul care a adus victimei rufele de la spălătorie – spuse Grahame. Îl cunoșteți cu mult înainte de crimă și l-ați văzut des în timpul procesului?

— Păi eram împreună mai tot timpul.

— Aha, erați împreună! Atunci, vorbeați des cu el despre proces?

— A, nu – replică Louisa – n-am pomenit niciodată despre asta între noi.

Grahame ridică din sprâncene și aruncă o privire spre președinte înainte de a continua:

— Iată o afirmație extrem de surprinzătoare. Totuși, să trecem peste ea. Dar după proces ați discutat despre asta cu Collins?

— Nu – răspunse categoric Louisa.

— Vă previn că declarațiile dumneavoastră sunt făcute sub jurământ și că pedepsele pentru sperjur sunt foarte aspre.

Procurorul general se ridică și strigă:

— Domnule președinte, protestez împotriva acestor insinuări, menite s-o intimideze pe martoră.

— N-ați vorbit niciodată cu Collins despre proces? stăruie Grahame.

— Nu prea mai țin minte – spuse Louisa, coborându-și pentru prima oară privirea. S-ar putea să fi vorbit.

— Cu alte cuvinte, ați vorbit?

— Poate că da.

— De multe ori?

— Da.

Grahame răsuflă adânc, apoi spuse:

— În seara crimei, când ucigașul a trecut pe palier pe lângă Edward Collins, acesta nu l-a recunoscut nici măcar vag?

— Nu – răspunse Louisa, răspicat.

— Dar dumneavoastră? Nu-l cunoșteți de loc?

— De loc.

— Nu i-ați spus niciodată lui Collins că aveți impresia că l-ați mai văzut undeva pe individ?

— Niciodată.

— Nu i-ați pomenit, în șoaptă, un nume?

— Nu.

Se lăsă o tăcere grea.

— Ca să revenim la observațiile dumneavoastră din seara crimei... Deși felinarul nu era aprins pe stradă și deși nu puteați deosebi trăsăturile fugarului, ați văzut cel puțin ce făcea. Alerga, nu-i așa?

— Da, am mai spus-o de nenumărate ori și am obosit s-o tot repet.

— Iertați-mă că vă obosesc peste măsură. Omul a alergat până la capăt?

— Care capăt?

— Până la capătul străzii.

— Da, presupun că da.

— Presupuneți? Nu cumva s-a urcat pe-o bicicletă, pe-o bicicletă verde, rezemată de balustradă, și s-a făcut nevăzut cu ea?

— Nu.

Grahame o privi cu gravitate:

— În lumina anumitor informații aflate acum în posesia noastră, trebuie încă o dată să vă previn să băgați de seamă ce spuneți. Repet întrebarea: individul nu a încălecat pe-o bicicletă verde?

— V-am spus „nu” – bâigui Louisa, vădit tulburată, și începu să se smiorcăie în batistă. Nu pot spune nimic mai mult.

Procurorul general se ridică din nou ca să protesteze:

— Domnule președinte, obiectez împotriva unor asemenea procedee de intimidare a martorei.

Grahame răspunse numaidecât (se aprinsese la față puțin):

— Poate că procurorul general are impresia că impietez asupra prerogativelor domniei sale. Au fost zile când am asistat, chiar în această sală, la interogarea unor martori de către un acuzator public care-i hărțuia așa cum un fox-terrier hărțuiește șobolanii, reducându-i la o asemenea stare de agitație și de confuzie, încât martorii nici nu mai știau ce spun. Iată de ce, deși am și alte motive s-o fac, mă străduiesc să-i acord martorei toată considerația mea, și pot asigura Curtea că martora va avea mare nevoie de această

considerație.

O liniște de mormânt se așternu după aceste cuvinte. Sir Matthew Sprott se întoarse cu fața spre președinte, dar acesta nu interveni.

Avocatul așteptă ca Louisa Burt să înceteze cu plânsul, apoi o întrebă:

— După terminarea procesului, v-ați dus împreună cu Edward Collins la comisariatul central pentru a vă încasa recompensa de cinci sute de lire?

— Da, ne-am dus; ei, și ce-i cu asta?

— Firește că nu-i nimic. Când ați ajuns la comisariat, vi s-a cerut să așteptați... pentru formalitățile cuvenite?

— Da. Poliția s-a purtat totdeauna frumos cu noi, ceea ce nu se poate spune despre dumneavoastră.

— Încă o dată trebuie să vă rog să vă concentrați și să vă amintiți de jumătatea aceea de oră cât ați stat cu Collins în sala de așteptare a comisariatului. Desigur că procesul fusese obositor pentru amândoi. Poate că erați cam nervoasă și epuizată, ceea ce ar explica discuția pe care ați avut-o cu Collins.

— Ce discuție?

— Nu vă mai amintiți?

— Nu.

— Atunci, permiteți-mi să vă împrăpătez eu memoria – spuse Grahame, luând o hârtie din teancul din fața lui.

Discuția dintre dumneavoastră și Collins s-a desfășurat în felul următor:

Collins: Bine că s-a terminat, nu-mi pare rău de loc, era cât pe-acți să mă dea gata.

Burt: Nu te necăji, Ted. Știi bine că am făcut ceea ce trebuia să facem.

Collins: Da, numai că...

Burt: Numai că ce?

Collins: Păi știi bine, Louisa. De ce n-ai spus... ceea ce știai?

Burt: Pentru că nu m-a întrebat nimeni, idiotule!

Collins: Sigur... Dar ia spune-mi, crezi că au să ne dea... recompensa?

Burt: Au să ne-o dea, Ted, fii pe pace. S-ar putea să căpătăm și mai mult.

Collins: Ce vrei să spui?

Burt: Așteaptă și-o să vezi. Am ceva în cap.

Collins: Dar ia zi, Louisa, Mathry e ucigașul, nu-i așa?

Burt: Hai, tacă-ți gura! Acu-i prea târziu ca să mai dăm înapoi. N-am făcut niciun rău. Cu toate dovezile alea, Mathry ar fi fost condamnat în orice caz. Și, la urma urmei, nu l-au spânzurat. Nu pricepi, idiotule, că nu se poate merge împotriva poliției? Și-apoi, s-ar putea ca din chestia asta să ieșim mai bine decât ai visat tu vreodată. O s-apuc să trăiesc ca o cucoană...

După ce Graham isprăvi de citit, se întoarce spre martoră și o întreabă cu asprime, înainte ca procurorul general să fi avut răgazul de a interveni:

— Tăgăduiți că această discuție, care a fost înregistrată, a avut loc aievea?

— Nu știu. Nu-mi amintesc. Nu sunt răspunzătoare pentru ce-a putut să zică Ted Collins.

Descumpănită și speriată, Louisa Burt abia mai putea să vorbească.

— Când poliția v-a achitat recompensa, ce ați făcut?

— Nu mai țin minte precis.

— Nu cumva v-ați dus cu Edward Collins la Margate să vă petreceți vacanța?

— Ba cred că da.

— Ați ocupat o singură cameră la *Hotel Plaja*?

— Nicidecum! Și n-am venit aici ca să fiu insultată!

— Atunci, preferați poate să nu arăt Curții un extras din registrul hotelului?

— Domnule președinte! exclamă procurorul general. Protestez împotriva acestor insinuări care n-au nicio legătură cu cazul în discuție și care urmăresc doar să arunce o umbră asupra moralității martorei!

— Reprezentantul Coroanei nu a ridicat nicio obiecție când, în urmă cu cincisprezece ani, clientul meu a fost supus unor insinuări mult mai grave și mai lipsite de temei

privind moralitatea lui. În tăcerea ce se lăsă, Grahame se întoarse spre Louisa și o întrebă: – După terminarea acelei vacanțe, v-ați înapoiat la Wortley, nu-i așa? Ați constatat atunci că atmosfera se schimbase între timp, parcă se răcise. Nu deveniseți câtuși de puțin o eroină populară, așa cum sperașteți. Era greu de găsit un serviciu. Tocmai în acel moment vi s-a oferit, dumneavoastră și lui Edward Collins, o situație excelentă, pe care ați acceptat-o, și anume, să lucrați într-o casă boierească din Wortley. E sau nu e adevărat?

— E adevărat.

— Cine era proprietarul acelei case?

Louisa își pierduse cu desăvârșire aplombul. Aruncându-i o privire furișă lui Paul, dădu să deschidă gura, dar numele i se oprea parcă în gât. În cele din urmă izbuti să-l rostească totuși:

— Domnul Enoch Oswald.

— E adevărat că domnul Oswald i-a arătat lui Collins o deosebită mărinimie, însurându-l cu o servitoare de-a lui și trimițându-i pe amândoi în Noua Zeelandă?

— Da, cred că s-a purtat bine cu Ted – băigui Louisa Burt.

— Dar cu dumneavoastră? întrebă Grahame, cu un glas suav. Nu s-a purtat la fel de bine, deși poate cu ceva mai multă asprime? V-a asigurat o slujbă bună în casa lui, apoi v-a făcut rost de un soț și v-a expediat, mai bine zis era gata să vă expedieze, suportând toate cheltuielile, spre același continent depărtat?

Louisa bolborosi un răspuns afirmativ, și întreaga sală fremătă, ațâțată la culme. Toți ochii erau ațintiți asupra avocatului.

— Ne puteți explica extraordinarul interes manifestat de domnul Oswald față de dumneavoastră și de Collins, adică față de principalii martori în procesul Mathry? Louisa clătină încet din cap, dar nu scoase o vorbă.

— Nu cumva acest interes e legat de faptul că... Enoch Oswald era proprietarul apartamentului ocupat de Mona Spurling, femeia asasinată?

Louisa continuă să tacă. Întreaga sală amuțise.

— Domnul Oswald – urmă avocatul – venea regulat în apartament, ca să-și încaseze chiria și ca să se intereseze de nevoile chiriasei. Întrucât venea de obicei seara, nu cumva Collins, care cutreiera adesea străzile la ora aceea, ar fi putut să-l zărească, fie cât de vag?

— Se prea poate.

— Oswald nu se folosea cumva de o bicicletă când își vizita apartamentele? întrebă avocatul, parcă răsucind un cuțit.

— Și ce dacă? bâigui Louisa. Da, se folosea de o bicicletă verde, dar asta n-avea nicio legătură cu mine!

Senzație în sală.

— O ultimă întrebare – spuse Grahame, parcă în treacăt. S-a vorbit foarte mult ieri și azi despre un individ stângaci. Este oare domnul Oswald stângaci?

Louisa Burt ajunsese vădit la capătul puterilor; aruncând o privire buimacă în jur, strigă îngrozită:

— Da, este! Ei, și ce-i cu asta?

Și izbucni într-un plâns isteric. Sala fremătă, ațâțată.

Mai mulți reporteri își strânseseră în grabă hârtiile și ieșiră să telefoneze.

După ce Louisa părăsi boxa martorilor, ajutată de un portărel, urmă o pauză dramatică după care Grahame se întoarse spre președinte și-și începu pledoaria finală, cu o sinceritate patetică, de unde până atunci vorbise calm și măsurat:

— Trebuie să mulțumesc Curții pentru indulgența și răbdarea cu care m-a ascultat. Acum voi fi scurt. Domnule președinte, ne mândrim, în această țară, cu un sistem judiciar bazat pe principiul că orice om este nevinovat până-n clipa când se dovedește contrariul. O persoană poate fi suspectată, dar sarcina de a-i dovedi vina îi revine acuzatorului public.

Dar ce se-ntâmplă, domnilor, dacă acuzatorul public nu-și îndeplinește datoria cinstită? Dacă slujitorii legii, arestind un individ suspect, se folosesc de toate subterfugiile, de toate trucurile oratoriei, de mijloacele de

persuasiune cele mai abile și mai subtile, de toate metodele de presiune și de persecuție pentru a dovedi că ei au dreptate și că au adus în fața justiției pe adevăratul vinovat? Reprezentantul Coroanei dispune de mari resurse: inteligență, bani și o autoritate necontestată. Agenții săi, fiind oameni ca toți oamenii, sunt dornici nu atât să-și justifice bănuielile, cât să parvină și să-și asigure buna reputație. Experții pe care-i angajează, oameni foarte pricepuți, pot fi influențați totuși de cel ce deține autoritatea. Comisarul-șef, socotind că l-a arestat pe vinovat, mută munții din loc pentru a obține condamnarea lui. Medicii legiști, cărora procurorul regal le cere să examineze arma crimei – cuțit, ciocan sau ciomag – spun rareori pe șleau. „Pe arma asta nu există nicio urmă de sânge”, ci cel mai adesea: „Examenul n-a putut duce la concluzii sigure”, ori: „S-au descoperit urmele unei substanțe care ar fi putut să fie sânge”. Într-un cuvânt, din clipa când un nenorocit a fost luat la ochi sau a devenit suspect prin faptele sale, în jurul lui se creează treptat o atmosferă nefavorabilă și ostilă.

Să luăm cazul Mathry, un cetățean de rând, un om slab de ȋnger și cam iresponsabil, aplecat poate spre vanitate, dar ȋn general nici mai bun, nici mai rău decât semenii săi. Nefericit ȋn cȃsnicie, sȃtul de atmosfera ȋnghetȃtȃ de acasȃ, și-a lȃsat privirea sȃ rȃtȃceascȃ, ȋn speranȃa cȃ va ȋntȃlni o faȃȃ mai plȃcutȃ. ȋn acest moment, un prieten ȋi face cunoșȃtinȃ cu o tȃnȃrȃ atrȃgȃtoare; flirteazȃ puȃȃ cu ea, iar dupȃ cȃteva sȃptȃmȃni, aflȃndu-se singur ȋntr-un hotel sordid dintr-un orȃșel de provincie, ȋi trimite o carte poștalȃ pe care, avȃȃ talent la desen, a desenat o scenȃ rusticȃ, și prin care o ȋnvȃȃ pe tȃnȃra aceea sȃ ia masa cu el. Apoi, peste numai cȃteva zile, aflȃ, ȋngrozit, din titlurile țȃpȃtoare ale ziarelor, cȃ femeia a fost asasinatȃ mișelește și cȃ poliȃia ȋl cautȃ pe autorul ȋlustratei, care e reprodușȃ ȋn toate ziarele din țȃrȃ.

Ce sȃ facȃ? Șȃtie cȃ ar trebui sȃ se ducȃ grabnic la primul post de poliȃie și sȃ dea o declaraȃie. Dar avȃȃ oroare de publicitate și temȃndu-se sȃ nu se compromitȃ, poate fȃrȃ

rost, renunță. Se gândește că la poliție îi vor pune cu siguranță o întrebare: unde a fost între orele opt și nouă seara, în acea zi de opt septembrie? Neliniștit, își aduce aminte că s-a dus singur la cinematograful și că a ațipit în timpul filmului. Ce alibi stupid! Cine ar fi putut să-l vadă acolo, pe întuneric? Casierita care i-a vândut biletul nici n-a ridicat capul ca să-l privească! Nimeni nu-l va putea susține în momentul fatal.

Speriat de-a binelea, își pierde capul și, în loc să se ducă la poliție, comite eroarea stupidă de a-și făuri un alibi, cu ajutorul unui amic. Între timp s-a stabilit că omul nostru este autorul ilustratei cu pricina. Omul își prezintă alibi-ul, care se dovedește a fi fals. Din acea clipă e pierdut: *falsus in uno falsus in omnibus*⁵. Un eșafodaj întreg de mărturii și de probe se clădește împotriva lui. Dar în construcția acestui eșafodaj ies la iveală anumite discrepanțe: un portofel de un tip special găsit lângă cadavrul victimei, o bicicletă verde care a putut fi folosită de ucigaș – obiecte care n-au cum să fie atribuite omului arestat. Totuși aceste discrepanțe sunt considerate ca neimportante și sunt eliminate din schema generală a acuzației. Ele sunt eliminate pentru că nu se potrivesc cu schema. Iar când procurorul își rostește, plin de mânie justițiară, aprigul rechizitoriu, nici nu pomenește de ele. Domnule președinte, convingerea mea este că în procesul intentat lui Rees Mathry, acuzatorul public a făcut totul pentru a împiedica o judecată dreaptă, și a izbutit. Oricât de sumar am prezentat faptele, veți recunoaște că la proces s-au manifestat grave lacune în ce privește probele. Mai mult încă, procurorul a făcut sugestii incriminatoare extrem de grave, mai ales în recomandările adresate juraților.

Întregul rechizitoriu a fost o lungă suită de aluzii deliberat calculate pentru a-i influența pe jurați și a-i sili să pronunțe un verdict de vinovăție. Domnule președinte, când în balanță atârână viața unui om, nu poate fi tolerat acest gen de

⁵ Cine minte odată minte mereu (în limba latină în text).

oratorie care acționează nu asupra cugetelor, ci asupra simțămintelor juraților, declanșând în ei nu lumina calmă și limpede a logicii, ci emoțiile cele mai violente: oroarea, mânia, scârba, setea de răzbunare. O astfel de oratorie e și mai nocivă când se combină cu un soi de joc teatral, ce-l face pe procuror să agite arma crimei, s-o azvârle pe jos și chiar să mimeze lovitura fatală, toate astea într-o melodramă morbidă, care transformă solemnă incintă a tribunalului într-o scenă de teatru periferic. După părerea mea, rechizitoriul rostit de procurorul regal împotriva lui Rees Mathry, precum și felul cum a fost rostit, subminează însăși temeliile aparatului nostru judiciar, și sper că vă veți însuși acest punct de vedere.

Grahame făcu o pauză, de care Paul profită pentru a arunca o privire fugară spre Sprott. Fața acestuia, de obicei rumenă, devenise palidă ca a unui mort, iar fălcile-i erau încheștate. La ce se gândea oare? La umilirea pe care-o suferea? La cariera lui distrusă? La prăbușirea ambițiilor sale politice? Grahame continuă:

— Este, de asemenea, convingerea mea că, la proces, judecătorul care a prezidat, i-a influențat pe jurați, prezentind în cuvântarea sa către aceștia o imagine falsă, incorectă și derutantă a faptelor, contrară spiritului legii. Ca și cum l-ar fi imitat pe procuror, judecătorul l-a prezentat pe acuzat într-o lumină extrem de nefavorabilă, omițând să atragă atenția juraților asupra gravelor neregularități comise în cursul instrucțiunii. Cât despre poliție, deși a acționat, desigur, cu bună credință, în limitele posibilităților sale, e clar că a viciat un element esențial: identificarea vinovatului. Și e de asemenea evident că probele favorabile clientului meu, aflate în posesia poliției, dar ignorate de client și de avocatul său, au fost în mod deliberat ascunse, în detrimentul acuzatului. Deodată Grahame își întinse brațul drept spre președintele tribunalului – era primul gest pe care-l făcea de când începuse să vorbească:

— Domnule președinte, Mathry nu a săvârșit acea crimă! Din cercetările făcute și din analiza procesului reiese cu o

limpezime de cristal că el este nevinovat și că a fost victima unei îngrozitoare parodii a justiției. Martora Burt, vinovată de sperjur sub ochii dumneavoastră, nemaiputînd să se ascundă îndărătul atâtor minciuni, v-a indicat cât se poate de clar pe adevăratul făptaș al crimei. Domnule președinte, nu sunt agent de poliție și nu-i de datoria mea să-l chem pe vinovat în fața judecății, dar v-am furnizat dovezi suficiente de grele pentru a-mi da dreptul să-i rostesc numele. Autoritățile să-l caute pe vinovat, și atunci se vor risipi și ultimele îndoeli. Domnule președinte, în numele sacru al justiției, vă cer să reparați acea cumplită nedreptate, recunoscînd culpabilitatea procurorului regal și proclamînd în fața lumii nevinovăția lui Rees Mathry!

Grahame se așeză, într-o liniște desăvârșită. Abia peste câteva clipe, tăcerea fu sfîșiată de o furtună de ovații. Ordinea fu restabilită abia după ce președintele amenință cu evacuarea sălii. Paul avea lacrimi în ochi: nu auzise niciodată cuvinte mai mișcătoare ca acelea din finalul pledoariei avocatului. Tulburat, își întoarse privirea de la fața calmă a tânărului avocat la aceea a tatălui său, care ședea, buimac, de parcă n-ar fi înțeles de ce aceeași sală care-l huiduise în urmă cu cincisprezece ani îl aplauda acum cu atîta entuziasm.

Cînd se făcu din nou liniște, procurorul general se ridică în silă, după ce se consultase îndelung cu colegii săi. Deși avea o expresie calmă și demnă, era limpede că vorbea fără chef, încercînd să salveze aparențele. Vorbi aproape o oră, pe un ton destul de moderat. În contrast cu pledoaria strălucită a avocatului, se arătă, poate dinadins, foarte sobru. Cînd se așeză, președintele anunță numaidecât suspendarea ședinței pînă a doua zi.

În după-amiaza următoare, la orele două și jumătate, ședința reîncepu. Într-o tăcere desăvârșită, judecătorul Frame se ridică în picioare, demn și impenetrabil, pentru a rosti verdictul. Auzindu-l, Paul simți că inima îi bate ca un ciocan: se uita la tatăl lui, care asculta cu un soi de deznădejde.

— Ministrul justiției – spuse președintele – a fost informat că în fața acestei Curți au fost prezentate noi fapte în baza cărora Curtea socotește că verdictul de vinovăție pronunțat anterior este nejustificat. Urmă o pauză lungă în cursul căreia Paul simți că i se taie respirația. Drept care, ministrul Justiției a hotărât să recomande Maiestății Sale imediata grațiere a acuzatului.

Aclamații... Pălării azvârlite în aer... Aplauze nesfârșite. Dunn și McEvoy își strânseseră, zâmbitori, mâinile, apoi le strânseseră pe acelea ale lui Nigel Grahame și ale lui Paul. În jurul acestuia se îmbulzea o mulțime de oameni, care-l băteau pe umăr. Printre ei era și bătrânul Prusty, care ținu să-l îmbrățișeze. Ella Fleming și mama lui Paul se ghemuiseră una într-alta, buimăcite și rușinate. Pastorul stătea cu ochii închiși, ca și cum s-ar fi rugat. Dale avea o față mai împietrită ca oricând. Sprott se grăbea spre ieșire, zdrobit. Deodată, Paul zări undeva la galerie silueta lui Mark Boulia, care gesticula. Era oare cu puțință? Apoi se răsuci pe călcâie și-și croi drum spre omul acela zdrobit, adus de umeri, care nu înțelegea încă ce se întâmplase și pe care nimeni nu-l mai putea socoti de aci înainte un asasin.

Capitolul XIX

Paul se întoarse la *Hotel Windsor* pe la orele patru. Obținuseră, așadar, victoria... o victorie care nu putea fi știrbită de limbajul juridic și de răceala judecătorilor. Totuși Paul se simțea parcă într-o lume ciudat de ireală, din pricina nervilor săi epuizați de atâta încordare; iar în fața lui se căsca un viitor încă tulbure și precar.

Pășind pe coridorul care ducea spre apartamentul său, zări bagajele Ellei prin ușa întredeschisă a odăii ocupate de maică-sa: aceasta își făcea și ea bagajele. Când intră în salon, o găsi pe Ella stând pe un scaun, cu pălăria pe cap și cu mâinile înmănușate: avea acea expresie energică pe care i-o cunoștea bine și care prevestea de obicei luarea unor hotărâri grave.

Văzând-o, știu ce are de făcut, îndoielile i se risipiră brusc. Merse cu pași siguri la bufet și-și turnă apă din carafă. Simțea că Ella îl privește.

— În sfârșit, s-a terminat – spuse el.

— Da – răspunse ea sec. Era și timpul.

Ședea foarte țeapănă și vorbea printre dinți, scuturând din cap.

— Știu că n-a fost prea plăcut, Ella – urmă Paul, împăciuitor. Dar trebuia să facem ce-am făcut.

— Da, trebuia? Așa crezi tu. Eu însă sunt de altă părere. Cred că totul a fost absolut inutil. Da, absolut inutil. Și asta, din vina ta. Tu ai început totul. Tu ai declanșat scandalul. În ciuda tuturor. Și cu ce te-ai ales? Cu nimic. Cu absolut nimic.

— Bine, dar faptul că am câștigat procesul e foarte important.

— Și ce avantaj vei avea tu? Ai auzit cum au cocoloșit totul: avocații ăștia lucrează mână-n mână. Va trebui să te adresezi Parlamentului ca să obții ceva bani. Și chiar dacă Parlamentul va aproba, tu nu vei câpăta nimic.

Paul roși, indignat, dar se sili să răspundă fără mânie:

— Nu banii mă interesează. Nu m-am gândit niciodată la bani. Am urmărit doar să-l răzbun pe tata. Și am izbutit.

— Mare scofală! După felul cum se poartă, mai bine l-ai fi lăsat unde era, dacă ții atâta la reputația lui. Ne-a dovedit limpede cine e: un bătrân bețiv și dezgustător...

— Ella! Închisoarea e de vină... N-a fost totdeauna așa...

— În orice caz, acum e așa. Iar eu sunt sătulă până-n gât. Era destul de prost chiar când îl știam în închisoare. Dar barem atunci nu ne stătea în cale. Nu-l vedea nimeni, nici nu se știa ce-i cu el. S-a dat în spectacol chiar în plin tribunal. Tocmai de aceea ne-au tratat judecătorii ca pe niște gunoaie. În viața mea n-am fost atât de umilită și de rușinată la gândul că oamenii vor afla că am vreo cât de vagă legătură cu un asemenea individ. Ți-o spun sincer, dacă n-ai fi fost tu, mi-aș fi luat catrafusele și aș fi plecat.

Paul își dădu seama că Ella nu era în stare să priceapă semnificația reală a lucrurilor. Nu-i păsa nici măcar de sacrificiile pe care trebuise el să le facă, de lupta pe care o dusesse. Se gândea numai la vătămarea adusă respectabilității după care tânjea, la lovitura dată vanității și orgoliului ei. Tocmai de aceea îl copleșea cu reproșuri și văicăreli, cu atât mai meschine cu cât le socotea îndreptățite. Cum de fusese în stare să simtă o atracție pentru această păpușă pătrunsă de o evlavie morbidă? Văzându-l că tace, Ella crezu, ca și altă dată, că Paul cedează. Înmuiață de acest gând și mulțumită că avea ultimul cuvânt, vorbi pe un ton mai blajin, cu accentele unei martire care, deși adânc jignită, e gata să ierte, într-un elan de milă creștinească:

— Hai vino, fă-ți repede bagajele!

— Pentru ce?

— Pentru că plecăm, prostuțule! Nu mai avem ce aștepta. Domnul Dunn a achitat nota la hotel, și pe bună dreptate, având în vedere felul cum ne-a tratat ziarul lui. Plecăm cu vaporul de șapte, de la Holyhead.

— Nu-l pot părăsi, Ella.

Ea îl privi, uluită întâi, apoi îngrozită.

— În viața mea n-am mai auzit o asemenea prostie. Păi tu nu-l iubești, iar el nu te iubește. În clipa când a ieșit din sala tribunalului, s-a dus repede într-o cârciumă ordinară. Lasă-l să zacă acolo! Când o să se-ntoarcă, o să constate c-am plecat cu toții...

— Nu vin – spuse el, clătinând din cap. Sângele îi năvăli în obraji.

— Dacă nu vii, te previn c-o să-ți pară rău, Paul! exclamă ea, fulgerându-l cu privirea. De dragul tău am îndurat multe, m-am jertfit pentru dragostea noastră, dar mai departe nu pot merge, totul are o limită!

În timp ce-l muștra astfel, ușa se deschise, iar mama lui Paul și pastorul Fleming intrară în salon. Amândoi erau îmbrăcați ca de plecare. Pastorul îi privi pe cei doi tineri.

— Ce se-ntâmplă? întrebă el.

— S-a terminat! strigă Ella. După tot ce-am făcut pentru el, Paul are nerușinarea să pretindă că nu vine cu noi.

În ochii lui Fleming apăru o lucire tulbure. În ultimele săptămâni suferise mult, pradă unei lupte lăuntrice neconținute. Nădărduse să-l readucă pe Mathry pe calea cea bună, dar eșuase, în ciuda tuturor eforturilor și rugăciunilor sale. Această înfrângere îl copleșea, îi submina rădăcinile credinței. Iar acum, fiică-sa și Paul... Situația asta îl descumpănea și-l tulbura și mai mult. Încercă să câștige timp.

— Nu crezi c-ai făcut destul, băiete? întrebă, recurgând din nou la niște fraze uzate, pe care ajunsese să le deteste el însuși. Ai acționat cu atâta... nobilă abnegație...

— Da, Paul! interveni și maică-sa, cu voce joasă. Trebuie să vii cu noi.

— În definitiv – urmă pastorul – din punct de vedere moral n-ai nicio obligație să rămâi. Și-apoi... dacă plecăm acum, nu înseamnă că nu te poți întoarce mai târziu.

— Dacă nu vine acum, o să regrete amarnic! exclamă Ella.

— Taci, Ella! o mustră pastorul, cu o undă de mânie în glas. Oare egoismul tău n-are nicio limită?

Dar Ella izbucni într-un plâns amar și nu se lăsă:

— În ce mă privește, totul s-a terminat între noi. Văd că eu contez mai puțin în ochii lui decât contează bătrânul ăla ticălos. N-o să mai vorbesc niciodată cu el!

Palid la față, cu sprâncenele ușor încruntate, pastorul se strădui să-și adune gândurile pentru a-și liniști fiica. Dar era în zadar. Ella își ieșise prea mult din fire ca să mai ia aminte la vorbele lui. Cât despre mama lui Paul, era prea abătută, prea vlăguită de încercările prin care trecuse în ultimele zile, ca să-i mai poată veni în ajutor pastorului; nu mai voia decât un singur lucru: să plece, în cele din urmă, pastorul renunță, dar pentru a-și salva conștiința și demnitatea, se apropie de Paul și-i strânse mâna în tăcere.

Peste câteva minute plecară.

Lui Paul nu-i venea să creadă. Parcă i se luase o piatră de pe inimă. Rămas singur în salon, se trânti într-un fotoliu, răsuflând ușurat. Hotărârea de a rămâne fusese luată spontan. Știa însă că, datorită acestei hotărâri n-avea s-o mai revadă niciodată pe Ella. Se simțea liber.

În timp ce ședea nemișcat în fotoliu, auzi deodată pași grei pe coridor. În curând ușa se deschise și înăuntru intra Mathry.

Paul își privi uimit tatăl: de obicei, acesta se întorcea după miezul nopții la hotel, cu pași împleticiți. Acum însă, Mathry era treaz, dar părea obosit și plictisit, mișcările-i erau încete, iar pe față i se citea o dezamăgire ciudată, având în vedere triumful din ajun. Haina ieftină, purtată fără grijă, se desfăcuse la subsuori, iar reverele i se murdăriseră. O pată de noroi la genunchi – pe locul unde căzuse odată – fusese doar pe jumătate periată. Mathry păși încet spre un fotoliu și se așeză, privindu-l pe sub sprâncenele-i stufoase pe Paul.

Ai fi zis că așteaptă ca acesta să-i vorbească, dar, văzând că Paul tace, îl întrebă:

— Au șters-o?

— Da.

— Bine c-am scăpat de ei! Apoi adăugă, cu obișnuita-i grosolănie: Dar tu ce mai aștepti? O parte din biștarii pe care o să-i încasez?

— Bineînțeles – încuviință calm Paul, bucuros că găsisese cea mai bună metodă de a înfrunta ieșirile sardonice ale tatălui său.

Și, într-adevăr, răspunsul acesta îl făcu să amuțească pe Mathry. Din când în când îi arunca fiului său câte o privire stranie, mușcându-și buza de sus: parcă ar fi așteptat ca Paul să vorbească mai întâi.

— Ți-ai înghițit limba? îl întrebă în cele din urmă, exasperat.

— Nu.

— Ai cinat?

— Tocmai mă pregăteam să comand ceva.

— Atunci comandă și pentru mine.

Paul se duse la cabina telefonică și ceru să i se trimită cina pentru două persoane. Apoi se întoarse și, fără să-i spună nimic lui Mathry, își luă o carte și începu să citească.

Sosi și cina, alcătuită din supă, friptură de miel cu mazăre și cartofi, plăcintă cu mere, totul servit foarte cald. Se așezară la masă, în tăcere. Mathry mănca parcă fără pofta lui obișnuită, iar după un timp păru să obosească. Fără să-și termine desertul, se ridică de la masă și se duse la fotoliu, se trânti în el și-și aprinse pipa – căci trecuse de la țigări la pipă. Cufundat în fotoliu, arăta ca un bătrân obosit.

— Nu te miră că m-am întors așa devreme astă-seară? întrebă el în cele din urmă. Acum, când bălciul s-a terminat, ar fi trebuit să trag un chef.

— Nu mă miră nimic din ce faci – răspunse Paul, pe același ton nepăsător, știind că numai așa îl putea sili pe taică-său să vorbească.

Și ridicându-se de la masă, se așeză într-un fotoliu, de

cealaltă parte a căminului.

— Sunt sătul până-n gât de banda aia – începu Mathry, cu amărăciune în glas. Își bat joc de mine, asta fac. Îmi spun într-una că-s un om mare, un erou, și după aia comandă băuturi și mă lasă pe mine să plătesc. Niște lipitori, asta sunt! Mai ales muierile. Ce le pasă lor? M-ar jefui de ultimul sfaț, ca să-și rădă de mine după aia. Și știi de ce? Fiindcă acum nu mai sunt bun de nimic... nu le mai pot face nicio plăcere. După o tăcere penibilă, Mathry continuă, cu o voce stinsă, fără să-și ridice privirea: Dacă ai știi ce viață e-n pușcărie... Sute de oameni... de bărbați în floarea vârstei... Fără femei. Nu-i prea plăcut, așa-i? Dragostea-i ceva scârbos într-o pușcărie... Comitetele alea care-i vizitează pe pușcăriași nici nu se gândesc la asta, fățarnicii! Dar să-i vezi cum s-ar gândi dacă ar intra și ei la zdup! Zi și noapte, săptămâni și luni în șir, nu te gândești decât la asta, până-ți pierzi mințile. N-ai cum să lupți contra naturii omului. Zaci noaptea în celulă și te gândești... Îți imaginezi că te-așteaptă afară o femeie... O femeie frumoasă și tânără care te dorește, îți vine să dai cu pumnii în perete ca să-l dărâmi și să ieși... Iar acum, iată, am ieșit și... ce glumă sinistră!... am rămas neputincios pentru totdeauna! Deodată Mathry scoase un suspin adânc, iar fața lui împietrită începu să zvâcnească jalnic, îngrozindu-l pe Paul. Toate îmi ies pe dos – urmă bătrânul. Absolut toate. Până și procesul de azi, ce halimal! N-am avut nicio satisfacție. Toți avocații ăia afurisiți, dichisiți ca la teatru, cu vorbăria lor sforăitoare! De ce nu m-au lăsat să spun și eu ceva? Și-au râs în barbă de mine! Sunt un om sfârșit... Nu-mi găsesc nicăieri locul. N-o să mai pot face niciodată nimic. S-a zis cu mine. N-am omorât pe nimeni. Ei m-au omorât pe mine.

Pipa i se stinsese, fața-i era pământie, tot trupul îi tremura.

Paul simți că inima i se moaie. Dar această slăbiciune a tatălui său, această neașteptată rază de speranță era prea prețioasă ca să riște s-o piardă prin propria lui slăbiciune.

Se sili, așadar, să rămână cât mai rece, deși inima îi bătea

să se spargă:

— Ești departe de a fi un om sfârșit... Suferințele prin care-ai trecut te-au schimbat mult. Dar nu ești de loc bătrân. Depinde numai de dumneata să renunți la ideile astea și să-ți găsești drumul care ți se potrivește cu adevărat.

— Nu mi se potrivește nimic – mormăi Mathry. Tare-aș vrea să termin cu viața. Azi-noapte, când am trecut pe podul de peste canal, m-am uitat... și era cât pe ce să m-arunc în apă.

— Frumos fel de a mă răsplăti pentru tot ce-am făcut pentru dumneata!

Mathry își ridică deodată capul lăsat în piept și-l privi pe Paul.

— Da – murmură el – ai fost bun cu mine, recunosc.

— Îneacă-te dacă vrei – spuse Paul, pe un ton tăios. E cel mai ușor mijloc de a scăpa de necazuri. Mie mi se pare că există și un alt mijloc, mai inteligent. În curând o să încasezi o sumă frumoasă. Da, o s-o capeți, orice-ai crede. De ce să nu-ți cumperi o mică fermă la țară?... Ca să trăiești în aer liber, să crești păsări... să uiți să mai urăști... La țară o să-ți recapeți sănătatea... o să te simți tânăr trupește și sufletește. Te-am scos din închisoare, nu-i așa? adăugă el, ridicând brusc tonul. Cel puțin, profită de anii de viață pe care ți i-am dăruit!

— N-aș putea – răspunse Mathry, cu glas stins.

— Ba da, o să poți! exclamă Paul. Și o să te-ajut. O să-ncerc să-mi găsesc o școală prin apropiere de ferma dumitale. Ca să fiu în preajmă când o să ai nevoie de mine.

— Nu, zău... ai fi în stare de așa ceva?

— Da.

Mathry îi aruncă din nou o privire sfioasă: buzele îi tremurau când spuse:

— Sunt frânt de oboseală... Mă duc să mă culc.

Paul simți că i se ia o greutate de pe suflet, ca după o mare biruință. Ce-l făcuse pe taică-său să capituleze în felul acesta? Nu putea să priceapă, nici nu îndrăznise să spere

așa ceva. Dar pe această frunte brăzdată de riduri vedea strălucind, pentru amândoi, viitorul, ca o încununare a strădaniilor sale. Îi părea bine că hotărâse să aștepte.

— O să te simți mai bine, după un somn adânc – îi mai spusese tatălui său, cu o voce stăpânită, privindu-l în ochi. Mathry se ridică murmurând:

— La țară... să cresc păsări... poate și o vacă... Ar fi grozav... Dar pot eu...

— Da, poți – rosti Paul, cu hotărâre în glas.

După o clipă de ezitare, taică-său îi spusese pe un ton ciudat de aspru:

— În regula... Mă duc la culcare...

Deodată se opri, parcă străfulgerat de o idee, își înălță capul și privi în depărtare. Vocea lui căpătă o altă rezonanță, mai umană și ciudat de temătoare:

— Ții minte, Paul... la Jesmond Dene... când lansam pe lac vaporașe de hârtie?

Și aruncându-i fiului său o privire piezișă, rușinată, își trecu palma peste ochii înlăcrimați și larg deschiși, apoi ieși cu pași greoi din încăpere.

Paul rămase multă vreme în salon. Își spunea că acum își putea duce la îndeplinire planul. Nu mai era viziunea idilică a unei vile îmbrăcate în trandafiri, undeva la țară, pe un deal înconjurat de câmpuri și pajiști verzi – viziune pe care o întrezărise poate cândva. Maturitatea ce luase grabnic locul adolescenței lui sentimentale făcuse din el un om practic, imun la entuziasmele facile. Trebuia să-și termine studiile, dar nu la Belfast – așa ceva era de neconceput acum – ci într-una din universitățile englezești de provincie, poate cea din Durham, unde taxele erau mai reduse, deși calitatea cursurilor era excelentă. În vreo mahala a aceluia oraș nordic, cu catedrală, va găsi cu siguranță un adăpost, cât de modest, pentru amândoi, cu o grădină în oare Mathry să-și poată redobândi liniștea sufletească prin muncă. Era oare posibilă această regenerare? Paul nu știa. Auzise de cazurile unor foști pușcăriași care, după cincisprezece, douăzeci sau chiar treizeci de ani de detențiune, reușiseră să ducă o viață cu totul normală, să se piardă în mulțime și să guste până la adânci bătrânețe din plăcerile unei vieți tihnite. Numai că oamenii aceia nu fuseseră, desigur, închiși pe nedrept.

Paul se ridică repede, înainte ca gândul acestei nedreptăți să-l răscolească iar. Nu voia ca acest sentiment nou de liniște, aproape de placiditate, care luase locul furiei lui împotriva legii, să fie tulburat de ceva. Era încă devreme, așa că se hotărî să facă o plimbare înainte de a se culca. Stinse lumina și ieși încet pe coridor, ca să nu-l deranjeze pe Mathry, apoi coborî scările.

Zilele deveniseră mai lungi, astfel încât afară mai era încă lumină, ca și cum razele soarelui ar fi zăbovit, neîndurându-se să plece. Văzduhul era cald și liniștit. Mișcat de frumusețea asfințitului, Paul porni la drum.

Voise să meargă la întâmplare, dar peste o jumătate de ceas constată, fără să se mire, că ajunsese pe străzile familiare de lângă Ware Place. Se opri în fața locuinței Lenei, pe trotuarul celălalt, și, rezemându-se de o balustradă de fier, privi spre ferestrele neluminate de la etaj. Zilele grele, de încordare trecuseră, nervii lui nu mai erau chinuiți. Eliberat de obsesia lui, Paul putea, în sfârșit, să prețuiască tot ce făcuse Lena pentru el. Acum își dădea seama că, fără ajutorul ei, tatăl lui ar mai lâncezi și acum în închisoarea din Stoneheath și că el însuși n-ar mai fi poate în viață. Muștrându-se pentru nesimțirea și pentru ingratitudinea lui, se simți copleșit totodată de un dor irezistibil de a o revedea. O, dacă-ar fi apărut chiar în clipa asta din umbră, cu capul gol, în pardesiul ei încheiat până sus, melancolică, generoasă și modestă, plină de abnegație și, în același timp, de acea prospețime nordică ce-o înfășură ca o rouă.

Ce atitudine puerilă avusese față de ea, cât de copilăros reacționase auzind de violul ce-i distrusese fecioria! Acum se gândea calm la violul acela, care-i dezlănțuise o furie atât de nesăbuită. Acum simțea pentru Lena o mare afecțiune, tocmai din pricina acelui viol.

Orologiul turnului din Ware Place bătu unsprezece, cornul lunii coborî spre orizont, dar Paul rămase locului, privind țință spre cele trei ferestre oarbe, în vreme ce imaginile i se prindeau prin minte, una după alta. Deși Lena nu era acolo, niciodată n-o văzuse cu atâta limpezime ca acum. Și presimțea că o va regăsi în curând. Nu, nu se va duce s-o caute pe doamna Hanley, prea ahtiată de confidențe, desigur. Se va duce la Dunn chiar mâine și-i va cere adresa Lenei. Își și imagina împrejurările ce-i vor îngădui s-o găsească, și era de pe-acum fericit, ca și cum clipa aceea ar fi și sosit.

Într-un târziu se depărtă încet. Circulația pe marele

bulevard contenise, magazinele închiseseră de mult, dar la colțurile străzilor micii vânzători de ziare își mai strigau marfa: ultima ediție. Toată seara, Paul le auzise strigătele, dar, fiind sătul de „senzații”, le ignorase. Acum însă privirile îi fură atrase de un afiș fluturat de un băiat zdrențăros, sub un felinar. Făcu vreo câțiva pași înapoi, îi întinse băiatului o monedă și primi un exemplar din *Cronica*, pe care-l ridică numaidecât în lumina pâlpâitoare a felinarului. La „Ultimele știri”, trei rânduri anunțau că poliția forțase ușa apartamentului din Ushaw Terrace și găsisese cadavrul lui Enoch Oswald: acesta se spânzurase de candelabru.

Paul își veni cu greu în fire.

— Nenorocitul! murmură el. Mi-a spus că pleacă, dar de fapt asta era intenția lui!

Aceste cuvinte, rostite cu durere și compasiune, îl făcură pe Paul să se simtă izbăvit de orice amărăciune, de ultimele rămășițe de ură. Trase adânc aer în piept – noaptea era umedă și răcoroasă. Dintr-o brutărie apropiată, de la subsolul unei clădiri, unde lucrătorii trebăluiau de zor, venea o mireasmă de pâine proaspătă. Luna dispăruse, dar deasupra acoperișurilor câteva stele străluceau limpezi peste orașul, în sfârșit, adormit. Paul grăbi pasul spre hotel. Pentru prima oară, după atâtea luni, simțea gustul dulce al vieții și făgăduiala zilei de mâine.

SFÂRȘIT

Scanare și prelucrare digitală

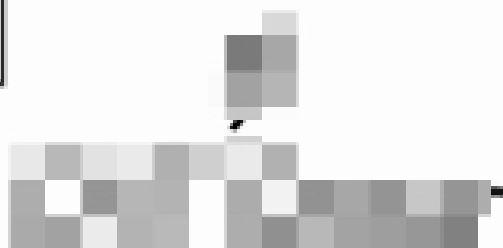
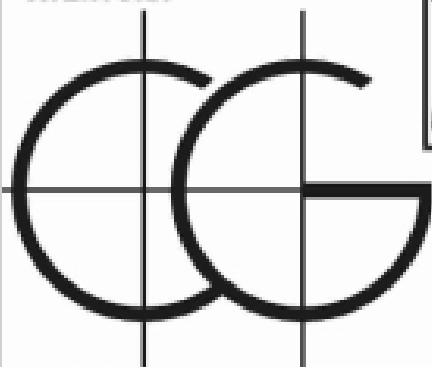

AVENTURA

EM

de

Anonim

COLECȚIA SFINX

COLECȚIA SFINX

2025

fondată în 1895
bpt
serie nouă

